

SUB LEGE LIBERTAS

A büntetés-végrehajtási reintegrációs munka jogi és biztonsági vonatkozásai

CZENCZER ORSOLYA
SZTODOLA TIBOR

Dialóg Campus

Czenczer Orsolya – Sztodola Tibor

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI REINTEGRÁCIÓS MUNKA JOGI
ÉS BIZTONSÁGI VONATKOZÁSAI

Vákát oldal

Czenczer Orsolya – Sztodola Tibor

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI
REINTEGRÁCIÓS MUNKA
JOGI ÉS BIZTONSÁGI
VONATKOZÁSAI

DIALÓG CAMPUS ❖ BUDAPEST, 2019

A kiadvány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú,
„A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű
kiemelt projekt keretében jelent meg.

Szakmai lektor
Pallo József

© Kiadó, 2019
© Szerzők, 2019

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalom

Bevezetés	9
I. fejezet – A reintegrációs tevékenység	11
1. Rövid elméleti bevezetés a fogvatartottak reintegrációjáról	11
2. A reintegrációs tiszt általános és speciális munka- és feladatkörei	12
II. fejezet – Reintegrációs tiszt feladatok a befogadásban és az elhelyezésben	17
1. A befogadással kapcsolatos alapvető tevékenységek	17
2. A befogadórészleg reintegrációs tisztjének feladatai	19
3. A fogvatartott megismerése, az egyéniesített fogvatartási programterv (PME használata)	21
3.1. A kockázatsökkentő programok reintegrációs tiszt feladatai (A befogadás alapján felmért fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló programok)	24
4. A Befogadási és Fogvatartási Bizottság tevékenysége	25
5. A biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálata a reintegrációs tevékenység során	27
6. Elhelyezés – a befogadó- és egyéb részlegben történő elhelyezés fő szempontjai: zárka, lakóhelyiség és fekhely kijelölése	27
III. fejezet – Általános reintegrációs tiszt feladatok a végrehajtás során	31
1. Általános reintegrációs tiszt feladatok: házirend, napirend, kérelmek, hangulatjelentés, összefoglaló vélemény, reintegrációs feljegyzés és reintegrációs tiszt szemle	31
1.1. Házirend és napirend	31
1.2. A fogva tartással összefüggésben – a reintegrációs tiszt által feldolgozott – kérelmek, panaszok ügyintézési rendje (manuális és elektronikus módon)	32
1.3. A reintegrációs tiszt szemle	39
2. A reintegrációs tiszt által készített értékelő vélemény	41
3. A progresszív rezsimszabályok alkalmazása körében végzett reintegrációs tiszt tevékenység főbb aspektusainak jogi vonatkozásai (rezsimkategória-felülvizsgálat)	42
4. A fegyelmi eljárással kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok	44
4.1. Fegyelmi fenytések és alkalmazhatóságuk	44
4.2. A fegyelmi eljárás	45
4.3. Rezsimkategória-felülvizsgálatok	47
5. A jutalmazási eljárással kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok	48

6. A reintegrációs tiszt feladatai a fogvatartottak kapcsolattartása vonatkozásában	49
6.1. Reintegrációs tiszt feladatok a levelezéssel kapcsolatosan	51
6.2. A látogatásért felelős reintegrációs tiszt tevékenysége, azaz a látogatófogadással kapcsolatos ügyintézés (látogatásról szóló értesítő, elektronikus rögzítés stb.), illetve a látogatás intézetben belüli lefolytatása (látogatási formák: asztali, családi, beszélőfülkés, kapcsolattartók beléptetése, látogatás végrehajtása)	55
6.3. A telefonos kapcsolattartással, a Skype-pal, a fogvatartotti Telekom-hálózatos mobiltelefonnal összefüggő reintegrációs tiszt feladatok, monitorozótevékenység	57
6.4. A csomagküldéssel és -fogadással összefüggő reintegrációs tiszt tevékenység	58
7. Egyéni és csoportos foglalkozások, valamint azok végrehajtása, dokumentálása	61
8. Az oktatást, képzést, szabadidős tevékenységet érintő reintegrációs tiszt feladatkörök	62
9. A fogvatartottak szállításával és előállításával összefüggő reintegrációs tiszt feladatok végrehajtása	64
10. A fogvatartottak ügyeivel kapcsolatos nyilvántartások vezetése, reintegrációs anyagok előírás szerű tárolása, illetőleg tartalmuk szisztematikus rend(szer)ezése	66
11. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatása, a szabadságvesztés-félbeszakítás és a rendkívüli eltávozással kapcsolatos döntés-előkészítés dióhéjban	68
12. Az intézetelhagyást eredményező jogintézményekkel összefüggő döntés-előkészítés	69
13. A szabadulásra felkészítéssel és a szabadulással összefüggő feladatok	71
IV. fejezet – A speciális részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok	77
1. A gyógyító-terápiás részlegben elhelyezett fogvatartottak (behelyezéssel, illetve kihelyezéssel kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok, valamint a heti programterv, komplex terápiás program megvalósítása)	77
2. A pszichoszociális részlegben elhelyezett fogvatartottak (behelyezéssel, illetve kihelyezéssel kapcsolatos reintegrációs feladatok, heti programterv, komplex terápiás program megvalósítása)	79
3. Az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének főbb feladatai	80
4. A hosszú idejű speciális részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos Újreintegrációs tiszt feladatok	82
5. A drogrevenüciós részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok	85
6. A vallási részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszt teendők (együttműködés a lelkesi szakterülettel)	86
7. Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása alá eső fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok (foglalkoztatás)	87

8. Az alacsony biztonsági kockázatú és az első bűntényesek speciális részleggel, valamint a társadalmi kötődés programban részt vevő fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	89
8.1. Az alacsony biztonsági kockázatú részleg és az első bűntényesek specializált részlege	90
8.2. Társadalmi kötődés program	91
9. A sex offenders speciális részlegen való reintegrációs tiszti feladatok	92
V. fejezet – Különleges reintegrációs tiszti feladatok és eljárások a végrehajtás során	97
1. A szuicidprevenció és pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottakkal összefüggő reintegrációs tiszti feladatok	97
1.1. Nyilvántartások (listák) vezetése és a hozzájuk kapcsolódó feladatok	98
1.2. A szuicidlistán szereplő fogvatartottakkal kapcsolatos teendők	102
1.3. A pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottak nyilvántartása	105
1.4. A listákon szereplő fogvatartottakkal kapcsolatos feladatokra való oktatás és felkészítés	106
2. A kegyelmi eljárásokkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	107
3. Fiatalkorú fogvatartottak	109
3.1. A fiatalkorú befogadásával kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	110
3.2. A fiatalkorú elítélt szabadságvesztés-végrehajtásának rendje	110
3.3. Családi konzultáció és családterápia	113
3.4. Gondozás, szabadítás, utógondozás	113
3.5. Fiatalkorú letartóztatottakra vonatkozó speciális szabályok	114
4. Katonai fogdában elrendelt szabadságvesztés büntetés-végrehajtásának reintegrációs tiszti feladatai	115
5. Nem magyar állampolgárságú fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok (kapcsolattartás, együttműködés az adott ország nagykövetségével vagy konzulátusával)	117
6. Letartóztatottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	119
6.1. A védelemmel és képviseleti joggal kapcsolatos tudnivalók	120
6.2. A letartóztatott jogai és kötelezettségei	122
6.3. A letartóztatás végrehajtásának rendje	124
6.4. Speciális letartóztatási esetek	131
7. Női fogvatartottakkal kapcsolatos speciális reintegrációs tiszti feladatok	131
8. Az anya-gyermek részlegen elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	133
8.1. A reintegrációs tiszti feladatai	134
8.2. Befogadás, elhelyezés és kapcsolattartás az anya-gyermek részlegen	135
8.3. Egészségügyi aspektusok és iratkezelés a reintegrációs tiszti feladatai között	139
9. A tanúvédelemmel kapcsolatos speciális feladatok (a tanúvédelmi összekötő feladatai)	141
10. A közösségi jóvátétellel kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok	142

11. Reintegrációs tiszti feladatok az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz (kártalanítás) vonatkozásában	143
11.1. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz	144
11.2. A bv. bírói eljárás (Kártalanítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt)	146
VI. fejezet – A reintegrációs munka biztonsági szabályozása	149
1. A fogva tartás biztonsága	150
2. A fogva tartás biztonságának megteremtése	151
3. A reintegrációs tisztek helye és szerepe a biztonsági rendszer működtetésében	151
3.1. A statikus és a dinamikus biztonság	152
3.2. A reintegrációs tisztek szerepe az alapvető biztonsági feladatok végrehajtásában	153
4. A reintegrációs tisztek intézkedési joga és kötelezettsége	156
4.1. Az intézkedési jog és kötelezettség közös szabályai	156
4.2. A reintegrációs tisztek kényszerítőeszköz-alkalmazásának általános szabályai	158
4.3. Az egyes kényszerítőeszközök alkalmazásának speciális szabályai	165
5. A reintegrációs tisztek szerepe a biztonsági intézkedések alkalmazásában	167
5.1. A biztonsági elkülönítés	167
5.2. A biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés	169
5.3. A mozgáskorlátozás	169
5.4. A motozás	170
5.5. Az elektronikus távfelügyeleti rendszer alkalmazása	171
5.6. Az elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazása	172
5.7. A biztonsági ellenőrzés, a biztonsági vizsgálat és biztonsági szemle	173
5.8. Az ajtók zárva tartásának elrendelése	174
5.9. Az egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése	174
6. A kockázatelemzés mint a rendkívüli események megelőzésének leghatékonyabb eszköze	175
Bibliográfia	179
Jegyzékek	181
Rövidítések jegyzéke	181
Felhasznált jogszabályok jegyzéke	181

Bevezetés

Magyarországon a 2015. január 1-jén hatályba lépett 2013. évi CCXL. a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (a továbbiakban: Bv. kódex) szóló törvényben egy új korszak elérézését, egy paradigmaváltás bekövetkezését remélte a jogalkotó. Az európai, nemzetközi és mindenkor modern elvárásoknak megfeleltetett új jogszabály alapjaiban kívánta megreformálni a hazai szabadságvesztés büntetésének hatékonyságát.

És valóban új korszak lenne az, ahol a fogvatartottak szabadságának elvonásával, de cserében hatékony reintegrációs eszközökkel csökkenteni lehetne a visszaesést, növelni a beilleszkedést. Az is tény azonban, hogy „csak” jogszabályi szinten történő megújulás ritkán eredményez gyors változást, még kevésbé látványos eredményeket. A Bv. kódex minden kiváló tulajdonsága ellenére mégiscsak egy jogszabály marad, amely attól válik eredményessé, hatékonná és végső soron értékessé, ha alkalmazzák, végrehajtják és a mindennapokban működtetik őket a szervezet mozgatórugói, azaz az állomány.

Jelen kötet elsősorban a magyar büntetés-végrehajtásban dolgozó reintegrációs tisztek és egyéb reintegrációs tevékenységeket végzők részére készült. Célja, hogy segítséget nyújtson eligazodni és értelmezni a tengernyi jogszabály által meghatározott feladatokat, illetve pontosan megjelölni, hogy az egyes tevékenységi körökkel kapcsolatosan melyik jogforrásban talál választ kérdésére az érdeklődő.

Amikor elkezdünk feltérképezni, pontosan mit is csinál a reintegrációs tiszt, a büntetés-végrehajtás mely folyamataiban vesz részt, hamarosan világossá vált, hogy a kötet terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy olyan teljeskörűen és alaposan magyarázzuk a reintegrációs tisztek munkáját érintő szabályozást, mint ahogy azt a szakma megérdemelné vagy ahogy arra egy ebben dolgozó kollégának szüksége lenne. Mindenesetre igyekeztünk egy teljes folyamatábrát felrajzolni, és hozzátűzdelni azokat a jogszabályi elemeket, amelyek segíthetnek az egyes feladatok átlátásában és végrehajtásuk megkönnyítésében.

A kötet elkészítése során az is világossá vált, hogy a büntetés-végrehajtás legkomplexebb területének szabályozását sikerült kiválasztanunk, és ez a komplex jelleg nem elsősorban a szabályozás bonyolultságára vonatkozik, hanem a munka összetettségére, az e munkához feltétlenül szükséges kompetenciák sokaságára és a feladatkör emberpróbáló mivoltára.

A reintegrációs tiszt kapocs a börtön izolált világa és a külvilág között a fogvatartottak számára. Kapocs, hiszen ő képviseli a lehetőséget az „odabent” és „odakint” között, munkájának a befogadástól a szabadulásig tartó folyamaton keresztül végig a fogvatartotti címke mögötti embert kell segítenie. A segítségnek azonban alapfeltétele a megfelelő kompetenciák és a szakismereti tudás birtoklása. Ezért egy reintegrációs tiszt ahhoz, hogy jól lássa el feladatát, alapos jogszabályismeretnek, rendkívüli emberi jellemvonásoknak és jól gyakorlott készségeknek kell birtokában lennie. Mi mindezek közül csak az első elem vonatkozásában próbálunk meg segítséget nyújtani. Ezért e kötet célja a jogszabályi ismeretek elmélyítése és egy olyan tudás átadása, amellyel minden leendő vagy már hivatásos reintegrációs tiszt munkáját kellő magabiztossággal és odafigyeléssel tudja ellátni.

Vákát oldal

I. fejezet

A reintegrációs tevékenység

1. Rövid elméleti bevezetés a fogvatartottak reintegrációjáról

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 83. §, 164. §

Reintegrációs tiszt – munkaköri leírás (általános)

A 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban a szövegben változóan: kódex, Bv. kódex, Bv. törvény) megalkotásánál kiemelt jelentőséget tulajdonított a jogalkotó annak, hogy pontosan és célrátörően fogalmazza meg a büntetés-végrehajtás célját, feladatát mind a társadalmi, mind pedig az egyéni prevenció szolgálatának tükrében.

A reintegráció új fogalomként került be a kódexbe, és a nevelést mint évtizedek óta használt szófordulatot és tevékenységet is felváltotta. Az új eszme szerint a reintegrációnak magában kell foglalnia minden olyan programot, tevékenységet, amely elősegíti, támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálását, akár kizárását is. A reintegráció keretében nem szigorúan a bv. intézetben szervezett tevékenységekre kell fókuszálni, hiszen a bv. szervek más szervekkel együttműködve eredményesebben szolgálják a büntetés-végrehajtás céljának megvalósítását. A reintegrációs tevékenység során kiemelt feladat, hogy az elítélt felismerje bűncselekményének társadalomra veszélyességét, és annak következményeit lehetőség szerint enyhítse.

A kódex értelmében a határozott idejű szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen, a társadalom jogkövető tagjává váljon. Azon elítéltek esetén, akiket a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával életfogytig tartó szabadságvesztésre ítél, a végrehajtás célja a társadalom védelme érdekében történő joghátrány érvényesítése.

A reintegrációs tevékenység keretében a büntetés-végrehajtásnak törekednie kell arra, hogy az elítélt bűncselekményének társadalomra veszélyességét felismerje, és annak következményeit lehetőség szerint enyhítse olyan tevékenységek által, mint az elítéltek munkáltatása, munkaterápiás foglalkoztatása, továbbá általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatása, felsőfokú tanulmányok végzése, szakképzése, szakmai gyakorlat megszerzése, valamint egyéb reintegrációs programok. Az oktatás szerepére nagy hangsúlyt helyez a jogalkotó, ugyanis az elítéltet – büntetésének tartamához képest – betanítottmunkás-képzésben, szakmunkásképzésben vagy a bv. intézet lehetősége szerint, a büntetés-végrehajtási szempontokra is figyelemmel, szakképzésben kell részesíteni.

A reintegrációs tevékenység alapja minden esetben az, hogy a reintegrációért felelős személy az elítélt személyiségéhez, egyéniségéhez igazodó szakmai módszerekkel végezze mindezt. A reintegráció szellemiségébe beletartoznak olyan speciális alapelvek is, mint a normalizáció elve, hiszen a személyes, egyéni megközelítésen túl további fontos tényező az is, hogy a szabadságvesztés végrehajtása során a végrehajtási fokozatra, a bv. intézet rendjére és biztonságára figyelemmel az elítélt életkörülményei közelítsenek a szabad élet általános körülményeihez, ezáltal a szabadságvesztés káros hatásai enyhíthetők, illetve ellensúlyozhatók legyenek. Szintén a reintegráció egyik alappillére az együttműködés és az önkéntes jogkövetés kialakítása, ugyanis a szabadságvesztés végrehajtása során a végrehajtás rendjének megtartásához és a büntetés-végrehajtás feladatainak ellátásához szükséges fegyelem érvényesül, és ezt lehetőleg az elítélt önkéntes jogkövetésével, vele együttműködésben kellene biztosítani. Az elítélt szabadságvesztés alatti életvitelét – ha erre képesnek és késznek mutatkozik – vele együttműködésben kell kialakítani.

Bár a büntetés-végrehajtás kétségtől legfontosabb feladata az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése és az elkövető elkülönítése a társadalomtól, mégis csak a büntetés céljának eléréséhez szükséges mértékben lehet elkülöníteni az elítéltet a társadalom tagjaitól a szabadságvesztés végrehajtása során. Ugyanígy kizárólag a büntetés céljának eléréséhez szükséges legkisebb mértékű korlátozásoknak lehet alávetni az elítéltet bármilyen szempontból is, azaz a szabadságvesztés végrehajtása során a büntetés-végrehajtási szervezet az elítélt életébe csak a büntetés céljának eléréséhez szükséges mértékben avatkozhat be. Az elítélt számára biztosítani kell a büntetés céljával, valamint az intézet rendjével és biztonságával nem ellentétes családi, személyes és társadalmi kapcsolatok létesítését, fenntartását, illetve fejlesztését, ugyanis ezek a reintegráció eredményességének legfontosabb alapelemei. Összességében tehát a szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége, felelősségérzete fejlődhessen, önálló, együttműködésre képes egyén váljon belőle, aki vállalja tettei következményeit, aki szakmailag, erkölcsileg és lelkiileg is felkészülhet a szabadulása utáni, a társadalom elvárásának megfelelő, önálló életre.

2. A reintegrációs tiszt általános és speciális munka- és feladatkörei

A reintegrációs tiszt általános szolgálati feladatait a 2015. évi XLII. törvény, azaz a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról (a továbbiakban: Hszt.) szóló törvény 102. §-ának szolgálatteljesítésre vonatkozó szabályait rögzítő rendelkezései, valamint a Szolgálati Szabályzat előírásai szerint köteles ellátni. Szolgálati feladatai ellátása során a büntetés-végrehajtási szervezet mindenkor hatályos Alaki és Öltözködési Szabályzatában foglaltakat köteles maradéktalanul betartani, a hatályos balesetvédelmi, biztonsági, munkavédelmi, környezetvédelmi rendszabályokat, az ügykezelési, az adat- és minősített adatvédelmi előírásokat, továbbá az intézet/intézmény ügyrendi feladatait érintő belső normákban előírt rendelkezéseket köteles ismerni és alkalmazni.

A reintegrációs tiszt másik alapvető feladata, hogy folyamatosan fejlessze szakmai és általános ismereteit, jártasságait, készségeit és képességeit, munkáját szakszerűen és színvonalasan lássa el, felelősséget vállalva tevékenységéért, döntéseiért, valamint a minőségi munkavégzés követelményrendszerének betartásáért. Ennek megfelelően munkaidejét

hatékonyan, eredményességre törekvően, a minőségi és a mennyiségi elvárásoknak eleget tevő aktív munkavégzéssel töltse a tisztesség, a pontosság, a határidők betartásával.

Általános munkaköri leírása értelmében a reintegrációs tiszt folyamatos belső és külső együttműködésre kötelezett, munkakörével, feladataival összefüggésben észrevételekkel, javaslatokkal élhet szolgálati eljárója, felettese felé, a szakmai feladatok végrehajtása során pedig a szakmai problémák közös megoldására, a konfliktusok elkerülésére, valamint a szükséges segítségnyújtás megadására törekszik.

A reintegrációs tiszt feladata, hogy mindig naprakészen ismerje a szakmai tevékenységét érintő jogszabályokat, valamint a szerv belső normáit, és folyamatosan törekedjen a korszerű szakmai ismeretek elsajátítására, megőrzésére és gyarapítására, feladatellátása során ezek felhasználásával, legjobb tudása szerint járjon el. Ne csak ismerje és alkalmazza, de biztosítsa is az eredményes munkavégzéshez szükséges információkat munkatársai és a szakmaifeladat-végrehajtásban közreműködő egyéb érdekeltek számára is a megfelelő időben és módon, illetve a szükséges mértékig.

Az általános feladatkörökön túl a reintegrációs tisztnek vannak speciális szakmai munkaköri feladatai, amelyek jogszabályi alapjait és eljárási rendjét, mikéntjét jelen tankönyv következő fejezeteiben mutatjuk be részletesen. A speciális munkaköri feladatok teljességgel tartalmazza a fogvatartott intézetbe kerülésétől a szabadulásáig az összes olyan mozzanatot, amelyben a reintegrációs tisztnek – akár csak érintőlegesen is – szerepe van.

Mivel jelen tankönyv – teljes terjedelmében – e speciális munkakörök feldolgozását kívánja ismertetni, a hatásköröket ebben a fejezetben csupán összefoglalóan – az egyes különleges részlegekre vonatkozó feladatok hosszas részletezése nélkül – csoportosítottuk, az alábbiak szerint:

- felelős a részlegben elhelyezett fogvatartottak reintegrációjáért, a reintegrációs elvek és módszerek érvényesüléséért – kiemelt figyelemmel a kockázatelemzési és -kezelési rendszerek alkalmazására;
- együttműködik a szakterületek és a társosztályok munkatársaival, részt vesz szakmai továbbképzésekben;
- rendszeres reintegrációs tiszt szemlét tart;
- reintegrációs tiszt véleményét készíti a jogszabályban meghatározott esetekben;
- részt vesz a Befogadási és Fogvatartási Bizottság ülését megelőző előkészítő munkában, véleményezésével segíti a szükséges besorolásokat;
- rögzíti a befogadó beszélgetést a számítógépes fogvatartotti rendszerben;
- előkészíti a fogvatartott zárkába helyezését vagy áthelyezését, fekhelyét kijelöli;
- reintegrációs tervet készíti az elítéltnak;
- ismerteti a fogvatartottak jogait és kötelezettségeit, a házirendet, az egyházi foglalkozások rendjét, a kábítószer-használatot kezelő ellátáson való részvételt, a munka- és a tűzvédelmi, valamint a többletszolgáltatások szabályait, a dohányzási szokást nyilvántartja;
- egyéni és csoportos foglalkozásokat tart, speciális csoportok esetén heti programtervet készíti;
- a fogvatartottak motivációja fenntartásának érdekében javaslatot tesz a fogvatartotti programban történő részvételre, illetve az aktuális rezsimszabályok módosítására;
- felelős a reintegrációs anyagok kezeléséért, vezetéséért, tárolásáért, kiemelt figyelemmel az iratkezelési és adatvédelmi szabályok betartására;

- amennyiben törvénysértést vagy más szabálytalanságot észlel, hatáskörében intézkedik annak megszüntetéséről, hatáskörét meghaladó esetekben jelenti azt szolgálati eljárójának;
- határidőre elkészíti a hatáskörébe utalt panaszok, közérdekű bejelentések kivizsgálását, kérelmek ügyintézését.

A kapcsolattartáshoz kötődően:

- a fogvatartottakat tájékoztatja a kapcsolattartás formáiról;
- a vonalkódos telefonkártyákat átadja a telefonáláshoz, szükségleti cikkek vásárlásához;
- a fogvatartott hozzátartozói által megküldött kapcsolattartói nyilatkozatokat rögzíti a számítógépes fogvatartotti rendszerben;
- ellenőrzi a fogvatartottak kapcsolattartását, kiemelt figyelmet fordít a fogvatartotti mobiltelefonok alkalmazására;
- részt vesz a látogatások lebonyolításában, szűrőpróbaszerűen ellenőrzi a szabad levegőn tartózkodás rendjét;
- figyelemmel kíséri és havi jelleggel szűrőpróbaszerűen ellenőrzi a fogvatartottak bolti vásárlását, csomagérkezéseit, az elhelyezési zárkák rendjét és tisztaságát;
- a jogszabályban meghatározott mértékben részt vesz a jutalmazási és fegyelmezési eljárások lefolytatásában;
- jogszerűen ellenőrzi, nyilvántartja a fogvatartottak által kiküldött leveleket;
- ellenőrzi a fogvatartottak telefonálását;
- kiadja a fogvatartottak számára a csomagengedélyeket;
- megszervezi, lebonyolítja az asztali beszélőt a fogvatartottak számára.

Egyéb feladatok:

- véleményt készít és rögzít a FANY-rendszerben az időszakos, szuicid, illetve rezsimbe soroláshoz, felülvizsgálathoz;
- többletinformációt rögzít a fogvatartottakról a jogszabályban meghatározottak szerint;
- intézi a fogvatartottak házasságkötésével kapcsolatos ügyeket;
- kapcsolatot tart a munkáltatókkal, a munkáltatási előadóval;
- kapcsolatot tart a bv. pártfogókkal;
- elvégzi a fogvatartott szabadulásra való felkészítését;
- átadja a bűnügyi nyilvántartónak a szabadult fogvatartottak reintegrációs iratait;
- eligazítást tart a zárkamegbízottak vagy a lakóegység-felelősök részére, feladatot határoz meg, beszámoltat;
- részt vesz a bv. bírói meghallgatáson, vezeti az ezzel kapcsolatos statisztikai lapot;
- közreműködik az intézeti házirend és az osztályt érintő intézkedések kiadásában;
- részt vesz a szuicid, önkárosító fogvatartottak heti értékelésén;
- eljárást indít a fogvatartottak által okozott kár esetén;
- előkészíti, véleményezi a jogszerű intézetelhagyásokat, az engedélyezést követően az elítéltnek megtanítja a magatartási szabályokat;
- hétvégi programot szervez a fogvatartottak számára;

- közreműködik a fogvatartottak számára biztosított képzések, oktatások, szakkörök, tréningek lebonyolításában;
- közreműködik a fogvatartotti fórumok megszervezésében, lebonyolításában;
- naponta ellenőrzi a magánelzárást töltő fogvatartottakat.

E speciális szakmai feladatok ellátása során köteles a személyes adatokat az illetéktelen megismerés kizárásával kezelni, a feladatainak ellátásához rendelkezésre bocsátott technikai és egyéb eszközöket rendeltetésszerűen használni, azokat gondosan kezelni, valamint felelős a rendelkezésre bocsátott leltári anyagok, eszközök átvételéért, az ezekkel való elszámolásért, szakszerű kezelésükért és megőrzésükért, a rábízott feladatok szakszerű, határidőre történő teljesítéséért.

A hivatásos állományba tartozó személy, így a reintegrációs tiszt is – nemcsak a szolgálat ellátása során, hanem azon kívül is – köteles olyan magatartást tanúsítani, amely összhangban van a rendvédelmi hivatáshoz kapcsolódó elvárásokkal és etikai alapelvekkel.

Azonban nemcsak kötelezettségei és felelősségei vannak, hanem jogosultságai is. A reintegrációs tiszt a szolgálati, illetve munkaköri feladatainak ellátásával összefüggésben jogosult az intranetes és internetes alkalmazások használatára. Jogosult a munkaköri leírásban előírt, szakismeretet igénylő feladatok ellátásához szükséges ismereteket – vagy speciális képzettség megszerzését – szolgáló oktatáson, továbbképzésen való részvételre, illetve jogköre kiterjed a munkaköri kötelezettségeinek ellátásához szükséges információk megismerésére is.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Határozza meg a reintegráció tartalmi elemeit és célját!
2. Határozza meg a reintegrációs tiszt ellenőrzési feladatait!
3. Ismertesse a reintegrációs tiszt javaslattételének körét!
4. Határozza meg a reintegrációs tiszt jogosultságait!

Vákát oldal

II. fejezet

Reintegrációs tiszti feladatok a befogadásban és az elhelyezésben

1. A befogadással kapcsolatos alapvető tevékenységek

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 82. §, 88–91. §, 95–96. §, 105. § (2), 106. § (2–3), 107. § (1), 187. § (9), 219. § (2), 226. § (1), 270. § (1), 329. § (4), 407. § (2)
16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 12–25. §, 29. § (4–7), 53. §, 56. § (3), 136/A § (3)
66/2015. (VIII. 18.) OP-szakutasítás 2–32/A.
27/2017. (II. 15.) OP-szakutasítás 5., 6.
35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 66.

A büntetés-végrehajtási intézetbe történő befogadásnak számos módja, eljárása és feltétele van, azonban a jogszabály által részletezett befogadási eljárás bemutatására a tankönyv szigorú területi korlátai miatt nincs lehetőség. Ebből kiindulva jelen fejezet csakis a reintegrációs tisztek feladatait taglalja a befogadási eljárás során vagy azzal kapcsolatosan.

A bv. intézetbe történő befogadás a jogszabályban meghatározott iratok alapján és a fő szabály szerint öt módon történhet:

- befogadják az elítéltet;
- ideiglenesen fogadják be az elítéltet;
- útnak indítják az elítéltet;
- megőrzésre fogadják be az elítéltet;
- a befogadást megtagadják.

A befogadás során a bv. intézetnek számos értesítési, intézkedési, tájékoztatói és nyilatkoztatói kötelezettsége is van. Mindezen kötelezettségek közül kiemелendő az a néhány, amely kifejezetten a befogadási eljáráshoz tartozik, és a reintegrációs tiszt érintettsége felmerülhet. Fontos szabály, hogy amennyiben a fogvatartott nem magyar állampolgár, akkor a tájékoztatást, illetve nyilatkoztatást az anyanyelvén vagy az általa érthető más nyelven kell megtenni. A tájékoztatás megtörténtét a fogvatartott aláírásával igazolja.

A fogvatartottat tájékoztatni kell:

- írásban a törvényben meghatározott jogokról, szabályokról;
- írásban és szóban arról, hogy a büntetés-végrehajtás törvényes rendjének megsértése esetén, illetve annak fenntartása érdekében a személyi állomány tagjai több intézkedés megtételére jogosultak, például kényszerítő eszközök használatára is;
- írásban arról, hogy ha változás következik be a lakcímadatában, akkor bejelentési kötelezettsége keletkezik, illetve annak elmulasztása következményeiről;
- arról, hogy a törvényben felsorolt pénzbeli járandóságain kívüli egyéb jövedelmei folyósítását is kérheti a bv. intézetbe;
- írásban arról, hogy a kapcsolattartásra csak úgy van lehetősége, ha hozzátartozója vagy általa más megjelölt személy hozzájárul adatainak nyilvántartásához a bv. intézetben, ennek érdekében engedélyezni kell, hogy egy alkalommal levelet ír hasson az érintett részére (ha nem rendelkezik letéti pénzzel, akkor első alkalommal a bv. intézet fedezi ennek költségeit).

Emellett nyilatkoztatni kell írásban:

- dohányzási szokásairól;
- arról, hogy rendelkezik-e rendszeres jövedelemmel vagy pénzbeli juttatással, és ha igen, milyen összegben, illetve ezek folyósítását kéri-e a bv. intézetbe.

A befogadási eljárás szerves része az egészségügyi vizsgálat, amelyet bv. orvos vagy szakápoló személyzet végez. Van azonban egy másik vizsgálat is – amelynek része többek között egy egészségügyi felmérés –, ez pedig a Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet (a továbbiakban: KKMI) által kidolgozott prediktív mérőeszköz (a továbbiakban: PME). A törvény értelmezésében amennyiben az elítélt KKMI által meghatározott módon történő kivizsgálásának feltételei nem állnak fenn, befogadás után az elítéltet a bv. intézet befogadó-résztelgen kell elhelyezni. Ezen a résztelgen az elítéltet maximum 15 napig lehet elhelyezni, ebbe a tartamba azonban a megőrzésen töltött idő nem számít bele.

Amennyiben megtörténik a KKMI-ben a fogvatartott kockázatértékelése, a befogadó-résztelg vezetője a fogvatartott együttműködésével kialakítja az egyéniesített fogvatartási programtervet. Ha jogszabályi vagy egyéb oknál fogva a kockázatértékelési vizsgálatot a bv. intézetnek kell lefolytatnia, akkor jogszabály alapján 8 nap áll a rendelkezésére, és a vizsgálatot pszichológus bevonásával kell végrehajtania.¹ A vizsgálat elvégzése és a kiértékelés után 5 nap áll az intézet rendelkezésére az egyéniesített fogvatartási programterv elkészítéséhez. Az egyéniesített fogvatartási terv elkészítését követően a Befogadási és Fogvatartási Bizottság (a továbbiakban: BFB) az elítéltet meghallgatja, és 8 napon belül dönt a rezsimbe sorolásáról, valamint a reintegrációs programokban való részvételéről.²

¹ Jelenleg csak ez a verzió működik a gyakorlatban, azaz az intézetek veszik fel a PME-t a fogvatartottal.

² Van az országban néhány olyan intézet (például Tiszalök), ahol a végszállítást követően az érkező fogvatartottat 72 órán belül be kell fogadni. Ez minden szakterületre érvényes. Ha előre látszik, hogy a befogadás valamilyen oknál fogva csúszni fog, rövid befogadás (24 órán belüli) történik, majd ezt követően zajlik a részletesebb befogadás.

2. A befogadórészleg reintegrációs tisztjének feladatai

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 12–13. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 19. §, 22–25/A §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 193–204.

1-1/33/2007. (IK. Bv. Mell. 5.) OP-szakutasítás 1–4.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 60.

39/2015. (V.20.) OP-szakutasítás 2–3., 14.

A befogadórészleg reintegrációs tisztjének munkaköri leírása

A befogadórészleg az erre kijelölt reintegrációs tiszttel vezetése mellett működik, aki a büntetés-végrehajtási osztályvezető felügyelete alatt látja el feladatait. A részleg célja a BFB munkájához való hozzájárulás, azaz az elítélt megismerése, kockázatelemzésének elvégzése és az egyéniesített fogvatartási programterv kialakítása. Az itt elhelyezésre kerülő elítéltek négy csoportba sorolhatók:

- szállítással végleg érkezett;
- a bv. intézetben letartóztatottból jogerős elítéltté váló;
- az elzárásból jogerős elítéltnak átfogadott;
- saját befogadású jogerős elítéltek.

A fogvatartott személyiségének megismerése történhet egyéni vagy csoportos foglalkozásokon is. A megismerés legfontosabb eszköze és alapja a „befogadóbeszélgetés”, amit a részleg reintegrációs tisztje végez. A beszélgetés során ki kell térni az elítélt:

- családi hátterére, neveltetésére és jelenlegi családi körülményeire;
- életkörülményeire, jövedelmi viszonyaira;
- a bűncselekmény elkövetésének okaira, körülményeire;
- a munkahelyére, szakmájára, munkahelyi kapcsolataira, a munkához való viszonyára;
- baráti kapcsolataira, hobbijára, sporttevékenységeire;
- társadalmi szerepvállalásaira és kapcsolataira;
- bármilyen fogyatékoságára, illetve korlátozottságára;
- dohányzására, alkohol- és drogfogyasztására, szerencsejáték- vagy egyéb szenvedélyére;
- hit- és világnézetbeli sajátosságaira és – akár az ehhez kapcsolódóan – speciális étkezési szokásaira;
- aktuális állapotára: szakadt-e meg bármilyen folyamat a letartóztatásával, például oktatás, képzés, gyógykezelés, elvonókúra, hiteltörlesztés, személyes kapcsolat stb.;
- intézkedést igénylő hátrahagyott körülményeire;
- hasznos képzettségeire, tudására;
- különleges, speciális ismereteire/jártasságaira;
- büntetett/büntetlen előéletére, annak körülményeire;
- tetoválásaira (ha vannak);
- rossz kapcsolataira a börtönön belül;

- a fogva tartáshoz való viszonyára, annak körülményeivel kapcsolatos kéréseire, kérdéseire;
- jelenlegi ügyének körülményeire, az ahhoz való viszonyára;
- érdeklődési körére és szokásaira;
- szabadulása utáni elképzeléseire.

Ha a megismeréshez vagy más büntetés-végrehajtási feladatok ellátásához további információ szükséges, a reintegrációs tiszt a büntetés-végrehajtási pártfogó véleményét is kikérheti. A megismerés érdekében a pszichológus által elvégzett vizsgálatot a FANY e célra létrehozott adatmezejébe írásban rögzíteni kell. A reintegrációs tiszt a lefolytatott vizsgálatok alapján értékelő véleményt készít, és ezt a BFB részére előterjeszti. A reintegrációs tiszt az értékelővélemény mellé javaslatot is tehet az elítélt foglakoztatására vagy beiskolázására, az egyéniesített reintegrációs programtervre, az elítélt biztonsági kockázati besorolására, valamint a rezsimbe sorolására, speciális részlegen történő elhelyezésére.

A jogszabály elvárásának megfelelően az egyéniesített fogvatartási programtervet az elítélttel közösen alakítja ki a reintegrációs tiszt. Ha ez elkészült, azt a fogvatartottal ismertetni kell, és egyetértése jeléül alá kell írni vele. Ha nem tud írni vagy olvasni, akkor szóban kell ismertetni vele, és az elítélt jelenlétében két tanú aláírásával kell igazolni.

A reintegrációs tiszt által készített programtervnek tartalmaznia kell a következőket:

- a bv. intézetben tanúsítandó – egyéni, illetve társas viszonyokra is vonatkozó – magatartással kapcsolatos elvárásokat;
- a családi és munkahelyi kapcsolatok ápolásával, megőrzésével kapcsolatos feladatokat;
- a munkához való viszony fejlesztését;
- a tanulmányok folytatását, a tudás és készségek, illetve a műveltség fejlesztése érdekében a sport- és a szabad idő hasznos eltöltésére irányuló tevékenységeket;
- a befogadás során feltárt önbecsülési, felelősségérzet-beli hiányosságokat, agressziókezelési, önkifejezési problémákat, a bűncselekményhez való viszonyt, a korábbi életvitel stb. megváltoztatására, javítására ajánlott feladatokat, tréningeket, programokat;
- az arra történő figyelemfelhívást, hogy az elítélt érdemben foglalkozzon a társadalomba történő visszailleszkedés reális feltételeinek megteremtésével.

A reintegrációs tiszt a fogvatartott befogadása során tudomására jutott kiemelt jelentőségű előzményeket, adatokat, információkat, illetve amennyiben szuicid vagy önkárosító cselekmény valószínűsíthető, ezeket a FANY többletinformáció rovatában rögzíti.

A befogadás során a fogvatartottat írásban – számára érthető módon – tájékoztatni kell jogairól, kötelezettségeiről és a jogorvoslati lehetőségekről. Ezt nevezzük kötelező tájékoztatásnak. A kötelező tájékoztatás megtörténtét és az elítélt részéről történő megértését, tudomásulvételét írásban kell rögzíteni. Amennyiben a korábbiakban már említett írási/olvasási készség hiánya áll fenn az elítélt részéről, úgy két tanú jelenlétében kell a tudomásulvételét rögzíteni. A kötelező tájékoztatás kiterjed az alábbiakra:

- panaszra és jogorvoslati jogra;
- a védelemhez való jogra;
- az anyanyelv használatához való jogra;

- büntetés-végrehajtással kapcsolatos ügyeinek, valamint az egészségügyi irataiba való betekintési jogra;
- a kapcsolattartás lehetőségeire;
- a konzuli hatóságokkal való kapcsolattartás módjára;
- az intézetre vonatkozó magatartási szabályokra, fegyelmi felelősségre és a fegyelmi eljárás rendjére;
- kényszerítő eszközök és biztonsági intézkedések alkalmazásának lehetőségeire, különösen az elektronikus megfigyelési rendszer használatára;
- a büntetés, intézkedés és a szabálysértési elzárás kezdő és utolsó napjára, illetve ha fennáll a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége, akkor annak esedékességének napjára;
- kártérítési felelősségre;
- egészségügyi ellátáshoz való jogra;
- betegjogok érvényesülésére;
- kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, más ellátásban vagy megelőző kezelésben való részvételre.

Alapvető jog, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt nem érheti a fogvatartottat hátrány, ezért a kötelező tájékoztatást vagy az anyanyelvén, vagy az általa ismert nyelven kell megtenni. A büntetés-végrehajtási ügyekben a bv. szerv nyelvismerettel rendelkező tagja eseti tolmácsként eljárhat, az egyéb ügyekben hozott határozatokat viszont csak akkor kell lefordítani anyanyelvére, ha ezt a határozat közlésekor nyilatkozatban kéri. Természetesen a jogáról őt tájékoztatni kell. A fogva tartás ideje alatt a nem magyar állampolgár az általa ismert nyelvet írásban és szóban is használhatja.

3. A fogvatartott megismerése, az egyéniesített fogvatartási programterv (PME használata)

Jogszabályhelyek

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 90–92. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 10–11.

Mint korábban említettük, amennyiben az intézet folytatja le a kockázatelemzési vizsgálatot, erre 8 nap áll rendelkezésére, és a vélemény elkészültétől számított 5 nap a programterv elkészítésére. A fogvatartott megismerése érdekében a pszichológus és a reintegrációs tiszt is vizsgálatot végez, valamint erről írásos feljegyzést készítenek a FANY-ba. Az elítélt életútjának megismeréséhez fel kell használni a büntetés-végrehajtás rendelkezésére bocsátott iratokat, mint például az ítéletkiadmányt, a környezettanulmányt, illetve esetlegesen a korábbi szabadságvesztés során készített összefoglaló véleményeket. Ha szükséges a megismeréshez, az intézet parancsnoka megkeresi az elítélt lakóhelye szerinti büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt további információszerzés céljából.

Az egyéniesített fogvatartási programterv tartalmazza az elvégzésre váró pszichológiai, egészségügyi feladatokat, a foglalkoztatásban, illetve a személyiségfejlesztő programokban való részvételének terveit. Az elítélt előmenetelét a reintegrációs tiszt figyelemmel kíséri, és ezt a megfelelő nyilvántartásban rögzíti, valamint amennyiben szükséges, az előmenetel alapján az egyéniesített fogvatartási program-tervet módosíthatja. Legkésőbb a részlegre való behelyezést követő 15. napon a fogvatartottat a BFB meghallgatja, és dönt a rezsimbe, illetve biztonsági kockázati besorolásáról. Ha a befogadását megelőzően szabadságvesztést töltött, akkor az akkori biztonsági kockázati besorolása alapján kell a részlegen őrzését, felügyeletét és ellenőrzését ellátni.

Speciális szabály, hogy a befogadórészt tartózkodó elítélt a munkavégzés alól felmenthető, vagy csökkentett munkaidő állapítható meg részére.

A Bv. kódex 92. §-a beemelte a hazai gyakorlatba az úgynevezett KEK- (Kockázatelemzési és Kezelési)-rendszert, amelynek két fő eleme az egyes fogvatartási kockázatok felmérése és az azokra reagáló kockázatkezelő programok biztosítása. A kockázatelemzés fejlesztés alatt álló eszköze az úgynevezett Prediktív Mérőeszköz (a továbbiakban: PME³), amely a különböző szakterületek (nyilvántartás, egészségügy, pszichológia és reintegráció) bevonásával biztosít egy komplex elemzési folyamatot, amely a fogvatartottak kriminális előéletének, családi hátterének, szocioökonómiai helyzetének, bv. intézetben belüli magatartásának, pszichológiai és egészségügyi állapotának és egyéb jellemzőinek megismerésével segít egy predikciót adni a fogvatartott várható viselkedésére, a fogvatartás releváns kockázataira és annak mértékére. A PME tehát – jogszabály alapján – hat fő kockázati kategóriára fókuszál: a szökés és annak kísérlete; az öngyilkosságra irányuló magatartás, önkárosítás; bármely személy elleni erőszakos cselekmény vagy annak kísérlete (támadás); fogvatartotti szubkultúrában betöltött vezető vagy épp ellenkezőleg: kiszolgáltatott, sérülékeny pozíció betöltése; pszichoaktív szerrel való visszaélés (kábitószer-fogyasztás).

A kockázatelemzést a PME-rendszer használatával a befogadási eljárás részeként kell lefolytatnia az elítélttel a reintegrációs tisztnak (is).⁴ A reintegrációs tiszt a személyes és demográfiai adatokra, a családi háttérre és körülményekre, a szociális háttérre, a kap-

³ A PME túl van elsődleges fejlesztési és tesztelési fázisán, 2017-től folyamatosan vezeti be a BvOP, jelenleg országos szinten mintegy 2200 elítélttel végezték el a kockázatelemzést. A prediktív mérőeszköz (a továbbiakban: PME) 2018. január 1. napjától élesben is bevezetésre került. Első körben meghatározott elítéltekkel való felvételét tették kötelezővé, mint például: egyéni kezelési utasítással rendelkező elítélttel; a korábbiakban nagy sajtónyilvánosságot kapott (kiemelt) elítélttel; 2017. január 1. napjáig visszamenőleg az engedélyezett eltávozással (kimaradás, eltávozás, látogató bv. intézetben kívüli fogadása) összefüggő magatartási szabályokat megszegő (az eltávozásról nem vagy önhibájából késve visszaérkező; az eltávozás alatt újabb bűncselekményt elkövető; az eltávozásról ittas vagy bódult állapotban visszatérő) elítélttel. 2018. január 1. napjától kezdődően – az esemény bekövetkezésétől számított 15 napon belül – a PME kérdéssorait azon elítélttel is rögzíteni kell, aki jelentési kötelezettség alá tartozó esemény elkövetője, illetve sértettje, elszenvetője volt. Nem magyar állampolgárságú elítélt esetében a PME-rögzítést csak akkor kell elvégezni, ha az elítélt a magyar nyelvet olyan szinten érti, beszéli, hogy az a kérdéssorok felvételére öt alkalmassá teszi.

⁴ Az adatokat (egy összesen 369 kérdésből álló kérdőívet) 4 szakterület rögzíti: a nyilvántartási szakterület alapvetően iratokból dolgozik, és az elítélt kriminális előéletére vonatkozó információkat rögzíti; az egészségügyi szakterület felméri az elítélt egészségügyi állapotát (kiemelt figyelmet szentelve a szerhasználatnak, a pszichiátriai előéletnek, az önkárosítási előzményeknek) és az abból következő kockázati lehetőségeket; a pszichológiai szakterület pedig az elítélt pszichés állapotára, korábbi pszichológiai, pszichiátriai, illetve szuicid előzményekre, pszichoaktív szerhasználatra, valamint a fogvatartott attitűdjeire vonatkozóan gyűjt adatot.

csolattartásra, az iskolázottságra, a korábbi munkaviszonyokra és munkatapasztalatra, a foglalkoztatási és munkáltatói adatokra, a káros szenvedélyekre, az alkohol- és drogérzékenységre vonatkozó, illetve a motivációs szándék feltérképezésére irányuló kérdéseket tesz fel az elítéltnek, és az ezekre adott válaszait rögzíti a rendszerben. A rendszer megengedi a reintegrációs tisztnek, hogy a személyes beszélgetésről a végén benyomásokat jegyezzen fel, jelezze, amennyiben úgy véli, a fogvatartott nem a valóságnak megfelelő információkat közölt, s benyomásai alapján joga van arra is, hogy a PME által adott eredményt (alacsony, közepes vagy magas) „eltérítse”, azaz a hat fő kockázati kategória bármelyikében a rendszer által adott értéktől eltérő értéket állítson be.

A kérdőív felvételéhez – mint említettük – szükséges az elítélt személyes jelenléte, továbbá jogszabály szerint annak befogadásától, befogadórésztelen történő esetleges elhelyezésétől számított legkésőbb 15 napon belül meg kell történnie.

A szakterületi rögzítések alapján, a kockázatelemzés eredményeként készül el az a besorolás, amely a kérdésekre adott válaszok alapján lehet – az említett – alacsony, közepes vagy magas minősítés.

A kockázatelemzési eljárás során a vizsgált kockázatszoportok közül a szerhasználat, az agresszivitás, a szubkultúrában betöltött magas pozíció, valamint a viktimológiai veszélyeztetettség (azaz az elítélt-hierarchiában betöltött alacsony pozíció) dimenziókon „magas” vagy „közepes” besorolású elítéltek részére a bv. intézeteknek a fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló, illetve reintegrációs célú programokat kell kínálniuk. Az elítéltek programokba történő bevonásának és felvételének eljárási rendjét, valamint a 12 alkalmas csoportfoglalkozás-sorozat lebonyolítását a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának illetékes főosztálya egy útmutató keretében határozta meg. Ennek megfelelően a befogadási eljárás során a reintegrációs szakterületnek értelemszerűen alkalmaznia kell az alábbi segédanyagok rendelkezéseit:

- a fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs feladatok végrehajtására vonatkozó Módszertani Segédanyag Gyűjteményt;
- módszertani útmutatót a kockázatelemzési és -kezelési rendszer működéséhez;
- a büntetés-végrehajtási pszichológusok fogvatartottakkal való tevékenységét szabályozó módszertani útmutatót;
- a Befogadási és Fogvatartási Bizottság (BFB) részletes feladatairól, tagjairól és eljárásrendjéről, valamint a fogvatartottak munkáltatásához kapcsolódó egyes szabályokról szóló 66/2015. (VIII. 18) OP-szakutasítást;
- az egyes reintegrációs feladatok végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 14/2015. (I. 30) OP-szakutasítást;
- a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról szóló 37/2015 (V. 18) OP-szakutasítás.

A BFB az elkészült szakterületi véleményekből (nyilvántartási, reintegrációs, pszichológiai és egészségügyi) származó információk és kockázatbecslések alapján készít végső kockázatelemzést a fogvatartottról oly módon, hogy a kockázati besorolás szintje valamilyeni dimenzió a legmagasabb kapott értékhez igazodjon, kivéve, ha valamilyen jelentős

indok alapján a BFB értékelése szerint ettől eltérő besorolás válik szükségessé.⁵ A „magas” és „közepes” kockázati besorolásokat, illetve azokat az értékeléseket, amelyek esetén a BFB eltért a legmagasabb értéket becsülő szakterületi állásfoglalástól, röviden meg kell indokolni.

Amennyiben a fogva tartás ideje során a fogvatartási kockázatokra negatív hatással bíró életeseemény következik be, vagy valamely szakterület olyan valós információról szerez tudomást, amely a kockázati besorolás módosítását indokolja, arról a BFB-t írásban, soron kívül tájékoztatni kell. Amennyiben a bekövetkezett esemény vagy a tudomásra jutott információ alapján a kockázati besorolási szint módosítása indokolt, azt a fentiek szerint kell rögzíteni. Az egészségügyi és pszichológiai szakterület írásos értékelését az érintett egészségügyi anyagában, a nyilvántartási és reintegrációs szakterület feljegyzését, valamint a végső kockázati besorolásról készült véleményt az elítélt reintegrációs anyagában kell elhelyezni. Az egyes kockázatok szempontjából alacsonyabb szintű kategóriába sorolás nem jár automatikusan enyhébb rezsimmegbesorolási kategóriába sorolással.⁶

Az elítélt befogadórészlegről történő kihelyezését követően a szerhasználat, az agresszivitás, illetve a szubkultúrában betöltött magas vagy alacsony pozíciódimenziókon „magas” vagy „közepes” kategóriába sorolt elítélteknek a visszaesési és fogvatartási kockázatokat csökkentő reintegrációs programokon való részvétel lehetőségét az elítélt reintegrációs tisztje ajánlja fel:

- szerhasználat: *A droghasználat megelőzése* tréning;
- agresszivitás: *Az agresszivitás kezelése* tréning;
- a szubkultúrában betöltött magas pozíció: *Az agresszivitás kezelése* tréning;
- a szubkultúrában betöltött alacsony pozíció: *Az aszsertivitás elősegítése* tréning.

3.1. A kockázatsökkentő programok reintegrációs tiszt feladatai (A befogadás alapján felmért fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló programok)

Az elítéltet az egyes programokon való részvételtől külön-külön, a befogadórészlegről történő kihelyezését követő 8 munkanapon belül kell nyilatkoztatni. A programokon való részvételre az elítélt nem kötelezhető! Az érintett részvételi szándékával kapcsolatos írásos nyilatkozatát a reintegrációs anyagban kell elhelyezni. Az elítélt nemleges nyilatkozatát fogva tartása ideje során bármikor módosíthatja, amely lehetőségről őt előzetesen tájékoztatni kell.

A fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló 12 alkalmas programon egyidejűleg 8–10 fő olyan elítélt vehet részt, aki részvételi szándékáról írásban nyilatkozott. Csoportot indítani csak megfelelő létszám rendelkezésre állása esetén lehet, ennek érdekében az érintett elítéltek bevonhatóságát, részvételi hajlandóságát szükség szerint felül kell vizsgálni. A 12 alkalmas programot azok az intézeti munkatársak tarthatják, akik részt vettek a foglalkozások megtartására felkészítő képzésen. A pszichológusok a 12 alkalmas

⁵ A BFB összesített értékelését a befogadórészleg reintegrációs tisztje a FANY *Reintegrációs/Pszichológusi feljegyzés/vélemény* adatmezéjében *Összefoglaló véleményként* mint *befogadó reintegrációs tiszt* rögzíti.

⁶ Az intézet erre a feladatra kijelölt munkatársa valamennyi BFB-ülést követően, heti rendszerességgel köteles kitölteni a KKMI által az intézet részére elektronikusan elküldött Excel-táblázatot, amelyben az újonnan befogadottak megadott dimenziók mentén történő kockázati besorolásáról adnak tájékoztatást.

foglalkozássorozatot előzetes felkészítés nélkül, a BVOP által a rendelkezésükre bocsátott segédanyagok (ún. programmanuálok) alapján tarthatják.

A 60–90 perces – szükség esetén annál hosszabb időtartamú – foglalkozásokat heti egy alkalommal kell megtartani. A csoportfoglalkozás egyszemélyes vagy páros vezetéssel is megoldható. A csoportvezető távolléte (betegállomány, szabadság stb.) esetén a csoportvezetés az arra képzést kapott pszichológusnak ideiglenesen átadható, illetve a csoportvezető visszatéréseig elhalasztható. A csoportfoglalkozások között három hétnél hosszabb idő nem telhet el.⁷

Annak az elítéltnak, akinek a hosszabb időtartamú vagy többszöri megőrzésre szállítás a programban való eredményes részvételét hátrányosan befolyásolja, egy később induló csoportban való részvétel lehetőségét kell felajánlani. A 12 alkalmas programból való kilépési szándékról az elítéltet írásban is nyilatkoztatni kell. A nyilatkozatot ugyancsak a reintegrációs anyagban kell elhelyezni.

Azokról, akik a programot befejezték, a csoportvezető a FANY *Reintegrációs/Pszichológusi feljegyzés/vélemény* menüpontjában *Összefoglaló véleményként* készít egy rövid, szöveges értékelést az elítélt foglalkozásokon mutatott érdeklődése és aktivitása szempontjából. A kockázatsökkentő tréning vezetője az elítéltet a foglalkozásokon mutatott attitűdjei és viselkedése alapján, illetve azok kedvező változása esetén az adott kockázat szempontjából alacsonyabb szintű kategóriába sorolhatja. A kockázatbesorolás módosítását indoklással együtt az *Összefoglaló véleményben* kell rögzíteni, majd a BFB részére továbbítani.

4. A Befogadási és Fogvatartási Bizottság tevékenysége

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 82. §, 88–91. §, 95–96. §, 105. § (2), 106. § (2–3), 107. § (1), 187. § (9), 219. § (2), 226. § (1), 270. § (1), 329. § (4), 407. § (2)
16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 12–25. §, 29. § (4–7), 53. §, 56. § (3), 136/A § (3)
66/2015. (VIII. 18.) OP-szakutasítás 2–32/A.

A bv. intézetekben Befogadási és Fogvatartási Bizottságok (BFB) működnek. A BFB részletes feladatait, résztvevőit és eljárásának módját az országos parancsnok szabályozza. A BFB mindenkor vezetője az intézetparancsnok döntése alapján a parancsnokhelyettes vagy a büntetés-végrehajtási osztályvezető, annak távollétében a büntetés-végrehajtási osztályvezető-helyettes. Ülésnapjait, a résztvevőket és azok részletes feladatait intézetparancsnoki intézkedésben kell meghatározni, azonban a kötelezően részt vevők körét – biztonsági osztályvezető, büntetés-végrehajtási osztályvezető, munkáltatásbiztonsági vezető vagy az általuk kijelölt személyek – az erre vonatkozó országos parancsnoki szakutasításban részletezik. Rajtuk kívül kötelező részt vennie a nyilvántartási szakterület képviselőjének, az illetékes reintegrációs tisztnek, az egészségügyi szakterület képviselőjének, a gazdasági vezető által megbízott személynek, valamint indokolt esetben a büntetés-végrehajtási pártfogó

⁷ A foglalkozásokat a FANY *Foglalkozások* menüpontjában *Kiscsoportos foglalkozásként* a foglalkozás jellegére történő utalással kell rögzíteni.

és az EFOP-tanácsadó is jelen lehet. A hatályos országos parancsnoki szakutasításban foglaltak szerint az adott elítélt tárgyalat ügyében érintett reintegrációs tisztnek is részt kell vennie az ülésen, ahol véleménynyilvánítási és szavazati joga van. E jogosítványok mellett – mint korábban említettük – számos javaslatot tehet. Ebben a körben ő akár hivatalból, de kérelemre is (mint a fogvatartott „képviselője”) eljárhat, például a fogvatartott munkaviszonyát befolyásoló eljárásokra, mint másik munkakörbe helyezés vagy leváltás kapcsán a fogvatartott kérelme alapján is felszólalhat. A kérelem elbírálására 15 nap áll rendelkezésre.

Fő szabály alóli kivétel, hogy különleges esetekben az elítéltek személyes meghallgatása nem kötelező, viszont a BFB döntéseivel szemben a fogvatartottat ilyen esetben is a törvényben meghatározott jogorvoslati jog illeti meg.

A BFB feladatai négy fő csoportba sorolhatók:

- Az elítéltekhez szorosan kapcsolódó eljárások: ezek közé tartozik az elhelyezésről való döntés, a rezsimbe sorolás, annak megváltoztatása és felülvizsgálata, a biztonsági kockázati besorolás, annak felülvizsgálata és megváltoztatása, illetve a reintegrációs őrizet elrendelésére való javaslattevés.
- Az elítéltek foglalkoztatásával kapcsolatos döntések: ezek közé tartozik a munkába állítás, az áthelyezés, a leváltás, a munkaterápiás foglalkoztatás, az oktatásra, szakképzésre történő beiskolázás, valamint a reintegrációs programokba történő bevonás, behelyezés, megszüntetés és az eredményesség értékelése.
- Az elítéltek speciális részlegeken való elhelyezése és annak megszüntetése: hosszú időszaki speciális részleg, gyógyító-terápiás részleg, pszichoszociális részleg, drogprevenációs részleg, alacsony biztonsági kockázatú részleg, vallási részleg, társadalmi kötődés program.
- Egyéb jogszabályban meghatározott feladatok.

Egyéb feladat lehet például a bv. intézet parancsnokának hatáskörei kapcsán felmerülő BFB véleményezési, illetve javaslattevési feladatköre, így különösen:

- javaslatot készít a bv. intézet parancsnoka számára a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés elrendeléséhez, valamint időtartamának meghosszabbításához;
- javaslatot készít a családterápiás foglalkozás engedélyezéséhez;
- javaslatot tesz a kiemelt figyelmet érdemlő fogvatartottak egyéni kezelési utasításához, egyénre szabott mozgatási, kezelési és egyéb speciális szabályokat tartalmazó helyi rendelkezéséhez a fogvatartott jogainak és kötelezettségeinek teljesítésére, elhelyezésére, ellenőrzésére, a bv. intézeten belüli és azon kívüli mozgására, valamint kapcsolattartására vonatkozó szabályok kialakítására;
- javaslatot tesz a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők részére létrehozott részlegen történő elhelyezésre.

A BFB tagjai a döntés kialakításához megismerik egymás véleményét, és törekszenek a konszenzusra, ennek hiányában a BFB vezetője szavazásra bocsátja a kérdést, amelyet jegyzőkönyvben kell rögzíteni. Amennyiben szavazategyenlőség esete lépne fel, a BFB vezetőjének döntése a mérvado. Amennyiben a fogvatartottat a BFB nem állítja munkába, nem vonja be reintegrációs programba, oktatásba, képzésbe, rezsimbe sorolásáról és biztonsági kockázati besorolásáról – a jogszabályban meghatározott körben – akkor is köteles döntést

hozni. Amennyiben a fogvatartott kockázatértékelését a BFB végzi, az első besoroláskor fő szabályként az általános rezsimbe kell sorolni.⁸

5. A biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálata a reintegrációs tevékenység során

Jogszabályhelyek

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 50. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 6.

Minden fogvatartott esetében el kell végezni a biztonsági kockázati besorolást a kockázatelemzés részeként. Ennek három szintje van: magas, közepes és alacsony szintű biztonsági kockázati besorolás.⁹ A köztük lévő különbségeket a fogvatartottak előlétele, a büntetés-végrehajtás rendjéhez, biztonságához kapcsolódó viszonya, valamint a szükséges őrzés, felügyelet és ellenőrzés alkalmazása jelenti. A biztonsági kockázatot a BFB jogszabályban meghatározott esetekben és időszakonként felülvizsgálja; alacsony biztonsági kockázat esetén legalább évente, közepesnél legalább hathavonta, magas biztonsági kockázat esetében pedig legalább háromhavonta megvizsgálja szükségességének fennállását. Amennyiben a besorolás alapjául szolgáló okokban, adatokban változás állna be, úgy a BFB, illetve ha-laszthatatlan esetben az intézetparancsnok határidőtől függetlenül köteles megvizsgálni és indokolt esetben megváltoztatni a biztonsági kockázati besorolást. Amennyiben biztonsági intézkedés válik szükségessé, arról 3 napon belül az érintett szakterületek együttműködve alakítják ki az egyéni kezelési utasítást.

6. Elhelyezés – a befogadó- és egyéb részlegen történő elhelyezés fő szempontjai: zárka, lakóhelyiség és fekhely kijelölése

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 99. §, 155. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 11/A § (2–3), 28. §, 120–126. §

55/2014. (XII. 5.) BM-rendelet 1–19. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 4.

⁸ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 66/2015. (VIII. 18.) OP-szakutasítása a Befogadási és Fogvatartási Bizottság részletes feladatairól, tagjairól és eljárásrendjéről, valamint a fogvatartottak munkáltatásához kapcsolódó egyes szabályokról (6. pont).

⁹ Amennyiben az elítélten a befogadás alkalmával felvették a PME-kérdőívet, és az alapján sor került egy kockázati megállapításra, úgy a BFB a meghallgatás alkalmával ezt a kockázati besorolást figyelembe veszi, és eszerint jár el. Ha viszont nem került sor a PME felvételére, úgy a BFB maga állapítja meg az elítélt biztonsági kockázati besorolását, tekintettel a reintegrációs tiszt javaslatára.

A Bv. kódex pontosan szabályozza, hogy a szabadságvesztés végrehajtása alatt a fogvatartottakat milyen szempontok alapján kell differenciálni. Ezeket a szempontokat 7 fő csoportba sorolja:

1. *Végrehajtási fokozat szerint*

Ez az elkülönítés elsősorban a szabadságvesztés végrehajtási fokozatára vonatkozik, de ide tartozik a letartóztatott, elzárást töltő, illetve más célból fogva tartott személy elkülönítése is az elítéltektől. A végrehajtási fokozat szerinti elkülönítés oka elsősorban a különböző életrendbeli különbségek okában keresendő, a fegyház, a börtön és a fogház fokozatban lévő elítéltek őrzése, felügyelete, ellenőrzése, életmódjuk meghatározottsága, zárkaajtók nyitva tartása, mozgásterük az intézeten belül, valamint a kapcsolattartás mértéke eltérő. Fontos azonban, hogy a végrehajtási fokozat szerinti elkülönítéstől a jogszabály enged eltekinteni három esetben:

- egészségügyi okból (például betegszobában közösen is elhelyezhetők);
- speciális részlegeken való elhelyezéskor;
- közösen végezhető tevékenységek során (például munkáltatás, reintegrációs programok, szabad levegőn tartózkodás stb.).

2. *Nemek szerint (a férfiakat a nőktől el kell különíteni)*

3. *Életkor szerint (a fiatalkorúakat a felnőttektől el kell különíteni)*

4. *Státusz szerint (a katonákat a nem katonáktól el kell különíteni)*

5. *Dohányzási szokás szerint (a dohányosokat a nemdohányzóktól el kell különíteni)*

Fontos információ, hogy amennyiben az elítélt dohányzási szokásainak megváltozásáról nyilatkozik, a reintegrációs tiszt az elítélt kérelmére 8 munkanapon belül intézkedik az elhelyezés megfelelő megváltoztatása iránt. Ha azonban az elítélt dohányfüstmentes zárkába vagy lakóhelyiségbe történő áthelyezése egészségügyi ok miatt szükséges, ennek végrehajtása iránt a reintegrációs tiszt haladéktalanul intézkedik.

6. *Egészségi állapot szerint (a fekvőbetegeket az egészségesektől el kell különíteni)*

7. *A betegség foka szerint (a fertőző betegeket a nem fertőzőktől el kell különíteni)*

Az elítélteket lakóhelyiségben vagy zárkában lehet elhelyezni, részlegen vagy körleten belül, lehetőség szerint egyedül. Többfős elhelyezés esetén is alapszabály, hogy minden fogvatartottnak legalább hat köbméter légtér és négy négyzetméter mozgástér jusson, egyedüli elhelyezés esetén ez utóbbinak hat négyzetméternek kell lennie. A fogvatartott a zárkában lévő szekrényét zárhatja lakattal, de ezt utasításra ki kell nyitnia. A zárkaszekrényt lehetőleg a fogvatartott jelenlétében kell ellenőrizni. Amennyiben ez nem lehetséges, vagy a fogvatartott megtagadja a zárkaszekrényének kinyitását, jegyzőkönyv felvétele mellett kell végrehajtani a zárkaszekrény kinyitását és ellenőrzését.

Akár a befogadórészlegen, akár más részlegekről legyen szó, a lakóhelyiséget vagy a zárkát és azon belül a fogvatartott fekhelyét a reintegrációs tiszt jelöli ki. Amennyiben munkaidőn kívül kerül sor a befogadásra és elhelyezésre, úgy az illetékes biztonsági tiszt vagy az intézet parancsnoka által kijelölt más személy lesz erre illetékes, viszont ennek tényét rögzíteni kell a fogvatartotti alapnyilvántartásban. Lehetőség szerint azonos rezsimbe tartozókat együtt kell elhelyezni, erre megőrzés során is – lehetőleg – tekintettel kell lenni. Amennyiben ez nem megoldható, ebben az esetben a szigorú rezsimkategória kivételével az általános rezsimkategória lesz az irányadó.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Sorolja fel a tájékoztatási kötelezettség elemeit a fogvatartott részére!
2. Ismertesse a fogvatartott személyisége megismerésének céljából történő befogadó-beszélgetés elemeit!
3. Ismertesse az egyéniesített fogvatartásiprogram-terv kialakításának szabályait és tartalmi elemeit!
4. Ismertesse a befogadás során történő kötelező tájékoztatás tartalmát!

Vákát oldal

III. fejezet

Általános reintegrációs tiszti feladatok a végrehajtás során

1. Általános reintegrációs tiszti feladatok: házirend, napirend, kérelmek, hangulatjelentés, összefoglaló vélemény, reintegrációs feljegyzés és reintegrációs tiszti szemle

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 44–46. §

16/2018 OP-szakutasítás

13/2017 (II. 6.) OP-szakutasítás

35/2017 (III. 9.) OP-szakutasítás

1.1. Házirend és napirend

Az elítélt jogait és kötelességeit a házirendben kell rögzíteni. A házirend tartalmazza az elítélt napirendjét, intézetben belüli foglalkoztatására, mozgására, tartózkodására és a munkavégzés rendjére vonatkozó szabályokat, az elítélt viselkedési szabályait, a látogatók fogadásának, valamint a bv. intézet elhagyásának szabályait, szükségleti cikkek vásárlásának idejét, módját, az elítélt által küldött vagy a részére érkezett levelek, csomagok kezelésére vonatkozó szabályokat, az elítélt tartózkodására és foglalkoztatására szolgáló helyiségek használatának rendjét, a vallási szertartások, a karitatív és a missziós rendezvények időrendjét, a telefonkészülék használatának rendjét és feltételeit, az elítélt birtokában tartható tárgyak mennyiségét, a részlegen betartandó baleset- és tűzvédelmi előírásokat, a dohányzással kapcsolatos rendelkezéseket, a többlétszolgáltatások igénybevételére vonatkozó rendelkezéseket, a biztonsági zárkában vagy részlegen elhelyezett elítéltre vonatkozó végrehajtási szabályokat, valamint a jogorvoslatokat és azok előterjesztésének rendjét. A házirendtől eltérni csak parancsnoki engedéllyel lehet.

A reintegrációs tiszt feladata, hogy tájékoztassa a fogvatartottat a házirendről, illetve az annak megszegésével járó következményekre is figyelmeztesse.

A napirend a házirend része. Ez tartalmazza a fogvatartottak napi folyamatos tevékenységét, mint például a takarodó és ébresztő közötti pihenőidő tartamát, az étkezések időpontját, tartamát és az adott napi tevékenységet, foglalkoztatást.

1.2. A fogva tartással összefüggésben – a reintegrációs tiszt által feldolgozott – kérelmek, panaszok ügyintézési rendje (manuális és elektronikus módon)

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 10. §, 20–26. §, 140–144/A §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 7–10. §

15/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 26–28., 30.

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 2.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 16–25.

A fogvatartott bv. ügyben vagy fogva tartásával kapcsolatosan kérelmet terjeszthet elő. A fogvatartott kérelmére hozott döntés azon szervezeti egység vezetőjének hatáskörébe tartozik, ahol a fogvatartott éppen el van helyezve. A döntést írásban át kell adni a fogvatartott részére, ha ennek átvételét megtagadja, azt az iraton fel kell tüntetni, és jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A kérelmet a fogvatartotti nyilvántartásban is rögzíteni kell, és az irataihoz csatolni. A kérelemnek helyt adó döntésről szóban is tájékoztatni kell a fogvatartottat, illetve ennek időpontját és lényegét rögzíteni kell a nyilvántartásban. A fogvatartott a kérelemre adott döntéssel szemben panasszal, illetve amennyiben a jogszabály lehetővé teszi, egyéb jogorvoslati formákkal is élhet. A fogvatartottat jogorvoslati jogáról tájékoztatni kell. Panaszát fő szabály szerint írásban teheti meg, de ha nem tud írni vagy olvasni, akkor két tanú jelenlétében szóban is megteheti, ezt jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fogvatartottat jogorvoslatának gyakorlásában segíteni kell. Fiatalkorú, cselekvőképtelen vagy részlegesen cselekvőképtelen nagykorú önállóan is nyújthat be kérelmet, panaszt vagy jogorvoslatot. A fogvatartott a törvényben meghatározott hatóságokhoz, személyekhez közvetlenül is fordulhat. A fogvatartott büntetőeljárással kapcsolatos levelezése költségeinek megelőlegezését kérelem útján kell engedélyezni. A kérelmet a reintegrációs tiszt szakterületi véleménye alapján a gazdasági szakterület bírálja el. A kérelmet soron kívül kell elbírálni. A megelőlegezéshez kapcsolódó költségkimutatást a gazdasági osztály tartja nyilván. A döntés kihirdetésekor a kérelmet előterjesztő fogvatartott nem ismerheti meg a döntés előkészítését. A kihirdetés úgy történik, hogy a reintegrációs tiszt a FANY-ból kinyomtatja a végigfuttatott (azaz a szakterületi bejegyzéseket tartalmazó) kérelmet, amelyre döntés született, és kiveszi belőle a különböző szakterületi bejegyzéseket. Ha a fogvatartott egy olyan kérelmet terjeszt elő, amely több szakterületet érint, az egyes szakterületi bejegyzéseket (például javaslatokat) a kinyomtatott FANY-lap tartalmazni fogja. Ezeket a szakterületi bejegyzéseket a fogvatartott nem ismerheti meg!

A fogvatartotti anyagokat az ország összes bv. intézetében egységesen kell(ene) kezelni.¹⁰ Ennek megvalósítására, valamint az áttekinthetőség és a hatékony ügyintézés érdekében

¹⁰ A BVOP 2017-ben az összes intézetnek továbbította „A fogvatartottak kérelmeinek, panaszainak egységes ügyintézési rendje” című protokollt, és a benne foglaltak egységes módon történő végrehajtására szólította fel az intézeteket. Ezt a protokollt jelen tankönyv is feldolgozza. Ajánlott a témakörönként csoportosított ügyiratokat kronológiai sorrendben tárolni, még ha azok a feladatok egységes végrehajtására vonatkozó körlevélbe nem kerültek is bele, továbbá érdemes lenne a fogvatartott által írt kérelmi lapot a FANY-ban végigfuttatott

a reintegrációs anyagokat témakörönként kezelik az intézetek. A manuális reintegrációs anyag dokumentumai az alábbi témakörök szerint csoportosíthatók:

- kapcsolattartással összefüggő dokumentumok;
- letartóztatás hatálya alatt álló fogvatartottak esetében a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezése;
- egyéni foglalkozásokkal kapcsolatos dokumentumok;
- befogadással összefüggő dokumentumok;
- határozatok, végzések;
- kérelmek, panaszok;
- fegyelmi ügygel összefüggő dokumentáció;
- jutalmazással összefüggő dokumentáció;
- egyéb (például dohányzási felülvizsgálattal kapcsolatos) dokumentumok.

A reintegrációs tiszt által vezetett ügyirat borítóján egységesen az alábbi adatokat és információkat kell megjeleníteni:

- a fogvatartottról készült azonosító fotó;
- természetes személyazonosító adatok (születési hely, idő, anyja neve, állampolgársága);
- nyilvántartási szám;
- rezsimkategória és biztonsági kockázati besorolás;
- a fogvatartott által elkövetett bűncselekmény Btk. szerinti megnevezése;
- társadalombiztosítási azonosító jel (taj);
- iskolai végzettség;
- foglalkozás;
- lakhely;
- többletinformáció;
- dohányzási szokás;
- szuicid hajlam;
- elhelyezésre kijelölt reintegrációs részleg.

1.2.1. A kérelem

A fogvatartottnak jogában áll, hogy büntetés-végrehajtási ügyben vagy fogva tartásával összefüggésben kérelmet terjesszen elő, a kérelem kapcsán hozott döntéssel szemben panasz, továbbá egyéb jogorvoslati jog illeti meg, amelyet írásban vagy szóban terjeszthet elő.

A szóbeli előterjesztés fórumai:

- bv. ügyési meghallgatás;
- intézetparancsnoki, igazgatói, főigazgató főorvosi (a továbbiakban: bv. szerv vezetője), illetve helyettesei által tartott meghallgatás;

kérelemmel kapcsolatban hozott döntéssel együtt kezelni. Ezt a praktikusság miatt érdemes – ha nem is ösztetűzni, de legalább – együtt tárolni, mert egy fogvatartotti panasz esetén a kézi kérelemnek mindig nagy jelentősége van.)

- büntetés-végrehajtási osztályvezetői és nyilvántartócsoporthoz vezetői meghallgatás;
- gazdasági vezetői meghallgatás;
- biztonsági osztályvezetői meghallgatás;
- reintegrációs tiszti meghallgatás;
- bv. pártfogói meghallgatás;
- az egészségügyi osztály vezetőjének rendelési idő keretében tartott meghallgatása.

Az írásbeli előterjesztés módja:

- közvetlenül a bv. szerv vezetőjéhez írt beadványait az intézetben elhelyezett, külön megjelölt levelesládában helyezheti el, a levelesládát a bv. szerv vezetője személyesen üríti ki;
- a hatóságokhoz, hivatalos szervekhez írt beadványt, megkeresést lezárt borítékban kell kiadni a postai szabályoknak megfelelően megcímezve és felbélyegezve.

Az intézetvezetői (-helyettesi), osztályvezetői, pártfogói, ügyészi meghallgatásra kérelmi lapon kell jelentkezni, a reintegrációs tiszti meghallgatáshoz kérelmi lap nem szükséges.¹¹

A fogvatartott a kérelmet reintegrációs tisztjénél terjesztheti elő. A kérelmet a reintegrációs tiszt rögzíti a Fogvatartotti Alapnyilvántartásban a kérelem pontos okának megjelölésével. Amennyiben a fogvatartott és valamely kapcsolattartója is kérelmet terjeszt elő, vagy több beadványt is benyújtottak, amelyek ugyanazon célra irányulnak, ezeket egy kérelemként kell kezelni, a FANY-rendszerben egy alkalommal kell rögzíteni. Erről a kérelmezőt/kérelmezőket tájékoztatni kell. Ha a kérelmet a fogvatartott hozzátartozója vagy egyéb kapcsolattartója (legyen akár a védője) terjesztette elő, a fogvatartottat nyilatkoztatni kell az előterjesztő beadványában foglaltakkal kapcsolatban. Kérelem esetén őt is értesíteni kell, éppúgy, ahogy panasz esetén is a kivizsgálás eredményéről.

A kérelem rögzítésekor a reintegrációs tiszt hívja fel a fogvatartott figyelmét, hogy kérelméhez az azt megalapozó – aktuális – dokumentumokat haladéktalanul csatolja, amennyiben erre nincs lehetőség, hiánypótlásra hívja fel őt.¹² A hiánypótlásra felhívást minden esetben dokumentálni kell. Az esetleges határidő meghosszabbításáról a kérelmezőt írásban tájékoztatni kell, ennek tényét a FANY-rendszerben is rögzíteni kell. Bár nincs jogszabályban konkrétan nevesítve, mégis nagyon fontos, hogy a kérelmi lapra a fogvatartott írjon dátumot is. Ha a kérelmi lapot a reintegrációs tiszt a kérelmi lap rögzítésének dátumától eltérő napon veszi át (például dolgozókörleten ez elég gyakori), akkor a reintegrációs tisztnek a kérelmi lapon rögzítenie kell a kérelmi lap átvételének dátumát. Ez azért lényeges, mert ha a fogvatartott egy héttel korábbi dátumot ír a kérelmi lapra, és ezt a reintegrációs tiszt nem veszi észre, könnyen kifuthat az ügyintézési határidőből amiatt, mert figyelmetlen

¹¹ Kérelmi lapot a reintegrációs tisztől, valamint a körleten szolgálatot teljesítő személytől lehet kérni. Minden írni tudó fogvatartott köteles a kérelmi lapot saját kezűleg kitölteni. Az analfabéta fogvatartott kérheti a reintegrációs tiszt segítségét, vagy kérelmét megírhatja más fogvatartott, ebben az esetben a kérelmező neve mellett a kérelmi lap írója köteles szerepeltetni saját aláírását. A kérelmi lapot a saját reintegrációs részleg levelesládájában kell elhelyezni vagy személyesen átadni a reintegrációs tisztnek, aki gondoskodik annak továbbításáról.

¹² A gyakorlat szerint nem hátrány, ha írásban vagy feljegyzésben rögzíti a reintegrációs tiszt, hogy felhívta erre a fogvatartott figyelmét. Még jobb, ha ezt a fogvatartott alá is írja.

volt. Ha a fogvatartott úgy ad át egy kérelmi lapot, hogy például két nappal korábbi dátum szerepel rajta, azt vagy javíttassa át a fogvatartottal, vagy írasson vele új kérelmi lapot, vagy ha átveszi így, akkor írja rá a reintegrációs tiszt, hogy ő maga mikor vette át a lapot. A legoptimálisabb, ha a kérelem aznapi, és még aznap rögzíti a FANY-ban.

A kérelemben foglaltak megalapozása, alátámasztása a kérelmező feladata. A kérelem, illetve a panasz elbírálásának általános határideje 30 nap – ha az ügy jellege szükségessé teszi, soron kívül kell elbírálni. Ez a határidő indokolt esetben 30 nappal meghosszabbítható. Az elintézési határidőbe nem számít bele a hiánypótlás, a hivatalból történő iratok beszerzésének, a megkeresés, a szakértői vélemény, illetve a pártfogó felügyelői vélemény elkészítésének és az indítványozott tanúmeghallgatások teljesítésének időtartama. A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői környezettanulmány beszerzésének indokoltsága esetén késedelem nélkül intézkedni kell annak megkérésére.

A fentiekől eltérő ügyintézési határideje van:

- az EVSZ alkalmazásának;
- a szabadságvesztés végrehajtási fokozata megváltoztatásának (enyhébb, súlyosabb);
- a reintegrációs őrizetnek;
- az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasznak és kártalanításnak;
- a feltételes szabadságra bocsátás iránt előterjesztett kérelemnek.

A kérelem, illetve a panasz elbírálásáról, valamint a határidő meghosszabbításáról az érintett és a kezdeményező írásbeli tájékoztatást kap.

Érdemi vizsgálat nélkül el lehet utasítani az ugyanazon ügyben hat hónapon belül (feltételes szabadságra bocsátási kérelem esetén egy éven belül) ismételten előterjesztett kérelmet, illetve panaszt, ha az új tény, adatot nem tartalmaz, kivéve az egészségi állapot kivizsgálására, gyermeknevelésre, -elhelyezésre irányuló megismételt kérelem, illetve panasz esetében.¹³

A reintegrációs tiszt véleménye elkészítésekor figyelembe veszi a fogvatartott személyes, illetve büntetés-végrehajtási adatait, és véleményében súlyponti elemként szerepelteti a foglalkoztatási aktivitást. A véleményben meg kell jeleníteni a fogvatartottra vonatkozó speciális információkat (például iskolai oktatásban, munkáltatásban vesz részt, elhelyezése speciális részlegen történik, fegyelmi helyzete, többtétinformáció stb.).

Amennyiben a kérelem véleményezése befejeződött, az elkészült felterjesztést a keletkezett dokumentumokkal együtt (környezettanulmány, nyílt rendőri vélemény, egészségügyi dokumentáció, elsőfokú határozat stb.) meg kell küldeni a döntésre jogosult részére.¹⁴

¹³ Az ideiglenes intézetelhagyással kapcsolatos kérelem elbírálásának részletszabályait jelen tankönyv azonos című fejezetében tárgyaljuk.

¹⁴ A kérelmek, panaszok ügyintézésének a nyitva álló határidőn belül kell megtörténnie. A kérelmek, panaszok esetében keletkezett döntést a FANY-rendszer megfelelő menüpontjában rögzíteni kell. Amennyiben a kérelem, illetve panasz kapcsán nem az intézet a döntésre jogosult, kísérik figyelemmel a válasz megérkezését, amennyiben erre nem kerül sor határidőben, fel kell venni a kapcsolatot a döntéssért vagy annak előkészítéséért felelős szervezeti egységgel. A BVOP-ra megküldött dokumentumok kísérléve fel kell tüntetni az ügyintéző nevét és NTG (régiben: EKG) telefonos elérhetőségét. A döntés kihirdetését rögzíteni kell a FANY-rendszerben, és a döntésről, valamint annak kihirdetéséről a bv. iratanyagban is el kell helyezni egy példányt (a fogvatartott a bv. iratanyagban elhelyezendő iraton vagy külön meghallgatási jegyzőkönyvön vegegye át a részére átadott dokumentumot).

Az ügy jellegétől függően a fentiekben felsoroltakon kívül a kérelem indokát alátámasztó egyéb igazoló dokumentumokat is csatolni kell (például számlát, ha „szezonális” tűzifa-gyűjtéses vagy beázást követő helyreállítási munkálatok elvégzésére irányuló büntetés-félbeszakítási kérelmet terjesztett elő stb.).

Ismételten, amennyiben a kérelmet nem a fogvatartott, hanem valamely kapcsolattartója terjesztette elő, úgy a döntésről az érintettet is tájékoztatni kell írásban.

Sajtónyilatkozatra, illetve azzal kapcsolatos ügyintézésre vonatkozó kérelmét írásban a reintegrációs tisztnél terjesztheti elő.

1.2.2. Panaszjog

Panasszal élhet a döntés (intézkedés, határozat) ellen vagy annak elmulasztása esetén:

- az intézet szervezeti egységei, annak vezetői és a reintegrációs tisztek tekintetében a bv. szerv vezetőjéhez;
- ha a döntést a bv. szerv vezetője vagy – jogszabályban meghatározott esetekben – a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága kijelölt szervezeti egységének vezetője hozta, akkor a panaszt az országos parancsok bírálja el;
- ha jogszabályban meghatározott esetekben az ügyében első fokon az országos parancsnok döntött, akkor a panaszt a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter bírálja el.

Panaszt a döntés közlésétől, illetve a mulasztástól számított 15 napon belül írásban terjeszthet elő. Ha a panasz megtételében akadályoztatva volt, a 15 napos határidő az akadály megszűnésétől számít. Ebben az esetben a panaszt igazolási kérelemmel együtt kell benyújtani. Az igazolási kérelemben meg kell jelölni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás véltenségét valószínűsítik. Az intézkedés vagy a döntés közlésétől, illetve annak elmulasztásától számított három hónapon túl igazolási kérelem nem terjeszthető elő. A panaszt 30 napon belül kell elbírálni, e határidő indokolt esetben 30 nappal meghosszabbítható. Amennyiben a panaszt elbírálták, a döntés ellen további panasznak nincs helye. A bv. szerv vezetője, az országos parancsnok, illetve a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter döntése – ha a jogszabály kivételt nem tesz – végrehajtható.

Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasszal és kártalanítással kapcsolatos eljárást a IV. fejezet külön része tartalmazza.

1.2.3. Jogorvoslati jog

Jogszabály által meghatározott esetekben a bv. intézet döntése ellen a fogvatartott a bv. bíróhoz fordulhat bírósági felülvizsgálati kérelemmel, illetve keresetet nyújthat be a bírósághoz. A bírósági felülvizsgálati kérelmet a határozat közlésétől számított nyolc napon belül lehet írásban benyújtani, illetőleg törvény által meghatározott esetekben a határozat közlésekor nyomban jegyzőkönyvben nyilatkozni. Amennyiben a bírósági felülvizsgálati kérelem megtételében akadályoztatva volt, az akadály megszűnésétől számított 15 napon

belül lehet a bírósági felülvizsgálati kérelmet előterjeszteni írásbeli igazolási kérelemmel együtt. Az igazolási kérelemben meg kell jelölni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűsítik. A határozat meghozatalától számított három hónapon túl igazolási kérelem nem terjeszthető elő.

Fellebbezést nyújthat be:

- feltételes szabadságra bocsátás mellőzése, kizárása;
- enyhébb végrehajtási fokozatba helyezés, reintegrációs őrizetbe helyezés, illetve EVSZ alkalmazása iránti kérelem elutasítása;
- kártérítésre kötelezés (a közléstől számított 30 napon belül) miatt.

Felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő:

- kiszabott magánelzárás, fenytés ténye, mértéke;
- képviselő kizárása;
- másolatkiadás megtagadása;
- biztonsági zárkába vagy részlegbe helyezés elrendelése vagy meghosszabbítása;
- nyilatkozat közzétételének megtagadása;
- elővezetés költségének megtérítésére kötelező határozat;
- az alapvető jogokat sértő elhelyezés miatt benyújtott panasz ügyében keletkezett határozat ellen.

A végrehajtással kapcsolatban pedig a fogvatartott közvetlenül fordulhat:

- az alapvető jogok biztosához;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni nemzetközi megelőző mechanizmus feladatainak teljesítésére felhatalmazott munkatárshoz;
- nemzetközi jogvédő szervhez;
- az Alapvető Jogok Biztosa Hivatal Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztályához;
- egyéb jogviszonyokat érintően bírósághoz, illetve az állami szervekhez tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést.

Jogorvoslati jogának érvényesüléséről az intézet gondoskodik. Az ezzel kapcsolatos iratokat a címzettnek haladéktalanul továbbítja, ami az intézet számítógépes rendszerében rögzítésre kerül.

1.2.4. A reintegrációs tiszti feljegyzés

A reintegrációs tiszt – és a pszichológus – a fogvatartott megismerése érdekében végzett vizsgálatairól írásos feljegyzést készít, amelyet a fogvatartotti alapnyilvántartás e célra létrehozott adatmezőjében rögzít. A reintegrációs tiszt a fogvatartottal kapcsolatos észrevételeit is reintegrációs feljegyzésben rögzíti. A feljegyzés elkészítésével elektronikusan

dokumentálja észrevételeit, valamint a fogatosított intézkedéseket (például miről tájékoztatott egy fogvatartottat stb.).¹⁵

1.2.5. A reintegrációs tiszt véleménye a döntés előkészítése során – és az összefoglaló jelentés

*Intézet elhagyására irányuló kérelmek esetében:*¹⁶

A fogvatartott által előterjesztett kérelemmel kapcsolatos döntés előkészítése során a reintegrációs tiszt, a nyilvántartási, a gazdasági szakterület véleményét fogalmaz meg. Az elítéltnak az intézet elhagyására irányuló kérelme során többek között figyelemmel kell lenni előéletére, különösen visszaesési fokára, elkövetett bűncselekményeire, bv. intézetbe kerülésének körülményére, végrehajtásra váró ítéleteire, kapcsolattartásának rendszerességére és minőségére, valamint a fogva tartás alatt tanúsított magatartására és aktivitására, fegyelmi helyzetére, a megkért nyílt rendőri vélemény tartalmára. A rezsimszabályokból fakadó és az intézet elhagyásával járó előterjesztések előkészítése során a reintegrációs tiszt köteles vizsgálni, valamint rögzíteni a véleményben, hogy az elítélt az eddig eltelt időszakban milyen formákban hagyhatta el az intézetet. Erre a körülményre a jutalmazás során is kiemelt figyelmet kell fordítani. Mint már korábban említettük, a döntés előkészítése során a nyilvántartó csoport szakterületi véleményt készít, a gazdasági osztály nyilatkozik, hogy a bv. intézet elhagyásához szükséges összeggel, évszaknak megfelelő civil ruházattal rendelkezik-e az elítélt. A bv. osztályvezető a szakterületi véleményeket összegzi, és javaslatával terjeszti a parancsnok elé. Fontos, hogy a véleménynek tartalmaznia kell, ha a fogvatartott vonatkozásában többletinformációs bejegyzés került rögzítésre. Többletinformációs bejegyzésként kell rögzíteni, ha a fogvatartottnak szökési vagy szuicid kísérlete volt, médianyilvánosságot kapott az ügye stb. Fontos annak alapos vizsgálata is,

¹⁵ Néhány példa arra, milyen esetekben készít feljegyzést a reintegrációs tiszt: telefonálás megszakítása: a telefonálás megszakításával összefüggésben a reintegrációs tiszt a fogvatartotti alapnyilvántartás megfelelő menüpontjába a megszakításról kapott tájékoztatás alapján feljegyzi az esemény körülményeit. Zárkamegbízott kijelölése: amennyiben nincs öntevékeny szervezet, a reintegrációs tiszt a zárkában, lakóhelyiségben a belső élet szervezésére zárka-, illetve lakóhelyiség-megbízottat jelölhet ki, ahol több elítélt van elhelyezve. A reintegrációs tiszt a csoportjába tartozó fogvatartottaknak a megbízást írásban adja át, a megbízás elfogadásáról a reintegrációs nyilvántartásban feljegyzést készít, egyben tájékoztatja a zárka-, illetve lakótársakat. A vállalt feladat végrehajtását rendszeresen, de legalább háromhavonta a reintegrációs tiszt egyéni foglalkozás keretén belül értékeli. (A megbízott feladata nem tartalmazhat olyan megbízatást, amelynek végrehajtása során olyan helyzet teremthető, hogy más fogvatartottal alá-fölé rendeltségi viszonyba kerülhessen. A fogvatartott nem kötelezhető megbízotti feladat ellátására.) Számos intézetben a zárkamegbízott vagy zárkafelelős „intézménye” nem használatos, hiszen a fogvatartottak között nem lehet különbséget tenni. Viszont ezekben az intézetekben is a reintegrációs tiszt szemlék során kiválaszt egy fogvatartottat, általában ugyanazt, aki jelentést tesz a zárka létszámáról, illetve a jelen nem lévő fogvatartottak tartózkodási helyéről (például előállítás).

¹⁶ Az intézetelhagyással kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok részletes bemutatását jelen fejezet *Az intézet-elhagyást eredményező jogintézményekkel összefüggő döntés-előkészítés* című alfejezetében tárgyaljuk.

hogy a fogvatartottnak van-e végrehajtásra váró ítélete, folyamatban lévő ügye.¹⁷ Vizsgálni kell továbbá fegyelmi helyzetét is.

A többi döntés-előkészítésre vonatkozó véleményezést az adott alfejezetnél tárgyaljuk.

Összefoglaló vélemény

A reintegrációs tiszt a befogadórészlegben töltött idő lejárta előtt összefoglaló véleményt készít. Részletek a befogadásról szóló fejezetben találhatók.

1.3. A reintegrációs tiszti szemle

A reintegrációs tiszt köteles munkanapokon saját, illetve az előjárója által kijelölt részlegen napi szemlét tartani. A szemlét a délelőtti órákra, illetve a munkáltatás befejezését követő időszakra kell ütemezni úgy, hogy az a napirendi ponttal lehetőség szerint ne ütközzön, és a részlegen elhelyezett fogvatartottak többsége a zárkájában tartózkodjon.

A szemlét a körletfelügyelő biztosítása mellett kell végrehajtani. A szemle alkalmával a reintegrációs tiszt zárkába történő belépését követően a fogvatartottak tevékenységeiket befejezve felállnak, majd a zárkamegbízott jelentést ad a reintegrációs tisztnek, amelyben közli a zárkában jelen lévők létszámát, illetve a távol lévő személyek számát és a távollét indokát.¹⁸ A reintegrációs tiszt köteles minden fogvatartottat szemrevételezni az esetleges pszichés állapotromlás, illetve sérülések felfedezése céljából. Amennyiben intézkedésre okot adó körülmény merül fel, az illetékes vezető és a társosztályok értesítésének haladéktalanul meg kell történnie. Amennyiben a zárkában elhelyezett fogvatartott a mellékhelyiségben tartózkodik, úgy a szemlét egy későbbi időpontban meg kell ismételni annak érdekében, hogy a reintegrációs tiszt a mellékhelyiségben tartózkodó fogvatartottal is személyesen találkozzon.

1.3.1. Mire kell kiterjednie a szemlének?

A szemle során ellenőrizni kell a megfelelő zárkarend kialakítását, a zárka felszerelési tárgyainak meglétét, azok állapotát.

¹⁷ A végrehajtásra váró ítéletre, folyamatban lévő büntetőeljárásra, többletinformációs bejegyzésre, továbbá a fegyelmi helyzetre tekintettel a bv. intézet esetleges ideiglenes elhagyása magas biztonsági kockázatot jelent (kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól, az intézet elhagyása alatt bűncselekményt követ el, öngyilkosságot kísérel meg stb.).

¹⁸ Számos intézetben nem használatos a zárkamegbízott vagy zárkafelelős „intézménye”, hiszen a fogvatartottak között nem lehet különbséget tenni. Viszont a reintegrációs tiszti szemlék során ezekben az intézetekben is kiválaszt egy fogvatartottat, általában ugyanazt, aki jelentést tesz a zárkalétszámról, illetve a jelen nem lévő fogvatartottak tartózkodási helyéről (például előállítás).

Az egységes zárkarend kialakítása érdekében a Fogvatartási Ügyek Szolgálatára körlevelet¹⁹ adott ki, amelyben az alábbiak kerültek meghatározásra:

1. A fogvatartottak elhelyezésére szolgáló zárkában, lakóhelyiségekben rendszerezett ágyak egységes megjelenése érdekében az ágyazási és zárkaszelektrendet országos szinten egységesen kell kialakítani a fogvatartottakkal. Az ágyak alatt kizárólag az egyéni felszerelésként biztosított vagy engedéllyel birtokban tartott lábbeli, valamint a bv. intézet által rendszeresített műanyag rekesz, illetve egyéb tárolóláda helyezhető el (egyéb tárolási célú eszközök, mint például kartondobozok, szatyrok elhelyezése az áttekinthetőség érdekében nem engedélyezett).²⁰
2. A zárkában, lakóhelyiségekben üresen lévő zárkaszelektrendek közös használatú alkalmazása nem megengedett.
3. A tv-készülékeket oly módon kell elhelyezni a zárkában vagy a lakóhelyiségben, hogy ahhoz a fogvatartottak ne férjenek hozzá, abban tiltott tárgy ne kerülhessen elrejtésre. A tv-készülékek nem rendeltetésszerű használata, valamint egyedi formában történő rögzítése (ágy végébe felrögzítve, kábelek átvezetése stb.) tilos. Nem megengedett továbbá az azonos zárkán belül több saját tulajdonú fogvatartotti tv-készülék elhelyezése. Egyébként a fogvatartott saját tulajdonú tv-készülékének zárkában vagy lakóhelyiségben tartása csak engedély alapján történhet.
4. A szemlék során a fogvatartottak számának, mentális, fizikai jellemzőinek monitorozásán túl kiemelt figyelmet kell fordítani a zárkában uralkodó viszonyokra, a reintegrációs tiszteknek a napi szemlék során kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a felhalmozások megelőzésére.

Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese által 2018. 06. 15-én kiadott 30500/6566-1/2018. ált. iktatószámú körlevele szerint a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló helyiségekben – szárítás, illetve „elfüggönyözés” céljából – kifestett kötözőanyagok jelenléte nem megengedett. A fogvatartottak a jogszabályokban, illetve egyéb központi rendelkezésekben meghatározottakon felül nem tarthatnak a birtokukban polgári ruházatot, kispárnát, törülközőt, fürdőlepedőt stb., ezek az elhelyezésre szolgáló helyiségekben sem tárolhatók. Ennek ellenőrzése is a reintegrációs tiszt szemléje alatt történik.

Nem megfelelő zárka-, ágy-, szelektrend esetén fel kell szólítani a fogvatartottakat annak kialakítására, amelyet később ellenőrizni is kell. Rongálás észlelése esetén fegyelmi és kártérítési eljárást kell kezdeményezni az érintett fogvatartott(ak) ellen. A szemle végrehajtásáról a reintegrációs tisztnak naplót kell vezetnie – megjelölve a feltárt rendellenességeket, hiányosságokat.

Az országos parancsnok szakutasítása²¹ módosította a fogvatartotti fényképek nyilvántartását. Ennek értelmében a fogvatartottak fényképes nyilvántartását szükség szerint, de legalább hathavonta felül kell vizsgálni a teljes fogvatartotti állomány tekintetében. Az időszakos felülvizsgálat eredményétől függetlenül valamennyi fogvatartotttól naptári évenként

¹⁹ A FÜSZ 2018. 04. 05-én kiadott 30500/3864-1/2018. ált. iktatószámú körlevele.

²⁰ A körlevélből kimaradtak a lavórok, hiszen a gyakorlat szerint azok is az ágy alatt vannak, minden fogvatartott rendszerint ott tárolja azokat. A ládákkal vagy tárolórekeszekkel kapcsolatban fontos információ, hogy az elítéltnél 1 db-ot, a letartóztatottnál 2 db-ot kell biztosítani.

²¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 16/2018. (IV. 4). OP-szakutasítása a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról.

legalább egy alkalommal új fényképet kell rögzíteni oly módon, hogy a két felvétel között legalább hat hónap teljen el. A reintegrációs tisztek a reintegrációs tiszti szemlék alkalmával ellenőrzik, hogy a részlegükbe tartozó fogvatartottak vonatkozásában a szakutasítás által felsorolt szempontokat figyelembe véve szükségesnek látják-e új fénykép készítését. A felülvizsgálatot kötelezően, havonta legalább egy alkalommal valamennyi fogvatartott vonatkozásában végre kell hajtani, és meg kell győződni arról, hogy a fogvatartott aktuális külső megjelenésével kapcsolatosan nincs jelentősen megváltozott állapot: hajviselet, hajszín (öszülés is), arcszőrzet, sérülés, trauma, betegség vagy orvosi kezelés nyoma az arcon, különös ismertetőjegy, fogvatartotti magatartás során keletkezett elváltozás (tetoválás, önkárosítás nyoma), jelentős súlygyarapodás vagy súlyvesztesség okozta testkép- vagy arcvonásváltozás, illetve természetes öregedésből eredő megváltozott vonások. Amennyiben ezek valamelyikét észleli a reintegrációs tiszt, haladéktalanul vagy az ellenőrzés során feltárt időpontban új fénykép készítését kéri a bünyügyi nyilvántartó csoporttól, és ezt a FANY-ban rögzíti.

2. A reintegrációs tiszt által készített értékelő vélemény

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 52. § (2), 53. § (2), 57. § (7), 61/A § (2)

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 93–94. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 12., 36.

A reintegrációs tisztnek rendszeresen kell értékelő véleményt készítenie a bv. intézet, a bíróság vagy más hatóság indokolt megkeresésére. A legfontosabb – és jogszabály által taxatíván felsorolt – esetek a következők:

1. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatása;
2. az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának, illetve megszüntetésének elrendelése;
3. reintegrációs őrizet elrendelése;
4. feltételes szabadságra bocsátás;
5. pártfogó felügyelet alá helyezés;
6. átmeneti részlegbe helyezés vagy onnan történő kihelyezés;
7. gyógyító-terápiás részlegbe utalás vagy onnan történő kihelyezés;
8. hosszú időszaki speciális részlegbe történő helyezés, annak fenntartása vagy megszüntetése;
9. biztonsági részlegbe vagy zárkára történő helyezés, annak fenntartása vagy megszüntetése;
10. drogprevenációs részlegbe helyezés vagy onnan történő kihelyezés;
11. alacsony biztonsági kockázatú részlegbe helyezés vagy onnan történő kihelyezés;
12. pszichoszociális részlegbe helyezés vagy onnan történő kihelyezés;
13. rezsimbe sorolás jogszabály alapján kötelező felülvizsgálata vagy záró kockázatelemzés mellőzése;
14. kegyelmi kérvény és a kötelező kegyelmi eljárás;
15. büntetés-félbeszakítási kérelem;

16. átszállítás;
17. intézetelhagyással járó javaslatok elbírálásához készített előterjesztések.

A reintegrációs tiszt az értékelő véleményt a fogvatartási alapnyilvántartásban rögzíti, kivéve, ha bíróság vagy más hatóság indokolt megkeresése miatt jár el. A reintegrációs tiszt az értékelő véleményt az előterjesztést megelőző 30 napon belül, a parancsnok által meghatározott időpontra készíti el. A haladéktalanul előterjesztendő értékelő vélemény a reintegrációs tiszt aktuálisan rendelkezésére álló információkat tartalmazza. Az elkészült véleményt a reintegrációs tiszt továbbítja a bv. osztályvezetőnek. A bv. osztályvezető feladata gondoskodni a többi szakterület véleményének beszerzéséről, illetve az előterjesztés fogvatartotti alapnyilvántartásba vételéről. Ezek után a vélemények feltüntetésével továbbítja azt a parancsnok részére javaslatlét vagy döntés érdekében.

Amennyiben hatóság megkeresésére készül az értékelő vélemény, abban a kért adatoknak kell szerepelniük, illetve el kell látni azokat a parancsnok aláírásával és az intézeti bélyegző lenyomatával. A fő szabály szerint az értékelő véleménynek tartalmaznia kell az elítélt személyi és büntetés-végrehajtási adatait, az egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltak megvalósulását, a végrehajtás során az elítélttel kapcsolatos fontosabb eseményeket, az elítélt viselkedésére, tanulására, munkavégzésére, a szabad idő eltöltésének módjára, a jutalmazási és a fegyelmi adatokra, az elítélt kapcsolattartására, családi és társadalmi kapcsolatainak alakulására, a társadalomba történő sikeres visszailleszkedés, valamint a szabadulás érdekében tett intézkedésekre, az elítélt reintegrációs célkitűzések megvalósításában való közreműködésre és az elért eredményekre vonatkozó adatokat, valamint az értékelő vélemény elkészítésének indokát, továbbá a bíróság, illetve a hatóság általi megkeresésre írt értékelő vélemény esetében a kért adatokat.

Speciális részletszabály reintegrációs tisztek számára, hogy a bv. bíró részére készült értékelő véleményben, ha az elítélt több ítéletet tölt, akkor mindegyik ítéletre vonatkozóan azokat az adatokat kell tartalmaznia, amelyek a bírói döntéshez szükségesek lehetnek. A jutalmazásra és a fegyelmi helyzetre vonatkozó adatokat is ítéletenként elkülönítve kell jelölni, azonban a nyilvántartásból törölt fenyítést nem lehet feltüntetni. Kötelező kegyelmi eljárás esetén az értékelő vélemény mellé csatolni kell az általános egészségi és mentális állapotról készült bv. orvosi, szakorvosi és pszichológusi véleményeket is.

3. A progresszív rezsimszabályok alkalmazása körében végzett reintegrációs tiszti tevékenység főbb aspektusainak jogi vonatkozásai (rezsimkategória-felülvizsgálat)

Jogszabályhelyek

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 33–43. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 5.

A progresszív rezsimrendszer célja az egyéniesítés feltételeinek megteremtése. A KEK-rendszerre ráépülve a progresszív rezsimkategóriákban az elítélt életrendjének szigorúságát, az elérhető kedvezmények körét és mértékét, valamint a szabad élethez viszonyított lehe-

tősegeket egy tevékenység- és teljesítményalapú osztályozási rendszer jelöli ki. A rendszer egy lépcsőzetesen kialakított konstrukció, amely az elítélt együttműködési hajlandóságának és motivációjának fenntartásával járul hozzá a reintegrációs tevékenység eredményességéhez szigorú, általános vagy enyhe rezsimekategóriában való elhelyezéssel. A rezsimebe sorolást a BFB végzi, és a jogszabály határozza meg azokat a feltételeket, amelyek jelölik, mikor kell és mikor lehet egyes rezsimekategóriákba sorolni a fogvatartottat, illetve mely többlet-jogosultságok járnak a végrehajtási fokozatokon belüli különböző rezsimekben. A területi korlátok miatt jelen tankönyv csakis a reintegrációs tisztek progresszív rezsimeszabályokkal kapcsolatos tevékenységének jogi aspektusait tárgyalja.

A rezsimek felülvizsgálata szintén a BFB feladata, amely során megvizsgálja az egyesített fogvatartási programtervben foglaltak teljesülését, az elítélt motivációjának fejlesztettségét a reintegrációs célok tükrében, illetve az elítélt magatartását és együttműködését a személyi állománnyal. A felülvizsgálat során kívül végre kell hajtani, amennyiben:

- a bv. bíró az elítélt szabadságvesztés-büntetésének végrehajtási fokozatát megváltoztatja;
- új szabadságvesztés-büntetés érkezése megváltoztatja a végrehajtási sorrendet;
- több szabadságvesztés töltése esetén a következő végrehajtási fokozata eltérő lenne a korábbtól.

Az érintett elítéltet a BFB ülésre előjegyzi, ahol az általános szabályok szerint az elítélt rezsimebe sorolását felülvizsgálja. A felülvizsgálat során a rezsimsúlyosbítás korlátlan, de az enyhítés csak fokozatosan lehetséges.²²

A reintegrációs tiszt szempontjából fontos információ, hogy a különböző rezsimekbe történő besorolást az elítélt együttműködési hajlandósága, és nem a visszaesési és a fogvatartási kockázat mértéke határozza meg! A Bv. kódex 95. § (6) bekezdésében foglaltak értelmében halaszthatatlan esetekben az elítélt rezsimekategóriájának, illetve elhelyezésének módosításáról a bv. intézet parancsnoka is határozhat. Halaszthatatlan az eset, ha terrorcselekmény, fogolyzandulás, fogolyszökés, támadás, tömeges ellenállás, önkárosítás vagy bármilyen, az intézet biztonságára veszélyt jelentő körülménnyel bejelentés érkezik, valamint ha rendkívüli esemény bekövetkezésétől tartani lehet, illetve amennyiben a fogvatartott a bekövetkezett eseményben érintett. Ilyen esetben a soron kívüli módosításról a parancsnok határozattal dönt, és ezt a BFB vezetője kézbesíti az elítélt részére. Az elítélt személyes meghallgatása ilyenkor kötelező.

²² Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese által jóváhagyott és a Biztonsági Szolgálat által 2017. 04. 25-én 30500/3872-5/2017. ált. iktatószámon kiadott, a tiltott tárgyak bejutásának megakadályozása érdekében, különös tekintettel az illegális infokommunikációs eszközökre, illetve a kábítószergyanús anyagokra vonatkozó intézkedési tervében foglaltak alapján a korábban kábítószergyanús anyaggal, illegális mobiltelefonnal stb. kapcsolatba került fogvatartott különösen külső munkahelyre való beállítása csak kellően alapos, mindenre kiterjedő mérlegelés után valósulhat meg. Az elkövetett bűncselekmény, előélet, kapcsolati rendszer vizsgálata mellett nem lehet mellőzni a függőségi kérdések, a korábbi tiltott tárgy tartása miatt kiszabott fegyelmi fenyítések problémakörét. A BFB-nek kiemelt figyelemmel kell végrehajtania – különösen az alacsony biztonsági kockázati csoportba sorolt munkahelyek esetében – a munkába állításokat. A személyválasztásnál figyelemmel kell lenni a Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer több elemére. Egyes fogvatartottak esetében a kockázati kérdések mérlegelésére a munkába állítás során is hangsúlyt kell fektetni.

4. A fegyelmi eljárással kapcsolatos reintegrációs tisztí feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 168–171. §

14/2014. (XII. 17.) IM-rendelet 1–46. §

25/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 2/B, 4., 8., 17–18., 23.

4.1. Fegyelmi fenytések és alkalmazhatóságuk

Fegyelmi fenytés alkalmazható azzal az elítélttel szemben, aki szándékosan megszegi a büntetés-végrehajtás rendjét, ilyen bűnösséggel más szándékosan rábírt a fegyelemsértésre, vagy segítséget nyújt annak elkövetéséhez. A fenytés célja az újabb fegyelemsértéstől való visszatartás, a rend helyreállítása, továbbá az együttműködés.

A jogszabály értelmében fegyelmi fenytésként alkalmazható a bv. szerv által szervezett programokon, rendezvényeken való részvétel korlátozása vagy eltiltása meghatározott alkalomra vagy maximum három hónapig terjedő időtartamra; többlétszolgáltatásoktól való megfosztás egytől három hónapig terjedően; személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése maximum hat hónapig és ötven százalékkal; valamint a magánelzárás. A magánelzárás tartama változó, fő szabály szerint nem dolgozó fogvatartott esetén fegyházban huszonöt, börtönben húsz, fogházban tíz nap; dolgozó fogvatartott esetén fegyházban húsz, börtönben tizenöt, fogházban öt nap; valamint várandós és kisgyermekes nővel szemben nem alkalmazható.

A magánelzárás során a fogvatartott nem rendelkezhet szabadon kapcsolattartási lehetőségeivel, így kimaradásra, eltávozásra nem mehet, levélben vagy telefonon csak a védőjével érintkezhet, csomagot nem kaphat vagy küldhet, látogatót sem fogadhat, kivéve a lelkeszt, a bv. pártfogót, a jövőbeni munkáltatóját, illetve karitatív szervezet megbízottját. Továbbá személyes szükségleteire nem vásárolhat, nem vehet részt programokon, nem sportolhat és sajtóterméket sem olvashat.

Méltánylást érdemlő esetben, parancsnoki engedéllyel részt vehet közeli hozzátartozó temetésén vagy meglátogathatja azt, ha súlyos beteg. Az elmaradt látogatást, csomagot, személyes szükségletekre szolgáló vásárlást a fenytés végrehajtása után be lehet pótolni. Előfordulhat olyan eset is, amikor orvos vagy pszichológus állapítja meg, hogy a kiszabott fegyelmi fenytést nem lehet megkezdeni vagy félbe kell szakítani a fogvatartott egészségügyi állapota miatt. A fogvatartott vagy védője a magánelzárás végrehajtásával szemben bírósági felülvizsgálatot nyújthat be, ezt a fenytés kihirdetésekor azonnal be kell jelenteni, és ilyen esetben annak halasztó hatálya van a végrehajtás megkezdésére vonatkozóan.

Ha az adott fegyelmi cselekmény egyben bűncselekményt vagy szabálysértést is megvalósít, akkor a fegyelmi eljárás kezdeményezése mellett az illetékes hatóságoknál feljelentést is kell tenni. A kiszabott fenytésnek arányosnak kell lennie a fegyelemsértéssel. Az elítélttnek az okozott kárt meg kell térítenie. A fegyelmi eljárás során az elítélttet meg kell hallgatni.

4.2. A fegyelmi eljárás

A fegyelmi felelősség megállapítása a bv. szerv feladata, a fegyelmi jogkör gyakorlóját egyedül a büntető- és a szabálysértési eljárásban meghozott határozat és az abban szereplő tényállás köti. Ennek megállapítását azonban kizárja az olyan szintű kóros elmeállapot, amely megakadályozza a beszámítási képességet, illetve a fenyegetés, a kényszer, a tévedés, a jogos védelem, a végszükség vagy az olyan utasítás megtagadása, amelynek teljesítésével bűncselekmény, szabálysértés vagy fegyelemsértés valósult volna meg. Továbbá fegyelmi eljárás nem indítható, ha a fegyelmi cselekmény elkövetése óta eltelt hat hónap, vagy a fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására jutásától 30 nap, illetve ha a fegyelmi cselekmény elkövetőjének büntetés-végrehajtási jogviszonya megszűnt. A jogellenes távollét esete, illetve bűncselekménynek is minősülő fegyelmi cselekmény elkövetése esetén viszont ezek a határidők nem érvényesülnek. Jogellenesen távol lévő fogvatartottal szemben az eljárást a reintegrációs tiszt azonnal kezdeményezi, amint a fogvatartott visszatért a bv. intézetbe. A reintegrációs tiszt ez esetben a jogellenes távollét kezdetének és végének időpontját is köteles feljegyezni az elévülés és félbeszakítás időtartamainak vizsgálata okán. A fegyelmi eljárás során lényeges cselekményekről, mint például a meghallgatások vagy a tárgyalás, kötelezően jegyzőkönyvet kell felvenni.

A fegyelemi eljárás a fegyelemsértés észlelése után indul. A fegyelmi eljárás részletes szabályait a fent említett rendeletek részletesen tartalmazzák, jelen könyv szűkített célcsoportját tekintve csak a reintegrációs tisztek fegyelmi eljárásban felmerülő szerepével foglalkozik. A bv. szervezet személyi állománya tagjának a fegyelemsértés észlelését követően haladéktalanul kötelessége ezt írásban jelenteni előljárójának. Az észlelő személy vagy az, akinek ezt a tudomására hozták, 8 napon belül írásban köteles kezdeményezni az eljárás megindítását. Az eljárás kezdeményezésekor meg kell jelölni az elkövető azonosítására szolgáló adatokat, a cselekmény helyét, idejét, rövid leírását és amennyiben van, a bizonyítási eszközöket is. A kezdeményezést a fogvatartottal is közölni kell, és legkésőbb a közlést követő munkanapon el kell juttatni a fegyelmi jogkör gyakorlójának. Speciális esetben, például szállítás során elkövetett fegyelmi vétség esetén a szállítást végző intézet folytatja le. Amennyiben szükséges, a fogvatartott visszaszállításáról is lehet intézkedni az eljárás lefolytatása érdekében (például kihallgatás). Az eljárás kezdeményezéséről, menetéről és eredményéről a célintézetet is tájékoztatni kell. Ha másik intézetben követte el a fegyelmi cselekményt, mint amelyikben a fő szabály szerint a büntetését tölti, akkor ott kell lefolytatni az eljárást, ahol kezdeményezték. A kezdeményező intézet ilyenkor megkereséssel élhet, amennyiben adataira, információra van szüksége, ennek teljesítésére a megkeresett intézetnek 8 napja van. Az eljárást erre az időtartamra fel kell függeszteni.

Előfordulhat olyan eset is, amikor a fegyelmi cselekmény elkövetőjének személye ismeretlen, ilyenkor az eljárást megelőzi egy vizsgálat, amelynek célja a tettes személyének megállapítása az elévülési határidőn belül.

A fegyelmi jogkör gyakorlója az eljárás elrendelése nélkül a fegyelmi ügyet a reintegrációs tiszt hatáskörébe utalhatja. Erre általában akkor kerül sor, ha meglátása szerint az eset megítélése egyszerű és olyan súlyú, hogy a legkisebb fenyítés is elegendő szankció. Ilyen esetekben általában fegyelmi fenyítésként az elítéltet feddésben vagy – ha az is szükségtelen – kioktatásban részesíti a reintegrációs tiszt.

Ilyen esetekben a reintegrációs tiszt által lefolytatott eljárás menete szerint a fogvatartottat 5 napon belül meghallgatja, és dönt, hogy kioktatja, feddést szab ki rá, vagy visszautalja az ügyet a fegyelmi jogkör gyakorlójának hatáskörébe. Ez utóbbira akkor kerülhet sor, ha:

- az eljárás lefolytatását vagy súlyosabb fenyítést tart szükségesnek;
- közvetítői eljárás feltételei fennállnak;
- a fogvatartott tagadja tettét, vagy panaszt jelent be a döntés ellen.

A fogvatartottal az eljárásban bekövetkezett mindennemű intézkedést írásban közölni kell, így az eljárás kezdeményezését, elrendelését, felfüggesztését, a határidőket, az esetleges hosszabbításokat és a döntést is. Az írásos közlést a fogvatartott aláírásával elismeri, illetve amennyiben nem tud írni/olvasni, vagy megtagadja, akkor két tanú aláírásával kell igazolni a közlés tényét.

A fegyelmi vizsgálat során további jogok és kötelezettségek is megilletik a fogvatartottat:

- tájékoztatni kell jogairól és kötelezettségeiről;
- védekezését szóban és írásban is előadhatja;
- nem köteles vallomást tenni, ezt bármikor megtagadhatja, és figyelmeztetni kell, hogy ez az eljárás lefolytatásának nem akadálya;
- indítványt tehet;
- jogorvoslattal élhet (panasz, bírósági felülvizsgálat);
- vizsgálat befejezésekor az iratokat tanulmányozhatja, azokról másolatot kérhet (kivéve törvényben meghatározott esetekben);
- köteles megjelenni a tárgyaláson;
- a döntést szóban is ki kell hirdetni, majd írásban is át kell adni számára;
- védőt bízhat meg.

A fogvatartott nemcsak terheltként, tanúként is meghallgatható, ilyenkor tájékoztatni kell a hamis tanúzás, a hamis vád büntetőjogi következményeiről, illetve a vallomástétel megtagadásának jogáról.

A hatáskörébe utalt enyhébb súlyú fegyelmi cselekmény elbírálásán kívül a reintegrációs tiszt vizsgálóként is eljárhat, ha nem áll fenn összeférhetetlenségi ok, és a fegyelmi jogkör gyakorlója őt erre kijelöli. A vizsgálat során természetesen köteles tájékoztatni a fogvatartottat annak jogairól és kötelezettségeiről.²³ A vizsgálat során a reintegrációs tiszt jogosult megállapítani a tényállást, meghallgatást tartani, tárgyi bizonyítékokat beszerezni és egyéb eljárási cselekményeket végrehajtani, mint például a szembesítés. (A szembesítést csak másik fogvatartottal szemben lehet alkalmazni.)

E vizsgálati elemeket jegyzőkönyvbe kell foglalnia, és a vizsgálat eredményét tartalmazó jelentés mellé a többi irattal együtt csatolnia. Gyógyító-terápiás részlegen elhelyezett elítélt cselekménye kapcsán a kivizsgálást csak a részleg reintegrációs tisztje folytathatja le; ha ő kezdeményezte, akkor pedig a helyettese. Amennyiben a fogvatartott önkárosító magatartást valósított meg, ennek okait, körülményeit, hátterét soron kívül a lehető legrövidebb idő alatt, egyéni foglalkozás keretein belül meg kell vizsgálnia a reintegrációs tisztnek. Ilyen esetben a pszichológus és/vagy a börtönlelkész segítsége is igénybe vehető.

²³ Ennek megtörténtét a *Tájékoztató a fegyelmi eljárással összefüggő jogokról, kötelezettségekről* nyomtatványon rögzítenie kell.

A fegyelmi eljárás egyik speciális eleme a közvetítői eljárás. Közvetítői eljárásra csak a fegyelmi jogkör gyakorlója utalhat, és csak abban az esetben, ha az elítélt másik elítélt sérelmére valósította meg a fegyelemsértést, és a közvetítői eljárást mindketten kéri/elfogadják. Az eljárás célja egy írásbeli megállapodás a felek között. A fegyelmi eljárás ez idő alatt felfüggesztésre kerül. Ha viszont a hozzájárulást valamelyik fél visszavonja, vagy nem kerül sor megállapodásra, a fegyelmi eljárást folytatni kell.

4.3. Rezsimkategória-felülvizsgálatok

Az új jutalmazási és fenyítési nemek alkalmazásának felmérésére és elemzésére, a bv. intézetek fegyelmi eljárásainak intézeti gyakorlatára irányuló instruktori ellenőrzések során elemzett adatok, valamint az egységes végrehajtás vizsgálata alapján elvégzett hatásvizsgálat eredményeként megállapítást nyert, hogy a bv. intézetek a Bv. tv-ben foglalt új fenyítési nemeket, továbbá a soron kívüli rezsimkategória felülvizsgálatának gyakorlatát egyre jelentősebb mértékben alkalmazzák. Tekintettel arra, hogy a felülvizsgálat dinamikus alkalmazását a kötelező rezsimkategória-felülvizsgálat önmagában nem biztosítja, a súlyos fegyelmi vétség elkövetése miatt kiszabott fegyelmi fenyítést annak kimenetelétől függően soron kívüli rezsimkategória-felülvizsgálatnak kell követnie. Ezért a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága kötelezővé tette a reintegrációs tisztek munkakörét illetően a következőket:

- a reintegrációs tiszt a hatáskörébe utalt fegyelmi ügyek kivizsgálása körében hívja fel a fogvatartottak figyelmét ugyanazon fegyelmi vétség ismételt elkövetése esetén a rezsimkategória szigorításának lehetőségére és annak következményeire;
- ismétlődő jelleggel végrehajtásra kerülő csoportos foglalkozások keretében a reintegrációs tiszt tájékoztassa az enyhébb és szigorúbb rezsimkategóriára váltás lehetőségéről a fogvatartottakat, számukra csoportos tájékoztatás keretében tegye láthatóvá az enyhébb, illetőleg szigorúbb rezsimmel összefüggő előnyös, valamint kedvezőtlen lehetőségeket és ezek elérésének módját;
- intézkedjen mind a személyi, mind a fogvatartotti állomány számára olyan alapfogalmak – mint együttműködő, ellenálló magatartás – tartalmi meghatározására, amelyek tanúsításának következményeként alkalmazott fegyelmi fenyítések és jutalmak átlátható módon válnak megismerhetővé;
- tegye lehetővé a rezsimkategória-váltások nyomon követése érdekében a rezsimkategória-váltás naprakész, átlátható dokumentálását, illetőleg adminisztrálását.

A jogszabályi módosítás mind a fegyelmi fenyítések, mind a jutalmazások körének bővítésével arra hivatott, hogy szélesítse az adott jogkört gyakorló mozgásterét, elősegítve a progresszív végrehajtást, és a rezsimszabályokkal együttható módon erős motivációs bázist képezzen a reintegrációs folyamat végigviteléhez. Ugyanakkor a mutatók alapján megállapítást nyert, hogy a nóvumok több intézetben nem kellő mértékben épültek be a helyi gyakorlatba, főleg az új fenyítési nemek alkalmazása maradt el az elvártaktól. Fentiekre tekintettel meghatározásra került az intézetek számára, hogy a magánál tartható tárgy korlátozása az érintett fogvatartott által a korábbi kérelemre engedélyezett tárgyra terjedjen ki, és az a fegyelmi jogkör gyakorlója által meghatározott időtartamra letétbe

kerüljön. A térítésköteles szolgáltatás megvonásának a fenyítés kiszabását követő hónapban kell hatályba lépnie, és a fegyelmi jogkör gyakorlója által meghatározott időtartamig kell tartania. Fontos, hogy a korlátozást vagy az eltiltást ne a készség- és képességfejlesztő, hanem a szabad idő hasznos eltöltését szolgáló programokra terjesszék ki. Fokozottan kell érvényesíteni az egyéniesítés elvét, különös tekintettel arra, hogy a döntéshozó kellő alapos-sággal vizsgálja meg a leghatékonyabb fenyítési nem vagy jutalmazási forma alkalmazását (például adott esetben a kondicionálóterem használatának megvonása súlyosabban érinti a fogvatartottat, mint a magánelzárás-fenyítés kiszabása).

A fegyelmi jogkör gyakorlója döntésének előkészítése érdekében a fegyelmi eljárások során a kivizsgálónak ki kell térnie az érintett fogvatartott szabadidős tevékenységeire (például szakkörök, sportfoglalkozás), megemlítve – amennyiben releváns – a külön engedéllyel zárkájában tartható tárgyait, igényelt többletszolgáltatásait.

5. A jutalmazási eljárással kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 165–167. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 95–96. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 13–14.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 67–76.

A fogvatartott jutalomban részesíthető, amennyiben jó magatartása, munkája során nyújtott teljesítménye, tanulás során tanúsított szorgalma, valamilyen közösségért végzett tevékenység vagy életet, testi épséget, anyagi értéket megmentő vagy az ezeket érő súlyos veszélyt elhárító cselekményt folytatott. A fogvatartott részére adható jutalmaknak tíz típusát sorolja fel a jogszabály:

1. dicséret;
2. kondicionálóterem használatának díjmentes biztosítása;
3. látogatófogadás soron kívül, a látogatási idő meghosszabbítása;
4. a személyes szükségletekre fordítható összeg növelése;
5. pénzjutalom;
6. tárgyjutalom;
7. a végrehajtott fenyítés nyilvántartásból törlése;
8. látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívül;
9. jutalomkimaradás;
10. jutalomeltávozás.

A jutalomban való részesítés hatásköre az alábbi személyekre bontható: van olyan jutalom, amelyet a reintegrációs tiszt adhat, van olyan, amelyet az intézet parancsnoka által kijelölt vezető, és van, amelyet maga az intézet parancsnoka. A jutalmak odaítélésével kapcsolatosan azonban a jogszabály tesz néhány megkötést. Ilyen például az intézet elhagyásával járó jutalmak köre, amelyek nem engedélyezhetők a fogvatartott számára, ha ellene újabb büntetőeljárás van folyamatban (amelynek következményeként újabb szabadságvesztésre

ítélhetik; az ügyész vagy a bíróság ehhez nem járul hozzá), vagy az előírt viselkedési szabályokat ismételten vagy súlyosan megszegi. Az intézet elhagyásával járó jutalmak a szabadságvesztés tartamába beleszámítanak.

Jutalomra a személyi állomány bármely tagja tehet indítványt, ebbe beletartozik a fogvatartottak reintegrációjában részt vevő szervezet munkatársa is. A kezdeményező viszont a jutalom pontos típusára és annak mértékére nem tehet javaslatot. A kezdeményezést az arra jogosult rögzíti a fogvatartotti alapnyilvántartásban, majd ezen keresztül megküldi annak a reintegrációs tisztnak, akinek a hatáskörébe tartozik.

A reintegrációs tiszt hatáskörébe két jutalmazási forma odaítélése tartozik: az egyik a dicséret, a másik pedig a látogató fogadása soron kívül (vagy idejének meghosszabbítása maximum 30 perccel, amely azonban nem haladhatja meg a 120 percet). A reintegrációs tiszt a hozzá beérkezett javaslatokat elbírálja, majd a következő lehetőségei vannak:

- saját hatáskörben jutalmat ad;
- ha a javaslat meghaladja a saját hatáskörét, akkor véleményezi, és ezt a javaslatot eljuttatja a vezető reintegrációs tisztnak véleményezésre, majd a bv. osztályvezetőnek (akár támogató a véleménye, akár nem, továbbítani kell a javaslatot).

Az osztályvezető is azonosan jár el a beérkező javaslat kapcsán.

A különböző helyekről és időben érkező jutalmakat össze kell vonni, és közösen kell őket elbírálni, a fogvatartott ugyanis havonta csak egy jutalmat kaphat.

6. A reintegrációs tiszt feladatai a fogvatartottak kapcsolattartása vonatkozásában

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 172–177. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 97–104. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 15–19., 28–29.

53/2017. (VII. 10.) OP-szakutasítás 2–17.

A szabadságvesztés végrehajtása során a bv. intézet a végrehajtási fokozatokra és rezsimekre vonatkozó szabályok szerint, a társadalomba való beilleszkedés érdekében elősegíti, hogy az elítélt fenntarthassa és fejleszthesse hozzátartozóival, más személyekkel, valamint a reintegrációs célkitűzéseket elősegítő külső szervezetekkel való kapcsolatát. Az elítélt kapcsolattartása a jogszabályokban meghatározottak szerint, a bv. intézet rendje és a fogva tartás biztonsága érdekében ellenőrizhető. A bv. intézet rendje és a fogva tartás biztonsága érdekében vagy egészségügyi okból a kapcsolattartás korlátozásának is helye lehet. Letartóztatott esetén a kapcsolattartás engedélyezése a rendelkezési jogkör gyakorlójának hatáskörébe tartozik. A kapcsolattartásnak a fő szabály szerint az alábbi típusait szabályozza a jogszabály: levelezés, csomagküldés és -fogadás, telefonhasználat, látogató fogadása intézetben vagy azon kívül, kimaradás, eltávozás és újítként a Skype kapcsolattartási forma. Az intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formák a szabadságvesztésbe beleszámítanak.

A reintegrációs tisztnek a kapcsolattartás során rengeteg feladata van, ezeket 2 nagy részre lehet osztani:

1. a kapcsolat kezdeményezése és az ezzel összefüggő adminisztrációs tevékenység;
2. a kapcsolattartással összefüggő monitorozótevékenység.

Első lépésként a kapcsolattartó regisztrálásához elengedhetetlen az érintett személy hozzájárulása. A fogvatartottnak az ehhez szükséges formanyomtatványt a reintegrációs tisztjétől kell beszereznie. Ennek hiányában a megjelölt személlyel kapcsolatot nem tarthat. Tizenhat éven aluli kapcsolattartó esetén a törvényes képviselő írásos hozzájáruló nyilatkozatára van szükség. A kapcsolattartói nyilatkozat kizárólag postai úton vagy a látogatófogadás során adható ki és küldhető be a bv. szervhez. A visszaélések elkerülése érdekében a reintegrációs tiszt minden esetben köteles a beérkező kapcsolattartói nyilatkozatot hivatalos pecséttel ellátni, amelyen fel kell tüntetni az azt ellenőrző reintegrációs tiszt nevét és aláírását, valamint az ellenőrzés dátumát.²⁴

Letartóztatottak kapcsolattartására vonatkozóan a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében a rendelkezési jogkör gyakorlója korlátozást, tiltást rendelhet el. A fentiekben túl kapcsolatot tarthat védőjével, illetve előzetes egyeztetést követően jogi képviselőjével.²⁵

Hozzá tartozónak minősül:

- az egyeneságbeli rokon és annak házas- vagy élettársa;
- az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is);
- a testvér és annak házas- vagy élettársa;
- a házastárs, az élettárs;
- a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére.

A reintegrációs tiszt kapcsolattartóként kizárólag a fogvatartott hozzátartozóját, rokonait, valamint a reintegrációs célkitűzéseket elősegítő külső szervezeteket rögzítheti. A fogvatartott által megjelölt más személy – különösen a barát(nő), illetve szabadult elítélt – kapcsolattartóként történő rögzítése kizárólag abban az esetben engedélyezhető, ha az a fogvatartott családi kapcsolatainak fenntartására és fejlesztésére, munkaerőpiaci vagy társadalmi reintegrációjának elősegítésére irányul. Ha a barát(nő) vagy a szabadult elítélt kapcsolattartóként történő rögzítését a fogvatartott fogva tartása későbbi szakaszában kéri, a fentiekben foglalt szempontokat a reintegrációs tisztnek különösen vizsgálnia kell. Szabadult elítélt kapcsolattartóként történő rögzítése – kivéve, ha a fogvatartott hozzátartozója vagy rokona – nem engedélyezhető.

²⁴ Jó tanács a reintegrációs tisztnek, hogy amennyiben a visszaérkezett kapcsolattartói nyilatkozat bármely sora/rovata nem került kitöltésre a kapcsolattartóként megjelölt személy által, azt a reintegrációs tiszt eltérő színű tollal húzza ki, hogy a hiányzó sávokba a fogvatartott ne rögzíthessen adatot. A visszaérkezett kapcsolattartói nyilatkozatot a fogvatartottnak is alá kell írnia.

²⁵ A védő és jogi képviselő kapcsolattartóként való rögzítésére a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról szóló 35/2017. (III. 9.) OP-szakutatisítás alapján kizárólag a nyilvántartási szakterület jogosult.

A kapcsolattartó rögzítése előtt telefonhívással minden esetben vizsgálni kell, hogy a nyilatkozaton feltüntetett telefonszám valóban az adott kapcsolattartóhoz köthető-e. Egy kapcsolattartó személyhez kizárólag egy mobil- és egy vezetékes telefonszám rögzíthető.

A kapcsolattartás aktualitását, minőségét a reintegrációs tiszt köteles rendszeresen figyelemmel kísérni. Ennek keretében az inaktív kapcsolattartókat hathavonta ki kell szűrni és törölni a rendszerből. Nem élő kapcsolattartás alatt értendő, ha a fogvatartott és az adott személy között a meghatározott időszakban semmilyen engedélyezett kapcsolat nem valósult meg. A reintegrációs tiszt által végrehajtott, a fentiekben foglaltak szerinti ellenőrzéseket minden esetben dokumentálni kell a FANY-rendszerben.

6.1. Reintegrációs tiszti feladatok a levelezéssel kapcsolatosan

A legelső kapcsolattartási kezdeményezések szorosan a reintegrációs tiszt hatáskörébe tartoznak.²⁶ A fogvatartott hozzátartozóival, az általa megjelölt és engedélyezett személyekkel levelezhet, ezek hossza és gyakorisága nem korlátozható, azonban tartalma – a jogszabályban meghatározott kivételeken kívül – ellenőrizhető.²⁷ Ez az ellenőrzés történhet szűrőpróbaszerűen és technikai eszköz vagy szolgálati kutya igénybevételével is.

6.1.1. A beérkező levelek ellenőrzése

Az intézetbe érkező levélküldeményeket a személyi állomány erre a feladatra kijelölt tagja veszi át. Az átvételt követően a leveleket kisebb adagokban át kell küldeni az intézet csomagvizsgálóján. Amennyiben rendellenesség tapasztalható, a vizsgálatot meg kell ismételni addig, amíg egyértelműen be nem azonosítható a gyanús küldemény. A beazonosítást követően a gyanús levelet meg kell jelölni, továbbá az érintett reintegrációs tisztet/szociális segédelőadót a vizsgálat eredményéről tájékoztatni kell. Ahol nem áll rendelkezésre, ott elsősorban az együttműködés keretében bíróságok, ügyészségek vagy más rendvédelmi szerv csomagvizsgálóját kell igénybe venni. Az ilyen jellegű együttműködés hiányában kézi fémkereső készülékkel kell a vizsgálatot végrehajtani. A kábító- és bódítószerek kiszűrésére kábítószer-kereső szolgálati kutya is alkalmazható. Az átvizsgálást követően a leveleket reintegrációs részlegenként rendszerezve kell szétosztani.

A levelek ellenőrzését a részleg reintegrációs tisztje, távollétében a helyettesítésével megbízott személyi állomány tagja hajtja végre, a megelőzés érdekében védőkesztyűvel. Amennyiben a feladóként feltüntetett személy nem szerepel a fogvatartott engedélyezett kapcsolattartói között, és a levél kapcsolattartói nyilatkozatot nem tartalmaz, a küldemény nem adható át, vissza kell küldeni a feladónak. A hivatalos levelek kivételével biztonsági ellenőrzés céljából minden levelet fel kell bontani. Amennyiben olyan tárgyat találnak, amely levélben nem érkezhethet, a reintegrációs tiszt jegyzőkönyvet állít ki, amelyben rögzítik

²⁶ Ilyenek például a kapcsolattartói nyilatkozatok és a rendelkezési jogkör gyakorlója engedélyének beszerzése.

²⁷ A levél írásos formában megjelenített egyedi, személyes jellegű közlést, adatot, információt tartalmazó küldemény, amely postai úton, borítékban küldhető. Levélként kezelendő a levelezőlap, a képes levelezőlap és a nyomtatvány is (például könyv, katalógus, újság, folyóirat). A levelet tartalmazó borítékban fénykép is elhelyezhető. Nem minősül levélnek a 2000 g súlyhatárt meghaladó küldemény, az már csomag.

az előtalált tárgy sorsát a fogvatartott nyilatkozata alapján (letételezésre, visszaküldésre, megsemmisítésre). A megsemmisítés jegyzőkönyv felvétele mellett történik. Amennyiben a levél a fogvatartott birtokában nem tartható, a fogva tartás biztonságára veszélyes tárgyat tartalmaz, és a fogvatartott tudomással bírt annak beküldéséről, ellene fegyelmi eljárást, illetve szükség esetén büntetőeljárást is kell kezdeményezni.

A pszichotróp szerekkel átitatott küldemények kiszűrésére²⁸ UV-lámpákat kell alkalmazni. Preparálás gyanúja esetén kizárólag a levél fénymásolt példánya adható át a fogvatartott részére. A másolat átadását – a fogvatartotti alapnyilvántartásban egyéni foglalkozásként rögzítve – dokumentált módon kell végrehajtani. A levél kábító- vagy bódítószert tartalmazó részét a területileg illetékes rendőrkapitányság munkatársának kell átadni. Amennyiben a levél tartalmi ellenőrzése során a fogva tartás biztonságát veszélyeztető vagy a folyamatban lévő büntetőeljárás kimenetelét befolyásoló adat, információ merül fel, úgy az a fogvatartott részére nem kézbesíthető, vissza kell küldeni a feladónak. Ebben az esetben a levél biztonságot nem veszélyeztető részéről a fogvatartottat szóban tájékoztatni kell, amelyet a reintegrációs tiszt egyéni foglalkozásként köteles rögzíteni a FANY-ban. Fokozottan figyelni és UV-lámpa használatával rendszeresen ellenőrizni kell az azon fogvatartottaknak érkező leveleket, akik részére korábban pszichotróp anyaggal átitatott tárgyat, más kábítószert vagy kábítószergyánús eszközt kíséreltek meg bejuttatni a bv. intézetbe.

A jogszabály pontosan meghatározza azokat a szerveket, személyeket, akikkel a kapcsolattartás nem ellenőrizhető, ezen típusú levelezés esetén az ellenőrzés csupán a feladó azonosítására terjedhet ki. Ilyenek a hatóságok, a nemzetközi jogvédő szervezetek (amelyeket a jogszabály tételesen felsorol), az alapvető jogok biztosa, a nemzeti megelőző mechanizmus szervezete és a védő.²⁹ Amennyiben az e szervektől vagy személyektől érkező levelet a reintegrációs tisztnak fel kell bontania, azt csak az elítélt jelenlétében, jegyzőkönyv mellett lehet

²⁸ Az intézeti jelentések alapján megállapítható, hogy az elmúlt időszakban a pszichoaktív szerek újfajta csatornákon kerülnek be (levél, ruházati termékek, szövetek stb.) a bv. intézetekbe.

²⁹ A levelek tartalmi ellenőrzésének tilalma szempontjából hatóságnak tekintendők:

- a) az államigazgatási feladatot ellátó szervek;
- b) az államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szervek;
- c) a megyei (fővárosi) kormányhivatalok és szakigazgatási szervei;
- d) a járásbírók, a törvényszékek, az ítéltáblák, a kúria;
- e) az Alkotmánybíróság;
- f) a Legfőbb Ügyészség, az ügyészségek;
- g) az igazságügyi szervek;
- h) a honvédség, a rendvédelmi szervek;
- i) a nemzetbiztonsági szolgálatok;
- j) a helyi önkormányzatok.

Nemzetközi szervezetnek tekintendők:

- a) az Emberi Jogok Európai Bírósága;
- b) az Európai Tanács Kínzás Elleni Bizottsága (CPT);
- c) az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága;
- d) az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága.

A hatóságokra és a nemzetközi szervezetekre vonatkozó előírásokat kell alkalmazni az alábbi szervek, illetve személyek esetében is:

- a) az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala;
- b) a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság;
- c) a Nemzeti Megelőző Mechanizmus Szervezete;
- d) a külképviseletek.

megtenni. Ezeket a leveleket a bv. intézet nyilvántartja a küldés/érkezés dátumával és a címzett/feladó megjelölésével, továbbá a külön erre a célra rendszeresített kézbesítőkönyvben is rögzíteni kell, és ilyenkor a küldeményazonosítót is fel kell tüntetni – ha van –, illetve ajánlott küldemények esetén az (RL és egy hosszú számsort tartalmazó) azonosítót is. Továbbá fontos rögzíteni a feladót, a címzettet, a kézbesítés időpontját, az esetleges tértivevényt. Ha sérülten érkezik a levél, a fogvatartottat tájékoztatni kell, és a reintegrációs tiszt e tényrt is rögzíti a fogvatartotti alapnyilvántartásban. A hivatalos leveleket a reintegrációs tiszt nemcsak a kézbesítőkönyvben, hanem a FANY-ban is rögzíti. Amennyiben a fogvatartott hivatalos levelet küld ki, úgy azt csak a FANY-ban rögzíti a reintegrációs tiszt (a címzett és a küldés időpontjának feltüntetésével, valamint azzal, hogy a boríték zárt állapotban kerül továbbításra).

Ha alapos indok merül fel arra, hogy a fogvatartott részére érkező levelek nem a borítékban megjelölt hatóságtól, nemzetközi szervezettől vagy a védőtől származnak, vagy nem a címzetteknek szólnak, a levelet a fogvatartott jelenlétében – jegyzőkönyv egyidejű felvétele mellett – kell felbontani. Az ellenőrzés csak a feladó azonosítására szolgálhat. A hivatalos leveleket a FANY beérkező hivatalos levelek feljegyzésének menüjében kell rögzíteni, feltüntetve a feladót, illetve ajánlott küldemény esetén a postai ragszámot. A hivatalos leveleket felbontás nélkül, zárt borítékban kell kézbesíteni a reintegrációs tiszt irodájában, egy személyi állományi tag jelenlétében.

A reintegrációs tisztnek az érkezett vagy írt leveleket két munkanapon belül továbbítania kell. Azokban az esetekben, ha az elítéltet más bv. intézetbe vagy rendőri fogdára szállították, illetve engedélyezett távolátét tölti, és a visszaérkezése az intézetbe meghaladná a nyolc napot, akkor a levélküldeményt utána kell küldeni. Ez igaz akkor is, ha az elítélt már szabadult.

Amennyiben a reintegrációs tiszt ellenőrzés során megállapítja, hogy a levélküldemény tartalma veszélyt jelent a bv. intézet biztonságára, illetve erre alkalmas eszközt tartalmaz, akkor értelemszerűen nem továbbítja, illetve nem kézbesíti a fogvatartott részére, hanem azonnali jelentési kötelezettsége van. A továbbítás, illetve kézbesítés megtagadásának tényét az elítélttel közölni kell, és amennyiben e megtagadás mégsem von maga után fegyelmi vagy büntetőeljárást, vissza kell adni a jogosultnak. A levél biztonságot nem veszélyeztető részét a fogvatartottal közölni kell. Ezt a közlést egyéni foglalkozás keretében kell megtenni, és rögzíteni kell a fogvatartotti alapnyilvántartásban.

Megkereséses, kézbesítési íves és tértivevényes levél esetében, ha azt az intézetparancsnokon keresztül küldik a fogvatartott részére, a parancsnok a megkeresésben foglaltak szerint jár el (például idézéssel küldött előállítási megkeresés). Ezeket a leveleket is iktatni kell felbontás után, majd átadni a fogvatartottnak, és a kézbesítőkönyvben alá kell íratni vele. Ha a hatóság tértivevénnel vagy kézbesítési ívvel küldte, akkor ki kell tölteni és alá kell íratni az elítélttel, majd a tértivevényt vagy a kézbesítési ívet vissza kell küldeni az illetékes hatóság vagy szerv részére. Ha szükséges, az elítéltet ebben az esetben is tájékoztatni kell jogorvoslati lehetőségeiről.

A hivatalos és az ajánlott levelek átadását-átvételét átadókönyvön keresztül veszi át a reintegrációs tiszt. Az átadókönyvben rögzíteni kell a beérkezés dátumát, a címzett személyt, a feladót, illetve ajánlott küldemény esetén a postai ragszámot, továbbá az átvévő reintegrációs tiszt olvasható aláírását. Hozzá tartozótól érkezett ajánlott levél esetén az általános

eljárás szerint kell eljárni azzal a különbséggel, hogy a levél bontását a reintegrációs tiszt irodájában, a fogvatartott előtt, egy személyi állományi tag jelenlétében kell végrehajtani.

Amennyiben a bv. intézetbe érkezett levélküldemény címzett személy-azonossága nem állapítható meg egyértelműen a címzésből és a bv. intézet nyilvántartásából, a levelet felbontás nélkül vissza kell küldeni a feladónak ezen ok megjelölésével.

A levélosztást a reintegrációs tiszt végzi, az érintett fogvatartott zárkájában történik, a zárkaajtó nyitásával, a szintes körletfelügyelő biztosítása mellett. A levél kizárólag a címzett fogvatartott részére adható át, tilos más fogvatartottat a kézbesítéssel megbízni.

6.1.2. A fogvatartottak által kiküldendő levelek ellenőrzése

A fogvatartottak elsősorban a szemle alkalmával adhatják ki leveleiket – a hivatalos levelek kivételével –, nyitott borítékban. Dolgozó fogvatartottak elhelyezési körletén postaláda alkalmazása is engedélyezett a kimenő levelek összegyűjtése céljából.

A kimenő levelek ellenőrzését a reintegrációs tiszt vagy az ő munkakörével megbízott személyek hajthatják végre. Amennyiben a címzettként feltüntetett személy nem szerepel a fogvatartott engedélyezett kapcsolattartói között, a küldemény nem küldhető ki, vissza kell adni a fogvatartottnak.

Kapcsolattartás kezdeményezésére irányuló levél kiküldhető, amennyiben a címzettre vonatkozóan a rendelkezési jogkör gyakorlójának nincs érvényben korlátozó intézkedése. Ebben az esetben a reintegrációs tiszt a borítékba behelyezi a szükséges számú pecséttel ellátott kapcsolattartói nyilatkozatot. Amennyiben a levél tartalmi ellenőrzése során a fogvatartás biztonságát veszélyeztető vagy a folyamatban lévő büntetőeljárás kimenetelét befolyásoló adat, információ merül fel, úgy az nem továbbítható a címzett részére. Biztonságra veszélyes információ esetén haladéktalanul jelentést kell tenni a közvetlen előjárónak. A folyamatban lévő büntetőeljárással kapcsolatos adatról a rendelkezési jogkör gyakorlóját tájékoztatni kell.

A hivatalos leveleket a FANY megfelelő menüpontjában rögzíteni kell, megjelölve a címzettet, illetve a küldemény ajánlott vagy tértivevényes voltát. Ha alapos indok merül fel arra, hogy a fogvatartott által küldött levelet nem a borítékban megjelölt hatóságnak, nemzetközi szervezetnek vagy a védőnek írták, úgy a levelet a fogvatartott jelenlétében – jegyzőkönyv egyidejű felvétele mellett – kell felbontani. Az ellenőrzés csak a címzett azonosítására szolgálhat. Az esetet a FANY feljegyzésmenüjében kell rögzíteni. A részlegekről összegyűjtött levélküldeményeket a személyi állomány erre a feladatra kijelölt tagja veszi át, és továbbítja az illetékes postahivatalba.

6.2. A látogatásért felelős reintegrációs tiszt tevékenysége, azaz a látogatófogadással kapcsolatos ügyintézés (látogatásról szóló értesítő, elektronikus rögzítés stb.), illetve a látogatás intézeten belüli lefolytatása (látogatási formák: asztali, családi, beszélőfülkés, kapcsolattartók beléptetése, látogatás végrehajtása)

Egy fogvatartott a fő szabály szerint havonta egy alkalommal, minimum 60 perc, maximum 120 perc erejéig legfeljebb 4 fő látogatót fogadhat. A látogatási idő az elítélt vagy kapcsolattartó kérésére meghosszabbítható, alkalmanként maximum 30 perccel, de ekkor sem haladhatja meg a 120 percet. A hosszabbítást a látogatást irányító reintegrációs tiszt engedélyezi.

A látogatás alatti beszélgetés ellenőrizhető, erről a tényről mindkét felet, a fogvatartottat és a látogatóját is tájékoztatni kell.

A biztonság érdekében a parancsnok elrendelheti a látogatás biztonsági beszélőfülkében vagy rácson keresztül történő lefolytatását. Ha már a látogatási értesítő kiküldésekor tudomásra jut, hogy ilyen körülmények között fog lezajlani a látogatás, úgy ezt az intézkedést az értesítésen fel kell tüntetni. Amennyiben ez a korlátozás csak a látogatás előtt vált szükségessé, úgy a látogatás megkezdése előtt szóban tájékoztatni kell az érintett feleket. A rácson keresztül történő beszélőt lehetőleg térben és időben is máskor kell megtartani, mint a többi elítélt látogatását.

A fő szabály szerint a látogatás időpontját, számát, időtartamát a rezsimszabályok alapján a parancsnok határozza meg. A látogatást az erre megjelölt helyiségben kell lefolytatni. A hozott vagy helyszínen vásárolt élelmiszert az elítélt – engedélyezést követően – elfogyaszthatja. Az élelmiszerből megmaradt részt zárkára, körletre nem viheti, azt a látogatóhelyiségben ki kell dobnia, vagy a látogató magával viheti.³⁰ Erről a fogvatartottat és a látogatót a látogatás megkezdése előtt tájékoztatni kell. A fogvatartott ajándékot vagy más tárgyat csak reintegrációs tisztje írásos engedélyének birtokában adhat át látogatója részére, ezt az engedélyt köteles bemutatni a látogatás vezetőjének.

Az ügyész vagy bíróság rendelkezése alapján folyamatban lévő büntetőeljárás érdekében nem engedélyezhető olyan látogató fogadása, akit a rendelkezési jogkör gyakorlója eltiltott, vagy olyan, akinek viselkedése a bv. intézet vagy a fogva tartás biztonságára veszélyt jelentene. A látogatást félbe is lehet szakítani, amennyiben az elítélt vagy kapcsolattartója megsérti az intézet vagy a látogatás rendjét, és azt figyelmeztetés ellenére sem hagyja abba. Amennyiben a fogvatartott vagy kapcsolattartója a bv. rendjét vagy a fogva tartás biztonságát közvetlenül sérti vagy veszélyeztet, akkor nem lehet, hanem meg kell szakítani a látogatást. Félbeszakítás vagy megszakítás esetén az erre okot adó eseményt észlelő személyi állományi tag köteles jelentést tenni a látogatás vezetőjének, aki dönt az ügyben.

Abban a speciális esetben, ha a látogatás két fogvatartott között zajlik, akik ugyanakkor hozzátartozók, és külön intézetben vannak elhelyezve, akkor a két intézet parancsnoka együttesen dönt erről a lehetőségről, és a közös engedély alapján kerülhet sor a látogatásra.

³⁰ Bár több (például a reintegrációs) OP-szakutasítás is tartalmazza, a legtöbb bv. intézetben mégsem engedélyezett már a látogatás ideje alatti élelmiszer-fogyasztás, sőt a legtöbb helyen az automatákat is kivonták az intézetekből, ahol voltak ilyenek.

Kérelemre, kivételesen, a két parancsnok engedélye alapján a fogvatartott egy olyan másik intézetbe is átszállítható, amely látogatójának lakóhelyéhez közelebb esik. Ebben a két esetben a szállítás díja a fogvatartottat terheli, kivéve, ha erre a szállításra körszállítással kerül sor.

A kapcsolattartót a látogatás tényéről az intézet értesíti a fogvatartotton keresztül. Az értesítésben szerepelnie kell:

- a látogató nevének;
- a látogatás időpontjának és tartamának;
- felhívásnak arra vonatkozóan, hogy a személyazonosságot igazoló okmányát hozza magával;
- a behozható tárgyak körének;
- az ellenőrzés és a megszakítás eshetőségéről való tájékoztatásnak;
- ruházata, csomagjai átvizsgálásának lehetőségéről és az intézetben való tartózkodásáról szóló szabályokról való tájékoztatásnak.

Az értesítés kiállítása előtt a reintegrációs tiszt a fogvatartottat nyilatkoztatja, hogy – amennyiben több van – melyik kapcsolattartót szeretné fogadni. Az elkészült értesítést a reintegrációs tiszt az esedékesség előtt legalább 10 nappal átadja az elítéltnak, aki mellékletként, levélben küldi el. Kérelemre az értesítés soron kívül is kiadható az elítéltnak. Ha több alkalomról szóló értesítés került kiállításra, az egyszerre is kiküldhető abban az esetben, ha a látogatási időpontok előre is betervezhetők, és a fogvatartott meg tudja jelölni, melyik alkalommal kit kíván fogadni. Elsősorban szülő, gyermek, házastárs, élettárs esetén indokolt támogatni a látogatást.

A látogató személyazonosságának megállapítása a személyazonosságot igazoló okmányok és az értesítő alapján történik. Ebben az esetben a látogató adatait nem kell külön feljegyezni, és figyelemmel kell lenni a hatályos adatvédelmi szabályozásra is. Ha nem az a kapcsolattartó érkezik, akinek az értesítést a fogvatartott küldte, de kapcsolattartóként szerepel a nyilvántartásban, akkor belépése az elítélt kérelmére engedélyezhető, amennyiben a látogatást vezető vagy a reintegrációs tiszt erre engedélyt ad.³¹ Gyermekkorú személy csak felnőttkorú személy kíséretében léphet be. A látogatáson megjelent kapcsolattartókat a FANY-ban is rögzíteni kell.

A látogatás elmaradása esetén a következő lehetőségek közül választhat a fogvatartott:

- az elítélt saját költségére levélben, telefonon, táviratban értesíti hozzátartozóját, ha a látogatás elmaradását a látogatás időpontja előtt legalább 5 nappal a tudomására hozták. A határidőbe a látogatás napja nem számít bele;
- egyéb esetben a bv. intézet feladata és a költsége a látogatás elmaradásáról a hozzátartozót értesíteni, azonban ha a lemondásról szóló értesítés elmaradása a fogvatartott hibája, akkor az ezzel járó költségek az intézetet nem terhelik;

³¹ A fogvatartott feltehetően tudja, kik érkeznek a beszélőre, de nem kell kifejezetten kérnie, hogy a reintegrációs tiszt engedélyezze az értesítőn nem szereplő, ám a nyilvántartásban rögzített kapcsolattartóját. A reintegrációs tiszt engedélyezheti azon kapcsolattartó látogatáson történő részvételét, aki egyébként nem került rögzítésre a látogatásról szóló értesítőn.

- ha nem az elítélt felelős az elmaradásért, akkor kérelmére új alkalmat kell biztosítani, indokolt kérelem alapján a látogatási lehetőség havonta egy napra is engedélyezhető, amennyiben ennek feltételei fennállnak az intézetben.

Külső egészségügyi intézményben való őrzés esetén a látogatást a parancsnok engedélyezheti. A közvetlen hozzátartozókat a bv. intézet haladéktalanul értesíti, ha a fogvatartott súlyos beteg, baleset érte, vagy életveszélyes állapotban van. A büntetés-végrehajtási osztály ilyenkor a biztonsági osztály részére továbbítja a szükséges információkat, amely a parancsnok által meghatározott módon végrehajtja azt.

6.3. A telefonos kapcsolattartással, a Skype-pal, a fogvatartotti Telekom-hálózatos mobiltelefonnal összefüggő reintegrációs tiszti feladatok, monitorozótevékenység

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata és a rezsimbe sorolás szerint az elítélt telefonálhat, azonban erre csak a bv. intézet által kijelölt telefont használhatja. A telefonhívás ellenőrizhető és indokolt esetben megszakítható a bv. intézet rendje, a fogva tartás biztonsága érdekében a jogszabályban meghatározott módon, azonban erről az elítéltet tájékoztatni kell. A megszakításról, az ellenőrzésről és a percdíjakról írásos tájékoztatást kell kihelyezni a faliújságra vagy jól látható felületre. Az ellenőrzésre, megszakításra jogosult személyek körét a parancsnok jelöli ki, elsősorban olyanokat, akik a levelezés ellenőrzésére is jogosultak, azonban a hívások nagy száma miatt erre más személy is jogosult lehet. A megszakítás okát és idejét dokumentálni kell az erre a célra rendszeresített naplóban. A reintegrációs tiszt ezt az eseményt és körülményeit feljegyzi a fogvatartotti alapnyilvántartásban. Az ellenőrzés során hallottak magántitkot képeznek, azonban ha sértik az intézet vagy más személy biztonságát, akkor ezt jelenteni kell az illetékesnek. Ha jogorvoslat miatt szükségessé válik a védő telefonon történő megkeresése, azonban erre a fogvatartottnak nem áll rendelkezésre megfelelő összegű letéti pénze, a telefonálás költségeit az intézet megelőlegezheti.

A videóval egybekötött Skype-hívás lehetősége leginkább az enyhébb rezsimszabályok alatt lévő fogvatartottak által vehető igénybe. A fogvatartott azon kapcsolattartóival tarthatja így a kapcsolatot, akik nyilatkoztak Skype-elérhetőségükről, és ez engedélyezésre is került számukra. A Skype használatára szolgáló helyiséget úgy kell kialakítani, hogy csak az engedéllyel rendelkező fogvatartott tudjon hozzáférni, nyitott rezsimű részlegeken. Letartóztatott esetén a rendelkezési jogkör gyakorlója számára küldött értesítésben a kapcsolattartó Skype-azonosítónevét is meg kell jelölni. A letartóztatott fogvatartott köteles beszerezni a kapcsolattartójától a hozzájáruló nyilatkozatott Skype-azonosítójának nyilvántartásához. Ez a nyilatkozat elítélt esetében is szükséges. Ha a kapcsolatfelvétel nem biztosítható a megadott adatok alapján, arról a fogvatartottat tájékoztatni kell. A kapcsolattartó Skype-azonosítóját a FANY-ban is rögzíteni kell. Ha a fogvatartott elszállításra kerül vagy szabadul, törölni kell a kapcsolattartót a Skype-partnerek közül, kivéve, ha olyan intézetbe kerül végelszállításra, ahol szintén van Skype-lehetőség.

A skype-os kapcsolattartási forma használata az elítélt kérelmére történik, amennyiben a reintegrációs tiszt úgy ítéli meg, hogy a fogvatartott magatartásának, teljesítményének kifogástalansága, alacsony biztonsági kockázati besorolása, valamint az intézetben

e célra kialakított infrastruktúra adott. A kérelmet a fogvatartott a reintegrációs tisztnak adja át, aki véleményezi a fenti szempontok alapján, majd javaslatot tesz annak engedélyezésére vagy elutasítására. A döntést a büntetés-végrehajtási osztály vezetője hozza meg. Amennyiben a fenti feltételek közül bármelyikben negatív változás következik be az engedélyezést követően, úgy erről a reintegrációs tiszt tájékoztatja eljáróját, és kezdeményezi annak visszavonását. A büntetés-végrehajtási osztály vezetője erről soron kívül dönt. A fogvatartottat a döntésről dokumentált módon tájékoztatni kell. A Skype programot az elektronikus felületen a reintegrációs tiszt nyitja meg, a kapcsolatfelvétel csak a kapcsolattartó visszaigazolása után történhet meg. A biztosított időt követően ki kell jelentkezni a programból, amikor a fiókot éppen nem használják, akkor láthatatlan státuszban kell tartani. Elérhetőre csak közvetlenül a beszélgetés előtt lehet átkapcsolni. A Skype használata maximum 10 perc időtartamú lehet időpontonként, és ez idő alatt maximum két fővel lehetséges a kapcsolatfelvétel. A Skype hetente két alkalommal használható. Meg kell szakítani, amennyiben a kapcsolattartás szabályait vizuális módon megszegik,³² illetve ha indokolt, fegyelmi eljárást kell kezdeményezni, valamint törölhető is a kapcsolattartó.

6.4. A csomagküldéssel és -fogadással összefüggő reintegrációs tiszti tevékenység

2018. július 1. napjától jelentős jogszabályi változások lépnek hatályba a csomagküldés és szükségleti cikkek vásárlása kapcsán.³³ A jogszabályi változással kapcsolatos legelső reintegrációs tiszti feladat, hogy a fogvatartottakat minden lehetséges információs csatornán (dokumentált módon megtartott egyéni és csoportos foglalkozások, faliújság, képűjság, módosuló jogszabályok összefoglalásáról és értelmezéséről tájékoztatók stb.), időben és részletesen tájékoztatnia kell a csomagküldés szabályainak változásáról, az új lehetőségek és korlátozások bevezetéséről. Ennek keretében biztosítani kell minden fogvatartott számára a lehetőséget, hogy kapcsolattartóit kiértseíthesse – szükség esetén akár a helyettesítő telefon vagy a bv. szerv költségének terhére történő levélküldés útján.

6.4.1. Csomag fogadása és küldése

Az elítélt jogszabályban meghatározott módon csomagot fogadhat és küldhet. A csomagküldés lehetőségéről, módjáról és a költségek viseléséről a bv. intézet az elítélt útján küld értesítést.

³² Például nem megengedett módon kommunikálnak (papírra írott üzenetváltások, szexuális tartalom mutogatása stb.).

³³ A csomagküldéssel kapcsolatos jogszabályi változás előreláthatólag változásokat fog eszközölni más kapcsolattartási formák szabályozásában is. Így például a látogatófogadások alkalmával meghatározott látogatási idő is hamarosan módosul, hogy a kapcsolattartó vásárolni tudjon.

Az elítélt havonta fogadhat és küldhet csomagot. A csomag a bv. intézet, valamint a fogva tartás biztonsága érdekében ellenőrizhető, ennek lehetőségéről az elítéltet a reintegrációs tiszt tájékoztatja. A bv. szerv területén kívülről érkező csomagban élelmiszer, tisztálkodási szer, dohánytermék, valamint gyógyszer, gyógyászati segédeszköz vagy gyógyhatású készítmény nem küldhető, erre az elítélt és a kapcsolattartásra jogosult figyelmét a reintegrációs tiszt felhívja. Kivétel ez alól az a helyzet, amikor a bv. intézet az elítélt számára a meghatározott gyógyszert, gyógyászati segédeszközt vagy gyógyhatású készítményt nem tudja biztosítani vagy beszerezni, az elítélt hozzátartozója vagy kapcsolattartóként nyilvántartásba vett harmadik személy – a bv. orvos javaslatára, a bv. intézet parancsnokának előzetes engedélyével – azokat csomagban beküldheti. Az ilyen tartalmú csomag fogadása nem számít bele a jogszabályban meghatározott gyakoriságba.

Egyebekben a csomag mindazokat a tárgyakat tartalmazhatja, amelyeket az elítélt engedéllyel magánál tarthat.³⁴

Az elítélt kapcsolattartója az élelmiszert, tisztálkodási szert, dohányterméket tartalmazó csomagot ellenérték megfizetése mellett a bv. intézet területén működő, a személyes szükségletekre fordítható összeg levásárlására kijelölt üzletben állíttathatja össze. Ez úgy történhet, hogy az elítélt kapcsolattartója a csomagot a személyes szükségletekre fordítható összeg levásárlására kijelölt üzlet kínálatából rendeli meg a bv. szerv által működtetett

³⁴ A reintegrációs tiszt feladatok ellátásával megbízott személyi állományi tag a csomagengedélyt a jogosultak részére havonta rögzíti a Fogvatartotti Alapnyilvántartásban általános csomaggként. Az általános csomag alatt értendő a webshopon keresztül megrendelt, a postai úton, kívülről beküldött, illetve a látogatófogadás során összeállított csomag vagy előre összeállított egységcsomag. A postai úton, kívülről érkező általános csomag a jogszabályban meghatározott korlátokat figyelembe véve, a házirend mellékletében meghatározottakat tartalmazhatja, amelyek a következők lehetnek:

- szappantartó, fésű, hajkefe, fürdőszivacs, fogkefetek, műanyag pohár, körömápolási cikkek;
- ruha- és cipőápoló eszközök;
- villanyborotva, a hajformázó zselé kivételével női hajápolási eszközök, szépségápolási termékek;
- törölköző, textil zsebkendő, varrókészlet – olló kivételével;
- étkezési eszközök;
- papír és írószerek;
- egyéb használati tárgyak;
- enyhébb rezsimbe helyezett fogvatartottak részére kérelemre engedélyezhető tárgyak.

Kérelemre, egyedi elbírálás alapján az alábbi csomagengedélyek rögzíthetők az általános csomagon felül:

- orvosi javaslatra kizárólag gyógyszert, gyógyászati segédeszközt, gyógyhatású készítményt tartalmazó csomag;
- ruházatot, lábbelit tartalmazó csomag;
- egyéb csomag, a jogszabályokban meghatározottak és a FANY-ban elérhető kódszótári értékek alapján.

Tilos előre többhavi csomagengedélyt rögzíteni, az adott hónap lezárultakor a fel nem használt csomagengedélyeket is le kell zárni. Amennyiben a rendelkezési jogkör gyakorlója a csomagküldés tiltását rendelte el, a korlátozó intézkedések hatálya alatt álló kapcsolattartó csomagot nem küldhet a fogvatartottnak, korlátozás esetén csak a korlátozó intézkedésekben foglaltak szerint teheti azt. A fogvatartottak részére a kiétkezést hente legalább egy alkalommal biztosítani kell (30500/4595/2018. ált. körlevél).

internetes felületen³⁵ az ellenérték átutalásával, vagy pedig a látogatás során az ellenérték készpénzben vagy bankkártyával történő megfizetésével vásárol. Az intézet az elítélt részére a csomagot az előbbiek függvényében vagy az ellenérték beérkezését, vagy pedig a látogatást követő három munkanapon belül adja át az elítélt részére.

Az ilyen csomag fogadása beleszámít a normál gyakoriságba.

Ha az elítélt nem kap csomagot, a bv. intézet parancsnoka engedélyezheti, hogy az elítélt a letéti pénzből – a személyes szükségleteire egyébként fordítható összegben felül – a csomag tartalmára vonatkozó szabályok figyelembevételével vásároljon. Ilyen esetben az összeg az elítélt által havonta felhasználható összegben felül a rendelkezésre álló letéti pénze 100%-áig terjedhet. Az elítélt a fentebb részletezett gyakoriságon felül negyedévente egy alkalommal kizárólag ruhaneműt, illetve lábbelit tartalmazó csomagot is fogadhat. A bv. intézet parancsnoka engedélyezheti, hogy a kapcsolattartó a csomagot közvetlenül a bv. intézetben adja át.

³⁵ Fogvatartotti csomagküldő szolgáltatás: A Bv. tv. 2018. július 1-jétől hatályba lépő változása előírja egy internetes felület (webshop) létrehozását, ahol a fogvatartottak engedélyezett kapcsolattartói meghatározott termékkörre (élelmiszer, tisztálkodási cikk) vonatkozóan csomagot tudnak küldeni a fogvatartott részére. A webshop elérhetősége a www.bvcsomag.hu. Magyar és angol nyelven lehet használni. Működése:

1. „Egyedi kód” a kapcsolattartó fogvatartott azonosítására: ez a kód szükséges a regisztrációhoz. A két számsorból (kapcsolattartó-azonosító és kapcsolattartó-ellenőrző kód) álló kódot a Fogvatartotti Alapnyilvántartás generálja, és azt a bv. intézet a fogvatartotton keresztül juttatja el a kapcsolattartóhoz. Amennyiben valaki több fogvatartott esetében kapcsolattartó, akkor minden fogvatartotti kapcsolatra egyedi kódot kap.

2. Regisztráció: a webshop felületére történő első belépés alkalmával a felhasználónak regisztrálnia kell. A regisztrációhoz e-mail-cím megadása kötelező, illetve már ekkor legalább egy „Egyedi kóddal” rendelkeznie kell a kapcsolattartónak. A webes felület a kötelezően kitöltendő adatokat jelzi. Az „Egyedi kód” beírásakor a kapcsolatot el lehet nevezni, így a későbbiek folyamán a rendeléskor az elnevezés segíthet beazonosítani a kapcsolatot. A számlázási adatokat is meg lehet adni ekkor, de ez a későbbiekben módosítható.

3. Belépés: sikeres regisztráció után akár azonnal meg lehet kezdeni a csomagrendelést, vagy később, a regisztrációkor megadott adatokat használva lehet belépni és rendelést feladni. A rendelés feladásakor a rendszer ellenőrzi, hogy a felhasználó által regisztrált „Egyedi kód” érvényes-e, illetve a kódhoz tartozó fogvatartott jogosult-e csomagot kapni. Ha a feltételek nem teljesülnek, a rendelést nem engedélyezi a rendszer. Amennyiben az engedélyek rendben vannak, akkor a rendszer engedi összeállítani a csomagot.

4. Csomag összeállítása: a csomag a BVOP által engedélyezett termékkörből állítható össze. A „Termékek” feliratra kattintva megjelenik az engedélyezett terméklista. A lista tovább szűkíthető (például termék kategóriánszint: tejtermék/sajtok). Minden termékénél feltüntetésre kerül a bruttó ár, a bruttó súly (a csomag maximum 5 kg súlyú lehet) és a maximális rendelhető mennyiség, amennyiben egy adott termékre a házirendben van erre vonatkozó korlátozás. Ha az összeállított csomag súlya meghaladja az 5 kg-os maximális súlyhatárt, a rendszer jelez, és nem lehet továbblépni a „Fizetés” menüre. Hasonló a helyzet, ha valamelyik cikk esetében a maximálisan rendelhető mennyiségnél több került a kosárba. A „Tovább” gomb csak az összes feltétel egyidejű teljesülése esetén lesz aktív.

5. Fizetés: a csomag kifizetése online bankkártyás fizetéssel vagy átutalással történhet. A számlázási adatok ekkor még módosíthatók. Amennyiben a fizetés sikeres volt, a csomag összekészítésre kerül annak a bv. intézetnek a kiértékelő boltjában, ahol a fogvatartott tartózkodik. A csomag átadását a fogvatartott számára a bv. intézet végzi az összeg beérkezésétől számított 3 munkanapon belül. Az elektronikus számla a regisztrációkor megadott e-mail-címre érkezik.

6. Megrendelésösszesítő: a folyamat végén a megrendelésösszesítő felületen megtekinthető a teljes rendelés.

7. Visszajelzések: a csomag átadásáról a webshop – igény esetén – visszajelzést küld SMS-ben vagy e-mailben a megrendelő részére.

Ha a csomagot egyházi, missziós vagy karitatív szerv küldi, akkor ennek elfogadására csak úgy van lehetőség, ha a csomag érkezését megelőzően erről tájékoztatták a bv. intézetet, és ezt a parancsnok jóváhagyta. Ilyen esetekben is legfeljebb havonta egyszer érkezhettek tőlük csomag, valamint az ilyen jellegű csomagra is az általános szabályok az irányadók.

Az elítélt által küldött és a részére érkezett csomag súlya az 5 kg-ot nem haladhatja meg.³⁶ A csomagot az elítélt jelenlétében kell felbontani és tartalmát ellenőrizni. A csomagok ellenőrzéséhez technikai eszköz és szolgálati kutya is alkalmazható. A csomagban talált olyan tárgyakat, amelyeket az elítélt nem tarthat birtokában, az elítélt letétjében kell elhelyezni, vagy – költségére – a feladónak vissza kell küldeni, kérelmére az általa megjelölt személy részére ki kell adni vagy meg kell semmisíteni. A csomagban talált olyan tárgyakat, amelyeknek letétbe helyezése vagy a visszaküldés nem lehetséges, és arról az elítélt sem rendelkezett, jegyzőkönyv felvétele mellett meg kell semmisíteni.

6.4.2. Szükségleti cikkek vásárlása

Az elítélt a levonásokat követően fennmaradó munkadíjából és szabadon felhasználható letéti pénzéből – a bv. intézet parancsnoka által meghatározott időben és módon – az alpmunkadíj ötszörösének megfelelő összegben a rezsimbesorolása szerinti mértékéig vásárolhat szükségleti cikket. A szükségleti cikkek vásárlása esetében az elítéltnak előnyben kell részesítenie a tisztasági és tisztítószerek megvásárlását.

Korlátozás nélkül vásárolhat szükségleti cikket a várandós vagy kisgyermekes nő a gyermeke születésével kapcsolatos társadalombiztosítási juttatásból, ameddig a gyermek a bv. intézetben vele van elhelyezve. Az elítélt a szükségleti cikkek vásárlására meghatározott összegben felül – a letéti pénze terhére, ha a bv. szerv felé nincs fennálló tartozása – engedéllyel megvásárolhatja a bv. intézetben magánál tartható tárgyakat, hozzátartozójának ajándékot vásárolhat, szabadulása előtt polgári ruházatát kiegészítheti.

A bv. intézetnek az elítélt részére havonta legalább kétszeri vásárlásra kell lehetőséget biztosítania. A vásárlás a bv. intézet területén működő, a személyes szükségletekre fordítható összeg levásárlására kijelölt üzletben történik. Az elítélt a zárkában vagy a lakóhelyiségben a szükségleti cikkeket a tisztasági és a közegészségügyi előírások betartásával köteles tárolni.

7. Egyéni és csoportos foglalkozások, valamint azok végrehajtása, dokumentálása

A reintegrációs tiszt köteles valamennyi fogvatartottal 3 havonta egyéni foglalkozást tartani, és azt a FANY-rendszerben dokumentálni. Az előírt dokumentálás mellett minden olyan foglalkozás egyéni foglalkozásnak tekinthető, amely során a fogvatartott egyéni meghallgatására, aktuális családi kapcsolatainak, illetőleg problémáinak rögzítésére kerül sor (például reintegrációs gondozásba bevonás során történő meghallgatás, intézet ideiglenes elhagyásával kapcsolatos magatartási szabályok betartására vonatkozó tájékoztatás, a pszichés egyensúlyvesztés szempontjából nyilvántartott és veszélyeztetett

³⁶ Kivéve a Bv. tv. 176. § (7) és (8) bekezdése szerinti csomag: gyógyszer, gyógyászati segédeszköz.

fogvatartottakkal, illetőleg a szuicid szempontból magas kockázatú fogvatartottakkal történő reintegrációs foglalkozás, valamint az egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltak tartalmi módosításával kapcsolatos reintegrációs foglalkozás). A szuicid szempontból magas kockázatú fogvatartottakkal történő reintegrációs foglalkozást kötelezően hetente végre kell hajtani. A FANY-ban rögzített egyéni foglalkozást ki kell nyomtatni és alá kell írni a fogvatartottal. Ez azt bizonyítja, hogy a foglalkozás a fogvatartott által igazolt módon megtörtént.

A csoportos foglalkozás definíciója szerint a reintegrációs tiszt által a fogva tartással összefüggő, több fogvatartottat érintő tájékoztatás, kihirdetés végrehajtása és elektronikus módon történő dokumentálása (a FANY-ban). Például a reintegrációs tiszt ismétlődő jelleggel végrehajtásra kerülő csoportos foglalkozások keretében tájékoztatja a fogvatartottakat az enyhébb és szigorúbb rezsimekategóriára váltás lehetőségéről, csoportos foglalkozás keretében láthatóvá teszi számukra az enyhébb, illetőleg a szigorúbb rezsimmel összefüggő előnyös, valamint kedvezőtlen lehetőségeket és ezek elérésének módját, tájékoztatja a fogvatartottakat a jogszabályi változásokról, továbbá a fogvatartottakat érintő általános feladatokról, köteleességekről és jogokról (például fogvatartotti mozgási protokoll).

8. Az oktatást, képzést, szabadidős tevékenységet érintő reintegrációs tiszti feladatkörök

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 181–184. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 116–119. §

12/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 5. (C), 7. (A–B), 9. (B)

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 32–34.

A reintegrációs tisztnek a fogvatartott oktatást, képzést és egyéb tevékenységet érintő programjaiban szintén tételes feladatai vannak. Ezek a feladatok a hatékony és eredményes reintegrációt szolgálják. A reintegráció hatékonyabbá tétele érdekében a bv. intézet biztosítja a művelődési, a szabadidős, a sport-, továbbá az egyéniesített személyiségfejlesztő, gyógyító és rehabilitációs, valamint a bűncselekmény következményeinek felismerése, az azért való felelősségvállalás, az okozott sérelmek helyreállítása érdekében a jóvátételt célzó programokon való részvétel lehetőségét. Mindezek ütemezése, körülményeinek megszervezése és működésének biztosítása a reintegrációs tiszt feladata, felelőssége és munkaköre. Az elítélt iskolai oktatásban (elsősorban alap- és középfokú oktatás) való részvételi szándéka a reintegrációs tisztnek újabb feladatokat jelent. A bv. intézetben az intézettel kötött megállapodás alapján az oktatást végző szervezet feladata a beiratkozáshoz szükséges okmányok beszerzése, amelyben azonban a bv. intézet a reintegrációs tiszt útján nyújt segítséget. A reintegrációs tiszt hívja fel az elítélt figyelmét, hogy a beiratkozáshoz szükséges okmányokat a tanítás megkezdése előtt szerezze be, valamint ezen iratok beszerzéséhez a fogvatartott részére segítséget nyújt. Az elítélt kérelmi lapon és jelentkezési lapon kérheti felvételét az adott oktatásra vagy képzésre. A feltételek megléte (iskolai végzettséget igazoló okmány, orvosi

és felvételi alkalmasság) esetén az elítélt kérésére és a parancsnok javaslata alapján középfokú vagy szakirányú képzés céljából más bv. intézetbe is átszállítható.³⁷

Mindezen szervezett formájú oktatási programok mellett a büntetés-végrehajtási osztály szervezi a fogvatartotti fórumokat is. Ezeket a fórumokat rendszeresen, de legalább 6 havonta meg kell szervezni. Szükség esetén soron kívüli fórum is szervezhető (például jogszabályi vagy az intézetet érintő egyéb változások, rendkívüli események kapcsán). A fórumra szánt írásos kérdéseket a fogvatartottak átadják a reintegrációs tiszteknek, akik összegyűjtik, rendszerezik, majd gondoskodnak arról, hogy azok eljussanak a büntetés-végrehajtási osztály vezetőjéhez, az illetékes szakterületi vezetőkhöz, a bv. intézet vezetőjéhez, vagy az intézetben erre a célra rendszeresített fórumládába helyezik. A reintegrációs tisztek a kihirdetés tényét a csoportos foglalkozás menüpont alatt rögzítik a számítógépes nyilvántartási rendszerben.

A szabadidős jellegű tevékenységek körében a reintegrációs tisztnak szintén számos feladata adódik. A bv. intézetekben öntevékeny szervezetek alakulhatnak, amit a parancsnok hagy jóvá. Erről működési rendet kell készíteniük. A tisztségviselőket és a vezetőket a fogvatartottak választják. A tisztségeket vagy az abban betöltött változásokat a reintegrációs tiszt rögzíti a nyilvántartásban. A parancsnoknak évente legalább egyszer ki kell értékelnie az adott öntevékeny szervezet működését, illetve szintén ő jogosult indokolt esetben annak megszüntetésére is. Ha nincs öntevékeny szervezet az intézeten belül, akkor a reintegrációs tiszt a zárkákban, a lakóhelyiségeken belül megbízottat jelölhet ki a belső élet szervezésére. A zárka-, illetve lakóhelyiség-megbízott (a továbbiakban: megbízott) feladatait a bv. intézet házirendjében kell meghatározni. A megbízott feladata a bv. intézet házirendjében és napi-rendjében foglaltak betartására történő felhívás, az attól való eltérés észlelése esetén az elítélt társ figyelmeztetése a szabályok betartására, illetve a felügyelet értesítése. A megbízott feladata nem tartalmazhat olyan megbízatást, amelynek végrehajtása során olyan helyzet teremthető, hogy más fogvatartottal alá-fölé rendeltségi viszonyba kerülhessen. A fogvatartott nem kötelezhető megbízotti feladat ellátására. A reintegrációs tiszt a csoportjába tartozó fogvatartottaknak a megbízást írásban adja át, a megbízás elfogadásáról a reintegrációs nyilvántartásban feljegyzést készít, egyben tájékoztatja a zárka-, illetve lakótársakat.

A vállalt feladat végrehajtását a reintegrációs tiszt rendszeresen, de legalább háromhavonta egyéni foglalkozás keretén belül értékeli. A megbízatás visszaadását a fogvatartott reintegrációs tisztjének jelentheti be, aki a megbízás visszaadásának tényét, időpontját és esetleges indokát a reintegrációs nyilvántartásban feljegyzi.

Ahhoz, hogy az elítélt tájékozódhasson a világ eseményeiről, az ország politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális életéről, a bv. intézet adottságaira figyelemmel lehetővé kell tenni, hogy szabad idejében:

- ismeretterjesztő előadáson vegyen részt az intézeten belül;
- a bv. intézet által biztosított időben és módon a tömegkommunikációs és egyéb technikai eszközöket használhassa;

³⁷ Az illetékes intézet a fogvatartottak elmúlt tanévi oktatásáról, a következő tanévben indított évfolyamok tervezett létszámáról, a létszám biztosításának módjáról készít jelentést, és küldi meg azt minden év július 31-éig e-mailben; az új tanévvel kapcsolatos beiskolázás adatairól, az előző tanév utóvizsgálatainak eredményéről október 15-éig; a fogvatartottaknak szervezett szakképzés indításáról, a beiskolázottak létszámáról, valamint a szakképzés vizsgájáról készített jelentést pedig a képzés indítását, illetőleg a vizsgát követő 5 napon belül kell megküldenie e-mailben a Fogvatartási Ügyek Főosztályának.

- saját tulajdonú és engedélyezett tömegkommunikációs eszközeit a bv. intézet napi-rendjét és más elítélt nyugalmát nem zavaró módon használja;
- igénybe vehesse az elítéltek részére fenntartott könyvtár szolgáltatásait.

Lehetővé kell tenni, hogy az elítélt könyvet, újságot, folyóiratot letéti pénze terhére rendelkezzen vagy kapcsolattartójától csomagban vagy egyéb küldeményként bekérhessen.

A saját tulajdonú tévé és rádió bekérésének engedélyezését az elítéltnak kérelmi lapon kell továbbítania reintegrációs tisztjének. Használatba vételére csak azt követően kerülhet sor, ha azt a bv. intézet biztonsági célból megvizsgálta, és a használhatóságra vonatkozó előírásokat a kérelmező tudomásul vette. A vásárolt vagy bekért könyvet, folyóiratot, újságot az elítélt a bv. intézet házirendjében meghatározott számban és ideig tarthatja magánál. A közművelődési könyvtár szolgáltatásaiért az elítélt térítést nem fizet. A könyvek elvesztése vagy megrongálása esetén kártérítési eljárást kell kezdeményezni ellene.

9. A fogvatartottak szállításával és előállításával összefüggő reintegrációs tiszti feladatok végrehajtása

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 113. § (1)

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 81–84. §

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 89–100., 285–331.

Az elítéltet megjelenési szándékától függetlenül elő kell állítani a jogszabály értelmében 7 esetben:

1. büntetőügyben terheltként;
2. büntetés-végrehajtási ügyben;
3. tanúként;
4. apasági és származás megállapítása iránti ügyben, ha személyes megjelenésre kötelezték;
5. gondnokság alá helyezési perben, ha alperes;
6. szabálysértési ügyben, eljárás alá vont személyként;
7. az Országgyűlés nemzetbiztonsággal foglalkozó állandó bizottsága által közreműködésre kötelezett személyként.

A kötelező előállítás eseteit kivéve minden más esetben elő lehet állítani, ha annak feltételei adottak. A Biztonsági Szabályzat 25. számú függelékében található előállítási utasításon az érintett szakterületek a szükséges adatokat, információkat kötelesek rögzíteni.

A körszállítás központilag, a KSZNYFO³⁸ által szervezett, rendszeres, a hét első munkanapján végrehajtott szállítás a bv. intézetek között. A KSZNYFO által jóváhagyott előjegyzést az érintett szakterületek (gazdasági, büntetés-végrehajtási, biztonsági, egészségügyi szakterületek, fogvatartottak foglalkoztatására létrehozott gazdálkodószerv) a FANY-ból

³⁸ Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály.

kötelesek lekérdezni, majd végrehajtani a szállítás előkészítése és végrehajtása érdekében szükséges feladataikat, illetve a szállításban érintett fogvatartottak iratait a bv. intézet parancsnoka által meghatározott módon átadni a nyilvántartási szakterületnek.

Megőrzésre befogadott fogvatartott esetén a fogadó bv. intézetben a megőrzésre befogadottat az érkezés napján, de legkésőbb 24 órán belül a reintegrációs tisztnek meg kell hallgatnia, ennek során tájékoztatnia kell a bv. intézet elérhetőségeiről (megnevezés, cím, telefonszám), a legfontosabb szabályokról, a házirendről, a kérelmek, panaszok intézésének gyakorlatáról. Lehetővé kell tenni, hogy a befogadott fogvatartott a bv. intézet házirendjét a zárkában tanulmányozhassa. A megőrzésre szállított fogvatartott hozzátartozói, valamint az általa megjelölt és a bv. intézet által engedélyezett személyek közül azokkal tarthat kapcsolatot, akikkel ezt a küldő bv. intézet vagy a rendelkezési jogkör gyakorlója engedélyezte, és az engedélyezés ténye a fogvatartotti nyilvántartásból egyértelműen megállapítható. Kétség esetén a fogadó bv. intézet a küldő bv. intézettel egyeztet. A rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyéhez nem kötött esetekben a megőrzés ideje alatt az elítélt kapcsolattartói köre a közeli hozzátartozó fogalomkörébe tartozó személlyel bővíthető, amennyiben annak a FANY-ba történő felvételhez szükséges nyilatkozata rendelkezésre áll. A közeli hozzátartozó fogalomkörébe nem tartozó személyek esetében az engedélyezést kerülni kell. Amennyiben az engedélyezéshez fontos érdek fűződik, az engedélyezés előtt meg kell kérni a küldő bv. intézet véleményét. A célintézet a látogató fogadását akkor köteles biztosítani, ha a szállításra kifejezetten látogató fogadása céljából került sor.

Az olyan esetekben, amikor a fogvatartott várhatóan hosszabb ideig, esetleg egymást követően több bv. intézetben tartózkodik megőrzésen, az útba indító bv. intézet köteles a fogadó bv. intézettel/intézetekkel egyeztetni, hogy a havi látogatófogadást, a vásárlást, a csomagküldést, az átadást melyik bv. intézet bonyolítsa le.

Egyéb esetben a fogvatartott kérelmére a fogadó bv. intézet parancsnoka által meghatározottak szerint engedélyezhető, hogy nyilvántartott kapcsolattartóját látogatáson fogadhassa. Ilyen esetben mérlegelni kell, hogy fennállnak-e a látogatás engedélyezésének feltételei. Az engedélyt, valamint a látogatás megtörténtét a FANY-ban rögzíteni, a kezelt iratokat a fogvatartott anyagával együtt a visszaszállításkor a küldő bv. intézetnek továbbítani kell. A megőrzésre szállított fogvatartott kérelmeit, panaszait lehetőség szerint soron kívül kell intézni úgy, hogy a döntéshozatal elhúzódása miatt a küldő bv. intézetbe történő visszaszállítás késedelmet ne szenvedjen.

A bv. pártfogóval történő kapcsolatfelvételt a fogvatartott kérelmére biztosítani kell. A nem magyar állampolgárságú fogvatartottnak a diplomáciai, konzuli képvisellel történő érintkezését szintén támogatni kell.

A megőrzésre szállított fogvatartott részére a más bv. intézetből kiküldött értesítő (engedély) alapján érkezett csomagot át kell adni. Új csomagra engedélyt akkor kell kiadni, ha az a jogszabály szerint a fogvatartottat megilleti. A csomagra vonatkozó adatokat (a kiküldés és az átadás tényét) a FANY-ban rögzíteni kell. Távbeszélő használatára a fogvatartott az esetben érvényes rezsimszabályok szerint jogosult. A megőrzésre szállított fogvatartottat soron kívül kell a célintézetben a BFB elé állítani, ha olyan körülmény, információ jut a célintézet tudomására, amely a megállapított biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálatát indokolja. Annak megváltoztatásának okáról, az annak alapjául szolgáló információról a fogvatartotti nyilvántartásban rögzítettekén túl a küldő bv. intézet parancsnokát a határozat megküldésével tájékoztatni kell. A megőrzésre szállított fogvatartottól vezetett nyilvántartást a bv. intézet

tisztántartási és ellátási munkáira díjazás nélküli igénybevétele esetén tovább kell vezetni, visszaszállításkor a küldő bv. intézetbe azt vissza kell juttatni. A fogvatartott a fogadó bv. intézetben a házirendben meghatározottak szerint vásárolhat. Mindezekben a tevékenységekben a reintegrációs tiszt az általános szabályok szerint teljes jogkörrel végzi feladatát.

10. A fogvatartottak ügyeivel kapcsolatos nyilvántartások vezetése, reintegrációs anyagok előírászerű tárolása, illetőleg tartalmuk szisztematikus rend(szer)ezése

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 76–81. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 10. §, 11. §, 89. §

88/2015. (XII. 16.) OP-szakutasítás 2–13.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 258–284., 332–346.

A büntetés-végrehajtási intézet feladatai jogszerű teljesítése során az elítélre vagy az egyéb jogcímen fogvatartottra vonatkozó személyes adatokat kezeli. Ezen adatok típusait jogszabály határozza meg, és a Fogvatartotti Alapnyilvántartásban (FANY) tárolják. A bv. intézetnek rögzítenie kell a Fogvatartotti Alapnyilvántartásban a panaszokat, kérelmeket, bejelentéseket és döntéseket, az ezekkel kapcsolatos jogorvoslatokat (iratokat és azok továbbításának időpontját); a Bv. kódexben meghatározott címzettek³⁹ részére továbbított és tőlük érkezett leveleket, a címzett és a továbbítás időpontjának feltüntetésével, a levél elítélt részére történő átadása időpontjának feltüntetésével, illetve az ehhez kapcsolódó ellenőrzés szükségességét megalapozó alapos indok felmerülése esetén, az elítélt által küldött vagy részére érkezett levelek felbontását és annak időpontját.

A reintegrációs tiszt az úgynevezett reintegrációs nyilvántartást vezeti, amely az elítélre vonatkozó adatokat tartalmazza, és a fogvatartotti nyilvántartás része. Ennek lényege, hogy a fogvatartottról a reintegrációs tisztnek többletinformációként kell bejegyeznie a FANY-ba, ha:

- kiemelkedő bűncselekmény résztvevője;
- bűnszervezet vagy bűnszövetség tagja;
- fogva tartása alatt a bv. szerv területén vagy ideiglenes intézetelhagyása során újabb bűncselekményt, szabálysértést követett el;
- bv. szerv területéről vagy hatósági őrizetből megszökött, illetve szökést kísérelt meg;
- fogva tartott társaitól veszélyeztetett lehet;
- a Magyar Honvédség, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja volt;

³⁹ Hatóságok, törvényben kihirdetett nemzetközi egyezményben elismerten erre hatáskörrel rendelkező nemzetközi jogvédő szervezetek, az alapvető jogok biztosa, valamint a nemzeti megelőző mechanizmus szervezetével vagy munkatársával és a védővel való levelezés [Bv. kódex 174. § (3)].

- igazságszolgáltatásban, közigazgatásban tisztséget töltött be;
- közismert személy, vagy büntetőügye nagy médianyilvánosságot kapott;
- a bv. szerv területén rendkívüli esemény okozója vagy résztvevője volt;
- öngyilkossági szempontból veszélyeztetett;
- biztonsági elkülönítését vagy állandó mozgáskorlátozását rendelik el;
- egyéni kezelési utasítással rendelkezik;
- egészségügyi szempontból kiemelt figyelmet érdemel.

A többletinformációs adatmezőbe történő rögzítés során, a bejegyzés alapjául szolgáló hiteles adatot, információt lehetőleg a hatóság és az iktatási szám megjelölésével kell feltüntetni. Amennyiben az adat nem került megerősítésre, jelölni kell, hogy „nem megerősített információ”. A többletinformációs adatmezőbe tartalma szerint rögzítendő, de nem megerősített adatokat tartalmazó (hatóságtól vagy személytől érkezett szóbeli, illetve telefonos) megkeresésről írásos jelentést kell készíteni (pontos időpont, telefonszám, bejelentő adatai), amelyet a közvetlen szolgálati előjárónak kell továbbítani. Az adat nem ellenőrzött jellegére a jelentésben utalni kell. A többletinformációs adatmezőbe történt bejegyzést a lényeges tények, adatok, körülmények (például helyszín, időpont, feljelentés megtétele) feltüntetésével kell megtenni. Öngyilkossági kísérlet esetén annak okát és eszközét is rögzíteni kell.

Ha az adat a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mavtv.) 5. § szerint minősített adat (szigorúan titkos, titkos, bizalmas, korlátozott terjesztésű) vagy a Mavtv. 6. § szerint minősítendő adatok körébe tartozhat, azt a többletinformációs adatmezőben, illetve a Fogvatartotti Alapnyilvántartás egyéb részében nem lehet feltüntetni. Ilyen esetben az adattal kapcsolatban a Mavtv., a Nemzeti Biztonsági Felügyelet működésének, valamint a minősített adat kezelésének rendjéről szóló 90/2010. (III. 26.) Korm. rendeletben meghatározott szabályok szerint kell eljárni.

Amennyiben a többletinformációs adatmezőbe történt bejegyzést követően olyan tény, körülmény válik ismertté, amely a bejegyzett adat felhasználásának indokoltságát fenntartja, megerősíti vagy megszünteti (például nem nyert bizonyítást az adat, a körülmények utólagos megváltozása, hatóság eljárásának befejezése), ezt az eredeti bejegyzésre hivatkozással rögzíteni kell. Amennyiben az adat felhasználásának indoka megszűnt, későbbi ügyintézés során azt figyelembe venni nem lehet.

Amennyiben a reintegrációs tisztnek a fogvatartottal kapcsolatosan tudomására jutnak olyan információk, amelyek rögzítéskötelesek, köteles ezeket soron kívül a többletinformációs adatmezőbe felvezetni. Egészségügyi szempontból kiemelt figyelmet érdemlő információ esetén az egészségügyi adatvédelmi előírások betartása érdekében az egészségügyi szakterületet kell – soron kívül – értesítenie az adatrögzítés céljából. Hasonlóan fontos, hogy amennyiben a fogvatartottról olyan releváns többletinformáció létezik, amely érinti munkáltatásával kapcsolatos adatait, úgy ez piros színnel jelölve, dátummal és aláírással felkerüljön a mutatókartonjára, a munkáltatási könyvére, a munkáltatási engedélyére. Ez a jelölés utal a FANY-ban található bejegyzésre. Amennyiben a többletinformáció már nem aktuális, a fent leírt okmányokon történt jelölés szintén kerüljön felülvizsgálatra. A rögzített többletinformációkat egyébként indokolt esetben soron kívül, de legalább évente felül kell vizsgálni, és azokat csak alátámasztott indokkal lehet törölni vagy fenntartani. A Fogvatartotti Alapnyilvántartást használók számára a többletinformációs bejegyzések módosítás nélküli elérhetőségét lehetővé kell tenni.

11. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatása, a szabadságvesztés-félbeszakítás és a rendkívüli eltávozással kapcsolatos döntés-előkészítés dióhéjban

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 14–16. §, 52. §, 54. §, 115–117. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 73–80. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 8.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 80–88., 108–115.

A reintegrációs tisztnak jogszabály alapján döntés-előkészítő feladatai vannak, így a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatása, valamint az enyhébb fokozat kijelöléséről szóló határozat hatályaon kívül helyezése iránt a bv. intézet nevében ő készíti elő az előterjesztést a büntetés-végrehajtási bíró részére. Eggyel szigorúbb fokozat végrehajtása iránt csak a szabadságvesztésből letöltött 6. hónap után tehet előterjesztést tenni akkor, ha az elítelt a bv. rendjét ismételtelen vagy súlyosan megszegi. Az elítelt vagy védője az enyhébb végrehajtási fok kijelölését legkorábban a befogadást követő 6. hónap eltelte után kezdeményezheti. A kérelmet a reintegrációs tiszthez kell benyújtani, aki ebben az esetben 15 napon belül továbbítja azt értékelő véleménnyel és javaslattal együtt a bv. bíró felé. Amennyiben a reintegrációs tiszt törvényi akadályát⁴⁰ véli a kérelemben foglaltaknak, vagy egy éven belüli ismételt benyújtásnál új körülményre nem hivatkozik a kérelmező, úgy az értékelő véleményt a reintegrációs tiszt mellőzheti.

A végrehajtási fokozat megváltoztatásának másik formája az utólagos meghatározás, avagy az úgynevezett „nagykorúsítás”. Erre fiatalkorúak esetén kerül sor, amennyiben a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása megkezdése előtt vagy az alatt tölti be a 21. életévét, és ezért felnőttintézetben kezdi vagy folytatja büntetését. Az első esetben az elsőfokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes bv. bíró dönt, utóbbi esetben a fogva tartás helye szerinti bv. bíró határozza meg a további végrehajtás fokozatát. Ez utóbbi esetben a reintegrációs tiszt készíti elő az iratokat, és nyújtja be az előterjesztést a bv. bíró részére.

A félbeszakítás történhet kérelemre vagy hivatalból, tartama szerint három formája van, és évente legfeljebb 30 napig a bv. intézet vezetője, 31 naptól 90 napig az országos parancsnok, ezen felül a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter engedélyezi. A félbeszakítás

⁴⁰ Enyhébb fokozat akkor jelölhető ki, ha személyes körülményeire, a büntetés-végrehajtáshoz való viszonyára, bűncselekményének jellegére és a szabadságvesztés hosszára való tekintettel a reintegráció így is végrehajtható. Nem jelölheti ki, amennyiben:

- az elítelt a szabadságvesztésből – a letartóztatásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva – a feltételes szabadságra bocsátásig esedékes időtartam felét nem töltötte le;
- az elítelt feltételes szabadságra nem bocsátható, és a szabadságvesztés tartamának – a letartóztatásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva – fegyházfokozatban a felét, börtönfokozatban az egyharmadát nem töltötte le;
- az elítelt a szabadságvesztésből fegyházfokozatban legalább egy évet, börtönfokozatban legalább hat hónapot nem töltött le;
- az elítelt erőszakos többszörös visszaeső;
- az elítelt a bűncselekményt bünszervezetben követte el;
- az elítelt életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést tölt, amelyből nem bocsátható feltételes szabadságra.

újabb szabadságvesztéssel járó büntetőeljárás esetén csak kivételesen engedélyezhető, de ebben az esetben a rendelkezési jogkör gyakorlójának véleményét be kell szerezni. Kizárt a félbeszakítás engedélyezése, amennyiben életfogytig tartó szabadságvesztését tölti az elítélt, és a bíróság a feltételesből kizárta. Ha a félbeszakítás kérelemre történik, a kérelem reintegrációs tiszthez való beérkezésétől kezdődően annak előkészítése és döntésre továbbítása a reintegrációs tiszt feladata. A kérelmező feladata a kérelem valóságtartalmának igazolása. A kérelem indokoltságának ellenőrzése érdekében a reintegrációs tiszt a tartózkodási hely szerint illetékes bv. pártfogót vagy rendőri szervet megkeresheti környezet-tanulmány elkészítése miatt. A kérelmet azon bv. intézet parancsnokának kell benyújtani, ahol a fogva tartás történik.

Amennyiben hivatalból⁴¹ történik a félbeszakítás, úgy ennek előkészítése is a reintegrációs tiszt feladata lehet.

Rendkívüli eltávozás iránti kérelem esetén, továbbá ha a félbeszakítást az elítélt közeli hozzátartozójának súlyos, életveszélyes betegsége vagy temetése miatt kérik, és annak megalapozására egészségügyi dokumentációt is benyújtottak, csatolni kell hozzá a közeli hozzátartozó nyilatkozatát az egészségügyi adatai kezeléséhez való hozzájárulásáról. A közeli hozzátartozó hozzájáruló nyilatkozata mellőzhető, ha egészségi állapota miatt a nyilatkozat megtételére nem képes. A betegségről, illetve a temetésről szóló igazolást az elítélt a rendkívüli eltávozás, illetve a félbeszakítás ideje alatt köteles beszerezni, és azt a bv. intézetbe való visszaérkezésekor átadni. Erről a fogvatartottat tájékoztatni kell. A nyílt rendőri véleménytől és bv. pártfogói környezettanulmánytól nem lehet eltekinteni.

A reintegrációs tiszt az elítélt büntetés-félbeszakítási kérelme esetén a rendelkezésre álló és az elbíráláshoz szükséges információk beszerzésével, illetve megadásával, valamint értékelő vélemény készítésével vesz részt a döntés előkészítésében. A szükséges információ beszerzésére irányuló megkeresést a kérelem benyújtását követően, az ügy érdemi elbírálásának szempontjából releváns kérdések megfogalmazásával kell megküldeni.

12. Az intézetelhagyást eredményező jogintézményekkel összefüggő döntés-előkészítés

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 178–180/A §

16/2014 IM-rendelet 105–109. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás

Az intézet elhagyásával járó lehetőségeket vagy a reintegrációs tiszt, vagy az elítélt kezdeményezheti. Ezek lehetnek:

- látogató bv. intézeten kívüli fogadása;
- kimaradás (csoportos vagy egyéni);

⁴¹ Esetei: várandósság, súlyos betegség és összbüntetés esetén, valamint egyéb, jogszabályban rögzített esetekben.

- eltávozás;
- rendkívüli eltávozás, temetés vagy súlyos beteg közeli hozzátartozó meglátogatása okán.

Az elítéltet letétjéből pénzzel kell ellátni utazásának és étellemezésének fedezésére, illetve arcképmással rendelkező okmányt kell részére biztosítani, amely a szükséges adatokat tartalmazza. Ha az ideiglenes intézetelhagyást engedélyezik, a fogvatartottat tájékoztatni kell a nem időben való visszatérés következményeiről.

Az elítélt „bv. intézeten kívüli látogató fogadása” iránti kérelmét a parancsnokhoz kell előterjeszteni. A kérelemben a reintegrációs tiszt, a nyilvántartási és a gazdasági szakterület véleményét fogalmaz meg. Az elítélt kérelmének engedélyezése során többek között figyelemmel kell lenni előéletére, különösen visszaesési fokára, korábbi bűncselekményeire, bv. intézetbe kerülésének körülményére, kapcsolattartásának rendszerességére és minőségére, valamint a fogva tartás alatt tanúsított magatartására és aktivitására. A rezsimszabályokból fakadó és az intézet elhagyásával járó előterjesztések előkészítése során a reintegrációs tiszt köteles vizsgálni, hogy az elítélt az eddig eltelt időszakban milyen formákban hagyhatta el az intézetet. Erre a körülményre a jutalmazás során is kiemelt figyelmet kell fordítani, a Rendelet 106. § (4) bekezdésében megfogalmazott ütközéseket kerülni kell.⁴² A döntés előkészítése során a reintegrációs tiszt részletes jelentést készít a fogvatartottról, a nyilvántartó csoport szakterületi véleményét készít, a gazdasági osztály nyilatkozik, hogy a bv. intézet elhagyásához szükséges összeggel, évszaknak megfelelő civil ruházattal rendelkezik-e az elítélt. A reintegrációs tisztnak minden esetben alapos és körültekintő döntés-előkészítő vizsgálatot kell lefolytatnia. A bv. osztályvezető a szakterületi véleményeket összegzi, majd javaslatával terjeszti a parancsnok elé.

A 2018. június 14-én történt rendkívüli eltávozásra engedélyezett [jogszerű távolléte alatt súlyos, életellenes (emberölés büntette) bűncselekmény elkövetője] elítélt esete kapcsán a BVOP körlevelet bocsátott ki, amely felülvizsgáltatta a rendkívüli eltávozás alkalmazásának lehetőségeit. Ennek megfelelően kiemelten oda kell figyelni az alábbiakra:

- súlyos beteg hozzátartozó meglátogatása esetén az ügyintézés során a sorrendiségét tekintve a nyilatkoztatás az őrzésre vonatkozó előállításra nem a kérelem elbírálását követően, hanem azt megelőzően történjen;
- a rendkívüli eltávozást engedélyező vezető körültekintően vizsgálja meg, az elítélt nem különös visszaeső-e, nincs-e végrehajtásra váró ítélete, mennyi idő telt el a befogadása óta (nem túl rövid idő-e), továbbá rendelkezésre áll-e a kapcsolattartás minőségére vonatkozó információ;
- a rendkívüli eltávozások döntés-előkészítése során, amennyiben az engedélyezés lehetősége fennáll, nem lehet eltekinteni a nyílt rendőri információ beszerzésétől – vagy abban az esetben, ha az érintett reintegrációs gondozása megkezdődött –, a bv. pártfogó felügyelői jelentés (környezettanulmány) elkészítésétől, amely viszont nem lehet régebbi 30 napnál;

⁴² A rezsimszabályok alapján meghatározott kimaradás, illetve eltávozás időtartamába nem számítható be a jutalomként engedélyezett kimaradás és eltávozás időtartama. A Bv. tv. 165. § (2) bekezdés i) és j) pontjában meghatározott jutalmazási formák mértéke nem haladhatja meg az egyes végrehajtási fokozatokon belüli rezsimkategóriákban meghatározott kimaradás és eltávozás mértékét.

- rendkívüli eltávozás elbírálásakor is mérlegelni kell a Bv. tv. 180. § (1) bekezdésében foglaltakat – amely szerint az elítélt a szabadságvesztésből a büntetés egy-harmadát letöltötte, és fegyházban legalább egy évet, börtönben legalább fél évet, fogházban legalább három hónapot kitöltött –, az intézetelhagyást csak kivételes esetben engedélyezheti az intézet parancsnoka.

A fogvatartott jogszerű távolléte alatt elkövetett bűncselekmény bekövetkezésének kockázata csökkenthető, amennyiben a reintegrációs feladatok végrehajtásában érintett személyi állomány kellő figyelemmel kíséri a fogvatartottak aktuális mentális állapotát, amely nemcsak a kapcsolattartási formák igénybevételének gyakoriságából állapítható meg, hanem egyebek mellett a levelezések, telefonbeszélgetések tartalmából, a fogvatartott környezetében levő más személyek által szolgáltatott háttér-információkból is. A fogvatartottak ideiglenes intézetelhagyását megelőzően a reintegrációs tiszt feladata, hogy feltárja a fogvatartott kapcsolattartásának rendszerességét, annak tartalmát. Nem elegendő a kapcsolattartást a számítógépes rendszerből nyert adatokból értékelni. A reintegrációs tiszt véleményében meg kell jelennie a levelezés, a telefonbeszélgetés lényegi összefoglalásának is. A kérelmeket az egyéniesítés elvét szem előtt tartva, az elítélt megismerését követően lehet továbbítani. Az intézetelhagyással járó kérelmekben való döntésnél prioritásként kell kezelni a súlyos beteg hozzátartozó meglátogatására, valamint a közeli hozzátartozó temetésén történő részvételre vonatkozó kérelmek döntése során az előállítással történő végrehajtást, különösen az előkészítés során rendelkezésre álló idő rövidege, releváns információk hiánya esetén.

13. A szabadulásra felkészítéssel és a szabadulással összefüggő feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 13. §, 55. §, 57–61. §, 87. §, 185–186. §, 187/A–189. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 35–37.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 141–179.

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 79. § (3) a–b), 136–138. §, 140–146/A §

4/2017. (I. 23.) OP-szakutasítás 3–4.

A szabadulásra felkészítés, azaz gondozás keretein belül a feladatok zöme a reintegrációs tisztre és a büntetés-végrehajtási pártfogóra hárul. A gondozás idejére az intézetnek egyéni reintegrációs programot kell készíteni. A gondozás és a bv. pártfogóval való kapcsolattartás megkezdésének időpontját jogszabály határozza meg. A gondozás során a reintegrációs tiszt az elítéltet meghallgatja, felméri, hogy rendelkezik-e a szükséges okmányokkal, rendezett-e a kapcsolattartása, illetve nyilatkoztatja a szabadulása utáni életkörülményeiről, elképzeléseiről. A meghallgatáson a bv. pártfogó jelen lehet, amennyiben nem tud jelen lenni, akkor a reintegrációs tiszt a meghallgatás jegyzőkönyvét 8 napon belül továbbítja részére.

A reintegrációs tiszt a szabadulásra felkészítés során – a Bv. kódex által meghatározott határidők szerint⁴³ – egyéni foglalkozás keretében tájékoztodik, segítséget nyújt, illetve amennyiben szükséges, felhívja az elítélt figyelmét, hogy szállása, illetve megélhetése biztosítása érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket. A felkészítés során ki kell térni az elítélt kapcsolatainak rendezésére is. A reintegrációs tiszt folyamatosan figyelemmel kíséri és segíti az elítélt szabadulásra történő felkészülését, a feladatok végrehajtása során pedig szorosan együttműködik a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel. A reintegrációs programot a szabadulásra felkészítés és a gondozás sikeres végrehajtása érdekében a reintegrációs tiszt és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő közösen készíti el. A leendő munkáltató szerződéskötés céljából a bv. intézettel előre egyeztetett időpontban, hivatali munkaidőben, a szabadulás előtt legfeljebb egy hónappal keresheti fel az elítéltet. A látogatás időtartamát úgy kell meghatározni, hogy kizárólag a szerződéskötésről, a munkával kapcsolatos témában értekezhetnek az érintettek a személyi állomány jelenléte, ellenőrzése mellett. Ennek megszervezése szintén a gondozást végzők feladata.

A reintegrációs tiszt a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége előtt három hónappal, vagy ha ennél kevesebb idő áll rendelkezésre, haladéktalanul előterjesztést tesz a bv. bírónak, amelyhez – ha rendelkezésére áll – megküldi a záró kockázatértékelési jelentést. A reintegrációs tiszt az előterjesztésében feltünteti, amennyiben az elítélttel szemben büntetőeljárás van folyamatban, más ügyben letartóztatását rendelték el, illetve ha más ügyben végrehajtandó szabadságvesztés, közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés, elzárás vagy szabálysértési elzárás vár végrehajtásra.

Abban az esetben, ha a feltételes szabadságra bocsátás iránti kérelmet az elítélt vagy védője a reintegrációs tisztnál terjesztette elő, és az értékelő vélemény készítése mellőzhető, a kérelmet 8 napon belül kell a bv. bíróhoz továbbítani. A reintegrációs tiszt ebben az esetben is tájékoztatja a bv. bírót a korábban felsorolt jogi akadály(ok) fennállásáról. A bv. bíró döntését az elítélt meghallgatása után hozza meg.

Ha a bv. bíró az elítéltet feltételes szabadságra bocsátotta, de a megjelölt szabadítási napig értesítést kap az intézettől, hogy jogszabályi akadály vagy súlyos fegyelmi vétség elkövetése áll fenn, akkor új meghallgatást tart, és végzését hatályon kívül helyezheti. A döntés előkészítése, a bíró megfelelő tájékoztatása érdekében, szintén a reintegrációs tiszt feladatai közé tartozik. Ha a reintegrációs tiszt a feltételest elutasító határozat után a kérelmező magatartásában tartós és lényeges változást észlel, akkor a bv. intézet ismét előterjesztést tehet a bv. bíró felé a feltételes mellőzéséről szóló végzését követő 6 hónapon túl. A reintegrációs tiszt az értékelő véleményt az előterjesztést megelőző 30 napon belül, a parancsnok által meghatározott időpontra készíti el. A haladéktalanul előterjesztendő értékelő vélemény a rendelkezésre álló információkat tartalmazza.

Feltételes szabadságra bocsátás kizártságára a bv. intézet tesz előterjesztést a bv. bírónál, ha a fogvatartott a felhívásra önhibájából nem időben jelentkezett.

A szabadítási eljárás időtartama legfeljebb 2 nap. A szabadítással kapcsolatosan leginkább a nyilvántartási szakterületnek van feladata, azonban ez esetben is előfordulnak

⁴³ Az elítélt gondozását a bv. intézetből való szabadulás – ideértve a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét is – várható időpontja előtt egy évig terjedő szabadságvesztés esetén két hónappal, egytől öt évig terjedő szabadságvesztés esetén hat hónappal, öttől tíz évig terjedő szabadságvesztés esetén egy évvel, tíz évnél hosszabb szabadságvesztés esetén két évvel kell megkezdeni [Bv. tv. 185. § (2)].

előkészítő feladatok, amelyek a reintegrációs tiszt hatáskörébe tartozhatnak. Ilyen lehet például, amennyiben a fogvatartott súlyos beteg vagy mozgásában jelentősen korlátozott személy, ez esetben egy hónappal szabadulás előtt értesíteni kell a hozzátartozóját. Amennyiben nincs hozzátartozója, vagy nem vállalja a szállítást, akkor az intézet kezdeményezi gyógyintézetbe való elhelyezését. Amennyiben az elítéltnak nincs olyan hozzátartozója, kapcsolattartója, aki a hazaszállítását biztosítani tudja, és ezt a mentőszolgálat sem vállalja, úgy a betegszállító szolgálatot kell igénybe venni. Ebben az esetben a betegszállítás költségei a bv. intézetet terhelik. A hozzátartozó értesítése a reintegrációs tiszt feladata. Amennyiben nincs hozzátartozó, vagy nem vállalja a hazaszállítást, a nyilvántartási szakterület – az orvossal és a reintegrációs tiszttel együttműködve – készíti elő az elítélt egészségügyi intézményben való elhelyezését. Ennek érdekében elkészíti a lakóhely szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjének, illetve egyedülálló hajléktalan személy esetében a bv. intézet székhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjének küldendő megkeresést a személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátás biztosításához szükséges intézkedés megtétele végett.

A reintegrációs őrizet előkészítésénél szintén jelentős reintegrációs tiszti feladatok vannak. A reintegrációs őrizet lényege, hogy amennyiben a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki ezt vállalja, és bűnössége⁴⁴ tekintetében a jogszabályi feltételeknek megfelel. A bv. intézet a reintegrációs őrizet esedékessége előtt három hónappal megvizsgálja, hogy az említett feltételek teljesülnek-e, és hogy az elítélt esetében nem állnak-e fenn kizáró okok.⁴⁵ Amennyiben a reintegrációs tiszt megvizsgálta ennek lehetőségét, és előterjesztést kíván tenni az elítélt reintegrációs őrizetének elrendelésére, úgy a reintegrációs tiszt tájékoztatja az elítéltet a reintegrációs őrizet feltételeiről és szabályairól, továbbá írásban nyilatkoztatja arról, hogy a vállalja-e a reintegrációs őrizet feltételeit. Ha az elítélt vállalja, a BFB a javaslattevél előtt az elítéltet meghallgatja. Ennek során meg kell kérdezni az elítéltet a szabadulást követő terveiről, továbbá a BFB felhívja az elítélt figyelmét arra, hogy öt napon belül jelölje meg azt a Magyarország területén található lakást, amely a reintegrációs őrizet végrehajtási helyként szolgálhat, továbbá annak a személynek a nevét és elérhetőségét, aki a lakás elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazására való alkalmasságának felmérése során a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel kapcsolatot tart. Az elítéltet tájékoztatni kell arról, hogy ha a megjelölt ingatlan

⁴⁴ Ha gondatlan vagy szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, akkor nem a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el, első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, és öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt.

⁴⁵ Az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe, ha:

- a) az elítélttel szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani;
- b) az elítélttel szemben folyamatban lévő büntetőügyben elrendelt letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították;
- c) a fogva tartása során engedélyezett reintegrációs őrizetet az elítéltnak felróható okból megszüntették;
- d) az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésből legalább három, az egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésből legalább hat hónapot nem töltött le;
- e) a megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlan;
- f) a bíróság a kiutasításáról rendelkezett. (Bv. tv. 187/C §)

nem a saját tulajdonában vagy használatában van, a tulajdonosnak vagy a lakáshasználatra jogosultnak mutassa be írásos befogadó nyilatkozatát 30 napon belül. A meghallgatásról és az elítéltnak a lakás megjelölése, valamint ennek elmulasztása következményeire való figyelmeztetéséről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben rögzíteni kell az elítéltnak a figyelmeztetés tudomásulvételére vonatkozó nyilatkozatát, amelyet az elítélt saját kezűleg ír alá. Ha az elítélt a megadott határidőben a reintegrációs őrizet végrehajtási helyként kijelölhető lakást nem jelöl meg, a bv. intézet a reintegrációs őrizet elrendelése iránti előterjesztést mellőzi. Ha viszont megjelöl egy lakást, akkor a bv. intézet megkeresi a kijelölendő lakás elhelyezkedése szerint területileg illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt a jogszabályban megjelölt felmérés elkészítése érdekében.⁴⁶ Ha a lakás nem a végrehajtás szerinti bv. intézet illetékességi területén van, akkor az elítéltet át kell szállítani a lakáshoz legközelebb eső intézetbe, és a szabadítást ott kell elvégezni. Egyedi körülmény fennállása esetén az országos parancsnok dönthet másként. Amennyiben átszállítás során a bv. intézetbe reintegrációs őrizet végrehajtása miatt érkezik elítélt, igazgatási és reintegrációs iratait soron kívül ellenőrizni kell, továbbá intézkedni kell reintegrációs tiszti és büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői meghallgatásáról.

Ha a befogadó nyilatkozatot a lakás tulajdonosa vagy bérelője a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőnek adja át az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságának felmérésekor vagy a környezettanulmány elkészítésekor, azt soron kívül az ügy irataihoz kell csatolni. Ha a felméréséről készült jegyzőkönyv szerint a reintegrációs őrizet végrehajtására az elítélt által megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazására alkalmatlan, továbbá ha a befogadó nyilatkozatot tevő a nyilatkozatát visszavonja, az elítélt egy alkalommal megjelölhet egy másik lakást. Ha az elítélt nem jelölt meg másik lakást, vagy az általa ismételt megjelölt lakás is alkalmatlan az elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazására, a bv. intézet a reintegrációs őrizet elrendelése iránti előterjesztést mellőzi.

Amennyiben a fenti feltételek teljesülnek, a bv. intézet a reintegrációs őrizet elrendelésére az előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak a törvényben meghatározott hatánapokat megelőző 30 nappal megküldi. Az előterjesztéshez a lakás alkalmasságának felméréséről készült jegyzőkönyvet és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői környezettanulmányt mellékelni kell. A bv. bíró az intézeti előterjesztés esetén meghallgatást tarthat, kérelemre indult előterjesztés esetén viszont köteles meghallgatást tartani. A reintegrációs őrizet elrendeléséről szóló büntetés-végrehajtási bírói határozat beérkezését követően a bv. intézet a határozatban foglalt hatánapra figyelemmel előkészíti az elítélt szabadon bocsátását.⁴⁷

Kiemelt teendő az elítélt elektronikus távfelügyeleti eszköz felhelyezését megelőző tájékoztatása az eszközhasználat szabályairól, különösen az elektronikus távfelügyeleti eszköz működőképességének fenntartása érdekében elvégzendő feladatairól, együttműködési

⁴⁶ A bv. intézet az előterjesztés vagy a kérelem véleményezésének megalapozása érdekében megkeresi a reintegrációs őrizet végrehajtására az elítélt által megjelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt az elektronikus távfelügyeleti eszköz lakásban való alkalmazhatóságának felmérése, és annak alkalmazhatósága esetén környezettanulmány elkészítése céljából. Az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságát a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a megkeresés megérkezésétől számított 8 napon belül felméri. A környezettanulmányt a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a megkeresés megérkezésétől számított 30 napon belül készíti el és küldi meg a megkereső bv. intézetnek. (Bv. tv. 187/B)

⁴⁷ Az elítéltet az elektronikus távfelügyeleti eszközök beüzemelése után – a szabadításra vonatkozó általános szabályok szerint – lehet szabadon bocsátani azzal, hogy a bv. intézet az elítélt számára nem szabadulói igazolást állít ki, hanem a bv. intézeten kívüli jogszerű tartózkodásról szóló igazolást. (16/2014 IM-r. 136/C (3) §)

kötelezettségének tartalmáról, a reintegrációs őrizet végrehajtását érintő esemény bekövetkezésekor a bv. intézettel vagy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel való kapcsolat-felvétel módjáról – az elérhetőségi adatok megadásával –, továbbá kártérítési felelősségéről. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az eszköz lehetséges jelzéseinek értelmezésére és az ezek alapján elvárt tevékenységekre, a szabályszegés esetén lehetséges jogkövetkezményekre. Az oktatást a bv. intézet parancsnoka által kijelölt személyek kötelesek végrehajtani. A tájékoztatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet az elítélt aláírásával elismer.

A végrehajtási rendelet értelmében amennyiben a bv. intézet parancsnoka kizáró ok bekövetkezéséről szerez tudomást a rendőrség értesítése vagy a reintegrációs őrizet ellenőrzésében közreműködő büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő jelentése alapján, vagy újabb szabadságvesztés, letartóztatás végrehajtására érkezik értesítőlap, illetve az elítélttel szemben újabb büntetőeljárás megindulásáról értesül, haladéktalanul előterjesztést tesz a lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási bírónál a reintegrációs őrizet megszüntetése érdekében. Ehhez az előterjesztéshez csatolni kell a rendőri, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői jelentést. Az előterjesztésben meg kell jelölni azt az időpontot, amikortól a távfelügyeleti eszköz jelzése alapján az elítélt a reintegrációs őrizet végrehajtása alól kivonta magát, továbbá ha az elítélt nem lelhető fel, kezdeményezni kell elfogatóparancs kibocsátását.

Ha a bv. intézet parancsnoka az ügyésznél a szabadságvesztés ideiglenes foganatba vételét kezdeményezi, annak megalapozása érdekében részére is csatolja a rendőri, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői jelentést. Továbbá amennyiben a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölt lakás utóbb válik alkalmatlanná az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazására, vagy ha a befogadó nyilatkozatot tevő nyilatkozatát utóbb visszavonja, és az elítélt ezzel egyidejűleg a reintegrációs őrizet végrehajtására alkalmas másik lakást jelöl meg, a bv. intézet – az alkalmasság felmérését követően – haladéktalanul előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónál a reintegrációs őrizet végrehajtási helyének megváltoztatására. Ellenkező esetben a bv. intézet parancsnoka haladéktalanul előterjesztést tesz a bv. bírónál a reintegrációs őrizet megszüntetése érdekében. Előfordulhat az az eset is, hogy az előterjesztésre válaszul a büntetés-végrehajtási bíró a reintegrációs őrizetet nem szünteti meg, vagy a reintegrációs őrizet megszüntetését a másodfokú bíróság mellőzi, ilyen esetben a határozat beérkezését követően a bv. intézet előkészíti az elítélt szabadon bocsátását.

Amennyiben a reintegrációs őrizet hatálya alatt az elítélt feltételes szabadságra bocsátható, az a bv. intézet, amely az elítéltet szabadította, annak esedékessége előtt legalább három hónappal megkeresi a reintegrációs őrizet ellenőrzésében közreműködő büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt, hogy a reintegrációs őrizet végrehajtásáról készítse el az összefoglaló jelentést. Az illetékes bv. intézet a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége előtt legalább két hónappal megteszi az előterjesztést a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási bírónál, amelyhez az összefoglaló jelentést csatolni kell.

Az elítélt a reintegrációs őrizet utolsó napján köteles megjelenni abban a bv. intézetben, amelyből szabadult – az elektronikus távfelügyeleti eszközök leadása és a szabadulói igazolás átvétele céljából. Az átvételkor jegyzőkönyvet kell felvenni az elektronikus távfelügyeleti eszközök hiánytalan meglétéről, állapotáról, az esetleges károkozásról. A bv. intézet ezt követően elvégzi az elítélt szabadításával kapcsolatosan előírt tájékoztatási kötelezettségeit, és kiállítja a szabadulói igazolást.

Ha az elítélt megjelenési kötelezettségének nem tesz eleget, a bv. intézet megkeresi a reintegrációs őrizet ellenőrzésében közreműködő büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt, hogy az elítéltet keresse fel az elektronikus távfelügyeleti eszköz eltávolítása és átvétele céljából. Ha ez nem vezet eredményre, a bv. intézet értesíti a kijelölt lakás helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságot az elektronikus távfelügyeleti eszköz eltávolításában történő közreműködés érdekében. Ha az elítélt megjelenési kötelezettségének nem tett eleget, a szabadulói igazolást és a szabadítással kapcsolatos írásbeli tájékoztatást a lakcímére kell megküldeni postai úton.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Sorolja fel a reintegrációs tiszttel értékelővélemény-készítésének eseteit!
2. Mutassa be a reintegrációs tiszttel feladatait a fegyelmi eljárással kapcsolatosan, illetve a fegyelmi ügy visszautalásának eseteit!
3. Mutassa be a reintegrációs tiszttel feladatait a fogvatartott levelezésével kapcsolatban, különösen ellenőrzési kötelezettségét!
4. Határozza meg a csomagküldés szabályait, illetve az eljárást abban az esetben, ha a fogvatartott magánál nem tartható tárgyat kap!
5. Ismertesse röviden a reintegrációs tiszttel feladatait a fogvatartottak oktatásával, képzésével és szabadidős tevékenységével kapcsolatban!

IV. fejezet

A speciális részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

A végrehajtás egyéniesítése szükségessé teszi az elítéltek nemek és fokozatok szerinti elkülönítésén túl a büntetés tartama szerinti, valamint személyiségeadekvát biztonsági, kezelési és egészségügyi szempontok szerinti csoportképzését is. Az egyéniesítés további érvényesítése az egyes részlegeken belül kialakított speciális kezelési, gondozási módszerek alkalmazásával történhet, amely szükségessé teszi a reintegrációjuk számára legmegfelelőbb végrehajtási rend, rezsim kialakítását is. A Bv. kódex szerint ilyen, sajátos kezelést igénylő elítéltek számára létrehozandó részleg a hosszú időszaki speciális részleg (a továbbiakban: HSR), a gyógyító-terápiás, a pszichoszociális, a drogrevenüciós és az alacsony biztonsági fokozatú részleg. Mindezen részlegek saját reintegrációs tiszttel rendelkeznek, akik a tőlük telhető legmagasabb szinten végzik az oda elhelyezett elítéltek igény szerinti kezelését, ellátását, gondozását. Ez egy – az általános reintegrációs tiszti munkakörhöz képest is – speciális feladatkör, amely sokszor különleges szakértelmet, több emberséget és magasabb türelem-küszöböt igényel a kollégáktól.

1. A gyógyító-terápiás részlegben elhelyezett fogvatartottak (behelyezéssel, illetve kihelyezéssel kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok, valamint a heti programterv, komplex terápiás program megvalósítása)

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 106. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 69. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutastítás 7–31.

Az elítéltet gyógyító-terápiás részlegre kell helyezni, ha az IMEI-ben történt kivizsgálás megállapítja, hogy a beszámítási képessége korlátozott; az IMEI-ben kezelték szabadságvesztése alatt kóros elmeállapota okán, de olyan mértékű állapotváltozás történt, hogy további elhelyezésére már nincs szükség, illetve ha személyiségzavarának jellege vagy súlyossága ezt indokolta teszi. A második eset kivételével a bv. intézeti orvos javaslatára a BFB 30 napra, egyszeri további 30 napra hosszabbítással behelyezheti (illetve kihelyezheti) a gyógyító-terápiás részlegre az elítéltet. Itt az elítéltek végrehajtási fokuktól függetlenül helyezhetők el.

A gyógyító-terápiás részlegre helyezett elítéltek esetén a munkáltatásba, munkaterápiás foglalkoztatásba, oktatásba és képzésbe történő bevonás lehetőségét intézetparancsnoki intézkedésben, a reintegrációt elősegítő művelődési, szabadidős, sport, személyiségfejlesztő, illetve gyógyító-rehabilitációs programokon való részvétel lehetőségét heti programtervben szabályozzák. A részleg reintegrációs tisztje a fenti programok megállapítását képező munkacsoport tagja. Ez a munkacsoport komplex reintegrációs feladatrendszerrel bír, többek között:

- a gyógyító-terápiás részlegre történő be- és az onnan való kihelyezés előkészítése;
- a komplex terápiás programban foglaltak megvalósulásának elősegítése;
- az elítéltek pszichés állapotának, a komplex terápiás programban foglaltak megvalósulásának, a gyógyító-terápiás részlegen tartás vagy az onnan történő kihelyezés lehetőségének a gyógyító-terápiás részlegre helyezéstől számított 3 hónapon belül történő felülvizsgálata, majd félévente további felülvizsgálat elvégzése.

A gyógyító-terápiás részleg reintegrációs tisztjének kiválasztásakor (és egyébként a körlet-felügyelők esetében is) figyelembe kell venni, hogy kellő empátiával rendelkező személyek foglalkozzanak az itt elhelyezett elítéltekkel, illetve teljesítsenek tartósan szolgálatot. Kiválasztásuk során indokolt pszichológus közreműködését biztosítani. A részleg reintegrációs tisztjének konkrét feladatai:

- tájékoztatja az elítéltet a gyógyító-terápiás részleg működéséről;
- elemzi az elítélt élettörténetét;
- javaslatot tesz az elítélt foglalkoztatására;
- koordinálja, irányítja a gyógyító-terápiás részleg tevékenységét;
- elvégzi a szükséges adminisztrációs feladatokat;
- vezeti és rögzíti a meghatározott foglalkozásokat;
- nyilvántartja a határidőket;
- javaslatot tesz be- és kihelyezés tárgykörben;
- kéthetente egyéni foglalkozást rögzít a részlegen elhelyezett fogvatartottakról;
- a foglalkozások végrehajtására heti programtervet készít.

A gyógyító-terápiás részlegről való kihelyezéskor összefoglaló véleményt kell készíteni, amely tartalmazza a kivizsgálás legfontosabb adatait, az alkalmazott terápiák hatásait, az elítélt gyógyító-terápiás részlegen tanúsított magatartását, valamint javaslatot a további gondozásra, szabadulás esetén az utógondozásra. Az összefoglaló véleményt az egészségügyi anyagban kell elhelyezni, továbbá egy példányát az IMEI részére meg kell küldeni.

Amennyiben ideiglenes behelyezés esetén az elítélt állapota oly mértékben javult, hogy normál közösségbe helyezhető, a gyógyító-terápiás részleg reintegrációs tisztje a munkacsoporttal egyeztetve kezdeményezheti a kihelyezést.

A gyógyító-terápiás részlegen elhelyezett elítélt fegyelmi ügyének kivizsgálásával első sorban a gyógyító-terápiás részleg reintegrációs tisztje bízható meg. Amennyiben a fegyelmi eljárást a gyógyító-terápiás részleg reintegrációs tisztje kezdeményezi, a kivizsgálással másik reintegrációs tisztet kell megbízni. A fegyelmi ügy kivizsgálásakor a pszichológusnak szakterületi véleményt kell készítenie az elítélt aktuális állapotával kapcsolatban. Ha a fegyelmi eljárás során felmerül a kóros elmeállapot gyanúja, akkor a fegyelmi jogkör gyakorlója kizárólag a pszichiáter szakorvos véleménye alapján hozhatja meg döntését. Amennyiben az elítélt fegyelmi felelőssége megállapításra kerül, a gyógyító-terápiás rész-

legről – a munkacsoport javaslata alapján – kihelyezhető. Erre a szankcióra csak abban az esetben van lehetőség, ha ideiglenesen került behelyezésre.

A gyógyító-terápiás részlegről az az elítélt is kihelyezhető, aki a közösségre bomlasztó hatással van, a speciális részlegben folyó terápiás tevékenységet szándékosan akadályozza.

2. A pszichoszociális részlegen elhelyezett fogvatartottak (behelyezéssel, illetve kihelyezéssel kapcsolatos reintegrációs feladatok, heti programterv, komplex terápiás program megvalósítása)

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 107. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 70. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 32–41.

Ha a gyógyító-terápiás részlegbe helyezés feltételei nem állnak fenn, de az elítélt személyiség-zavarban szenved, vagy mentális állapota miatt speciális gondozást igényel, pszichoszociális részlegre helyezhető. Továbbá szintén erre a részlegre kerül az az elítélt, aki személyi körülményei vagy bűncselekményének jellege, illetve egyéb veszélyeztetettség okán indokoltan különös odafigyelést igényel. Ki lehet helyezni a részlegről az elítéltet, ha a behelyezési feltételek már nem állnak fenn, ha súlyos fegyelmi vétséget követett el, illetve amennyiben a reintegrációs programban meghatározottakat nem teljesíti.

A pszichoszociális részlegre helyezés vagy az onnan való kihelyezés történhet az elítélt kérelmére, továbbá a reintegrációs tiszt és/vagy a pszichológus kezdeményezheti hivatalból. Az elítélt reintegrációs tisztje összefoglaló értékelővéleményt készít, és hozzácsatolva a pszichológusi véleményt – szükség esetén –, egyéb szakterületi véleményeket (például egészségügyi) továbbítja a BFB részére. A BFB bizottsági ülésen dönt a pszichoszociális részlegre helyezésről vagy az onnan történő kihelyezésről. Amennyiben a BFB a pszichoszociális részlegre történő behelyezésről dönt, megjelöli a behelyezés időtartamát is, amely lehet végleges vagy határozott időtartamú. Amennyiben a behelyezés határozott időre szól, a határidő vége előtt, indokolt esetben, a pszichoszociális részleg reintegrációs tisztje hivatalból indít előterjesztést, amelyben javaslatot tesz az elítélt pszichoszociális részlegen történő további elhelyezésével kapcsolatban. A javaslatot a pszichológusi véleménnyel, szükség esetén egyéb szakterületi véleményekkel együtt a BFB elé terjeszti. A BFB a rendelkezésre álló szakterületi vélemények alapján dönt az elítélt további elhelyezésével kapcsolatban.

Az elítéltek reintegrációs heti programtervét a pszichoszociális részleg reintegrációs tisztje készíti el, és a büntetés-végrehajtási osztályvezető hagyja jóvá. A komplex terápiás program megvalósítása érdekében csoportos foglalkozások lebonyolítása szükséges legalább havi rendszerességgel. A csoportos foglalkozáson részt vevők névsorát – a pszichoszociális részlegen elhelyezett elítéltek jelentkezése alapján – a pszichoszociális részleg reintegrációs tisztje állítja össze. Erről az érintett elítélteket tájékoztatja.

Ha a kihelyezés bármely jogszabályi feltétele felmerül, a döntés során figyelembe kell venni az elítélt személyiségét, a részlegre behelyezés okát, illetve mérlegelni szükséges,

hogy az elítélt pszichoszociális részlegben tartása vagy kihelyezése a továbbiakban milyen biztonsági kockázati tényezőt jelent. E döntés meghozatalában a részleg reintegrációs tisztjének értékelővéleménye kardinális jelentőségű.

3. Az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének főbb feladatai

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 103. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 63–65. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 98–127.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 78–79.

Az átmeneti részlegre való helyezés törvényi feltétele, hogy az elítélt szabadságvesztését fegyház vagy börtön végrehajtási fokozatban töltsen, a kiszabott büntetés időtartamából már legalább 5 évet kitöltsön, és várható szabadulása 2 éven belül megtörténhessen. A részlegre helyezett elítélt többletjogosultságokkal bír, mint például bővülnek kapcsolattartási formái, részt vehet intézeten kívüli munkáltatásban, rendszeres kapcsolatot tarthat fenn a bv. pártfogó felügyelővel a szabadulását követő helyzetének elősegítése érdekében stb. A részlegre helyezésről, illetve az onnan való kihelyezésről a parancsnok dönt.

A sikeres reintegráció érdekében a részleg reintegrációs tisztje fokozottan figyel arra, hogy az elítélt aktívan és együttműködően vegyen részt a felkínált reintegrációs programokban, munkáltatásban, képzésben. Ahhoz, hogy az elítélt bekerülhessen a részlegre, a saját körletén szolgálatot teljesítő reintegrációs tisztjének is konkrét feladatokat határoz meg a jogszabály. E körben a reintegrációs tiszt feladata:

- nyilatkoztatja az elítéltet, hogy átmeneti részlegre helyezését kéri-e, továbbá – engedélyezés esetén – a bv. intézettől távol töltött időtartam alatt szálláslehetőségének biztosítása és ellátása érdekében melyik kapcsolattartója részére kívánja kiküldeni a befogadónyilatkozatot, majd annak kiküldése érdekében intézkedik;
- értékelővéleményt készít az átmeneti részlegre helyezéshez, amelyet a pszichológus részére továbbít, illetve ezen értékelés a FANY-ban összefoglaló véleményként is rögzítendő;
- rögzíti a részlegre történő behelyezésre irányuló előterjesztésben az elítélt nyilatkozatát, illetve a befogadónyilatkozat kiküldésének és visszaérkezésének tényét és tartalmát;
- a véleményekkel ellátott előterjesztést az elítélt elhelyezése szerint illetékes büntetés-végrehajtási osztályvezető részére továbbítja;
- tájékoztatja a nyilvántartási szakterületet a környezettanulmány és a rendőri információk mielőbbi beszerzése érdekében a befogadónyilatkozat tartalmáról (címezett, lakcím, kapcsolattartó pozitív hozzájárulása).

A behelyezésre vonatkozó előterjesztéssel kapcsolatban a pszichológus az elítéltet meghallgatja, majd az előterjesztést véleményével ellátva a reintegrációs tisztnek továbbítja.

Az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének feladata:

- a házi- és a napirendet a lakóhelyiségekben, a közösségi helyiségekben jól látható helyen kifüggeszteni;
- intézetparancsnoki engedélyezést követően – az esedékesség napján – kiemelt figyelemmel korábbi speciális elhelyezésére, esetleges veszélyeztetettségére tekintettel az elítélt lakóhelyiségét és fekhelyét kijelölni;
- körültekintően figyelembe venni a zárkakösszegek kialakításánál – függetlenül a nyitott körlet sajátosságaitól – a személyiségi, pszichológiai és pedagógiai szempontokat is;
- a behelyezés napján, de legkésőbb a következő munkanapon az elítéltet befogadni, ennek tényét a FANY-ban is dokumentálni;
- a befogadás során az elítéltet részletesen tájékoztatni az átmeneti részleg működési rendjéről, a nyitott körlet sajátosságairól, a házirend ide vonatkozó speciális részéről, az átmeneti részlegről történő kihelyezés jogszabályi lehetőségéről, a reszocializációs folyamatot elősegítő pszichológusi és pártfogói foglalkozás lényegéről, külső munkahelyen történő foglalkoztatás és az ideiglenes intézetelhagyás lehetőségeiről;
- kidolgozni az átmeneti részleg közös helyiségeinek tisztán tartására, használatára vonatkozó takarítási tervet, és azt az átmeneti részleg hirdetőtábláján kifüggeszteni – amely betartatására a napi szolgálatban lévő körletfelügyelői állomány köteles intézkedni;
- az előírt heti rendszerességgel tartott körletszemlén fokozott figyelemmel felmérni az átmeneti részleg számára kialakított közös helyiségek felszerelési tárgyainak állapotát, azok szükség szerinti javításáról, pótlásáról a legrövidebb időn belül intézkedni;
- legalább háromhavonta – szükség szerint esedékesség alkalmával – dokumentáltan csoportfoglalkozást tartani, amelyen az eltelt időszakot értékeli;
- figyelemmel kísérni az átmeneti részlegre helyezett elítéltek kapcsolattartását, támogatni, segíteni ezek alakulását, fejlődését;
- a bv. pártfogóval és a lelkésszel együttműködve elősegíteni, hogy az elítéltek szabadulásukat követő életükhöz a szükséges szociális feltételeket megteremtsék, lakhatásuk és megélhetésük biztosításához kellő információval rendelkezzenek;
- a bv. pártfogó közreműködésével az elítélt egészségi állapotára figyelemmel intézkedni a szociális gondoskodás keretében otthonban történő elhelyezéséről, amennyiben az elítélt értékelhető külső kapcsolatokkal nem rendelkezik, és rendelkezésre álló adatokból, információkból arra lehet következtetni, hogy az elítélt szabadulását követően lakhatása nem biztosított;
- az intézetelhagyásra tervezett elítéltek névsorát a Bv. tv.-ben foglaltakat mérlegelve összeállítani;
- elektronikus úton megkeresni az illetékes rendőrkapitányságot, és megkérni annak véleményét az intézetelhagyással kapcsolatos döntéshez szükséges információk beszerzése érdekében;
- előzetesen tájékozódni az intézetelhagyásra előterjesztendő elítéltek felhasználható letéti pénze, intézetelhagyásra alkalmas civil ruházata iránt, továbbá dolgozók esetében a munkáltatást végzőktől tájékoztatást kérni az elítélt munkahelyi magaviselete és munkavégzése tekintetében;

- az intézetelhagyásra tervezett elítéltek névsorát kihirdetni az elítélteknek;
- értesítést küldeni az érintett – döntésben, döntés-előkészítésben és a végrehajtásban közreműködő – szakterületek vezetői és képviselői részére a tervezett intézetel-hagyások formájáról, időpontjáról és az előterjesztett elítéltek névsoráról.

Ha az átmeneti részlegben tartózkodó elítélt fegyelemsértést követ el, a fegyelmi kivizsgálással lehetőség szerint az átmeneti részleg reintegrációs tisztjét kell megbízni. A külső munkahelyre történő munkába állítás esetén a reintegrációs tiszt az első munkakezdés előtt – dokumentált – egyéni foglalkozást tart a külső munkahelyen elvárt magatartási, a civil munkavállalókkal történő érintkezés szabályairól, illetve a munkáltatás alóli kibúvás jogi következményeiről.

A Bv. kódexben megfogalmazott célok elérése érdekében az átmeneti részleg vonatkozásában preferált motivációs lehetőség az ideiglenes intézetelhagyással járó jutalmak kihasználása. Átmeneti részlegre helyezést követően 2 hónapon belül kimaradás, eltávozás és látogató bv. intézeten kívüli fogadása csak kivételes esetben tervezhető. Illetve látogató bv. intézeten kívüli fogadása, kimaradás és eltávozás nem tervezhető olyan elítélt esetében, akinek biztonsági kockázati besorolása magas, valamint a közepes biztonsági kockázati szintre sorolt elítéltek esetében csak csoportos kimaradás tervezhető. Jutalomeltávozás és egyéni kimaradás kizárólag alacsony biztonsági kockázati szintű elítélt esetében tervezhető. Az intézetelhagyási időpontok, valamint a távollét időtartamának meghatározása az átmeneti részleg reintegrációs tisztjének feladata, amelynek véglegesítését a büntetés-végrehajtási osztályvezető hagyja jóvá. Az időpontok meghatározásánál törekedni kell arra, hogy ezen alkalmakkor az érintettek részére rendelkezésre álljon havi keresményük. A távollét időtartamának meghatározásakor a fokozatosság elve a mérvadó. Az első két intézetelhagyást csoportosan – kimaradás formájában – célszerű megszervezni. A csoportos kimaradásra legalább 3 fő elítélt terjeszthető elő egy időpontra. A csoportos kimaradás kíséretét lehetőség szerint minimum 2 fő személyi állományi tag lássa el. A kíséretet elsősorban a részleg reintegrációs tisztje és a büntetés-végrehajtási osztályvezető által kijelölt személy látja el. A csoportos kimaradásokat követően, a tapasztaltak feldolgozását figyelembe véve, látogató bv. intézeten kívüli fogadása, egyéni kimaradás tervezhető. A kimaradások zavartalan lezajlását követően, a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén megkezdődhet az eltávozás tervezése is. Az elítélt a szabadulását megelőző 1 hónapban engedélyezett ideiglenes intézetelhagyása alkalmával kérelmére, a bv. osztályvezető előzetes engedélyével magával viheti saját használati tárgyait, eszközeit, valamint ruházati termékeit.

4. A hosszú idős speciális részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszt feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 105. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 68. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 4–6.

Hosszú időes speciális részlegre (HSR) az az elítélt helyezhető, aki életfogytig tartó vagy legalább 15 évi szabadságvesztését tölti, és magatartása, együttműködési készsége, a büntetés-végrehajtás rendjéhez és biztonságához való viszonya, továbbá biztonsági kockázatelemzése alapján speciális kezelése indokolt közösségbe helyezése vagy visszahelyezése céljából. A HSR sajátos jellemzője, hogy az elítélt életrendje lényegesen szigorúbb és kontrolláltabb, mint egy általános részlegé.

A HSR-re való be- és kihelyezésre a BFB döntése alapján kerül sor, felülvizsgálati ideje fő szabály szerint 3 hónap, de indokolt esetben haladéktalanul el kell végezni, amennyiben a behelyezés feltételei nem állnak már fenn. Döntés előtt az elítéltet mindig meg kell hallgatni, és a döntésről őt írásban kell tájékoztatni. A részlegre helyezésről, illetve az onnan történő kihelyezésről szóló döntését a BFB a részleg működtetését végző munkacsoport (a továbbiakban: Team⁴⁸) javaslata alapján, határozattal hozza meg. E határozat egy példányát az elítélt reintegrációs anyagában el kell helyezni. A BFB behelyezési döntésében az elítélre vonatkozó speciális kezelési szabályokat részletesen meghatározza, és a behelyezés napjáig a biztonsági szakterület által elkészített egyéni kezelési utasításban rögzíti, amely szabályoktól csak alapos indokkal, valamint az intézetparancsnok engedélyével lehet eltérni. A részlegben elhelyezett minden elítélt vonatkozásában ilyen jellegű egyéni utasítást kell kiadni. A részlegre történő behelyezéskor az utasítást két eredeti példányban kell kiállítani, amelyet a biztonsági osztályvezetőnek és a részlegben szolgálatot teljesítő körletfelügyelőnek kell átadni. Az utasítás átadás-átvétel tárgyát képezi. Az utasítást elektronikus formában az érintett személyi állomány részére az intraneten hozzáférhetővé kell tenni.⁴⁹

Tartalmilag az utasítás tartalmazza az elítélre vonatkozó fokozott biztonsági intézkedéseket, az elítélt fényképét, nyilvántartási számát. A részlegben az elítélt jogaira és kötelességeire, az ügyintézésekre és azok határidejének tartására az általános szabályok vonatkoznak, kiegészülve az említett egyéni utasítás specialitásainak alkalmazásával.

A részlegre behelyezés okát, a mozgatással kapcsolatban elrendelt korlátozó intézkedéseket az intézetparancsnok által meghatározott személyi állományi tag rögzíti a Fogvatartotti Alapnyilvántartás „Többlatinformáció” mezőjében.

A reintegrációs tiszt a pszichológussal együttműködve tesz javaslatot az elítélt további kezelésére. Amennyiben az elhelyezés fenntartása – a felülvizsgálat után – továbbra is indokolt, de az utasításban rögzített szabályok módosulnak, új utasítást kell kiadni. A felülvizsgálatok időpontját, illetve a döntést az utasításon fel kell tüntetni. A visszavont, érvényét veszített utasítást az elítélt reintegrációs anyagában el kell helyezni.

A részlegben elhelyezett valamennyi elítéltnél a reintegrációs tiszt speciális kezelést alkalmaz. A speciális kezelésre a többi körlettől elszigetelten kialakított körletrészen kerülhet sor abból a célból, hogy az elítélt a közösségbe helyezésre felkészítést, illetve a közösségbe

⁴⁸ A Team tagjai: a biztonsági osztályvezető, a bv. osztályvezető, a bv. intézet pszichológusa, a részleg reintegrációs tisztje, valamint a részleg szociális segédelőadója. Feladatai pedig a következők: a részlegre történő be- és az onnan való kihelyezés előkészítése; a reintegrációs programban foglaltak megvalósulásának elősegítése, 3 havonta az elítéltek pszichés állapotának, foglalkoztatásának, a reintegrációs programban foglaltak megvalósulásának, a részlegben tartás vagy az onnan történő kihelyezés lehetőségének felülvizsgálata; a büntetés-végrehajtás kereite között a tartalmas életfeltételek biztosítása az elítéltek részére; a bv. intézet biztonságos működését, a fogva tartás biztonságát sértő cselekmények, rendkívüli események bekövetkezésének megelőzése.

⁴⁹ Az utasítást szükség szerint, de legalább 3 havonta felülvizsgálja a BFB, változtatás esetén intézkedik a módosítások végrehajtásáról, a felülvizsgálat adminisztrálásáról.

visszahelyezést nyerjen. A részleget hivatali munkaidőben a reintegrációs tiszt, hivatali időn kívül az objektum körlet-főfelügyelője irányítja.

A reintegrációs tiszt a részlegre az alábbi – hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró – személyeket engedheti be a bv. intézet és a részleg biztonsági szabályainak betartása mellett:

- a felügyeleti és irányítási jogot gyakorló szervek ellenőrzésre jogosult tagjai, az alapvető jogok biztosa és megbízottja, és a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyész;
- az intézetparancsnok és helyettese;
- a biztonsági osztály osztályvezetője és helyettese;
- a büntetés-végrehajtási osztály osztályvezetője és helyettese;
- a részleg reintegrációs tisztje;
- a szolgálatban lévő biztonsági tiszt;
- a szolgálatban lévő körlet-főfelügyelő;
- az intézkedésben érintett, a körleteken szolgálatban lévő személyi állomány tagjai;
- az oda beosztott szociális segédelőadó, körletellátó felügyelő;
- az intézetparancsnok engedélye alapján azok a személyek, akiknek szolgálati, munkaköri feladatuk teljesítése, ellátása miatt belépése indokolt (például orvos, szakorvos, egészségügyi ápoló, pszichológus, lelkész, műveleti csoport stb.);
- az intézetparancsnok engedélyével más személyek.

Minden olyan feladat végrehajtása során, amikor a személyi állomány tagja az elítélttel fizikailag egy térben tartózkodik, a tevékenységet biztosítani kell 2 fő felügyelővel.

A reintegrációs tiszt a HSR-en konkrét kezelési, foglalkoztatási és ellátási szabályok szerint végzi feladatait, amelyek a következők:

- a reintegrációs tiszt a pedagógiai munka értékeinek megtartása érdekében az elítélt állapotfigyelését a részlegen tovább folytatja elsősorban a célból, hogy a rendkívüli események, valamint a súlyos megítélésű fegyelmi cselekmények megelőzhetők legyenek;
- az engedélyezett kapcsolattartó látogatóként történő fogadását, az ügyvéd, jogi képviselő, közjegyző, anyakönyvvezető, konzul stb. látogató fogadását a bv. intézet látogatófogadásra kialakított vagy egyéb előre meghatározott helyiségében, a Team erre kijelölt tagjának felügyelete mellett, az egyéni utasításban meghatározottak szerint hajtja végre. A hozzátartozók látogatásának ütemezését is a részleg reintegrációs tisztje készíti el;
- az elítélt munkaidőben lebonyolított magánjellegű telefonbeszélgetésének ellenőrzését is a részleg reintegrációs tisztjének vagy szociális segédelőadjának kell végrehajtania – belehallgatással;
- az elítéltek által írt és részükre a kapcsolattartóiktól érkezett leveleket biztonsági és tartalmi szempontból minden esetben a részleg reintegrációs tisztje ellenőrzi, hasonlóan az elítélt által írt, illetve a részére érkezett hivatalos levelek esetéhez, ahol a részleg reintegrációs tisztje biztonsági szempontból ellenőrzi e levelek feladóját;
- vallásgyakorlásra, oktatásra, képzésre, szakköri tevékenységre, könyvcserére, egyéb szabadidős és sporttevékenységre a napirendben meghatározott módon van lehetőség az utasításban megjelöltek szerint, a részleg reintegrációs tisztjének programtervezete alapján. A programokba bevont Teamen kívüli személyeket a részleg sajátosságairól tájékoztatni kell.

A részlegen elhelyezett elítélt részére beérkező, bontatlan állapotú csomagot a kiosztást végző személy köteles fokozott figyelemmel átvizsgálni a röntgensugaras csomagvizsgáló gépen. Amennyiben annak tartalma azt indokolja, meg kell jelölni a csomagot (például fém). A csomag felbontása, tételes tartalmi átvizsgálása az elítélt jelenlétében, a részlegen belül, a zárkájánál történik oly módon, hogy az elítélt és a személyi állományi tag között a térelválasztás biztosított legyen. A tételes tartalmi átvizsgáláskor alkalmazni kell a kézi fémkereső készüléket. A csomagvizsgálatnak ki kell terjednie a tubusos, dobozos készítmények, a flakonos szerek, élelmiszerek átvizsgálására, indokolt esetben ezek röntgensugaras átvizsgálását külön is el kell végezni. A csomagvizsgálatok alaposságával meg kell akadályozni tiltott, veszélyes anyag, eszköz, tárgy bejutását. Az elítélt által kiküldés céljából összeállított csomagot, annak becsomagolása előtt, hasonlóképpen tételesen ellenőrizni kell.

Az elítélt munkavégzésbe, díjazás nélküli munkavégzésbe az általános szabályok és az egyéni utasítás betartásával vonható be.

Az elítélt egészségügyi ellátását elsődlegesen a részlegen belül kell végrehajtani. Amennyiben az elítélt rendelőbe kísérése szükséges, az egyéni utasításban meghatározottak szerint kell a feladatot végrehajtani. A vizsgálatot, ellátást lehetőség szerint a más körleteken elhelyezett elítéltektől elkülönítetten, eltérő időpontban kell végrehajtani. Az érintett körletrészek, útvonalon – szükség szerint – részleges zárást kell elrendelni.

5. A drogprevenció részlegen elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tisztí feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 108. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 71. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 42–71.

Az az elítélt helyezhető el a drogprevenció részlegen, aki ezt kérelmi lapon kéri, valamint írásos nyilatkozatában vállalja, hogy rendszeresen fog vizsgálati anyagot szolgáltatni a kábítószer-mentesség ellenőrzése érdekében. Az elítélt a „rendes” elhelyezési körleten szolgálatot teljesítő reintegrációs tisztjéhez fordulhat drogprevenció részlegre történő elhelyezése érdekében. A fogvatartott kérelmét a reintegrációs tiszt a FANY-ban rögzíti, és a rendelkezésre álló adatok, iratok alapján (ítéletkiadmány, környezettanulmány, esetlegesen a korábbi szabadságvesztés során készített összefoglaló vélemények) értékelővéleményt készít. A szükséges adatok és információk beszerzése érdekében a kérelmet véleményezheti a nyilvántartási és az egészségügyi szakterület is. A be-, illetve kihelyezés a BFB hatás-körébe tartozik.

Amennyiben a bv. intézetben nem működik drogprevenció részleg, a kérelmező fogvatartottat tájékoztatni kell, hogy kérelmeznie kell átszállítását olyan bv. intézetbe, ahol drogprevenció részleg működik. Ebben az esetben a fogvatartott drogprevenció részlegbe helyezésére irányuló kérelme a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága arra kijelölt szervezeti egysége által meghatározott bv. intézetben kerül elbírálásra.

A droprevenció részlegén elhelyezett elítélt reintegrációs tevékenységét komplex terápiás program keretében kell megvalósítani. A részleg reintegrációs tisztje heti foglalkoztatási programot készít, amely tartalmazza a prevenció programokat is. Mindezek mellett számos többletjogosultság illeti meg az elítéltet, például a kapcsolattartás gyakorisága növelhető. A részlegén elhelyezett elítéltek magatartását, aktivitását, érdeklődését, együttműködési készségét, kapcsolattartását és egyéb lényeges eseményeket a reintegrációs tiszt legalább hathavonta értékeli, és a megállapításokat a FANY-rendszerben rögzíti.

A droprevenció részlegén elhelyezett elítélt havonta előre meg nem határozott időben köteles a bv. intézet egészségügyi dolgozójának felügyelete mellett kábítószer-mentesség ellenőrzésére szolgáló vizsgálati mintát adni. Az elítélt droprevenció részlegén történő elhelyezését meg kell szüntetni, amennyiben a kábítószer-mentesség ellenőrzésére szolgáló vizsgálat eredménye pozitív (az elítélt szervezetében kábítószer mutatott ki). Ismételt pozitív eredmény esetén a személyi állomány feladat elvégzésére kijelölt tagja haladéktalanul jelentést tesz előljárójának, és értesíti a droprevenció részleget vezető reintegrációs tisztet, továbbá kezdeményezi a fegyelmi eljárás megindítását. Az intézetparancsnok feljelentést tesz vétség megalapozott gyanúja miatt a bv. intézet székhelye szerint illetékes rendőrkapitányságon.

A részlegén való elhelyezést abban az esetben is meg kell szüntetni, amennyiben azt az elítélt írásban kérelmezi, továbbá ha súlyos fegyelemsértést, bűncselekményt követett el, illetve ha együttműködési kötelezettségét nem teljesíti.

6. A vallási részlegén elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti teendők (együttműködés a lelkesi szakterülettel)

Jogszábhályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 109/A §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutásítás 72–97.

A bv. intézet vallási részleget a vallási közösséggel kötött együttműködési szerződés alapján hozhat létre a célból, hogy elősegítse a vallásgyakorlást és a kapcsolattartást a fogvatartott és családja között. A vallási részlegre helyezés törvényi feltétele kettős: egyrészt az elítélt írásos kérelme alapján vállallja, hogy a részleg szabályait betartja, illetve a büntetéséből szabadulásáig hátralévő idő legfeljebb 3 év.

A fogvatartott reintegrációs tisztje a beérkezett kérelemre javaslatot készít, amely során kikéri a börtönlelkész véleményét. A vallási részlegre helyezhető elítéltek kiválasztásában a börtönlelkész javaslata tulajdonképpen meghatározó. A kiválasztás során figyelembe kell venni a Magyar Testvéri Börtöntársaság (a továbbiakban: MTBT) által is támogatott szempontrendszert, miszerint lehetőség szerint dolgozó vagy oktatásban részt vevő elítélt kerüljön behelyezésre, az elítélt rendelkezzen rendszeres és rendezett családi kapcsolattartással, valamint a család lehetőleg 100 km-en belüli lakhatással rendelkezzen; és nem utolsósorban a család vállallja, hogy havonta két alkalommal látogatófogadáson megjelenik, azaz rendszeresen látogatja az elítéltet.

A vallási részlegre helyezés előtt mérlegelni kell az elítélt által elkövetett bűncselekményt, az ítéletét, a várható szabadulásáig hátralévő időt, az ellene folyamatban lévő büntetőeljárást,

a vallási közösség érdekében tett erőfeszítéseit, valamint vizsgálni kell az elítélt magatartását, fegyelmi helyzetét. A zárkafelszerelési tárgyak köre a vallási részlegen alkalmazott módszerek függvényében, kizárólag azokkal összefüggésben bővíthető. A behelyezett elítéltek részére engedélyezni kell, hogy a vallási részleg céljaival összhangban a zárkák és a foglalkoztatók, valamint folyosóik falait az általuk készített egyéni és csoportos munkáikkal dekorálhassák, díszíthessék. Az elhelyezési részleg és a lakózárkák falai színezett burkolattal elláthatók.

A vallási részleg vezetője a reintegrációs tisztt, de tevékenységét szoros együttműködésben végzi a börtönlelkésszel. Így például a reintegrációs tisztt havonta két alkalommal biztosítja a látogatófogadást a börtönlelkész részvételével; szintén közösen állítják össze a részleg havi programjait is. A részleg reintegrációs tisztjének konkrét feladatai:

- irányítja, szervezi, koordinálja a vallási részleg tevékenységét;
- együttműködik a társszakterületekkel;
- havonta, csoportos foglalkozás keretében értékeli a vallási részleg és az elítéltek tevékenységét, meghatározva a következő hónapra tervezett főbb feladatokat;
- félévente a vallási részleg tagjainak tevékenységét és magatartását egyéni foglalkozás keretében értékeli, amelyet rögzít a FANY-rendszerben;
- segíti az MTBT munkáját.

Ha az elítélt magatartása előre nem várhatóan negatív irányba fordul, a részleg szabályai vagy a bv. intézet rendje ellen fegyelmi vétséget követ el, a fokozatosság elvére is figyelemmel az alábbi beavatkozások kezdeményezhetők:

1. egyéni reintegrációs tiszti, börtönlelkész általi, pszichológusi meghallgatás;
2. egyéni vagy csoportos foglalkozás;
3. esetfeldolgozás drámapedagógiai módszerekkel;
4. konfliktuskezelés;
5. békítés;
6. vallási részlegen belüli áthelyezés;
7. figyelmeztetés;
8. fegyelmi eljárás kezdeményezése;
9. vallási részlegről történő kihelyezés kezdeményezése.

Az elhelyezését meg kell szüntetni, ha írásban kéri, súlyos vagy ismételt fegyelmi vétséget követ el, a vállalt szabályokat nem tartja be vagy az elhelyezés időtartama alatt vele szemben büntetőeljárás indult a végrehajtás alatt elkövetett bűncselekménye miatt.

7. Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása alá eső fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok (foglalkoztatás)

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 53. §, 104. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 66–67. §

24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás 128–192.

A fogház vagy börtön végrehajtási fokozatának szabályainál enyhébb szabályok (a továbbiakban: EVSZ) alkalmazására az intézet hivatalból vagy az elítélt, illetve védője kérelemre tehet előterjesztést a bv. bíróhoz.

Abban az esetben, ha elítélti kérelemre kezdődik az előterjesztés, a reintegrációs tiszt 15 napon belül értékelővéleményt készít, majd továbbítja azt a különböző szakterületek felé. Az EVSZ elbírálásához bv. pártfogói környezettanulmány szükséges. Ezt követően az intézet javaslatával együtt a bv. bíróhoz kerül döntésre az ügy. Ha a törvény kizárja az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának lehetőségét, vagy 1 éven belül új körülményre hivatkozás nélkül ismételten kérelmezi az elítélt, akkor az intézet az értékelővéleményt mellőzheti, és 8 napon belül továbbítja a bv. bíró részére. Az EVSZ megszüntetésére is a bv. intézet tesz javaslatot a bv. bírónak.

Amennyiben viszont az EVSZ alkalmazására intézeti előterjesztés esetén kerül sor, úgy az elítélttel közölni kell ennek tényét, és tájékoztatni kell a változásokról. Az előterjesztést abban az esetben célszerű megtenni, ha reális esélye van annak, hogy az EVSZ valamennyi eleme biztosítható. Az elítéltről a reintegrációs tiszt értékelővéleményt készít, majd a bv. ügyet továbbítja a nyilvántartási szakterületnek. Ha az elítélt írásban úgy nyilatkozik, hogy nem kíván élni az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának lehetőségével, a reintegrációs tiszt az elítélt nyilatkozatának tartalmát rögzíti a FANY-ban, és megküldi az osztályvezetőnek, aki a bv. ügyet lezárja. Ezzel egyidejűleg a reintegrációs tiszt az elítélt írásos nyilatkozatát továbbítja a nyilvántartási szakterületnek az elítélt igazgatási iratai között történő elhelyezés céljából.

A fő szabály szerint enyhébb végrehajtási szabályok akkor alkalmazhatók, ha az elítélt személyes körülményei, magatartása, személyisége, bűncselekménye, szabadságvesztésének ideje erre alkalmassá teszi, és a szabadságvesztés célja így is elérhető.⁵⁰ A reintegrációs tiszt a vélemény elkészítése során és az előterjesztés továbbítása kapcsán (a többi véleményező is) kiemelt gondossággal és szakszerűen mérlegeli – a bűnisméltés, valamint rendkívüli esemény kockázatának csökkentése és bekövetkezésének megelőzése érdekében – az alábbiakat:

- az elítélt által elkövetett bűncselekmény(ek) súlyát, elkövetési módját;
- a nagy nyilvánosságot kapott és közfelháborodást keltő, súlyos bűncselekményeket;
- az elítéltnak a szabadságvesztés megkezdése előtti életmódját, különös tekintettel az alkohol- és kábítószer-fogyasztásra;
- a szabadságvesztés-büntetés megkezdésére történt felhívás teljesítését;
- az esetleges korábbi szabadságvesztés(ek) során tanúsított magatartást, ideértve a bv. intézeten kívül töltött időt is;

⁵⁰ Kizárt az EVSZ alkalmazása, amennyiben:

- az elítélt a szabadságvesztésből – az előzetes fogva tartásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva – a feltételes szabadságra bocsátásig esedékes időtartam felét nem töltötte le, valamint a szabadságvesztésből börtönfokozatban legalább 6 hónapot, fogházfokozatban legalább 3 hónapot nem töltött le;
- az elítélt a törvény értelmében vagy a bíróság határozata folytán nem bocsátható feltételes szabadságra;
- a bíróság jogerős ítéletében fegyházbüntetésre ítélte elítélt a szabadságvesztés fokozatának enyhítésével tölti a büntetését;
- az elítélt ellen szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt újabb büntetőeljárás van folyamatban, és az a bíróság, illetve ügyész, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van, a büntetőeljárás eredményének veszélyeztetése okán nem járult hozzá ahhoz, hogy az elítélt a bv. intézetet őrzés nélkül elhagyhassa;
- az elítélttel szemben egyidejűleg több szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, és a büntetések nincsenek összsbüntetésbe foglalva.

- a fogva tartás alapjául szolgáló, bírói ítéletben meghatározott szabadságvesztés tartamát;
- a szabadságvesztésből még hátralévő idő mértékét;
- azt, hogy a bíróság alkalmazott-e jelen, illetve korábbi ítéletében kitiltást, kiutasítást;
- az elítélt külső kapcsolatainak ismert személyi, életmódbeli, anyagi körülményeit;
- azt, hogy a bv. intézet elhagyásakor milyen módon biztosított az elítélt lakhatása és ellátása;
- szükség szerint az orvos, pszichológus véleményét.

Az elítélt rossz szociális helyzete az előterjesztésnek nem lehet akadálya, de mérlegelés tárgyát kell, hogy képezze.

Az enyhébb végrehajtási szabályok alá tartozó fogvatartott kapcsolattartása bővül, és életrendjének meghatározottsága csökken. Az elítélt eltávozása alkalmanként, kérelmére engedélyezhető. Ezt a reintegrációs tisztt a FANY-ban rögzíti. Minden eltávozást egyedileg kell elbírálni, ennek során különösen figyelembe kell venni:

- az elítélt magatartását, munkavégzését;
- az elítélt aktuális pszichés állapotát;
- az elítélt kapcsolatainak, családi körülményeinek alakulását.

Az eltávozás engedélyezése során meg kell vizsgálni az elítélt pénzügyi helyzetét. Az eltávozás csak akkor engedélyezhető, ha az elítélt rendelkezik a bv. intézeten kívüli költségeinek fedezéséhez szükséges pénzzel. Szükség esetén az elítélt utazási utalvánnyal látható el. A 24 órát meghaladó, maximum 48 órás eltávozás csak kivételesen engedélyezhető. Kivételes eset lehet például állami vagy egyházi ünnep; jelentős családi esemény; ha az elítélt igazolja, hogy személyes ügyeinek viteléhez fontos érdeke fűződik; a szabadulás utáni elhelyezkedésével kapcsolatos ügyintézés; valamint a bv. intézet és az elítélt eltávozási helye közötti jelentős távolság. Az elítélt EVSZ hatálya alá helyezését követően az eltávozások engedélyezésekor a fokozatosság elvét kell alkalmazni. Amennyiben az engedélyezés után, a bv. intézet tényleges elhagyása előtt olyan körülmény merül fel, amely miatt az eltávozás közbiztonsági szempontból aggályos lehet, a személyi állomány azon tagja, akinek az információ a tudomására jutott, haladéktalanul jelenti azt az intézetparancsnoknak. Ebben az esetben az elítélt az intézetparancsnok újabb döntéséig a bv. intézetet nem hagyhatja el. Az elítélt a látogatóját a bv. intézeten kívül akkor fogadhatja, ha azt írásban kéri, és ha a látogató a bv. intézetnél a látogatást megelőzően jelentkezett.

8. Az alacsony biztonsági kockázatú és az első bűntényesek speciális részleggel, valamint a társadalmi kötődés programban részt vevő fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszábhályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 109. §, 187. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 72. §, 115. §

8.1. Az alacsony biztonsági kockázatú részleg és az első bűntényesek specializált részlege

Azt az elítéltet helyezük itt el, akinek biztonsági kockázati besorolása alapján a fogva tartása nem igényli magas szintű biztonsági védelmi eszközök alkalmazását. Ezen a részlegen az életrend meghatározottsága csökkenthető, az elítélt a reintegrációs tiszttal megbeszabott reintegrációs programokon kívüli szabad idejét belátása szerint használhatja fel, a bv. intézet kijelölt területén pedig szabadon mozoghat. Az alacsony biztonsági kockázatú részlegre helyezés, amennyiben az elítélt a büntetés-végrehajtás rendjét súlyosan megsérti, azaz súlyosan vagy ismételten fegyelemsértést vagy bűncselekményt követ el, megszüntethető.

Az első bűntényes elítéltek elkülönített elhelyezésének (a továbbiakban: specializált részleg) lényege, hogy az elkülönített elhelyezéssel csökkentsük az első bűntényeseket érő börtönártalmakat, enyhítsük áldozattá válásuk kialakulásának esélyeit. A speciális részleg kialakításával továbbá csökkenthető a prizonizációs hatások mértéke és a rendkívüli események bekövetkezésének esélye is. Az elhelyezés előnye, hogy elősegíti a célzott beavatkozások lehetőségét, amelyek hatékonysága egy elkülönített elítélti populációban várhatóan magasabb. Az első bűntényes elítéltek koncentrált elhelyezésére vonatkozó koncepció alapján 2018. február 1. napjától a speciális elítélti kör elhelyezését biztosító részlegek az alábbi büntetés-végrehajtási intézetekben kerültek kialakításra:

- Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet;
- Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet;
- Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet;
- Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet;
- Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet.

Felnőttkorú női elítéltek elkülönített elhelyezése a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben biztosított.

A részlegen elhelyezett elítéltekkel kapcsolatos reintegrációs és pszichológusi foglalkozások a börtönártalmak minimalizálása, a családi kapcsolatok megerősítése, valamint a visszaesési kockázat csökkentése tekintetében célzottak. A befogadást követő időszakban fokozott figyelmet fordítanak az elítéltek tájékoztatására, a beilleszkedést segítő egyéni, illetve csoportos foglalkozások megtartására, a kapcsolattartás elősegítésére. A fogva tartás teljes időszaka alatt hangsúlyos az elítéltek munkáltatásba, oktatásba, képzésbe történő bevonása. A kockázatelemzési és -kezelési rendszer részeként az itt elhelyezett elítéltek – érintettség esetén – kiemelten kerülnek bevonásra az agresszivitás, a szerhasználat kockázatát csökkentő foglalkozássorozatokba. A szabadulást megelőző időszakban a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőkkel és a munkaügyi központokkal együttműködve készítik elő az elítéltek társadalomba történő visszailleszkedését. A részlegek működését a BVOP erre kijelölt szervezeti egysége monitorozza, emellett folyamatosan vizsgálja a specializált részlegek kiterjesztésének, valamint a bevonható elítélti kör kiszélesítésének lehetőségeit.

8.2. Társadalmi kötődés program

Hasonlóan alacsony kockázati értékkel bíró fogvatartotti csoport az úgynevezett társadalmi kötődés programba helyezett elítéltek csoportja is. A jogszabály egyértelműen fogalmaz, a társadalmi kötődés programba börtönfokozatú, enyhébb rezsimbe sorolt és fogházfokozatú, általános és enyhébb rezsimbe sorolt elítélt vonható be.⁵¹

Két fő eset létezik a jogszabály értelmében:

1. Az egyik, amikor azt az elítéltet, akit első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, és a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés tartama az 1 évet nem haladja meg, kérelmére társadalmi kötődés programba *kell* bevonni. Azt az elítéltet, aki a jogszabályi feltételeknek megfelel, a befogadásától számított 15 napon belül a bv. intézet írásban tájékoztatja a program lehetőségeiről, és egyidejűleg írásban nyilatkoztatja arról, hogy kérelmezi-e bevonását. A kérelem alapján az elítélt társadalmi kötődés programba történő bevonásáról külön döntést hozni nem kell, a kérelem elutasításáról a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt. Ha a társadalmi kötődés programba helyezés iránti kérelmet a védő terjesztette elő, az elítéltet nyilatkoztatni kell arról, hogy az abban foglaltakkal egyetért-e.
2. A másik eset, amikor azt az elítéltet, akit első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, és annak tartama a 2 évet nem haladja meg, a bv. intézet *bevonhatja* a társadalmi kötődés programba. Tehát ez utóbbi esetben a bevonás nem kötelező, csak lehetőség. A társadalmi kötődés programba helyezést az elítélt és a védője is kérelmezheti.⁵² Ez esetben a döntés megalapozása érdekében a bv. intézet megkeresésére az elítélt által megjelölt letelepedés helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő környezetanulmányt készít. A BFB az elítélt meghallgatása, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő által készített környezetanulmány és a rendelkezésre álló egyéb információk alapján határozattal dönt a társadalmi kötődés programba történő behelyezésről vagy annak elutasításáról.

Az elítéltet a társadalmi kötődés programba helyezését követően – ha lakó- vagy tartózkodási helye nem a fogva tartó bv. intézet illetékességi területén helyezkedik el – a következő körszállítással abba a bv. intézetbe kell szállítani, amely megfelel az elítélt végrehajtási fokozatának, amely a lakó- vagy tartózkodási helyéhez legközelebb található, és ahol az elkülönítési szabályok is végrehajthatók.

A társadalmi kötődés programban a reintegrációs tisztsz elsőleges feladata:

- a befogadó környezet erősítése, illetve szükség esetén segítség a családi kapcsolatok helyreállításához;
- a korábbi munkahelyre történő visszahelyezés elősegítése, ha ez nem lehetséges, új munkahely keresése, ezek hiányában a közfoglalkoztatás megteremtése;

⁵¹ 16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 115. §.

⁵² Nem vonható be a társadalmi kötődés programba az az elítélt, akivel szemben újabb szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, vagy szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt újabb büntetőeljárás van folyamatban, és az a bíróság, illetve ügyész, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van, a büntetőeljárás eredményének veszélyeztetése okán nem járult hozzá ahhoz, hogy az elítélt a bv. intézetet őrzés nélkül elhagyhassa.

- további társadalmi kapcsolatok lehetőségének feltárása;
- a lakhatás megteremtésének elősegítése.

Mindezek megvalósítására a reintegrációs tiszt a programba bevont elítélt részére egyéni reintegrációs programot készít, amely alapján végrehajtja az elítélt gondozását. A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő az egyéni reintegrációs program kidolgozásában és megvalósításában szorosan együttműködik a reintegrációs tiszttel. A reintegrációs programot az elítélt meghallgatása, valamint a rendelkezésre álló valamennyi dokumentum elemzése alapján a reintegrációs tiszt és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a társadalmi kötődés programba helyezést követő 30 napon belül készíti el, amelyet az elítélttel ismertetni kell. A programelemek megvalósításának eredményességét a bv. intézet a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő bevonásával értékeli, és szükség szerint módosíthatja azokat. Az értékelés keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő háromhavonta jelentést készít a befogadó környezettel történő együttműködés eredményeiről. A reintegrációs programban elért eredményekről és egyéni teljesítményéről az elítéltet rendszeresen tájékoztatni, a folyamatot legalább havonta értékelni kell. Indokolt esetben a reintegrációs program az elítélt szükségleteihez igazodva módosítható. A program eredményes működtetése érdekében az elítélt jogosult:

- havonta legalább öt, de legfeljebb tíz nap eltávozásra azokon a napokon, amelyeken nem végez munkát;
- felügyelet nélkül külső munkahelyen dolgozni;
- tanulmányok és képzések bv. intézeten kívüli folytatására.

Azonban nemcsak jogosultságai, de kötelezettségei is vannak a programban részt vevő elítéltnak, így a reintegrációs tiszt által meghatározott szabályokat megtartani és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel együttműködni köteles. Amennyiben ezeket, nevezetesen a bv. intézet elhagyásával, a bv. intézeten kívüli munkáltatással vagy tanulmányok folytatásával kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi, illetve súlyos vagy ismételt fegyelmi vétséget követ el, akkor a programban való részvételét meg kell szüntetni. Szintén meg kell szüntetni az elítélt programban való részvételét akkor is, ha a jogszabály értelmében olyan kizáró ok következett be, amely eleve tiltja a társadalmi kötődés programba való bevonását. A társadalmi kötődés programba történő bevonás megszüntetéséről a BFB az általános szabályok szerint hozza meg a döntést.

9. A sex offenders speciális részlegen való reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhely

5/2017. (I. 23.) OP-szakutatisítás⁵³

⁵³ A tankönyv kéziratleadásának időpontjában még az 5/2017. (I. 23.) OP-szakutatisítás a hatályos, de folyamatban van ennek módosítása. Az új OP-szakutatisítás kiadásához szükséges az EU-s adatvédelmi törvény, illetve a BVOP SZMSZ-ének jóváhagyása.

A hazai büntetés-végrehajtási szervezet kiemelt figyelmet fordít olyan bűncselekmények elkövetőinek kezelésére, akik a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűntetteket követtek el. Az ilyen részlegre elhelyezett fogvatartottak különleges reintegrációs programokat igényelnek. A részlegben elhelyezettek eredményes reintegrációja a részleg reintegrációs tisztje, pszichológusa és általuk kijelölt más személyek magas szintű szakmai tevékenységén és szoros együttműködésén alapul.⁵⁴

A részlegre való behelyezés tekintetében a befogadást végző bv. intézet nyilvántartási szakterülete a befogadást követő 8 napon belül írásban tájékoztatja a bv. intézet pszichológusát, amennyiben a befogadott esetében fennállnak a kezelésben való részvétel törvényi feltételei. A kezelésben való részvétel törvényi feltételeinek fennállását az időközben jogerőre emelkedett ítéletek, valamint a felülvizsgálatot követően érkező ítéletek vonatkozásában is vizsgálni kell. Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a pszichológus a nyilvántartási szakterület tájékoztatása alapján az elítélt ítéletkiadmányát áttanulmányozza. Amennyiben megállapítható, hogy a kezelésben való részvétel törvényi feltételei fennállnak, a pszichológus az értesítést követő 10 napon belül felkeresi a fogvatartottat, és tájékoztatja a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők kezelésének céljáról és lehetőségeiről.⁵⁵

Ha letartóztatotról van szó, aki az említett bűncselekmények valamelyikének megalkotott gyanúja miatt került kényszerintézkedés hatálya alá, akkor őt is tájékoztatni kell a programról, és nyilatkoznia, hogy a visszaesés valószínűségét csökkentő foglalkozás-sorozaton részt kíván-e venni.

Amennyiben elítélt státuszban van már, úgy nyilatkoznia kell arról, hogy a Budapesti Fegyház és Börtön speciális – szexuális bűnelkövetők kezelésére létrehozott – terápiás részlegén való elhelyezését kéri-e.⁵⁶ Amennyiben az elítélt úgy nyilatkozik, hogy a részlegben való elhelyezést kéri, az erre vonatkozó nyilatkozatot ki kell töltenie.

Az elítélt szexuális bűnelkövetők kezelésére létrehozott terápiás részlegben való elhelyezése az alábbi feltételek *együttes* fennállása esetén lehetséges:

1. a bűncselekmény elkövetéséért legalább részlegesen képes felelősséget vállalni;
2. motivációja a programban való részvételre megfelelő;
3. esetében a csoportmunkát súlyosan nehezítő vagy kizáró pszichopatológia nem diagnosztizálható;
4. intellektuális színvonala a csoportmunkára alkalmassá teszi;
5. egészségügyi szempontból a csoportba helyezésre alkalmas;
6. a magyar nyelvet legalább társalgási szinten ismeri és használja szóban és írásban;
7. írásbeli nyilatkozatban vállalja a programban történő részvételt.

⁵⁴ A részleg 1 fő reintegrációs tiszt vezetésével, 1 fő klinikai szakpszichológus közreműködésével működik a szintre beosztott körletfelügyelő szakmai közreműködése mellett. A részleg programját a klinikai szakpszichológus hajtja végre. Tekintettel a részlegben elhelyezett fogvatartottak által elkövetett bűncselekmények jellegére, a terápiás légkör biztosítása érdekében lehetőség szerint állandó (tapasztalt, jó kommunikációs és empátikus készséggel, kellő toleranciával rendelkező) felügyelőket szükséges beosztani.

⁵⁵ A gyakorlatban annyi eltérés érzékelhető, hogy jelenleg a terápiás foglalkozásra érkező fogvatartottak az intézetbe szállításukat követően nem a felkészítő részlegben, hanem azonnal a sex offender részlegben kerülnek elhelyezésre, így esetükben a befogadást is a részleg reintegrációs tisztje végzi.

⁵⁶ A fogvatartottak a Budapesti Fegyház és Börtön „B” Objektum pszichoszociális részlegén belül kijelölt zárkákban kerülnek elhelyezésre. A részleg maximális befogadóképessége 18 fő (3 zárka, 6 egyszintes ágy).

Amennyiben az elítélt a részlegben való elhelyezését nem kéri, vagy a behelyezésre nem alkalmas, úgy a visszaesés valószínűségét csökkentő foglalkozássorozaton való részvétel lehetőségét is fel kell kínálni számára, és erről is nyilatkoztatni kell. A fogvatartott egyébként korábbi nyilatkozatát írásban bármikor visszavonhatja, valamint újból nyilatkozhat. A fogvatartott nyilatkozatait a reintegrációs iratanyagban kell elhelyezni.

A bv. intézetek pszichológusai által küldött listákat a KKMI kijelölt munkatársa, a részleg klinikai szakpszichológusa, valamint reintegrációs tisztje (a továbbiakban együttesen: koordinációs csoport) értékeli. Az elítélt a koordinációs csoport egybehangzó véleménye alapján helyezhető a részlegre. A kezelési csoport nyitott, a program során is lehetőség van újabb csoporttagok felvételére, amelyről szintén a koordinációs csoport dönt. Az elítéltet hivatalosan a BFB ülésén helyezik be a programba. A részleget a reintegrációs tiszt vezeti, és a részleg tevékenységét, a kezelési programban részt vevők munkáját a klinikai szakpszichológussal együtt szervezi és koordinálja. Konkrét feladatai:

- tájékoztatja az elítéltet a részleg működéséről;
- elvégzi a kockázatértékeléshez szükséges vizsgálatokat;
- eljár az elítélt büntetés-végrehajtási ügyeiben;
- a klinikai szakpszichológussal együtt koordinálja, irányítja a részleg tevékenységét;
- értékeli a részleg és az elítéltek tevékenységét;
- elvégzi a szükséges adminisztrációs feladatokat;
- vezeti és dokumentálja az általa vezetett és szervezett egyéni és csoportos foglalkozásokat;
- a foglalkozások végrehajtására heti programtervet készít;
- együttműködik a civil szervezetekkel.

A kezelési program időtartama minimum 8 hónap, a részlegben való elhelyezés ennek figyelembevételével ütemezhető.

A KKMI állítja össze a terápiás foglalkozások metodikáját, ők végzik a monitorozásokat, a fogvatartottak bevonását a programba, és a foglalkozásokat is az ő állományukba tartozó klinikai szakpszichológus vezeti.⁵⁷ A szexuális bűnelkövetők kezelésének célja, hogy a kezelésben részt vevők számára biztosítsa cselekményük pszichés feldolgozását, valamint segítse őket abban, hogy szabadulásukat követően tartózkodjanak újabb szexuális bűncselekmény elkövetésétől.

A részleg komplex terápiás programjának várólistájára kizárólag önként jelentkező és a terápiás programra az állapotfelmérés alapján pszichoterápiásan és motivációsan is alkalmas fogvatartott javasolható. Az állapotfelmérés az aktuális mentális állapot mellett felméri:

- a fogvatartott motivációját, belátását, részesség értelmezését a cselekményre;
- magyar nyelvtudását;
- értelmi színvonalát;
- viszonyulását a cselekményhez;
- a jövőjére vonatkozó terveit;
- visszaesési kockázatát;
- a bűnismétlés előrejelzésére releváns körülményeket.

⁵⁷ Jelenleg a részlegben elhelyezett elítéltek részére művészetterápiás foglalkozást is biztosít a KKMI egyik munkatársa, amely kiegészíti a terápiás foglalkozást.

A részlegen zajló komplex terápiás programba jelentkező és pszichoterápiára alkalmas fogvatartottak az állapotfelmérést követően a BVOP várólistájára kerülnek.

A fogvatartottak bevonását 2 részre szükséges osztani:

- elítélt esetében, amennyiben 18 év alatti a sértettje, a nyilatkozat irányulhat a legalább 8 hónap időtartamú és komplex terápiás részlegen elhelyezéssel megvalósuló program elfogadására vagy a legalább 10 alkalomra tervezett, további megelőző egyéni vagy csoportos foglalkozásokon részvételre;
- letartóztatott esetében a nyilatkozat kizárólag a legalább 10 alkalomra tervezett egyéni vagy csoportos foglalkozáson történő részvételre irányulhat. A nyilatkozat a későbbiekben szabadon módosítható. A legalább 10 alkalmas foglalkozáson részvételről való nyilatkozattétel esetén a foglalkozásokat 3 hónapon belül meg kell kezdeni, csoportterápia esetén a megfelelő létszám bevarására is tekintettel. A megelőző célú, legalább 10 terápiás alkalmat jelentő foglalkozások végrehajtására azok a fogvatartottak is nyilatkozathatók, akik az állapotfelmérés eredménye szerint belátás és feltáró motiváció hiányában vagy egyéb ellenjavallat miatt jelentkezésük ellenére a részleg várólistájára nem kerülhettek fel. A foglalkozásokon való részvétel egyetlen feltétele ebben az esetben a fogvatartotti szándéknyilatkozat.

A fogvatartottak elhelyezését végrehajtási fokozatuktól függetlenül, dohányzási szokásaiknak megfelelően kell biztosítani. Az itt elhelyezett fogvatartottakat a pszichoszociális részlegre vonatkozó szabályok szerint általános börtönrejsimbe kell sorolni.

A részlegen elhelyezett fogvatartottaknak általános iskolai tanulmányok folytatására, munkaképesség szerinti munkáltatásra és terápiás munkáltatásra,⁵⁸ szaktanfolyamok elvégzésére, egyházi és kulturális programokon való részvételre, könyvtárlátogatásra, sportfoglalkozásokra, kondicionálóterem használatára van lehetőségük.

A reintegrációs tiszt és a klinikai szakpszichológus egybehangzó véleménye alapján – a terápiás folyamatok saját élményű segítőjeként – a kezelési programba bevonható olyan elítélt, úgynevezett facilitátor, aki a kezelési programot a korábbiakban már elvégezte, és esetében a program megítélhető célkitűzései megvalósultak. A facilitátor a részleg elítélteivel mellérendelt viszonyban áll, feladata a programban részt vevők terápiájának segítése. Feladatait, tevékenységét a szakpszichológus határozza meg és ellenőrzi. A segítő tevékenységét a részleg pszichológusa a reintegrációs tiszttel együtt irányítja és felügyeli. A facilitátor segítő tevékenysége saját kérésére vagy a részleg reintegrációs tisztjének és klinikai szakpszichológusának döntése alapján bármikor megszüntethető.

A részlegről kihelyezhető a fogvatartott, ha ezt írásban kéri, illetve soron kívül ki kell helyezni súlyos fokú fegyelmi vétség esetén. Több, enyhébb súlyú fegyelmi vétség esetén a kihelyezés kérdésében a részleget vezető reintegrációs tiszt és szakpszichológus véleménye alapján a BFB dönt.

⁵⁸ A programba bevont összes fogvatartott terápiás foglalkoztatás keretében dolgozik: papírtáskákat ragasztanak.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Mutassa be az átmeneti részlegen elhelyezett elítéltekkel kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatokat!
2. Mutassa be a reintegrációs tiszt feladatkörét a HSR-en elhelyezett elítéltekkel kapcsolatosan!
3. Ismertesse a drogrehabilitációs részlegre való be- és kihelyezés szabályait!
4. Sorolja fel azokat a tényezőket, amelyeket a reintegrációs tiszt a behelyezéssel kapcsolatosan készített véleményben különösen mérlegel!
5. Ismertesse a sex offenders részlegre való behelyezés feltételeit, illetve a felelős reintegrációs tiszt feladatait!

V. fejezet

Különleges reintegrációs tiszti feladatok és eljárások a végrehajtás során

1. A szuicidprevenció és pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottakkal összefüggő reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhelyek

11/2010. (III. 26.) IRM-utasítás 1–14.

27/2017. (II. 15.) OP-szakutasítás

A jogszabály értelmében a befogadás és a fogva tartás során kiemelt figyelmet kell fordítani a pszichiátriai betegséggel kezeltekre, különös tekintettel a hangulatzavarok, szorongásos zavarok, szkizofrénia, alkohol- és gyógyszerproblémák miatt kezelés alatt állókra; a korábban öngyilkossági kísérletet elkövetőkre; azon fogvatartottakra, akiknek az első- és másodfokú rokonsági körében szuicidium vagy violens szuicid kísérlet történt; a súlyos testi betegséggel élőkre; a mentális retardációval élőkre; valamint a kapcsolattartóval nem rendelkező fogvatartottakra. A pszichoszociális sajátosságaikra tekintettel kiemelt figyelmet kell fordítani a fiatalok fogvatartottakra; az első büntényes fogvatartottakra; a hosszú ítéletre számító vagy életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés hatálya alá tartozókra; a gyógyító-terápiás részlegen elhelyezettek; a pszichoszociális részlegen elhelyezettek; valamint a biztonsági és a hosszú idő speciális részlegen elhelyezettek.

A személyi állomány tagjai kötelesek minden intézkedést megtenni a fogva tartást szolgáló helyiségen belüli ön- vagy más felé irányuló agresszió megakadályozása érdekében. Idetartozik az önkárosító, öngyilkossági kísérletű és más pszichés okból egyensúlyvesztett fogvatartottak fokozott nyomon követése.⁵⁹ Nemcsak a reintegrációs tiszt, hanem a fogvatartottal közvetlen kapcsolatba kerülő személyi állomány összes tagjának kötelessége fokozott körültekintéssel eljárni azon fogvatartott esetében, akinél hirtelen hangulatromlást érzlelnék, a kommunikáció beszűkülése tapasztalható, vagy öngyilkossági szándékot hangoztat, továbbá, akik a fogva tartást végrehajtó szerv tudomása szerint korábban pszichiátriai kezelés alatt álltak, öngyilkossági kísérletet követtek el, illetve a fogva tartásuk során hirtelen vagy tartósan konfliktus- vagy családi krízishelyzetbe kerülnek. Azért, hogy a személyi állomány tagja felkészült legyen ilyen helyzetekben, fontos felhívni a figyelmét

⁵⁹ Legfontosabb alapelvként az jelölhető meg, hogy az önkárosításra és öngyilkosságra a büntetés-végrehajtás által adott válasznak az adekvát felmérést követő differenciált reakción kell alapulnia. Ez azt jelenti, hogy az adott eset hátterét alaposan megvizsgálva születik döntés az arra adott intézeti választ illetően. LEHOCZKI Ágnes (2012): Öngyilkosság és önkárosítás a börtönvilágban. *Börtönügyi Szemle*, 31. évf. 3. sz. 33–40.

a veszélyeztető körülményekre, pontosan meghatározva feladatait az öngyilkossági cselekmények megelőzésében, a krízisre utaló jelek felismerésében és a szükséges intézkedések foganatosításában. Ezért részükre rendszeresen – és szükség szerint soron kívül is – eligazítást kell tartani a megelőzéssel és ellátással kapcsolatos feladatok ismertetése érdekében.⁶⁰

1.1. Nyilvántartások (listák) vezetése és a hozzájuk kapcsolódó feladatok

Az öngyilkosság, önkárosítás vagy pszichés egyensúlyvesztés miatt számontartott fogvatartottakról az intézet nyilvántartást vezet. Ez az úgynevezett „Szuicid szempontból magas kockázatú fogvatartottak nyilvántartása”⁶¹ és a „Pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottak nyilvántartása”.⁶² A suicid nyilvántartás és a veszélyeztetettek nyilvántartása (az egyszerűség és a gyakorlatban meghonosodott szóhasználat kedvéért a továbbiakban együtt: listák) vezetésére és karbantartására a fogvatartottak öngyilkossági cselekményeinek megelőzésével kapcsolatos feladatokat koordináló bizottság (a továbbiakban: bizottság) kerül kijelölésre. A bizottság tagjait – és a tagok akadályoztatása esetén azok helyetteseit – a bv. intézet vezetője jelöli ki azzal, hogy a tagok közt szerepeljen hivatali időben büntetés-végrehajtási osztályvezető; biztonsági osztályvezető; egészségügyi osztályvezető, hiányában a bv. intézet vezetője által kijelölt egészségügyi szakdolgozó; pszichológiai osztályvezető, hiányában a bv. intézet vezetője által kijelölt pszichológus. A bv. intézet vezetőjének döntése alapján a bizottságban való

⁶⁰ Például a fogva tartást szolgáló helyiségek ellenőrzését az előírt gyakoriságnál sűrűbben is végre kell hajtani annak érdekében, hogy azok időpontja ne legyen kiszámítható. Veszélyeztetett fogva tartott esetében – lehetőség szerint – kerülni kell az egyszemélyes elhelyezést, az izolált programokat, és mérlegelni szükséges a fegyelmi vagy biztonsági elkülönítést. Ha egyszemélyes elhelyezésre kerül sor, fokozott ellenőrzést kell végezni. A veszélyeztetett fogvatartott szállítása, előállítása, illetve munkáltatása, foglalkoztatása ideje alatt gondoskodni kell felügyeletéről.

⁶¹ A suicid nyilvántartásban azon fogvatartottat kell szerepeltetni, aki öngyilkossági cselekmény elkövetésére aktuálisan igen magas vagy magas kockázatot mutat. A nyilvántartás tartalmazza a fogvatartott nevét, nyilvántartási számát, elhelyezését, rezsikategóriába és biztonsági kockázatba sorolásának szintjét. A suicid nyilvántartásban szereplő fogvatartottakra aktuálisan jellemző:

- fennálló vagy vissza-visszatérő öngyilkossági gondolatok érhetően tetten valós meghalási szándékkal és/vagy kidolgozott tervvel;
- passzív vagy aktív halálvágy direkt vagy indirekt módon való jelzése, közlése történt a hozzátartozók vagy a környezet irányába (akár a korábbi suicid előzményektől függetlenül is);
- aktuálisan súlyos pszichés dekompenzáció, krízisállapot jeleit mutatja;
- viselkedésében olyan változás tapasztalható, amely alapján feltételezhető, hogy suicid cselekmény elkövetését fontolgatja, tervezi;
- az egészségügyi vagy pszichológiai szakterület véleménye alapján suicid szempontból kiemelten veszélyeztetett.

⁶² A veszélyeztetettek nyilvántartásában azokat a fogvatartottakat szükséges szerepeltetni, akik esetében aktuálisan a suicid cselekmény elkövetésének valószínűsége csekély, azonban a különböző okokból kialakult stresszhelyzetek következtében suicid cselekmények elkövetése szempontjából veszélyeztetettké válhatnak. A veszélyeztetettek nyilvántartásában a fogvatartottakkal közvetlenül kapcsolatban lévő személyi állomány – különös tekintettel az egészségügyi ellátást végző személyzet, a reintegrációs tisztek, pszichológusok, biztonsági tisztek és a börtönlelkészek – információi, jelzései alapján az alábbi fogvatartotti csoportokba tartozók nevét, nyilvántartási számát, elhelyezését, rezsikategóriába és biztonsági kockázatba sorolásának szintjét kell feltüntetni.

részvételre más személyi állományi tag is kijelölhető. A bizottság elnöke a bv. osztályvezető. A bv. osztályvezetőt akadályoztatottsága esetén a bv. intézet vezetője által kijelölt személy helyettesítheti. A bizottság hivatali munkaidőben látja el feladatát, hivatali időn túl a biztonsági tiszt a helyi szabályozásnak megfelelő eljárással gyakorolja a jogokat. Több objektummal rendelkező bv. intézet esetében objektumonként szükséges kijelölni a bizottság vezetőjét és tagjait.

Az IMEI-ben – főigazgató főorvosi intézkedés alapján – a bizottság elnöke az adott osztály osztályvezető főorvosa. Szuicid veszélyeztetettség esetén, a bizottsági tagok javaslatára, a bizottság elnöke rendelkezik a pszichiátriai és biztonsági szempontból szükséges intézkedések megtételéről, amelyek az egészségügyi dokumentációban rögzítésre kerülnek.

A bizottság legalább kétheti rendszerességgel, szükség szerint pedig soron kívül, a bizottság vezetője által meghatározott időpontban ül össze. A bizottság feladata a listák aktualizálása a szakterületek rendelkezésére álló információk alapján; a listára való felvezetések jóváhagyása; a pszichésen stabil, krízisből felépült fogvatartottak szuicid nyilvántartásról levezetésének véleményezése; amennyiben indokolt, a szuicid nyilvántartásban szereplő fogvatartott egyéni kezelési utasításának kidolgozása. A fogvatartott szuicid listáról történő átvezetésére vagy a veszélyeztetettek listájáról történő levezetésére a bizottság tagjainak szakterületi véleménye alapján kerülhet sor. Amennyiben az egyes szakterületek képviselőinek véleménye nem egybehangzó, úgy a bizottság elnöke dönt a listáról történő átvezetésről vagy kivezetésről. A döntésről írásos feljegyzés készül, amely tartalmazza a döntés indokát, valamint az érintett fogvatartott kezelésére-ellátására vonatkozó egyes további szakterületi feladatokat. Az újonnan azonosított, szuicid cselekmény elkövetése szempontjából magas rizikójú fogvatartottak listára történő felvezetése bizottsági döntés nélkül is történhet. A soron kívüli felvezetés a papíralapú listákra manuálisan, tollal készül az egyes rubrikák értelemszerű kitöltésével, amit a felvezető személyi állományi tag olvasható aláírásával ellát, továbbá gondoskodik valamennyi érintett szakterület soron kívüli értesítéséről. A listák elektronikus aktualizálása legkésőbb a soron következő bizottsági ülést követően történik. Amennyiben hivatali időn túli befogadás során az előzetes információk és az adott körülmények figyelembevételével szükségesnek mutatkozik a biztonsági tiszt intézkedése az újonnan befogadott fogvatartott ellenőrzésére vagy az ellenőrzési időszakok gyakoriságára vonatkozóan, indokolt esetben, intézkedéseit megelőzően köteles konzultálni a bizottság elnökével.

Az aktualizált listákat a bv. osztályvezetőnél, a vezető reintegrációs tiszteknél, a re-integrációs tiszteknél, a biztonsági osztályvezetőnél, a biztonsági tiszteknél, a körlet-főfelügyelőknél, valamint a körletfelügyelőknél – az általuk vezetett szolgálati napló mellékleteként – lehetőleg a nyilvántartásban szereplők fényképével ellátva kell elhelyezni. Az aktualizált lista szolgálati helyeken való meglétéről a biztonsági tiszt köteles gondoskodni.

Az intézetparancsnok a bv. intézet lehetőségeinek függvényében szorgalmazza a listákon szereplők személyiségfejlesztő, gyógyító- vagy rehabilitációs programokon való részvételét, valamint kiemelten támogatja a pozitív problémaorientációt, a problémamegoldó képességet, az önértékelést fejlesztő programok szervezését. A fogvatartott fenti programokon tanúsított aktivitásáról, magatartásáról, reakcióiról, fejlődéséről rendszeresen feljegyzést kell készíteni a FANY „Egyéni foglalkozás” rovatában. A listákon szereplőkkel való foglalkozások alkalmával a bv. intézetek lehetőség szerint igénybe veszik a civil szervezetek vagy külső

szakemberek közreműködését is. A foglalkozást vezető külsős szakemberek számára a bv. intézet konzultációs lehetőséget biztosít, hogy a pszichológiai vagy reintegrációs szakterület munkatársa a foglalkozáson történekről tájékozódni tudjon. A foglalkozások időpontját és tematikáját – a más szakterület vagy külsős szakemberek által vezetett foglalkozások esetében is – rögzíteni kell a FANY „Egyéni, csoportos foglalkozások” menüpontban. A bv. intézet az öngyilkossági szempontból veszélyeztetettek fogva tartása során köteles a helyi speciális részlegek adta lehetőségeket kihasználni (például gyógyító-terápiás részleg, pszichoszociális részleg stb.), valamint a különféle programok, rendezvények, a börtönlelkészi szolgálat és elítéltek esetében a bv. pártfogó felügyelők tevékenységeinek támogató hatását munkájukba beépíteni.

A listákon szereplő fogvatartottakkal történő egyéni és/vagy csoportos foglalkozások során a reintegrációs tiszt, a pszichológus, az alapellátó orvos, az egészségügyi szakdolgozó, a körletfelügyelő és valamennyi, a fogvatartottal közvetlenül foglalkozó személyi állományi tag szorosan együttműködik annak érdekében, hogy a fogvatartottak krízisintervenciója sikeres, a szuicid cselekmények megelőzése pedig eredményes legyen. A fogvatartottal való foglalkozás alapja az önkéntesség. Amennyiben a fogvatartott elutasítja a szuicidprevenciók célú foglalkozásokat, úgy a rendelkezésre álló előzményi adatok alapján kell elvégezni a kockázatértékelést. Amennyiben a kockázati tényezők indokolják a szuicid listán történő nyilvántartást, úgy a fogvatartott tevékenységének ellenőrzése a helyi intézkedésben meghatározottak szerint történik. A pszichológus ebben az esetben is köteles hetente legalább egyszer felkeresni a fogvatartottat, és felajánlani számára a pszichológusi meghallgatások lehetőségét. A meghallgatások esetleges elutasításának tényét, valamint a fogvatartott állapotára, annak viselkedésére vonatkozó észrevételeket dokumentálni szükséges. A pszichológusi, reintegrációs tiszt foglalkozásokat elutasító, szuicid vagy veszélyeztetettek listáján szereplő fogvatartott esetében fel kell használni a kapcsolattartás adta lehetőségeket (például a kimenő és bejövő levelezés ellenőrzésével, a telefonbeszélgetésbe belehallgatás módszerével, a beszélő és családi beszélő, valamint egyéb családi és fogvatartotti programok során keletkező információk szerzésével) az információ- és adatgyűjtés érdekében. Amennyiben veszélyeztető körülmény kerül felszínre, a listák és a szuicidprevenciók intézkedések soron kívüli aktualizálása indokolt. A szuicid listán szereplő fogvatartottak kérelmeit kiemelt figyelemmel kell kezelni, indokolt esetben a kérelem soron kívüli ügyintézése szükséges. A szuicid és a veszélyeztetettek listáján lévő fogvatartottak reintegrációs tiszt és pszichológusi meghallgatási kérelmeit soron kívül kell intézni. A szuicid listán lévő fogvatartott esetében törekedni kell arra, hogy elhelyezésük televízióval ellátott zárkákban történjen. A fogvatartottak önkárosítási, öngyilkossági előzményeire, cselekményeire vonatkozó adatok – az egészségügyi adatokhoz hasonlóan – különleges személyes adatnak minősülnek, amelynek megosztása csak a legszükségesebb mértékben, az abban érintett személyeknek megengedett. A személyi állomány figyelmét külön fel kell hívni arra, hogy adott fogvatartottira vonatkozó, mentális állapottal, kezeléssel, szuicid előzménnyel kapcsolatos információkat, arra való utalásokat és az abból fakadó esetleges minősítéseket más fogvatartottak nem hallhatják.

A bv. intézetbe történő befogadás során, amennyiben információnk van arról, hogy a fogvatartottnak korábban öngyilkosságra irányuló előzménye volt, úgy azt az érintett

szakterületek dokumentálni kötelesek.⁶³ Ennek értelmében a fogvatartott egészségügyi befogadása során az alapellátó orvos és/vagy az egészségügyi szakdolgozó kötelessége – a kompetenciaszinteknek megfelelően – az egészségügyi dokumentációban rögzíteni a fogvatartott korábbi öngyilkossági cselekményeire vonatkozó adatait és/vagy korábbi és fennálló pszichiátriai zavarait, kezeléseit. Amennyiben az egészségügyi befogadást végző alapellátó orvos és az egészségügyi szakdolgozó a fogva tartás biztonsága és rendje szempontjából kiemelt jelentőségű előzményi adatokról szerez tudomást, javaslatot tesz azok Fogvatartotti Alapnyilvántartás „Többletinformáció” rovatában való rögzítésére a bv. intézet vezetője által kijelölt személynek. Ilyen kiemelt jelentőségű előzményi adat lehet például:

- több öngyilkossági kísérlet a fogva tartást megelőzően;
- több vagy violens (erőszakosabb) öngyilkossági kísérlet a korábbi fogva tartás/fogva tartások alatt;
- a befogadást megelőző egy évben megkísérelt öngyilkosság;
- súlyos önkárosítások, amelyeket a fogvatartott nem szuicid szándékkal követett el.⁶⁴

Ilyen adatok birtokában a reintegrációs tiszt a „Többletinformáció” mezőben az alábbi információkat rögzíti:

- öngyilkossági kísérlet elkövetésének időpontját, elkövetésének eszközét/módját; az elszenvedett sérülést, annak súlyosságát; valamint az előidéző okot/okokat;
- az öngyilkossági kísérlet jellegét (valós meghalási szándékból történt-e; kitervelt vagy impulzív jellegű volt a kísérlet stb.);
- az öngyilkossági kísérlet körülményeit (egyedül volt-e az elkövető; volt-e a közelben olyan személy, aki megakadályozhatta volna a kísérletet stb.);
- a fogvatartott sikertelen öngyilkossági kísérletre adott reakcióját.

A pszichológusi befogadás során a pszichológus – az általa végzett feladatok és megállapítások nem képezik a tankönyv tárgyát, ezért csak példajelleggel soroljuk – vizsgálja meg a fogvatartott

- korábbi öngyilkossági kísérleteit;
- korábbi és fennálló pszichiátriai zavarait, kezeléseit (kiemelten: depresszió, bipoláris affektív zavar, szorongásos zavarok, alkohol- vagy drogproblémák, szkizofrénia, személyiségzavar, ADHD);
- nem öngyilkossági szándékkal elkövetett önsértéseit;
- aktuális mentális állapotát, pszichés panaszait, hangulatát és jövőképét;

⁶³ A rendőrség által a bv. intézetbe átkísért fogvatartott befogadása során a befogadást végző személynek tájékozódnia kell az átkísérést végző személytől az átkísért fogvatartott korábbi magatartásáról, esetleges önkárosító vagy szuicid cselekményeiről, valamint az általa elkövetett bűncselekmény jellegéről. Amennyiben a befogadott személlyel kapcsolatban olyan információ kerül felszínre, amely a későbbiekben szuicid vagy önkárosító cselekményt valószínűsít, úgy az arra kijelölt személy ezt az információt a FANY „Többletinformáció” rovatban azonnal rögzíti. Hivatali időn túli új befogadás esetén a biztonsági tiszt (amennyiben egészségügyi személyzet is szolgálatban van, az ápoló) nyilatkoztatja a befogadott személyt az esetleges szuicid előzménnyel kapcsolatban.

⁶⁴ Az önkárosítás olyan szándékos önsértés, amelynek hátterében nem látható tudatos önpusztítási motiváció, meghalási szándék. Ennek ellenére nem bagatellizálható a jelentősége – és így a büntetés-végrehajtás fokozott figyelme indokolt –, mivel az önkárosítás „játék a tűzzel” abban az értelemben, hogy az önsértés akaratlanul is könnyen vezethet halálhoz. LEHOCZKI Ágnes (2015): A magyar büntetés-végrehajtásban történt befejezett szuicidiumok elemzése. *Börtönügyi Szemle*, 34. évf. 1. sz. 64–75.

- családjában (kiemelt figyelemmel az első- és másodfokú rokoni kört) elkövetett öngyilkosságokat, öngyilkossági kísérleteket és annak a fogvatartott és családja általi morális megítélését;
- kedvezőtlen gyermekkori életeseményeit, kiemelten az önértékelést és/vagy létbiztonságot súlyosan károsító lélektani körülményeket (szülők elvesztése, családi tragédiák, fizikai, érzelmi vagy szexuális abúzus, fizikai vagy érzelmi elhanyagolás stb.);
- tartósan fennálló fizikai és/vagy szexuális bántalmazására vonatkozó információkat;
- közelmúltban elszenvedett és/vagy aktuális veszteségélményeit;
- kockázatot jelentő szociológiai tényezőit (egyedülálló, elvált, özvegy, szélsőségesen izolálódott, hajléktalan stb.).

A pszichológusi befogadás során a kockázati tényezők mellett a pszichológus feltérképezi a lehetséges védő (protektív) faktorokat is. Majd a vizsgálat eredményéről és a speciális bánásmódot igénylő teendőkről összefoglaló véleményt készít, amelyet a FANY „Reintegrációs/Pszichológusi feljegyzés/vélemény” menüpontban rögzít. Ez azért rendkívüli jelentőségű, mert a fogvatartott elhelyezése, rezsimbe és fogvatartási kockázati csoportba sorolása során a Befogadási és Fogvatartási Bizottságnak a pszichológus véleményét minden esetben figyelembe kell vennie.

Amennyiben a fogvatartott a befogadás során súlyos pszichés egyensúlyvesztés vagy szuicid veszélyeztetettség jeleit mutatja, az alapellátó orvosnak – annak hiányában az egészségügyi szakdolgozónak, az alapellátást biztosító orvossal való egyeztetést követően – gondoskodnia kell a bv. intézetben fő- vagy részmunkaidőben foglalkoztatott pszichiáter szakorvos rendelésére vagy a területileg illetékes pszichiátriai szakrendelésre történő, valamint az aktuális állapot súlyosságától függően pszichiátriai osztályra vagy az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe (a továbbiakban: IMEI) utalásról. Ha a hivatali időn túli befogadás során a fogvatartott pszichés egyensúlyvesztésének jele észlelhető, amely az egészségügyi szakterületi véleményezés alapján nem olyan súlyos mértékű, hogy soron kívüli szakrendelésre utalás váljon szükségessé, a biztonsági tiszt az előzetes információk és az adott körülmények figyelembevételével intézkedik, és meghatározza a fogvatartott ellenőrzésére vonatkozó konkrét feladatokat, az ellenőrzési időszakok gyakoriságát. A bv. szerv adottságainak megfelelően gondoskodni kell a fogvatartott többszemélyes és/vagy elektronikus megfigyelési eszközzel felszerelt zárkába történő elhelyezéséről.⁶⁵

1.2. A szuicidlistán szereplő fogvatartottakkal kapcsolatos teendők

A befogadási eljárás befejezése után a fogvatartott elhelyezését követően a reintegrációs tiszt elsődleges feladata, hogy a fogvatartott részére biztosítsa a hasznos és célszerű napi elfoglaltságot (lehetőleg munkavégzést), illetve a szabad idő hasznos eltöltését. Ügyelni

⁶⁵ Hivatali időn túli új befogadás esetén, indokolt esetben a nyilvántartások aktualizálását a biztonsági tiszt haladéktalanul elvégzi. A listákra felkerült új befogadott fogvatartott pszichológiai befogadására legkésőbb a következő munkanapon kerüljön sor.

kell arra, hogy a fogvatartottak számára szervezett megelőző, felvilágosító programokon elhangzottak ne szolgáljanak az önkárosító és az élet kioltására irányuló cselekmények mintájául. Mindezek mellett a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyi állománynak figyelemmel kell kísérnie:

- a családi kapcsolatokban bekövetkező változásokat (haláleset, válás, súlyos egészségi probléma, terhesség, gyermekszületés, rendszertelenné váló kapcsolattartási formák stb.);
- a büntetőeljárás cselekmények kedvezőtlen alakulását;
- a közösségen belüli konfliktushelyzeteket;
- a környezettel való kapcsolat intenzitásának megváltozását;
- a fogvatartottak pszichés állapotában, bv. intézeti és civil környezetében, a kapcsolati hálóban érzékelhető bárminemű változást;
- a fogvatartottak hangulatváltozásait – ideértve a váratlan, nehezen értelmezhető pozitív irányú hangulati eltéréseket is;
- a korábban rendezett kapcsolattartási formák megszűnését vagy megváltozását (ennek során a hozzátartozóknak írt vagy tőlük kapott leveleiket, telefonbeszélgetéseiket fokozottan ellenőrizték, az így megszerzett információkat a személyi állomány minden érintett tagja részére továbbítják, és krízishelyzetben vegyék igénybe a börtönlelkész és jogerős szabadságvesztés-büntetésüket töltő elítéltek esetében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő segítségét is).

A listákra egyébként nemcsak a befogadás során szerzett információk alapján kerül fel a fogvatartott, bármilyen, a fogva tartás alatt felmerülő előzményi adat felvetheti ennek szükségességét, ami olyan magatartásokban vagy életeseményekben nyilvánul meg, mint például:

- agresszív és impulzív cselekmények a közelmúltban és/vagy előzményben;
- nem megfelelő vagy hiányzó együttműködés az orvosi és/vagy pszichológusi beavatkozásokat illetően;
- a közelmúltban súlyos negatív életesemény (közeli hozzátartozó halála, saját vagy hozzátartozó komoly egészségi problémája, válás, kedvezőtlen eljárási fordulatok stb.);
- depressziós epizód, pszichózis, személyiségzavar, alkohol- vagy drogelfogyás;
- szélsőséges izolálódás a családtól, a környezettől és/vagy rejtőzködő, visszavonult magatartás.

Éppen ezért a reintegrációs tiszt vagy a pszichológus által szerzett szuicid veszélyeztetettségre vonatkozó információk alapján a bizottsági üléseken rendszeresen felül kell vizsgálni és értékelni kell a helyzetet, továbbá az érintett fogvatartottra vonatkozó speciális szabályokat az aktuális állapot értékelésének és a fogvatartott pszichés státuszának megfelelően kell beállítani vagy módosítani. A bv. intézet vezetője helyi intézkedésben szabályozhatja ennek részleteit. Azonban a szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartott esetében minden bv. intézetben szükséges dokumentált módon, a kezelőorvos által meghatározott gyakorisággal pszichiátriai vizsgálat, hetente legalább egy alkalommal pszichológusi állapotkontroll és hetente legalább egy alkalommal reintegrációs tiszt által biztosított egyéni foglalkozás.

A szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartottak esetében a reintegrációs tiszt a napi zárkalátogatások során hangulatellenőrzést végez, amelynek tapasztalatait dokumentálja

a FANY megfelelő rovatában.⁶⁶ Amennyiben a szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartott esetében bármilyen további veszélyeztetettségre utaló, annak fokozódását valószínűsítő információ, körülmény, adat merül fel, azonnali intézkedés szükséges a megfelelő ellátásra vagy kezelésbe vonásra vonatkozóan. Amennyiben a szuicid-nyilvántartásban szereplő valamelyik fogvatartott egyszemélyes elkülönítése válik szükségessé egészségügyi elkülönítés, magánelzárás fenytés, biztonsági vagy fegyelmi elkülönítés végrehajtása esetén, az elrendelő köteles a bizottság állásfoglalását kérni az egyszemélyes elkülönítésre vonatkozóan. Ha a fogvatartott egyszemélyes elhelyezését a bizottság jóváhagyja, úgy az elhelyezés során a fogvatartott tevékenységének fokozott – lehetőség szerint technikai eszközzel való – figyelemmel kísérését folyamatosan biztosítani kell. A szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartottak tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani az elhelyezésükre, valamint a foglalkoztatásukra használt helyiségek ellenőrzésére.⁶⁷

A szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartott esetében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy saját kérésére se maradjon egyedül a részére kijelölt helyiségben. A fogvatartott elhelyezésére szolgáló körletreszen a fogvatartott felügyeletét, ellenőrzését ellátó személyi állomány részére a bv. intézet vezetője határozza meg az ezzel kapcsolatos feladatokat.

A megőrzésről visszaérkező listákon szereplő fogvatartottat, amennyiben a megőrzés során a szuicid veszélyeztettség fokozódását valószínűsítő körülmény állt elő, legkésőbb a szállítást követő második munkanapon a pszichológus, valamint a reintegrációs tiszt egyéni foglalkozás keretében meghallgatja, és ennek tényét a FANY-ban rögzíti.

Az öngyilkossági szándékot hangoztató vagy önkárosítást elkövető fogvatartott számára a krízisintervenció lehetőségét – pszichológus vagy pszichiáter segítségét – soron kívül biztosítani kell. Amennyiben a krízisintervenció kimenetele bizonytalan, haladéktalanul intézkedni kell a fogvatartott IMEI-be vagy a területileg illetékes pszichiátriai osztályra történő szállításáról. Amennyiben az öngyilkossági kísérletet elkövető fogvatartott nem mond le öngyilkossági szándékáról, vagy halálvágya továbbra is fennáll, ezáltal ismételt öngyilkossági kísérletre lehet számítani, sürgősségi ellátását követően orvosi beutalóval az IMEI-be, a szabálysértési elzárás intézkedés alatt állókat pedig a területileg illetékes

⁶⁶ A szuicid-nyilvántartást az IMEI Neuropszichiátriai Osztályán minden munkanapon felül kell vizsgálnia az arra kijelölt pszichológusnak. A felülvizsgálat eredményét a bizottság elnöke hagyja jóvá. A nyilvántartást az adott osztályon szolgálatot teljesítő ápolónak és a napi szolgálatot teljesítő biztonsági felügyelőnek is kötelessége megismerni.

⁶⁷ Az ellenőrzések végrehajtását úgy kell megszervezni, hogy az a fogvatartottak számára ne legyen kiszámítható. A szuicid listán lévő fogvatartottak esetében a fogvatartottak ellenőrzésének gyakoriságát egyénileg kell meghatározni oly módon, hogy a napi fogvatartotti tevékenység ellenőrzésén felül legalább három soron kívüli ellenőrzést kell végrehajtani. Az ellenőrzés tényét a körletfelügyelői naplóban dokumentálni kell. Amennyiben a szuicid listán szereplő fogvatartott zárkán belüli tevékenysége nem jól megfigyelhető, mert fekhelye vagy az elhelyezéséről szolgáló zárka fürdő- és/vagy mellékhelyisége a zárka betekintőnyílásán át biztonsági szempontból nem ellenőrizhető, úgy intézkedni szükséges a fogvatartott olyan zárkába történő áthelyezéséről, ahol a fenti ellenőrzési feltételek – az emberi méltóság tiszteletben tartásával – adottak. A szuicid-nyilvántartásban szereplő fogvatartottak esetén egyedileg meg kell vizsgálni, hogy a nappali és éjszakai ellenőrzések számának növelése indokolt-e. Ennek időintervallumait a helyi, szuicid cselekmények megelőzésére vonatkozó intézetparancsnoki intézkedésben rögzíteni szükséges oly módon, hogy amennyiben a gyakoribb ellenőrzés indokolt, úgy az ellenőrzések között eltelt idő nem haladhatja meg a 30 percet. Indokolt esetben egyéni kezelési utasítás készítését rendelheti el a bv. intézet vezetője, amelyet a fogvatartott elhelyezési körletén a körletfelügyelői naplóban kell elhelyezni. Az egyéni kezelési utasítás tartalmazza az egyes szakterületek konkrét napi feladatait.

pszichiátriai osztályra kell szállítani. Az IMEI-ben történt kivizsgálást és kezelést követően, a bv. intézetbe történő visszaszállítást megelőzően a szuicid szempontból továbbra is magas kockázatú fogvatartott érkezéséről az IMEI arra kijelölt pszichológusa az adott bv. intézet pszichológusát legkésőbb az átszállítást megelőző munkanapon értesíti. Az IMEI-ben történt kivizsgálást és kezelést követően a bv. intézetbe visszaszállított fogvatartottról készült szakorvosi és pszichológiai véleményt a veszélyeztetettek nyilvántartása és a szuicid nyilvántartás felülvizsgálatakor a bizottságnak hangsúlyozottan figyelembe kell vennie. A rendszeres ellenőrzések és a reintegrációs tiszti szemlék alkalmával ellenőrizni kell a zárakban, lakóhelyiségekben tartható tárgyak körét. Kiemelt figyelmet kell fordítani az önkárosító cselekmények elkövetésére alkalmas eszközök (például kötelek, madzagok, zsinegek, hajlékony kábelek, fonalak, éles, kihegyezett tárgyak stb.), valamint kábító-, bódító hatású szerek és engedély nélkül tartott gyógyszerek zárkába, lakóhelyiségbe kerülésének megakadályozására és felkutatására. Törekedni kell arra, hogy a zárak felszerelési, berendezési tárgyai, épületgépészeti csövei stb. ne szolgálhassanak eszközül az öngyilkosság megkísérléséhez.⁶⁸

A szuicid-nyilvántartásról történő kivezetés esetén a fogvatartott általában átvezetésre kerül a veszélyeztetettek nyilvántartására azzal a kitételrel, hogy a szuicid nyilvántartásból való kivezetést követően legalább egy hónapig – a kockázati és protektív tényezők monitorozásának okán – a bizottság által meghatározott gyakorisággal szükséges állapotát ellenőrzi a reintegrációs, az egészségügyi és a pszichológiai szakterület munkatársai.

1.3. A pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottak nyilvántartása

A pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetett fogvatartottak csoportja 4 részre osztható.

1. Vannak a bántalmazás veszélyének kitétek, akik általában alacsony státuszú, depresszív-szorongó, bizonytalan jövőképű, fejletlen önérvényesítési képességű fogvatartottak, akik elkövetett bűncselekményük, fizikai gyengeségük vagy testi fogyatékoságuk, eltérő kulturális, vallási vagy szexuális hovatartozásuk miatt kisebbségben vannak, ezért veszélyeztetettek. Zárkájukban verbális vagy fizikai erőszak, megszegyenítés, kihasználás áldozatai lehetnek, és ezeket a körülményeket vélt vagy valós fenyegetettség miatt nem jelzik a személyi állomány tagjainak. Elkeseredett helyzetükből való kilépés inadekvát megoldásként az önkárosító, öngyilkos magatartásba menekülhetnek.
2. A második kategória az önkárosítók, aki általában agresszív, impulzív, alacsony frusztrációs toleranciával jellemezhető fogvatartottak, akiknél az ismételt

⁶⁸ A körletlen szolgálatot teljesítő személyi állomány részére rendszeresíteni kell olyan vágóeszközt, amely további sérülés okozása nélkül alkalmas az önakasztással elkövetett öngyilkosság eszközeként használt anyag elvágására, eltávolítására, a cselekmény során bekövetkezett közvetlen életveszélyes állapot megszüntetésére. A rendszeresített vágóeszközt a szolgálatban lévő körletfelügyelő vagy a személyi állomány azon tagja, aki az intézkedést a leghamarabb fogantatosítani tudja, magánál tartja – a mozgáskorlátozó vagy kényszerítő eszközzel együtt – a fogvatartottak által nem hozzáférhető módon a szolgálatellátás egésze során.

önkárosítás – mint jellemző reakcióforma – magában rejti az életet veszélyeztető állapot kialakulását, ezért kiemelt figyelmet igényelnek.

3. A harmadik kategória a hosszú időre elítéltek, akik várható vagy tényleges ítéletük hosszát elfogadni nem képesek, jövőképpel nem rendelkeznek.
4. És végül vannak az egyéb okokból pszichés egyensúlyvesztés szempontjából veszélyeztetettek, akik a fogva tartással kapcsolatban vagy attól függetlenül, élethelyzetüket és/vagy személyiségjellemzőiket tekintve súlyos pszichés dekompenzálódás veszélyének kitétt vagy a szuicid listáról levezetett fogvatartottak.

A veszélyeztetettek nyilvántartásában szereplő fogvatartott esetében a pszichiátriai kezelés alatt állókra vonatkozóan a kezelőorvos által meghatározott időpontban pszichiátriai kontroll szükséges. Ugyanakkor legalább havi rendszerességgel pszichológusi állapotellenőrzés szükséges, és a reintegrációs tiszttel kéthetente egyéni foglalkozást biztosít részükre.

Amennyiben a veszélyeztetettek nyilvántartásában szereplő fogvatartott esetében bármilyen további veszélyeztetettség utaló információ, körülmény, adat merül fel, azonnali intézkedés szükséges a megfelelő ellátásra vagy kezelésbe vonásról, szükség esetén a szuicid nyilvántartásba történő átvételéről, amelyről az érintett szakterületeket soron kívül tájékoztatni szükséges. A veszélyeztetettek nyilvántartása „Bántalmazás veszélyének kitétt fogvatartottak” kategóriájába sorolt fogvatartottakat legalább havonta egy alkalommal – a fogvatartottak által nem kiszámítható időpontokban – az alapellátó orvos megvizsgálja az esetleges sérülések felderítése céljából. A fenti kategóriába sorolt fogvatartottak egészségügyi vizsgálata soron kívül történik abban az esetben, amennyiben felmerül bántalmazásuk gyanúja. A pszichés egyensúlyvesztés jeleit mutató fogvatartottak esetében intézkedni kell pszichológus és/vagy pszichiáter közreműködéséről, a krízisintervenciós és/vagy gyógyszeres terápia időben történő megkezdéséről.

1.4. A listákon szereplő fogvatartottakkal kapcsolatos feladatokra való oktatás és felkészítés

A fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyi állomány részére évente legalább egy alkalommal a bv. intézet vezetője által kijelölt pszichológus felkészítő-tájékoztató foglalkozásokat tart:

- a krízisre, pszichés labilitásra utaló jelek felismeréséről;
- az öngyilkossági cselekmények kiváltó okairól (kiemelt figyelemmel a hangulat-zavarokra);
- az elmúlt időszak szuicid kísérleteinek és esetleges szuicidiumainak kiváltó okairól, a rendkívüli eseményre vonatkozó vizsgálatok eredményéről, az azok elemzéséből megállapítható legfontosabb következményekről;
- a krízishelyzetben lévő vagy pszichésen labilis fogvatartottakkal való bánásmódról, kiemelten a toleráns és empatikus viselkedés jellemzőiről.

A felkészítést végző pszichológusoknak be kell vonniuk az érintett személyi állományt a helyi sajátosságoknak megfelelő, preventív intézkedések kidolgozásába. A fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyi állomány részére az egészségügyi szakterület által szer-

vezett felkészítő-tájékoztató foglalkozások tematikájában szerepelnie szükséges a szuicid cselekmények észlelését követő gyakorlati teendőknek, kiemelten az önakasztás, vágott seb, égés, mérgezés ellátására, valamint az újraélesztésre vonatkozóan.

A bv. szerv vezetője a befejezett öngyilkosságokról, valamint az öngyilkossági kísérletekről az események kivizsgálását követően jelentést készítet, amelynek tapasztalatai alapján – a hatékony szuicidprevenció érdekében – konkrét feladatokat határoz meg, és azok végrehajtását rendszeresen ellenőrzi, ellenőrizteti. A szerzett tapasztalatok oktatás keretében kerülnek elemzésre. A biztonsági szemlék, éves átfogó biztonsági vizsgálatok során kiemelt figyelmet kell fordítani az elkövetést elősegítő fizikai adottságok feltárására, megszüntetésére.⁶⁹

2. A kegyelmi eljárásokkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhely

2013. évi CCXL. törvény 30. §, 45–46. § A–H

A kegyelem jogintézménye az elmúlt években kibővült, ami a büntetések végrehajtását illeti. Az általános vagy közkegyelem jogintézménye mellett – amelyet hivatalból vagy kérelemre, a még végre nem hajtott büntetés elengedésére vagy mérséklésére az igazságügyért felelős miniszter tehet a köztársasági elnöknel – megjelent a kötelező kegyelmi eljárás vagy úgynevezett végrehajtási kegyelem jogintézménye is, amely a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélt fogvatartottak esetében lehetséges eljárás. Ez utóbbit – egy összetett eljárást követően – szintén a köztársasági elnök gyakorolja.

Kegyelmi kérelmet fő szabály szerint az elítélt, a védő, a fiatalok törvényes képviselője, valamint az elítélt hozzátartozója nyújthatja be az első fokon eljáró bíróságnál. Amennyiben az elítélt ebben a reintegrációs tiszt segítségét kéri, annak kötelessége teljes körű tájékoztatást adni a kegyelmi eljárás menetéről, illetve segítséget nyújtani a szükséges kérelem megírásában.

A döntéshez szükséges adatokat tartalmazó iratokat, valamint a kegyelmi kérelmet a tanács elnöke az igazságügyért felelős miniszterhez felterjeszti. Ha a kegyelmi eljárás során egészségügyi okra hivatkoznak, az igazságügyért felelős miniszter az előterjesztés előkészítése során elrendelheti az elítéltnak a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában vagy az IMEI-ben történő szakorvosi vizsgálatát. Indokolt esetben az eljárás során az igazságügyért felelős miniszter elrendelheti a büntetés végrehajtásának a köztársasági elnök döntéséig történő felfüggesztését.

Az igazságügyért felelős miniszter a kegyelmi kérelmet a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha a kegyelem gyakorlása iránt nem tesz előterjesztést.

⁶⁹ A szuicid és veszélyeztetett fogvatartottak nyilvántartására a FANY „Egyéb szakterületi feladatok – Öngyilkosság-megelőző bizottság” menüpontban van lehetőség. Mivel a fogvatartottak átszállítása során a bv. intézetek és az egyes szakterületek közötti információáramlás kiemelt jelentőségű, ezért ugyanezen menüponton belül a „Szállítással érkező szuicid és veszélyeztetett fogvatartottak” rovatban lekérdezhetők a nyilvántartásokban szereplő fogvatartottak – a szükséges megjegyzésekkel és kiegészítésekkel együtt.

Végül pedig a kegyelmi döntésről szóló határozatot az elítélt részére az igazságügyért felelős miniszter közvetlenül a bv. intézet útján kézbesíti, ha az elítélt szabadságvesztés büntetésének végrehajtását a kegyelmi döntés meghozataláig elhalasztották vagy félbeszakították, a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyért felelős miniszter a BVOP-nak is megküldi.

A másik kegyelmi forma a végrehajtási kegyelem. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetében a szabadságvesztés-büntetés 40 év letöltése után hivatalból kegyelmi eljárást (a továbbiakban: kötelező kegyelmi eljárás) kell lefolytatni. A kötelező kegyelmi eljárás lefolytatása nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt vagy az arra jogosult más személy az általános szabályok szerint kegyelmi kérelmet nyújtson be, vagy az arra jogosult hivatalból kegyelmi eljárást kezdeményezzen.

Az elítéltet fogva tartó bv. intézet értesíti az igazságügyért felelős minisztert, ha az elítélt a szabadságvesztésből 40 évet letöltött. A bv. intézet az értesítést megelőzően nyilatkoztatja az elítéltet arról, hogy a kötelező kegyelmi eljárás lefolytatásához hozzájárul-e. Akár hozzájárul, akár megtagadja a hozzájárulást, erről szóló nyilatkozatát, vagy ha az elítélt a nyilatkozattételt megtagadja, az erről kiállított jegyzőkönyvet az értesítés mellé csatolni kell. Az elítélt hozzájárulásának hiánya esetén, vagy ha az elítélt a nyilatkozattételt megtagadja, a kötelező kegyelmi eljárás nem folytatható le.

Az igazságügyért felelős miniszter az értesítés beérkezésétől számított 60 napon belül beszerzi a kötelező kegyelmi eljárás lefolytatásához szükséges személyes adatokat, illetve a megvizsgálandó előkészítő iratokat, különösen:

- a bv. intézet által összeállított, az elítéltről készült kockázatértékelési összefoglaló jelentést, az elítélt biztonsági kockázati besorolásával kapcsolatos iratokat, az elítéltről készült értékelővéleményeket, az elítélttel szemben indított fegyelmi eljárásokkal kapcsolatos iratokat, az elítélt egészségi állapotára vonatkozó dokumentációt, ideértve az elítélt mentális állapotára vonatkozó szakorvosi és pszichológusi véleményeket is;
- az elítélt büntetőügyének iratait;
- a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő által az elítélt befogadó környezetéről készített környezetanulmányt;
- ha az elítélt a bv. intézetet arról tájékoztatja, hogy szabadulása esetén foglalkoztatása biztosított lesz, a munkáltató által kiadott foglalkoztatási nyilatkozatot.

Az igazságügyért felelős miniszter – legkésőbb az értesítés beérkezésétől számított 3 napon belül – értesíti a kúria elnökét a kötelező kegyelmi eljárás megkezdéséről. A Kegyelmi Bizottság a kötelező kegyelmi eljárásban közreműködő öttagú testület. A Kegyelmi Bizottság eseti jelleggel, tagjainak kijelölésétől a Kegyelmi Bizottság állásfoglalásának az igazságügyért felelős miniszternek történő megküldéséig működik. A Kegyelmi Bizottság tagjait az értesítést követően haladéktalanul a kúria elnöke jelöli ki a kúria büntetőkollégiumának javaslata alapján. A Kegyelmi Bizottság tagjává a kúrián vagy az ítéletábrán büntető ügyekben eljáró bíró jelölhető ki. A kijelöléshez a bíró hozzájárulása szükséges. A Kegyelmi Bizottság a döntéseit szótöbbséggel hozza meg. A Kegyelmi Bizottság saját tagjai közül elnököt választ. Az elnököt akadályoztatása esetén a Kegyelmi Bizottság elnök által kijelölt tagja teljes jogkörben helyettesíti.

Az igazságügyért felelős miniszter a beszerzett iratokat a rendelkezésre bocsátásukat követő 8 napon belül megküldi a Kegyelmi Bizottság részére. A Kegyelmi Bizottság a beszerzett iratok beérkezését követő 90 napon belül megvizsgálja, hogy az elítéltnak a büntetés végrehajtása alatt tanúsított kifogástalan magatartására, valamint arra a készségére tekintettel, hogy törvénytisztelő életmódot fog folytatni, illetve az elítélt személyi vagy családi körülményeire, valamint egészségi állapotára tekintettel alaposan feltehető-e, hogy a büntetés célja további szabadságelvönás nélkül is elérhető.

A Kegyelmi Bizottság eljárása során bármely, a vizsgálat során lényegesnek minősülő szakkérdésben megfelelő szakértelemmel rendelkező személy közreműködését veheti igénybe, vagy meghatározott szakkérdésben állásfoglalást kérhet. Az elítélt mentális állapotára vonatkozóan a Kegyelmi Bizottság köteles szakorvos vagy pszichológus szakértő közreműködését igénybe venni. A felkért szakértő az eljárás során beszerzett iratokat, adatokat megismerheti. A felkért szakértő eljárásának költségeit az állam viseli. A Kegyelmi Bizottság az elítéltet eljárása során meghallgatja. A Kegyelmi Bizottság a vizsgálat alapján indokolt állásfoglalást fogad el, amely a kegyelem gyakorlásával kapcsolatos javaslatot is tartalmaz. A Kegyelmi Bizottság az indokolt állásfoglalást, valamint a vizsgálat során beérkezett iratokat, beszerzett adatokat, illetve a szakértői véleményeket megküldi az igazságügyért felelős miniszternek.

A Kegyelmi Bizottság állásfoglalásától az igazságügyért felelős miniszter nem térhet el. Az igazságügyért felelős miniszter a Kegyelmi Bizottság állásfoglalásában szereplő tartalommal készíti el a köztársasági elnök részére a felterjesztést, amely az állásfoglalás indokolását is tartalmazza. Az igazságügyért felelős miniszter a felterjesztést a Kegyelmi Bizottság állásfoglalásának beérkezését követő 15 napon belül megküldi a köztársasági elnöknek. Az igazságügyért felelős miniszter a felterjesztést az elítéltet fogva tartó bv. intézet útján megküldi az elítéltnak is.

Ha a kötelező kegyelmi eljárás anélkül zárult le, hogy az elítélt kegyelemben részesült volna, és az elítélt továbbra is életfogytig tartó szabadságvesztését tölti, a kötelező kegyelmi eljárás lezárultát követően, 2 év elteltével a kötelező kegyelmi eljárást ismételten le kell folytatni.

3. Fiatalkorú fogvatartottak

Jogszábhályhelyek

2012. évi C. törvény 105. §

2013. évi CCXL. törvény 192–204. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 148–162. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 38–39.

A büntető igazságszolgáltatásban a fiatalkorú fogalma az életkor tekintetében eltérő. Fő szabály szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennolcadikat még nem. A büntetés-végrehajtási intézetben a fiatalkorú tizennegyedik életévét betöltött személy, aki huszonegy éves koráig helyezhető el fiatalkorúak körletén,

intézetében. Rájuk a Bv. kódex értelmében a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó általános szabályoktól eltérő előírások alkalmazhatók.

A reintegrációs tiszt – hasonlóan az egyéb speciális igényű vagy különleges bánásmódot igénylő fogvatartotti csoportokhoz – szoros együttműködésben dolgozik a pszichológussal, más – e kategória hatékony reintegrációját elősegítő – személlyel, szervezettel. A végrehajtás általános rendjétől eltérő szabályozás a kódex és egyéb jogszabályok részletes szabályozása alapján megismerhető, így jelen tankönyvben elsősorban a reintegrációs tiszt munkaköréhez szorosan kapcsolódó feladatokat tárgyaljuk. A jogszabályi rendelkezések gyakorlati megvalósításánál a reintegrációs tiszt figyelembe veszi a korosztályoknak megfelelő sajátos szükségleteket, és törekszik a fiatalkorút érhető káros hatások elkerülésére.⁷⁰

3.1. A fiatalkorú befogadásával kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

A fiatalkorú befogadórészlegbe való helyezése kötelező.

A reintegrációs tiszt a fiatalkorú befogadását követően haladéktalanul a befogadórészlegre helyezi az elítéltet. A befogadórészleg reintegrációs tisztje gondoskodik a környezettanulmány, illetve a megismeréshez szükséges információk beszerzéséről. A környezettanulmányt a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő készíti el. Az oktatási intézménytől, gyermekvédelmi intézménytől beszerzendő pedagógiai vélemény megkérését a reintegrációs tiszt mellőzheti, ha a szabadságvesztésből 30 nap vagy annál kevesebb idő vár végrehajtásra. Ugyanígy abban az esetben, ha a fiatalkorú szabadulása és az újabb szabadságvesztés büntetés-végrehajtása között legfeljebb 3 hónap telt el, illetve ha a fiatalkorú több szabadságvesztés-büntetést folyamatosan tölt, akkor a környezettanulmány és a pedagógiai vélemény ismételt beszerzése mellőzhető.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalkorút a befogadás során a reintegrációs tiszt írásban tájékoztatja arról, hogy dohányterméket nem tarthat magánál, és dohányzása még törvényes képviselője hozzájárulásával sem engedélyezett.

3.2. A fiatalkorú elítélt szabadságvesztés-végrehajtásának rendje

A fiatalkorú társadalomba beilleszkedésének segítéséhez igénybe kell venni a gyámhatóság és az egyéb állami szervek, a civil szervezetek, oktatási intézmények, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő, valamint a fiatalkorú hozzátartozóinak segítségét. A bv. intézet képviseletében a reintegrációs tiszt a nevelési programot, a fiatalkorú egyéni fejlesztési tervét a fiatalkorú társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarainak enyhítése, pszichés állapotának rendezése, iskolázottsága, szakmai képzettségének fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges életmódra való felkészítés érdekében a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter felügyelete alá tartozó javítóintézetek szakmai tapasztalatainak felhasználásával, azokkal együttműködve alakíthatja ki.

⁷⁰ RUZSONYI Péter (2002): A fiatalkorú bűnelkövetők zártintézeti kezelésének nemzetközi tendenciái. *Belügyi Szemle*, 50. 2-3. 115–133.

A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot fordítunk a fiatalkorú oktatására, személyiségfejlesztésére és testi fejlődésére, a tankötelezettség érvényesítésére, az első szakmához jutás lehetőségére.⁷¹ Ennek megfelelően a részleg, körlet vagy intézet reintegrációs tisztje különösen figyel arra, hogy minden fiatalkorú lehetőség szerint szakképzésben vagy betanítottmunkás-képzésben vegyen részt, és amennyiben van rá igény, középfokú iskolai tanulmányokat folytasson. A reintegrációs tisztt a fiatalkorú elítéltről az oktatási intézménytől, gyermekvédelmi intézménytől pedagógiai véleményt kér a fiatalkorú megismerése érdekében, különösen a magatartás, a szorgalom, a fejlesztést igénylő területek, a családi háttér adataira vonatkozóan. Az adatok az egyéni fejlesztési terv, a fiatalkorú védelme, valamint a kockázatbecslés érdekében használhatók fel.

A fiatalkorú kapcsolatot tarthat oktatási-nevelési intézménye pedagógusával tanulmányi és vizsgakötelezettsége, valamint személyiségfejlődése érdekében. Megkezdett tanulmányok esetén a fiatalkorú kérelmére, vizsgakötelezettség teljesítése érdekében, a bv. intézet gondoskodik az előállításáról, ha ehhez az oktatási intézmény vezetője és a bv. intézet parancsnoka együttesen hozzájárul. Tanulói vagy magántanulói jogviszonyt a bv. intézet parancsnokának engedélyével a fiatalkorú a bv. intézeten kívüli oktatást nyújtó intézménnyel is létesíthet, amely során iskolalátogatási és vizsgakötelezettségét az oktatási intézményben teljesíti. Az engedélyezés során különösen figyelembe vesszük az elkövetett bűncselekményt, a biztonsági kockázatokat, a fiatalkorú korábban tanúsított magatartását, tanulmányi előmenetelét és szorgalmát.

A bv. intézetben tartózkodó fiatalkorú elítéltek elhelyezésére szolgáló lakóhelyiségek és zárkák berendezése – a bv. intézet lehetősége szerint – a fiatalkorúak magatartása, tanulmányi előmenetele és szorgalma figyelembevételével alakítható ki. A tanulmányi eredményt és a szorgalmat az egyéni képességek alapján kell értékelni. A szempontoknak megfelelő értékelést a reintegrációs tisztt, valamint a fiatalkorú oktatásáért felelős reintegrációs szakember végzi. Ha a bv. intézet nem áll szerződéses kapcsolatban általános iskolával, a bv. intézet illetékességi területéhez tartozó iskola a bv. intézettel kötött együttműködési megállapodás alapján biztosítja az alapfokú képzést, magántanulói jogviszony keretében. Megkezdett tanulmányok esetén a fiatalkorú vizsgakötelezettsége teljesítése céljából szervezett előállítás a bv. intézet feladata. A fiatalkorú tanulói jogviszonyt a bv. intézet parancsnokának engedélyével a bv. intézeten kívüli oktatást nyújtó intézménnyel is létesíthet.

A fiatalkorú kérelmére az azonos nemű fiatalkorú testvérével együttesen elhelyezhető, ha ez mindkét fiatalkorú érdekében áll, és a bv. intézetben ennek lehetősége megteremthető. Az együttes elhelyezésnél figyelembe kell venni az elítéltek előéletét és az elkövetett bűncselekményt, valamint az együttes elhelyezés fogva tartás rendjére és biztonságára gyakorolt lehetséges hatását, a fiatalkorú veszélyeztetettségét, értelmi és érzelmi fejlettségét.

A fiatalkorú elítélt részére naponta lehetővé kell tenni a meleg vizes fürdést. A fiatalkorú elítéltek részére legalább hetente biztosítani kell a térítésmentesen használható sportolási lehetőségek igénybevételét.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalkorú dohányterméket nem tarthat magánál, és dohányzása még a törvényes képviselője hozzájárulásával sem engedélyezett. E kötelezettség megszegése nem alapoz meg fegyelmi vétséget, de a dohányzásról való leszokás

⁷¹ RUZSONYI Péter (2008): Kriminálpedagógiai útkeresés a fiatalkorú fogvatartottak szabadságvesztés büntetésének végrehajtásában. *Börtönügyi Szemle*, 27. 4. 14–32.

támogatása érdekében – az e feladatok ellátására képesítéssel rendelkező szakember által tartott – terápiás foglalkozást kell felajánlani.

A fiatalkorú törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása nélkül, önállóan is tehet panaszt, kérelmet, vagy nyilatkozhat a fogva tartásával kapcsolatban felmerülő ügyekben. Ez a jogosultság azonban nem terjed ki a fiatalkorú egészségügyi önrendelkezési jogának érvényesülésére.

A fiatalkorú a tartására fordított költségekhez csak akkor köteles hozzájárulni, ha munkáltatásban vesz részt, vagy rendszeres pénzellátással rendelkezik. Ugyanez a szabály vonatkozik a költségtérítéssel előállítások, szállítások, egyéb szolgáltatások esetén is. A tizennyolcadik életévét meg nem haladott fiatalkorú részére, ha letéti pénzzel nem rendelkezik, a bv. intézet költségtérítés nélkül biztosítja az előállítását a súlyos beteg közeli hozzátartozója meglátogatása vagy a közeli hozzátartozó temetésén való részvétel, illetve a kegyelet lerovása érdekében.

A fiatalkorú jutalmazása és fegyelmi fenyítése az általános jutalmazási és fegyelmezési módok mentén szabályozott. Kivétel, hogy dicsérő oklevéllel is jutalmazható, valamint a magánelzárás a fiatalkorúak börtönében tíz, a fiatalkorúak fogházában öt napig terjedhet. A magánelzárással fenyített fiatalkorút az iskolai órától, reintegrációs programokról nem lehet eltiltani. A fiatalkorú dicsérő oklevéllel való jutalmazására a bv. intézet parancsnoka jogosult, és ilyen oklevél az elítéltek csoportjának is adományozható.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött elítélt eltávozásra és kimaradásra akkor bocsátható, ha őt a törvényes képviselője, nagykorú hozzátartozója, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelője vagy valamely, a bv. szervezettel együttműködési megállapodást kötött társadalmi szervezet vagy vallási közösség képviselője fogadja, és kíséréséről, valamint visszaszállításáról is gondoskodik.

A fiatalkorúak – hasonlóan a felnőtt fogvatartottakhoz – öntevékeny szervezetekbe tömörülhetnek, ezek azonban felügyelet mellett működhetnek.

Ha az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt tölti be huszonegyedik életévét, a bv. intézet az esedékesség előtt legalább 30 nappal előterjesztést tesz a bv. bírónál az új végrehajtási fokozat megállapítására. Az előterjesztésnek az elítélt reintegrációs tiszteje által készített értékelővéleményt is tartalmaznia kell. A fiatalkorú reintegrációs őrizet jogintézményét is igénybe veheti, amennyiben annak feltételei fennállnak. Fiatalkorú esetén ugyanis a törvényi feltétel kiegészül azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtása alatt legalább egy alkalommal családi terápián vagy családi konzultáción kell részt vennie, illetve be kell szerezni a törvényes képviselő hozzájárulását az elektronikus távfelügyeleti eszköz telepítéséhez, fogadónyilatkozat megtételét a lakhatás tekintetében, valamint nyilatkozatát a fogvatartott kíséréséről.

A fogva tartó bv. intézet a törvényes képviselő kérésére a fiatalkorú fejlődéséről, magatartásáról köteles tájékoztatást adni. A felvilágosítás történhet írásos megkeresésre, továbbá látogatás, szülői értekezlet, családi konzultáció vagy családterápiás foglalkozás keretein belül szóban is. A bv. intézetben szülői értekezlet tartható, a fiatalkorúak részére szervezett rendezvényekre a bv. intézet által engedélyezett kapcsolattartók is meghívhatók. A fiatalkorú fejlődéséről, magatartásáról felvilágosítás adható szabadságvesztés-büntetést töltő szülő részére is.

3.3. Családi konzultáció és családterápia

A fiatalkorú saját vagy a törvényes képviselő kérelmére és a bv. intézet engedélyével háromhavonta családi konzultáción vehet részt, amely a bv. intézetben megvalósuló kötetlen kapcsolattartási forma. A családi konzultáción a szülő, valamint az vehet részt, aki a Polgári törvénykönyv alapján a fiatalkorúval kapcsolattartásra jogosult, kivéve, ha a bíróság vagy a gyámhatóság a kapcsolattartási jogot korlátozta vagy megvonta. A családterápiás foglalkozások számát a terápiás szükségletek határozzák meg. A fiatalkorú családterápiás foglalkozáson való részvétele kivételesen a bv. intézeten kívül is engedélyezhető. A családi konzultáció és a családterápiás foglalkozás nem minősül látogatófogadásnak, és az az elítéltek között is engedélyezhető.

A családi konzultáció iránti kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából a bv. intézet megkeresheti a területileg illetékes családsegítő vagy gyermekjóléti szolgálatot. A családi konzultációt a bv. intézet parancsnoka engedélyezheti, az engedélyezéskor a parancsnok kijelöli a családi konzultáció helyszínét, és meghatározza a lebonyolítás pontos körülményeit. A konzultációra ellenőrzés mellett, legfeljebb 90 perc időtartamban kerülhet sor. A családi konzultációról szóló értesítésnek tartalmaznia kell

- a részvételre jogosultak nevét;
- a családi konzultáció időpontját és időtartamát;
- a felhívást, hogy a látogató a személyazonosságát igazoló okmányt hozza magával;
- a bv. intézetbe bevihető tárgyak körét;
- a beszélgetés ellenőrzésének és megszakításának lehetőségéről való tájékoztatást;
- a ruházat és csomag átvizsgálásának lehetőségéről és a bv. intézetben való tartózkodás szabályairól való tájékoztatást.

A családterápiás foglalkozáson való részvételt a bv. intézet is kezdeményezheti, ha a fiatalkorú és a vele kapcsolatot tartó hozzátartozója közötti viszony megromlása tapasztalható. Ez esetben a bv. intézet beszerzi a fiatalkorú törvényes képviselőjének, illetve a fiatalkorúval kapcsolatot tartó hozzátartozójának részvételi szándékára vonatkozó nyilatkozatát. A családterápiás foglalkozás engedélyezéséről a BFB javaslata alapján a parancsnok dönt. A családterápiás foglalkozásokat pszichológusi végzettséggel rendelkező személy vezeti. A foglalkozást vezető határozza meg az általa szükségesnek ítélt foglalkozások számát és gyakoriságát, valamint – a bv. intézet parancsnokának jóváhagyásával – javaslatot tehet külső személyek bevonására is. Az elítéltek között megvalósuló családterápiás foglalkozás kivételesen engedélyezhető, ha az érintettek várható szabadulásáig kevesebb mint 6 hónap van hátra. Ha a fiatalkorú reintegrációs őrizetre bocsátás iránti kérelmével egyidejűleg kérelmezi családi konzultáció vagy családterápiás foglalkozás engedélyezését, a részvétel lehetőségét biztosítani kell.

3.4. Gondozás, szabadítás, utógondozás

A gondozási tevékenység keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a társadalomba való eredményes visszailleszkedés érdekében a fiatalkorúnak a szabadulást követő életterve kialakításához és a megvalósítás támogatásához – a befogadó környezet erre

való fogadókészsége esetén – családi vagy csoportos döntéshozó megbeszélést szervezhet. A megbeszélés a bv. intézeten kívül is megszervezhető. A bv. intézeten kívüli helyszínen tartandó megbeszélésre a fiatakorút elő kell állítani, vagy rendkívüli eltávozás engedélyezhető számára – őrzéssel vagy anélkül –, amelynek tartama a 3 napot nem haladhatja meg. A tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatakorú szabadítása előtt 60 nappal a törvényes képviselőt értesíteni kell. A fiatakorút szabadítása esetén a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülőnek vagy a gyámnak kell átadni a bv. intézet székhelyén. A törvényes képviselő írásbeli hozzájárulása esetén a fiatakorú kísérő nélkül hagyhatja el a bv. intézetet. Ha a fiatakorú szülőjéhez vagy gyámjához történő hazatérésére megtett intézkedések nem vezetnek eredményre, a bv. intézet megkeresi a gyámhatóságot a szükséges gyermekvédelmi intézkedés megtétele érdekében. Ha a fiatakorú törvényes képviselője nem jelent meg az átvétel érdekében, és nem járult hozzá a fiatakorú kísérő nélküli eltávozásához, a bv. intézet haladéktalanul megkeresi a fiatakorú ideiglenes elhelyezése érdekében a gyermekvédelméről szóló törvényben feljogosított szervet, és gondoskodik a fiatakorú ideiglenes hatályú elhelyezéséről rendelkező határozatban megjelölt gondozási helyre történő szállításáról. Ha a nevelésbe vett fiatakorú szabadulásakor a gyermekvédelmi gyám nem jelent meg a fiatakorú átvétele érdekében, a bv. intézet haladéktalanul értesíti a fiatakorú gyermekvédelmi gyámját működtető területi gyermekvédelmi szakszolgálatot a fiatakorú gondozási helyére történő szállításának megszervezése érdekében.

Ha a fiatakorúval szemben javítóintézeti nevelést szabtak ki, a bv. intézet:

- a szabadságvesztésből szabadulás, illetve a feltételes szabadságra bocsátás;
- letartóztatása megszüntetésének

napján a javítóintézetnek – előzetesen egyeztetett időpontban – a fiatakorút átadja vagy oda átszállítja.

Ha a fiatakorú várható szabadulásakor a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, a bv. intézet a pártfogó felügyelettel kapcsolatos intézkedés érdekében értesíti a fiatakorú lakóhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt. Ha a fiatakorú nem a korábbi lakóhelyén kíván tartózkodni, és ezt írásban jelzi a bv. intézet felé, a bv. intézet a letelepedési helyként megjelölt területileg illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt is értesíti. Ha a fiatakorút a szabadságvesztés foganatba vétele előtt átmeneti nevelésbe vagy tartós nevelésbe vették, a szabadulás előtt a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot is értesíteni kell a fiatakorú elhelyezésének elősegítése érdekében. Ez esetben a fiatakorút a szabadulásakor a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által megjelölt személynek kell átadni.

3.5. Fiatakorú letartóztatottakra vonatkozó speciális szabályok

A fiatakorúak letartóztatásának végrehajtására a fiatakorú elítéltekre és a felnőttkorú letartóztatottakra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Ha a büntetőeljárás törvény alapján a fiatakorú letartóztatását bv. intézetben kell végrehajtani, a fogva tartó intézet – ha a fiatakorú érdekében szükséges – javaslatot tehet az ügyésznek arra, hogy indítványozza a letartóztatás végrehajtási helyének megváltoztatását.

Jelen tankönyv terjedelmi korlátai miatt csupán azokat az elemeket emeljük ki, amelyek a felnőttkorú letartóztatottaktól eltérő szabályozást igényeltek.

A fiatalok letartóztatott legfeljebb 5 napig terjedő magánelzárással fenyíthető. A rendelkezési jogkör gyakorlója rendelkezik a letartóztatott fiatalokról:

- kapcsolattartásának (levelezés, látogató fogadása, csomagküldemény, telefonbeszélgetés) korlátozásáról vagy ellenőrzéséről;
- előállításáról, az intézetben való kihallgatásáról;
- más intézetbe való átszállításáról;
- elkülönítéséről az ugyanabban az eljárásban letartóztatottaktól.

A tanköteles fiatalok letartóztatott az alapfokú, illetve középfokú iskolai oktatás biztosítása érdekében a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével más bv. intézetbe szállítható, valamint magántanulói jogviszony keretében a bv. intézet és az érintett nevelési-oktatási intézmény megállapodása alapján részesülhet alapfokú, illetve középfokú iskolai oktatásban.

A letartóztatott fiatalok a lejárati napján vagy a letartóztatást megszüntető rendelkezés napján az intézetből szabadon kell bocsátani, és a törvényes képviselőnek vagy megbízottjának az intézet székhelyén átadni. Ha a törvényes képviselő vagy megbízottja a fiatalokért nem jelenik meg, gondoskodni kell a fiatalok elkülönített elhelyezéséről, és a továbbiakban a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény és végrehajtási rendelet szerint kell eljárni. Ha a bíróság a letartóztatást a tárgyaláson szünteti meg, az erről szóló végzés átadása után a fiatalok helyben szabadítani kell, annak tájékoztatása mellett, hogy szabadulási igazolásának átvétele vagy az elszámolás érdekében az intézetet a következő munkanapon, hivatali időben keresse fel. A fiatalok átvételére jogosult személy távolléte esetén, ha a fiatalok hazatérése nem biztosítható, a bíróság intézkedik a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről, és gondoskodik a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről rendelkező határozatban megjelölt gondozási helyre történő szállításáról. A helyben szabadított fiatalok – jegyzőkönyvbe foglalt hozzájárulása alapján – a tárgyalásról az intézetbe visszaszállítható, ha az intézet hivatali idejében a szabadulási igazolás kiadása és az elszámolás még aznap elvégezhető. A letartóztatásból szabaduló fiatalok részére az intézet szabadulási igazolást ad. A szabadítások ki kell adni a fiatalok részére személyazonosító igazolványát, letéti pénzét, letétként kezelt értéktárgyait, saját ruházatát, valamint iskolai bizonyítványát.

4. Katonai fogdában elrendelt szabadságvesztés büntetés-végrehajtásának reintegrációs tiszti feladatai

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 39. § (8), 205–206. §, 279. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 163–168. §

Ha a bíróság a szabadságvesztést katonai fogdában rendeli végrehajtani, akkor az általános szabályokhoz képest néhány eltéréssel kell azt végrehajtani. A végrehajtás fokozata a fogház rendjének felel meg, tehát a fogház-végrehajtási fokozat általános rezsimszabályait kell rá alkalmazni, és elkülönített részleget kell kialakítani. Ha a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt szolgálati viszonya megszűnik, a szabadságvesztés-büntetést az általános

szabályok szerint kell végrehajtani, és intézkedni kell az elítélt katonai fogdáról történő kihelyezéséről.

A tankönyv terjedelmi korlátjaira tekintettel csupán említés szintjén – egy-egy rendelkezés erejéig – mutatjuk be a katonai fogdán elhelyezett elítéltekre vonatkozó reintegrációs tiszti feladatokat.

Befogadáskor az elítéltet ki kell oktatni arra, hogy büntetés-végrehajtása alatt is a rá vonatkozó, szolgálati viszonyát meghatározó jogszabályok és a katonai büntető jogszabályok hatálya alatt áll. A bv. intézet az elítélt befogadásáról, a várható szabadulás időpontjának közlésével 8 napon belül értesíti a munkáltatói jogkört gyakorló előjárót is. Egyébként a szabadságvesztés félbeszakítását katonai érdekből a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró is kezdeményezheti.

Az általános elkülönítési szabályok mellett el kell választani egymástól a különböző állománycsoportú elítélteket is, ugyanakkor ők katonai érdekből csoportosíthatók.

A körlet reintegrációs tisztjének pontosan ismernie kell az itt elhelyezett elítélt ítéletét, ugyanis a fogvatartott szolgálati kötelezettségei és jogai annyiban szünetelnek, illetőleg korlátozottak csak, amennyiben erről az ítélet rendelkezik. Ugyanakkor az elítéltek a szabadságvesztés végrehajtása alatt előjárói és feljebbvalói joggal nem rendelkeznek, fegyvert nem viselhetnek, és szolgálatot nem láthatnak el. Viszont rendfokozati és fegyvernemi jelzés nélküli egyenruhát viselnek, és kapcsolattartójuk, többek között, a munkáltatói jogkört gyakorló parancsnok vagy annak megbízottja is lehet.

A végrehajtás ideje alatt a reintegrációs tiszt biztosítja az elítéltek szakmai ismereteinek szinten tartását vagy fejlesztését, továbbá azt, hogy az elítéltek alakulatukkal való kapcsolatukat fenntartsák és fejlesszék. Ennek megfelelően az elítéltek részére napirendjükben megfelelő időt kell biztosítani arra, hogy szakmai ismereteiket fejlesszék. Szolgálati és alaki ismeretek oktatására az elítélt a munkáltatói jogkört gyakorló előjáróval egyeztetett módon, az alakulat tagjainak bevonásával kerülhet sor. A szolgálati és alaki ismeretek oktatásával eltöltött idő legfeljebb heti öt óra. Ha az elítélt a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja, reintegrációja során a katonai érdekek érvényesítését biztosítani kell. Az elítélt szolgálati helye az elítélttel és a katonai fogdával való kapcsolattartás útján segítséget nyújt az elítélt katonai célú reintegrációjához.

A katonai fogdában elhelyezett elítélt foglalkoztatására csak akkor kerülhet sor, ha az elítélt elkülönítése a nem katona elítéltektől és egyéb jogcímen fogvatartottaktól biztosított.

Az elítélt vallásgyakorlásának lehetőségét a katonák szabadságvesztésének végrehajtására szolgáló, külön erre a célra elkülönített részlegen belül kell biztosítani, a bv. intézet egyéb helyiségében akkor biztosítható, ha a nem katona elítéltektől és egyéb jogcímen fogvatartottól való elkülönítés megoldható.

Speciális szabály, hogy ha a katona a bv. intézet engedélyezett elhagyásáról nem tért vissza időben, a feljelentést az illetékes katonai ügyésznél kell megtenni.

Az elítéltet szabadon bocsátása előtt ki kell oktatni arra, hogy ha más írásos parancsot nem kap, a szabadon bocsátását követő első munkanapon köteles szolgálati helyén jelentkezni. A bv. intézetben elhunyt elítélt haláláról haladéktalanul, az elítélt szabadon bocsátásáról pedig 3 napon belül értesíteni kell a munkáltatói jogkört gyakorló előjárót is.

A katona letartóztatását katonai fogdán – a külön jogszabályban kijelölt intézet e célra elkülönített részén – kell végrehajtani, kivéve, ha a rendelkezési jogkör gyakorlójának a terheltek elkülönítésére vonatkozó rendelkezésének teljesítése másként nem biztosítható.

A katona letartóztatásának végrehajtására az általános szabályok szerint kell eljárni annyi különbséggel, hogy

- a letartóztatás végrehajtása során a különböző állománycsoportú katonákat egymástól el kell különíteni;
- a katona a bíróság, az ügyész vagy más hatóság elé állításkor egyenruhát visel;
- katona esetén a befogadásról és a szabadításról értesíteni kell a munkáltatói jogkört gyakorló parancsnokot is.

5. Nem magyar állampolgárságú fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok (kapcsolattartás, együttműködés az adott ország nagykövetségével vagy konzulátusával)

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 11. § (3), 12. §, 207–215. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 169–174. §

13/2017. OP-szakutastítás 40–41.

A nem magyar állampolgárságú elítélt (a továbbiakban: külföldi elítélt) esetén a jogszabály számos speciális rendelkezést tartalmaz. Jelen tankönyv terjedelmi korlátjai nem teszik lehetővé a teljes jogintézmény bemutatását, így elsősorban a reintegrációs tiszt munkaköréhez szorosan kapcsolódó helyzeteket elemezzük.

A külföldi fogvatartottal kapcsolatos első és legfontosabb teendő, hogy befogadásakor az anyanyelvén vagy az általa ismert nyelven tájékoztassuk mindarról, amiről egy magyar anyanyelvű fogvatartottat is kötelezettségünk tájékoztatni. A szabadságvesztés végrehajtásával kapcsolatban a külföldi elítélt jogainak és kötelezettségeinek gyakorlásával összefüggő tolmácsolási és fordítási költségek a bv. intézetet terhelik.⁷²

További speciális teendő, hogy befogadása során késedelem nélkül értesíteni kell az állampolgársága szerint illetékes diplomáciai vagy konzuli képviselőt (a továbbiakban: illetékes külképviselet). Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a külföldi elítélt írásbeli nyilatkozatában ezt kifejezetten kéri. Ez nem vonatkozik arra az esetre, ha az elítélt gondnokság alá kerülhet vagy elhalálozik. A bv. intézet az illetékes külképviseletet ugyanis haladéktalanul értesíti arról, ha a külföldi elítélt részére – a bv. intézet tudomása szerint – gyámot vagy gondnokot kell kirendelni, valamint a külföldi elítélt haláláról. Ha a külföldi elítélt többes állampolgár, az általa megjelölt külképviseletet kell értesíteni.

A külföldi elítéltet az általa ismert nyelven tájékoztatni kell arról is, ha nemzetközi egyezmény a szabadságvesztés végrehajtásának átengedését lehetővé teszi.⁷³

⁷² Ha a külföldi elítélt a szabadságvesztés végrehajtásával nem összefüggő ügyben kéri tolmács közreműködését, az intézet azt a külföldi elítélt költségére biztosítja. A külföldi elítélttel szemben folyamatban lévő büntető-eljárásban felmerült tolmácsköltségek viselésére a Be. rendelkezéseit kell alkalmazni.

⁷³ Ha a külföldi elítélt vagy képviselője a szabadságvesztés végrehajtásának más állam részére történő átengedését kéri, a kérelmet a BVOP útján az igazságügyért felelős miniszterhez kell felterjesztetni. A szabadságvesztés végrehajtásának más állam részére történő átengedésekor a bv. intézet a kiutasítás szabályainak megfelelő alkalmazásával jár el.

A reintegrációs tisztnek figyelnie kell arra, hogy a külföldi elítélt elhelyezésénél lehetőség szerint a vele együtt elhelyezett elítéltek között legyen az általa használt nyelvet, továbbá a magyar nyelvet ismerő és beszélő személy. Fontos viszont, hogy nem lehet együttesen elhelyezni azokat a külföldi elítélteket, akik között nemzeti, nemzetiségi, etnikai vagy vallási ellentét áll fenn. Amennyiben a külföldi elítélt igényli, úgy kérelmére szabadságvesztése alatt a bv. intézet lehetőségeihez mérten biztosítani kell a magyar nyelv oktatását, illetve olyan programokat, amelyek megismertetik azokkal a nemzeti, történelmi és erkölcsi értékekkel, amelyek köré a magyar társadalom szerveződik.

A kapcsolattartás formáinak gyakorlása során a külföldi elítélt a részére érkezett csomag vám- és postaköltségét, valamint az egyéb költségeket maga viseli, e költségek megfizetését az illetékes külképviselet átvállalhatja. Ha a külföldi elítélt letéti pénzzel nem rendelkezik, és a költségeket az illetékes külképviselet sem biztosítja, a bv. intézet a költségeket megelőlegezheti, ha a tartozás megfizetését a külföldi elítélt vállalja. Amennyiben a külföldi elítéltnak nincs letéti pénze, a hozzátartozó részére havonta egy alkalommal – a bv. intézet költségére – küldhet levelet.⁷⁴ Fontos azonban, hogy a nem magyar nyelven írt vagy kapott magántermészetű levél biztonsági ellenőrzése esetén a levelet a reintegrációs tisztnek 4 napon belül kell a címzetthez továbbítani vagy kézbesítenie. A nem magyar állampolgárságú elítélt levelezésének és telefonbeszélgetéseinek biztonsági ellenőrzésével lehetőleg a bv. intézet adott nyelv ismeretével bíró tagját kell megbízni. Az illetékes külképviselethez írt vagy az onnan érkező levelek tekintetében a hatóságokkal, nemzetközi szervezetekkel és a védővel való levelezés szabályait kell alkalmazni. Az illetékes külképviselethez írt levelet, ha az elítélt nem rendelkezik letéti pénzzel, a bv. intézet átirattal továbbítja.

Ha a külföldi elítélt kéri, hogy az illetékes külképviselet tagja a bv. intézetben meglátogassa, részére csomagot vagy pénzt küldjön, kérelmét a bv. intézet haladéktalanul továbbítja. E látogatások vagy csomagküldések száma nem korlátozott, a látogatás időpontját – ha az nem az általános látogatási időben történik – az illetékes külképviseletnek a bv. intézet parancsnokával előzetesen egyeztetnie kell. Fontos szabály továbbá az is, hogy a külföldi elítélthez külföldről érkezett személy látogatása soron kívül is engedélyezhető.

A bv. intézet a külföldi elítélt várható szabadulása előtt 30 nappal, ha a szabadságvesztés hátralévő tartama kevesebb 30 napnál, akkor legkésőbb a jogerős bírósági ítéletről szóló bírói értesítés kézhezvételét követő munkanapon, illetve ha a szabadulás időpontja indokolja, haladéktalanul értesíti a határozatot hozó elsőfokú bíróság székhelye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságot az elítélt szabadulásáról. A külföldi elítélt szabadításáról vagy más államnak történő átadásáról a bv. intézet értesíti az illetékes külképviseletet és a BVOP-t, szabadítás esetén – a szabadulás előtt legalább 3 nappal – az útlevelet őrző szervet.

⁷⁴ A 16/2014 IM-rendelet 174. § (4) kimondja, hogy csak a Fővárosi Bv. Intézetben lehet elhelyezni a külföldre kiadatásra váró fogvatartottakat. Ez azt jelenti, hogy nagyon sok nemzetiségű fogvatartott tartózkodik itt rövidebb-hosszabb ideig. A FANY-ban átadás/átvételi letartóztatottként szerepelnek, nagyrészt 10 vagy 40 napot tartózkodnak itt. Gyakran a 10 nap alatt kell befogadni, illetve a kapcsolattartást (telefon, látogatás) lebonyolítani. A Fővárosi Törvényszék illetékes bírója „ÉRTESÍTÉS letartóztatás elrendeléséről” nyomtatványt küld az intézet részére, amelyen egyrészt az szerepel, hogy az átadási letartóztatás meddig tarthat, másrészt – ami a reintegráció szempontjából fontos – hogy kikkel engedélyezte a kapcsolattartást. Név, telefonszám és néha cím szerepel rajta, illetve a kapcsolattartás minősége is. Tekintettel arra, hogy a bíró aláírta, a hozzátartozó nyilatkozata nélkül felvezetésre kerül a FANY-ba, és amikor a hozzátartozó látogatásra bejön, kitöltetik vele a kapcsolattartói nyilatkozatot.

6. Letartóztatottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhelyek

2017. évi XC. törvény 290–300. §

2013. évi CCXL. törvény 11. §, 386–422. §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 181–204. §

13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás 42–44.

35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás 5–12., 197–237.

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: új Be.) szerint a letartóztatás⁷⁵ a terhelt jelenlétének biztosítása, a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása, illetve a bűnisméltés megakadályozása érdekében rendelhető el, különösen ha a bűncselekmény jellegére, a nyomozás állására és érdekeire, a terhelt személyi és családi körülményeire, a terhelt és a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személy viszonyára, illetve a terhelt büntetőeljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél távoltartással, illetve bűnügyi felügyelettel nem biztosítható.

Bár nem szigorúan büntetés-végrehajtási kérdés, mégis egy reintegrációs tisztnek érdemes tudnia, hogy a letartóztatás időtartamai hogyan kerülnek megállapításra, tekintettel arra, hogy a fogvatartott bárminemű problémájával – így a büntetőeljárással kapcsolatos kérdéseivel (is) – fordulhat reintegrációs tisztjéhez.

1. A *vádemelés előtt* elrendelt letartóztatás – az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb 1 hónapig tart. A letartóztatást a bíróság a letartóztatás elrendelésétől számított 1 év elteltéig alkalmanként legfeljebb 3 hónappal, ezt követően alkalmanként legfeljebb 2 hónappal meghosszabbíthatja. Ebben az esetben (a vádemelés előtt) a letartóztatás meghosszabbítása iránt az ügyészség a letartóztatás tartamának lejártá előtt legalább 5 nappal tesz indítványt a bíróságnak.
2. A *vádemelést követően* a letartóztatás tartama legfeljebb
 - egy évig tart, ha a terhelttel szemben három évnél nem súlyosabb;
 - két évig tart, ha a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb;
 - három évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél nem súlyosabb;
 - négy évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél súlyosabb

szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás. Azonban a letartóztatás tartamának nincs felső időbeli korlátja, amennyiben

- a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás;
- illetve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott letartóztatás esetén;

⁷⁵ A letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt (új Be. 296. §).

- a másodfokú vagy a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárás van folyamatban;
 - hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.
3. Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság *ügydöntő határozatának kihirdetése után elrendelt* vagy fenntartott letartóztatás legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamáig tarthat.⁷⁶

A fogva tartó intézet a letartóztatás lejárta idejét nyilvántartja.

Helyileg a letartóztatást, amennyiben az ügyészség rendelkezése alapján történik, rendőrségi fogdában kell végrehajtani, de csakis akkor, ha a nyomozási cselekmények elvégzése ezt indokolttá teszi, és ez esetben ennek tartama legfeljebb összesen 60 nap lehet. Minden más esetben a letartóztatás helye a bv. intézet,⁷⁷ a javítóintézet, az IMEI, illetve a jogszabály által meghatározott hely.⁷⁸ Ha befogadáskor az ügyészi értesítés hiányzik, a befogadást meg kell tagadni.

6.1. A védelemmel és képviseleti joggal kapcsolatos tudnivalók

A letartóztatott a védőjével – ha nem magyar állampolgár, hazájának konzuli tisztségviselőjével – szóban, írásban és telefonon – a befogadás időpontjától – ellenőrzés nélkül érintkezhet. A szóbeli érintkezésre a fogva tartó intézet hivatali idejében kerülhet sor, kivéve, ha a védővel való megbeszélés olyan eljárási cselekmény megtétele okán szükséges, amelynek elmulasztásához jogkövetkezmény fűződik. A letartóztatott a védőt a fogva tartó intézet által kijelölt telefonkészüléken hívhatja fel. A védő hetente egyszer – a letartóztatott büntetőeljárási jogainak gyakorlása érdekében – a fogva tartó intézet által a házirendben megállapítottak szerint, 1 óra időtartamban jogosult telefonbeszélgetés kezdeményezésére. A letartóztatott a büntetőeljárással kapcsolatban készített feljegyzéseit magánál tarthatja, azokat védőjének ellenőrzés nélkül átadhatja. Ha alapos indok merül fel arra, hogy a letartóztatott részére érkező vagy a letartóztatott által küldött – büntetőeljáráshoz kapcsolódó – levél nem a címzésben megjelölt védőtől származik, vagy nem a védőnek szól, azt a letartóztatott jelenlétében – jegyzőkönyv egyidejű felvétele mellett – kell felbontani. Az ellenőrzés csak a feladó és a címzett azonosítására szolgálhat. A védő a letartóztatottal való megbeszélésről készített feljegyzést vagy hangfelvételt a fogva tartó intézetből ellenőrzés nélkül kiviheti. A védő a hangfelvevő készüléket – a belépéskor történő bejelentés mellett – külön engedély nélkül beviheti az intézetbe. A védő személyes biztonságát – ké-

⁷⁶ Ha a terhelttel szemben letartóztatásának megszűnése után ismételten elrendelik letartóztatását, ez utóbbi tartamát a letartóztatás ismételt elrendelésének napjától kell számítani.

⁷⁷ A rendelkezési jogkör gyakorlójának székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bv. intézetben kell végrehajtani. Az országos parancsnok erre a célra – kivételesen – más bv. intézetet is kijelölhet.

⁷⁸ Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben az őrizet és a letartóztatás rendőrségi fogdában vagy a menedéjgről és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek elhelyezésére, ellátására és fogva tartására szolgáló létesítményben is végrehajtható. A szövetséges fegyveres erő tagjának magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye miatt indult büntetőeljárásban a letartóztatást bv. intézetben kell végrehajtani. A letartóztatást törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján a szövetséges fegyveres erő Magyarország területén állomásozó alakulata is foganatosíthatja.

résére vagy beleegyezésével – a fogva tartó intézet biztosítja. A felügyelet a letartóztatott és a védő büntetőeljárási jogait nem korlátozhatja. A védőre vonatkozó rendelkezéseket a meghatalmazott vagy kirendelt ügyvédre, az alkalmazott ügyvédre, az ügyvédjelöltre, valamint – a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásait figyelembe véve – a törvényes képviselőre is alkalmazni kell.⁷⁹

Ha a bíróság a védőt a Be. rendelkezése alapján az eljárásból kizárta, az érintett büntetőeljárásban a védő a jogait nem gyakorolhatja. Erről a bíróság a bv. intézetet hivatalosan értesíti. Ha a büntetőeljárásban tolmács alkalmazása kötelező, a tolmács intézetbe történő belépését – a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásait figyelembe véve – engedélyezni kell. A letartóztatottat – a rendelkezési jogkör gyakorlójának intézkedése alapján – a fogva tartó intézet irattanulmányozásra előállítja. A fogva tartó intézetben történő irattanulmányozásra felügyelet mellett kerül sor. A letartóztatott jogosult az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság által elektronikus eszközön átadott iratokba vagy kiadott másolatba történő betekintéshez a fogva tartó intézet által biztosított eszközt igénybe venni.⁸⁰

Az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat a büntetés-végrehajtási ügyben megilleti a védelem joga, a védőnek iratbetekintési és önálló nyilatkozattételi jogosultsága van.

A fogva tartással kapcsolatos ügyben az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőt hatalmazhat meg, akinek képviseleti jogosultságát igazolnia kell. A képviselő tevékenysége nem sértheti vagy veszélyeztetheti a fogva tartás biztonságát, illetve a végrehajtás rendjét. Nem járhat el képviselőként, akit a rendelkezési jogkör gyakorlója vagy a végrehajtásért felelős szerv vezetője a fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárt. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, fogva tartással kapcsolatos vagy bármely más ügyben a képviseleti jog igazolásához az ügyre vonatkozó eredeti vagy hitelesített okirat és írásos meghatalmazás szükséges, letartóztatottak esetében a rendelkezési jogkör gyakorlójának ellenjegyzésével ellátott formában. A fogvatartotti alap nyilvántartásban rögzített képviselő fogva tartással kapcsolatos vagy más ügy hiányában az elítélt vagy egyéb jogcímen fogvatartott képviselőjeként nem járhat el. A fogvatartott képviselője különösen lehet pártfogó ügyvéd, jogi segítő, törvényes képviselő, gyám, hozzátartozó, barát, akit a fogvatartott a fogva tartással kapcsolatos vagy bármely más ügyeinek rendezésével írásban megbízhat. Letartóztatottak esetében a rendelkezési jogkör gyakorlója által nem tiltott

⁷⁹ Az ügyvédjelöltnek az ügyvéd mellett vagy helyetteseként a bv. intézetbe történő beléptetése során igazolnia kell, hogy az ügy vitelére megbízást vagy kirendelő határozatot kapott ügyvéddel (ügyvédi irodával) munkaviszonyban áll (például ügyvédjelölti igazolvánnyal). Helyettesítéskor igazolnia kell továbbá, hogy a fogvatartott ügyében jogosult eljárni. Az igazolás származhat az ügyvédjelöltet foglalkoztató ügyvédtől (ügyvédi irodától), de elfogadható a helyettesítésre jogosult ügyvédjelölt nevének az ügyvéd részére adott meghatalmazáson való feltüntetése is. Amennyiben az ügyvédjelölt rendelkezik a fenti munkaviszonyra, a Be. szerinti védő helyettesítésére vonatkozó igazolással, a fogvatartottal való kapcsolattartása és a védőt megillető jogosultságok tekintetében a védőre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Kirendelt védő helyettesítése esetén az ügyvédjelölt részére a fogvatartott és a kirendelt védő közti bv. intézetben történő megbeszélés időtartamáról szóló igazolást ki kell adni. Ha a letartóztatott a magyar nyelvet nem beszéli, lehetővé kell tenni tolmács igénybevételét a Be. szerinti védővel való érintkezés során.

⁸⁰ A bv. intézet a bíróság vagy az ügyészség jogerős határozatának kézhezvételét követően megvizsgálja az adott ügyre vonatkozó védői meghatalmazásokat. Amennyiben megállapítható, hogy a jogerős ítélettel a meghatalmazás hatályát veszítette, és egyéb ügyben sincs hatályban védői meghatalmazás, úgy a védőnek a fogvatartotti nyilvántartásban engedélyezett kapcsolattartók köréből történő törléséről kell intézkedni. Ezt követően a védő bv. intézet területére történő beléptetésére az érintett fogvatartott esetében nem kerülhet sor.

személyek járhatnak el. A fogva tartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben a képviseleti jog gyakorlásához legalább az ügyre vonatkozó kérelem és az arra adott írásos meghatalmazás benyújtását kell igazolni. Fogva tartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben a képviselőhöz szükséges kapcsolattartást a felek és képviselőik a bv. intézet házirendjében rögzítettek szerint gyakorolják. Az ezzel kapcsolatban felmerült költségek őket terhelik. Lehetővé kell tenni, hogy a meghatalmazás és annak aláírása érdekében a fogvatartott a képviselőjével személyesen, a bv. intézet parancsnoka által kijelölt munkanapon, hivatali időben, a házirendben foglaltak szerint találkozzon. Ha a fogvatartott vagy a kérelem benyújtására jogosult személy képviselő útján jár el, a döntést, valamint a határozatot a képviselővel is közölni kell.

Ha a képviselő magatartása súlyosan sérti vagy veszélyezteti a fogva tartás biztonságát vagy a végrehajtás rendjét, a végrehajtásért felelős szerv vezetője a képviselőt indokolt határozattal az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárja. Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és a képviselő a határozat ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.

A fogva tartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőjével mind írásban, mind szóban és – a fogva tartást fogantató szerv rendjének megtartásával – a látogatás során személyesen, ellenőrzés mellett érintkezhet. Nem ellenőrizhető a személyes kapcsolattartás az érintett bv. intézet eljárásával kapcsolatban az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és őt nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv, így különösen az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztett ügyben képviselő személy között, kivéve abban az esetben, ha a képviselő az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott hozzátartozója. Telefonon történő kapcsolattartás során, ha a beszélgetés nem ellenőrizhető, a büntetés-végrehajtásért felelős szerv jogosult a hívást kezdeményező védő vagy képviselő, illetve az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott híváskezdeményezése esetén a hívott fél személyazonosságáról meggyőződni, ennek érdekében a beszélgetés megszakítható.

Fogva tartással kapcsolatos egyéb ügyben az elítélt és az egyéb jogcímen fogva tartott a jogi segítségnyújtásról szóló törvény rendelkezései szerinti jogi szolgáltatást vehet igénybe, és jogosult a jogi segítségnyújtási eljárást lefolytató szervvel, valamint a jogi szolgáltatást nyújtó jogi segítővel, illetve pártfogó ügyvéddel kapcsolatot tartani.

6.2. A letartóztatott jogai és kötelezettségei

A teljesség igénye nélkül és a tankönyv terjedelmi korlátjaira tekintettel csupán azokat a jogokat és jogosultságokat igyekszünk górcső alá venni, amelyekkel a reintegrációs tisztnak közvetlen feladata van. Ennek megfelelően a letartóztatott jogosult

- büntetőeljárási jogainak korlátozás nélküli gyakorlására, ennek során védőjével – és ha nem magyar állampolgár, államának konzuli tisztviselőjével – szóban, írásban, telefonon ellenőrzés nélkül érintkezhet;
- hozzátartozóival és más személyekkel kapcsolattartásra, ennek keretében levelezésre; a levelezés gyakorisága és terjedelme – ha a rendelkezési jogkör gyakorlója másként nem rendelkezik – nem korlátozott; legalább havonta két alkalommal látogató fogadására; kapcsolattartójával naponta, alkalmanként legalább tíz perc

időtartamban telefonbeszélgetés kezdeményezésére, legalább havonta csomag fogadására, kéthetente a jogszabályban meghatározott összegért a letéti pénzből való vásárlásra;

- kérelmére – a fogva tartó intézet lehetőségei szerint – munkavégzésre, a munka minőségével és mennyiségével arányos díjazásra, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülményekre;
- kérelmére – a fogva tartó intézet lehetőségei szerint – általános iskolai, illetve középiskolai iskolai oktatásban vagy szakképzésben való részvételle;⁸¹
- választójoga gyakorlására a fogva tartó intézetben;
- ha a letartóztatott ellen szexuális cselekmény elkövetése miatt indult meg a büntetőeljárás, részére – önkéntes részvételi alapon – fel kell ajánlani megfelelő, a visszaesés valószínűségét csökkentő pszichoterápián vagy más foglalkozáson való részvétel;
- a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével – őrzéssel – meglátogathatja orvos által igazoltan súlyos beteg közeli hozzátartozóját, és részt vehet közeli hozzátartozója temetésén. Az erre irányuló kérelemről a fogva tartó intézet – véleményének csatolásával – a rendelkezési jogkör gyakorlóját haladéktalanul, indokolt esetben rövid úton értesíti. Az előállítás költségeit a letartóztatott viseli;
- a letartóztatott csak a fogva tartó intézetben köthet házasságot vagy létesíthet bejegyzett élettársi kapcsolatot. A házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének megszervezése és lebonyolítása során a rendelkezési jogkör gyakorlójának a kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseit érvényesíteni kell. A házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése után a parancsnok – a rendelkezési jogkör gyakorlójának előzetes jóváhagyásával – a házastársak vagy a bejegyzett élettársak részére a tanúkkal és a hozzátartozókkal beszélgetést engedélyezhet;
- a fogva tartó intézetben megtartott vallásos szertartásokon és más rendezvényeken az ugyanazon büntetőeljárásban letartóztatottak is részt vehetnek, de a fogva tartó intézetnek biztosítania kell, hogy az érintettek ez alatt egymással ne érintkezhesenek.

A parancsnok indokolt esetben⁸² meghatározott időtartamban – a letartóztatottak meghatározott csoportjára nézve – elrendelheti az egyes jogok gyakorlásának teljes vagy részleges felfüggesztését. Fontos azonban, hogy a letartóztatott részére a járványügyi intézkedés kivételével ez időtartam alatt is engedélyezhető, hogy orvos által igazoltan súlyos beteg közeli hozzátartozóját őrzéssel meglátogassa, részt vegyen közeli hozzátartozója temetésén, illetve hogy részére a bírósági, hatósági eljárásokban való részvételhez szükséges iratok kézbesítésre kerüljenek. Ha a letartóztatott a temetésen nem vett részt, a rendelkezési jogkör gyakorlója a temetést követő 30 napon belül engedélyezheti, hogy a letartóztatott lerója

⁸¹ Ha a fogva tartó intézetben szervezett általános iskolai, illetve középiskolai iskolai oktatás vagy szakképzés folyik, továbbá a reintegrációs programok és foglalkozások valamelyikét biztosítják, a parancsnok a letartóztatott részére engedélyezheti, hogy oktatásban, szakképzésben, programban vagy foglalkozáson részt vehessen, ha ezzel nem veszélyeztetni a fogva tartás biztonságát, és az nem ütközik a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásaiba.

⁸² A Bv tv. 154. § (1) bekezdésében meghatározott okok.

kegyeletét közeli hozzátartozója temetési helyénél. A letartóztatott ez esetben az előállítás költségét köteles megtéríteni.

A letartóztatott kötelezett:

- a fogva tartó intézet rendjét kötelezett
- a letartóztatást a bíróság vagy az ügyész döntése alapján a fogva tartó intézetben tölteni;
- az önként vállalt és kérelmére kijelölt munkát ismereteinek és képességeinek megfelelően, fegyelmezetten, a munkahelyi és munkaköri szabályoknak megfelelően elvégezni, a munkavégzéssel kapcsolatos előírásokat megtartani;
- ha munkát végez, a jogszabályban meghatározottak szerint forma-, illetve munkaruhát viselni;
- munkadíjából, illetve letéti pénzből a tartására fordított költségekhez hozzájárulni, az intézet ellátásában, tisztán tartásában díjazás nélkül részt venni.

6.3. A letartóztatás végrehajtásának rendje

6.3.1. A rendelkezési jogkör gyakorlójának döntései

A letartóztatással kapcsolatos rendelkezési jogkör gyakorlója a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig az ügyész, ezt követően a bíróság. A fogva tartó intézet vezetője értesíti az ügyészt, ha a letartóztatás végrehajtási helyének megváltoztatását indokoltnak tartja. A rendelkezési jogkör gyakorlója dönthet a letartóztatott

- kapcsolattartásának korlátozásáról vagy ellenőrzéséről;⁸³
- elkülönítéséről;
- fokozott őrzéséről;⁸⁴
- előállításáról, a fogva tartó intézetben való kihallgatásáról, a nyomozó szervek részére történő kiadásáról;
- más fogva tartó intézetbe történő átszállításáról, kivéve, ha az átszállítást a letartóztatott egészségi állapota indokolja;⁸⁵
- a sajtó részére történő nyilatkozattételéről és annak közzétételéről;

⁸³ A kapcsolattartási forma ellenőrzését, ha ezt a maga számára fenntartotta, a rendelkezési jogkör gyakorlója végzi; ebből a célból az intézet megküldi a levelet a rendelkezési jogkör gyakorlójának. Az ügyész, ha a büntetőügy jellege ezt indokolja, a letartóztatottnak a hozzátartozóján kívüli más személlyel való kapcsolattartása engedélyezéséről való döntés tekintetében az ellenőrzést a büntetőügyben eljáró nyomozó hatóságra átruházhatja.

⁸⁴ Fokozott őrzés elrendelése esetén a letartóztatott fogva tartásáról, szállításáról, valamint előállítása, illetve intézetelhagyás (súlyos beteg hozzátartozó meglátogatása vagy temetésén való részvétel) szerinti jogának gyakorlása során az őrzéséről a magas szintű biztonsági kockázati besorolásnak megfelelően kell gondoskodni.

⁸⁵ Ha a letartóztatottat – egészségi állapotára figyelemmel – bv. egészségügyi intézetben vagy gyógyintézetben kell elhelyezni, erről a rendelkezési jogkör gyakorlóját legkésőbb az elhelyezés megváltoztatásával egy időben értesíteni kell. Ha az elhelyezés megváltoztatására orvosilag indokolt, sürgős esetben kerül sor, a rendelkezési jogkör gyakorlóját utólag haladéktalanul értesíteni kell.

- orvos által igazoltan súlyosan beteg hozzátartozójának meglátogatásáról, vagy a letartóztatott hozzátartozója temetésén való részvételéről, illetve a kegyeleti jog utólagos gyakorlásának engedélyezéséről.

Ha a bírói értesítőlap vagy az ügyészi rendelvény a letartóztatás végrehajtására vonatkozó valamely kérdésben nem tartalmaz rendelkezést, az intézet a rendelkezési jogkör gyakorlóját haladéktalanul értesíti a döntés szükségességéről. A rendelkezési jogkör gyakorlójának döntéséig az intézet a letartóztatást az általános szabályok alkalmazásával hajtja végre. A fogva tartó intézet haladéktalanul értesíti a rendelkezési jogkör gyakorlóját, ha a letartóztatás végrehajtása alatt annak jogkörébe tartozó döntés szükségességét észleli.

A letartóztatás végrehajtása során az elkülönítésre az általános végrehajtási (elkülönítési) szabályok az irányadók annyi kiegészítéssel, hogy az ugyanabban az eljárásban letartóztatottakat – a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezésétől függően – egymástól is el kell különíteni.

6.3.2. A letartóztatott életrendje

A letartóztatottakat a zárkában egyedül vagy közösen lehet elhelyezni.⁸⁶ Az együttes elhelyezésnél figyelembe kell venni a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezését, a letartóztatott előéletét és a bűncselekményt, amely miatt büntetőeljárás van folyamatban ellene.

A letartóztatást az általános szabályok szerint kell végrehajtani, de a parancsnok az enyhébb vagy szigorúbb szabályok alkalmazását is elrendelheti.⁸⁷ Ha a BFB a letartóztatottat kérelmére oktatásban, képzésben, illetve speciális programban való részvétellel osztotta be, az elhelyezés kivételesen zárt részlegen lévő lakóhelyiségben is biztosítható.

Az általános rezsimszabályok alkalmazása során a letartóztatott

- őrzését és felügyeletét fokozott gondossággal kell megvalósítani;
- a fogva tartó intézet területén csak engedéllyel és felügyelet mellett mozoghat, zárkáját zárva kell tartani;
- látogatóját az erre kijelölt helyiségben alkalmanként 60 perc időtartamban fogadhatja;
- kapcsolattartójával hetente 70 percet telefonálhat;
- a személyes szükségleteire fordítható összeget alkalmanként – a jogszabályban meghatározott levonásokat követően – 90%-os mértékig elköltheti;
- birtokában tartható tárgyak köre kizárólag a meghatározottakra terjedhet ki;
- kérésére részt vehet a bv. intézeten belüli munkáltatásban, oktatásban, szakképzésben;
- a letartóztatottak csoportos programjain kivételesen vehet részt;
- magánál tartható tárgyainak köre és mennyisége korlátozható;
- saját ruháját viselheti.

⁸⁶ Ha a bv. intézet parancsnoka a biztonsági zárkában vagy részlegen való elhelyezést tartja indokoltnak, az általános szabályok szerint jár el. Ha azonban ehhez más bv. intézetbe átszállításra van szükség, a bv. intézet parancsnoka megkeresi a rendelkezési jogkör gyakorlóját az átszállításhoz való hozzájárulás megszerzése végett.

⁸⁷ A rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezését ebben az esetben is be kell tartani.

Ha a rezsimbe való besoroláshoz szükséges adatok, ismeretek hiányosak, azok megszerzése az előzetesen letartóztatottat az általános rezsimbe kell helyezni, valamint a közepes biztonsági kockázati szintre kell besorolni. A fogva tartás biztonsága érdekében a parancsnok értékelés nélkül, közvetlenül határozhat a rezsimbe helyezésről, valamint a biztonsági kockázati besorolásról.

Az enyhébb rezsimszabályok alkalmazása során a letartóztatott

- fogva tartását őrzéssel és felügyelettel kell biztosítani;
- engedélyezhető, hogy a fogva tartó intézet kijelölt területén felügyelet nélkül mozogjon, ez esetben zárkáját nappal nyitva lehet tartani;
- részére engedélyezhető, hogy látogatóját az erre kijelölt helyiségben alkalmanként legalább 60 perc, de legfeljebb 90 perc időtartamban fogadja;
- részére – a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezéseit figyelembe véve – engedélyezhető, hogy részt vegyen a letartóztatottak csoportos szabadidős, sport- és kulturális programjain;
- magánál tartható tárgyainak köre és mennyisége a fogva tartó intézet rendjének megtartásával és biztonságának megőrzésével bővíthető;
- saját ruháját viselheti;
- kapcsolattartójával hetente 105 percet telefonálhat;
- a személyes szükségleteire fordítható összeget alkalmanként – a jogszabályban meghatározott levonásokat követően – 100%-os mértékig elköltheti;
- kérésére részt vehet a bv. intézeten belüli munkáltatásban, oktatásban.

Az enyhébb rezsim alkalmazása esetén a zárkaajtó nyitva tartása csak akkor engedélyezhető, ha a kijelölt területen engedélyezett mozgás nem veszélyezteti a letartóztatottakra vonatkozó elkülönítési szabályok érvényesülését.

A szigorúbb rezsimszabályok alkalmazása során a letartóztatott

- fogva tartását a fokozott őrzés szabályaira is figyelemmel, őrzéssel kell biztosítani;
- a fogva tartó intézet területén csak engedéllyel és felügyelet mellett mozoghat, zárkáját zárva kell tartani;
- látogatójával biztonsági beszélőfülkében vagy biztonságtechnikai eszközökön keresztül 60 perc időtartamban érintkezhet;
- részére – a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezéseit figyelembe véve – kivételesen engedélyezhető, hogy részt vegyen a letartóztatottak csoportos szabadidős, sport- és kulturális programjain;
- magánál tartható tárgyainak köre és mennyisége a fogva tartó intézet rendjének megtartásával és biztonságának megőrzésével korlátozható;
- saját ruházata viselésének joga a fogva tartó intézet területén biztonsági szempontból korlátozható;
- kapcsolattartójával hetente 70 percet telefonálhat;
- a személyes szükségleteire fordítható összeget alkalmanként – a jogszabályban meghatározott levonásokat követően – 70%-os mértékig elköltheti;
- kérésére részt vehet a bv. intézeten belüli munkáltatásban, oktatásban.

Ha a rendelkezési jogkör gyakorlója a letartóztatott fokozott őrzését rendelte el, a BFB az érintettet magas biztonsági kockázati szintre sorolja.

Ha a letartóztatottal szemben a bíróság más ügyben szabadságvesztés végrehajtását rendeli el – kivéve a közérdekű munka és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést –, az intézet a letartóztatás végrehajtását megszakítja, és a szabadságvesztést hajtja végre. Az intézet a letartóztatás megszakításáról értesíti a rendelkezési jogkör gyakorlóját. Ennek ellenére az intézet a szabadságvesztés végrehajtása alatt is a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásait köteles végrehajtani. Ha a szabadságvesztés végrehajtása alatt a letartóztatás tartama nem jár le, vagy azt nem szüntetik meg, a szabadságvesztés lejárta után a letartóztatás végrehajtását folyamatosan folytatni kell. Ha az a büntetőügy, amelyben az intézet által megszakított előzetes letartóztatást elrendelték, jogerősen még nem fejeződött be, az intézet a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt 30 nappal megkeresi a bíróságot – vagy a vádemelés előtt az ügyészt – a letartóztatás kérdésében való döntés érdekében.

6.3.3. *A letartóztatott kapcsolattartása*

A fogva tartó intézet a letartóztatás biztonsága és a fogva tartó intézet rendje és védelme érdekében – a rendelkezési jogkör gyakorlója előírásainak végrehajtása mellett – ellenőrzi a letartóztatott kapcsolattartását. Az ellenőrzés lehetőségéről a letartóztatottat vagy a letartóztatott útján a kapcsolattartót tájékoztatni kell.

Levezetés: a letartóztatott korlátlanul küldhet és fogadhat leveleket, ha a rendelkezési jogkör gyakorlója másként nem rendelkezik. A levelezés költségeit a letartóztatott viseli. Ha vagyoni helyzete miatt szükséges, a büntetőeljárással kapcsolatos levelezés költségeit az intézet megeléjezi. A letartóztatott levelezése az általános szabályok szerint ellenőrizhető vagy korlátozható. Nem ellenőrizhető a hatóságokkal, nemzetközi egyezmény alapján létrehozott nemzetközi szervezetekkel és a védővel, illetve előzetesen letartóztatott, nem magyar állampolgár esetén az államának konzuli képviselőjével való levelezés.

Látogatás: a letartóztatott – legalább havonta két alkalommal – felügyelet mellett látogatót fogadhat. A látogatás időtartama alkalmanként egy óra. A letartóztatottnak – a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezéseire figyelemmel – lehetővé kell tenni, hogy a letartóztatás elrendelésétől számított 72 órán belül látogatót fogadjon, és tőle csomagot vehessen át.⁸⁸

Telefonbeszélgetés: a letartóztatott telefonbeszélgetést kezdeményezhet. A telefonbeszélgetés kezdeményezése a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezéseire figyelemmel

⁸⁸ A letartóztatott befogadását követő 72 órán belül lebonyolított látogatás és csomagátvétel nem számít bele a látogatófogadás és csomagküldés havi mértékébe. A látogatás csak abban az esetben engedélyezhető, ha a kapcsolattartó a bv. intézetbe történő beléptetése előtt kitölti a kapcsolattartói nyilatkozatot. Ebben az esetben a letartóztatott 15 percen fogadhatja a látogatót, a csomag pedig kizárólag tisztasági felszerelést, az évszaknak megfelelő ruházatot, valamint gyógyszer és gyógyászati segédeszközt tartalmazhat.

korlátozható vagy ellenőrizhető. A védővel történő telefonbeszélgetés tartama nem számítható bele az általános telefonálási időtartamba.⁸⁹

Csomag: a csomagra vonatkozó szabályok az általános szabályok szerint érvényesülnek (lásd III. fejezet). A látogatófogadás időpontját, valamint a csomag átvételének módját a bv. intézetek házirendben szabályozzák azzal a kitétellel, hogy arra 72 órán belül lehetőséget kell biztosítani abban az esetben is, amennyiben az hivatali munkaidőn túli időpontra vagy munkaszüneti napra esik. Ebben az esetben fő szabályként csak egy fő felnőtt kapcsolattartó belépése engedélyezhető. A látogatás lebonyolítását a fogvatartott beleegyezése esetén lehet engedélyezni. A nyilatkozat kitöltésének lehetőségét a bv. intézetben a látogatás lebonyolítása, a csomag átadása előtt biztosítani kell. A csomag tartalmának ellenőrzése nem mellőzhető. A látogatást és a csomagátadást az érintett személyek és időpont feltüntetésével dokumentálni kell. A csomag egy váltás évszakknak megfelelő polgári ruházatot és a házirendben meghatározott mennyiségű tisztasági felszerelést tartalmazhatja. A csomagban elhelyezett gyógyszer és gyógyászati segédeszköz csak a bv. intézet orvosa engedélyével adható át a fogvatartott részére.

Nyilatkozattétel sajtó útján: a letartóztatott jogosult nyilatkozatot tenni a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény szerinti műsorszámban vagy sajtótermékben, illetve az elektronikus hírközlésről szóló törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel. A nyilatkozattétel vagy a közzététel engedélyezésére és megtagadására az elítéltekre vonatkozó általános szabályok az irányadók. A letartóztatott nyilatkozattétele vagy nyilatkozatának közzététele a bv. intézet rendje és biztonsága, valamint a büntetőeljárás eredményessége érdekében korlátozható. Az országos parancsnok a kérelem benyújtásától számított 3 munkanapon belül javaslatot készít arról, hogy a nyilatkozattétel a törvényben felsorolt érdekek valamelyikét sérti vagy veszélyezteti-e, és azt a kérelemmel együtt megküldi a vádirat benyújtásáig az ügyésznek, a vádirat benyújtását követően a bíróságnak. A kérelemről az iratok hozzá érkezésétől számított 3 munkanapon belül az iratok alapján

- a vádirat benyújtása előtt az ügyész határozattal,
- a vádirat benyújtását követően a bíróság végzéssel

határoz. A nyilatkozattétel megtagadásáról szóló határozat ellen a letartóztatott és védője, a nyilatkozattételt engedélyező határozat ellen az ügyész a határozat kézbesítésétől számított 5 munkanapon belül fellebbezhet, a fellebbezést az iratokkal együtt haladéktalanul fel kell terjeszteni. A fellebbezést az iratok hozzá érkezését követően 3 munkanapon belül a vádirat benyújtása előtt a nyomozási bíró, a vádirat benyújtása után a törvényszék másodfokú tanácsa tanácsulésen bírálja el. Ha az országos parancsnok a közzététel megtagadására lát törvényi okot, akkor erről a kérelem benyújtásától számított 3 munkanapon belül javaslatot tesz, és azt a kérelemmel és a közlésre szánt anyaggal együtt megküldi a vádirat benyújtásáig az ügyésznek, a vádirat benyújtását követően a bíróságnak.

⁸⁹ A Bv. tv. 394. § (1) bekezdése meghatározza a kapcsolattartóval történő telefonáláshoz való jogosultság keretszabályait. A letartóztatott a részére biztosított fogvatartotti mobilkészüléken kapcsolattartójával mindennap telefonálhat, ennek időtartama alkalmanként legalább tíz perc lehet, de heti szinten összességében nem haladhatja meg a különböző rezsimkategóriákban meghatározott időtartamot. A reintegrációs tiszttel befogadásakor erről dokumentált módon köteles tájékoztatást adni a fogvatartott részére.

6.3.4. A letartóztatott oktatása, munkáltatása, valamint a fegyelmezés-jutalmazás határai

A letartóztatott kérelmére részt vehet munkáltatásban, oktatásban, szakképzésben. Ezt a kérelmet bármikor visszavonhatja. A letartóztatott a bv. intézetben kívüli oktatásban, szakképzésben nem vehet részt.

Ha a letartóztatott kérelmére részt vesz a munkáltatásban, a bv. intézet által biztosított forma-, munka- vagy védőruhát kell viselnie. A munkáltatás megkezdése előtt tájékoztatni kell a formaruha viselésének kötelezettségéről, a munkáltatás csak ennek elfogadása esetén kezdhető meg. A letartóztatott fizetett szabadságát a bv. intézetben tölti le, a számára kijelölt zárkában. A munkáltatásban részt vevő letartóztatott látogatófogadáskor, előállításkor és szállításkor a saját ruházatát viseli. A fogva tartó intézet lehetőségei szerint munkavégzésre, a munka minőségével és mennyiségével arányos díjazásra, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülményekre jogosult. Tehát a letartóztatott munkára nem kötelezhető, de kérelmére munkát végezhet, erről viszont a BFB dönt. Ha a letartóztatott munkát végez, az elhelyezés kivételesen zárt körleten lévő lakóhelyiségben is biztosítható. A munka kijelölésénél különösen tekintettel kell lenni a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásaira, a letartóztatott szakképzettségére, foglalkozására és szaktudására, egészségi állapotára, nemére és életkorára. Ha a letartóztatott kérelmére munkáltatásban vesz részt, munkáltatására és a tartási költségekhez való hozzájárulására a kötelező munkavégzés szabályait alkalmazni kell azzal, hogy erről őt előzetesen tájékoztatni kell. A munkavégzés a letartóztatott büntetőeljárási jogainak gyakorlásában és kötelezettségeinek teljesítésében nem akadályozhatja.

A letartóztatott kérelmére – a fogva tartó intézet lehetőségei szerint – általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatásban vagy szakképzésben való részvételre jogosult. Ha a fogva tartó intézetben szervezett általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatás vagy szakképzés folyik, továbbá a reintegrációs programok és foglalkozások valamelyikét biztosítják, a parancsnok a letartóztatott részére engedélyezheti, hogy oktatásban, szakképzésben, programban vagy foglalkozáson részt vehessen, ha ezzel nem veszélyeztetni a fogva tartás biztonságát, és az nem ütközik a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásaiba.

A letartóztatott számára adható jutalmak közül az intézet elhagyásával járó jutalmak nem adhatók. A vele szemben alkalmazható fenytések pedig:

- a feddés;
- a személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése legfeljebb 3 hónapig terjedő időre, legfeljebb havi 50%-kal;
- a fogva tartó intézet által szervezett rendezvényektől, szabadidős és sportprogramokon való részvételtől eltiltás, amely meghatározott alkalmakra vagy legfeljebb 3 hónapra vonatkozhat;
- 15 napig terjedő magánelzárás. Ha dolgozik, a magánelzárás 10 napig terjedhet.

A fenytés végrehajtása nem akadályozhatja a letartóztatott büntetőeljárási jogainak gyakorlásában és kötelezettségeinek teljesítésében.

6.3.5. A letartóztatott elmeállapot-megfigyelése

Ha a fogva tartó intézetben elhelyezett letartóztatott elmeállapotának megfigyelését a bíróság elrendelte, a fogva tartó intézet a letartóztatottat haladéktalanul az IMEI-be szállítja. Az elmeállapot megfigyelésének befejezésekor az IMEI megküldi véleményét a megfigyelést elrendelő bíróságnak. Ha az IMEI véleménye szerint a letartóztatott kóros elmeállapotú, a letartóztatás végrehajtását vagy a letartóztatott gyógykezelését a bíróság más döntéséig az IMEI végzi. Ha a letartóztatottnál a fogva tartó intézet kóros elmeállapotra utaló tüneteket észlel, megvizsgálás céljából haladéktalanul az IMEI-be utalja, és erről egyidejűleg értesíti a rendelkezési jogkör gyakorlóját. Az IMEI a vizsgálat eredményéről haladéktalanul értesíti a beutaló fogva tartó intézetet és a rendelkezési jogkör gyakorlóját. Az IMEI, ha a beutalt letartóztatott fekvőbeteg gyógyintézeti kezelése nem szükséges, a vizsgálati eredményről készült dokumentációt megküldi a bv. orvosnak. Ha a vizsgálat eredménye szerint a letartóztatott kóros elmeállapotú, a letartóztatás végrehajtását a rendelkezési jogkör gyakorlójának eltérő döntéséig az IMEI végzi. Ha a letartóztatottnál veszélyeztető állapot nem áll fenn, és a kezelést visszautasítja, valamint ha a vizsgálat pszichiátriai megbetegedést nem igazolt nála, az IMEI haladéktalanul intézkedik a letartóztatottnak a beutaló fogva tartó intézetbe történő visszaszállításáról. Erről az IMEI a rendelkezési jogkör gyakorlóját haladéktalanul értesíti.

6.3.6. A letartóztatott szabadítása

Esetei:

- a letartóztatás ideje lejárt;
- a letartóztatást megszüntették;
- a nyomozást vagy az eljárást megszüntették, és az erről szóló határozatot kézbesítették.

Ha a bíróság a letartóztatást a tárgyaláson szünteti meg, az erről szóló végzés és az értesítőlap átadása után a letartóztatottat – ha más ügyben nem kell fogva tartani – helyben szabadítani kell, az arról szóló tájékoztatás mellett, hogy szabadulási igazolásának átvétele vagy az elszámolás érdekében a fogva tartó intézetet a következő munkanapon, hivatali időben keresse fel. A letartóztatott bíróságon történő szabadítása esetén a bíróság személyazonosításra alkalmas igazolást állít ki a letartóztatott szabadításáról, amennyiben a szabadított letartóztatott nem kíván visszatérni a bv. intézetbe. A fogva tartó intézet az értesítőlap bevétele nélkül szabadítja azt a letartóztatottat, aki az első- vagy másodfokú bíróság által nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamát letöltötte. Ha a letartóztatottnak a letartóztatást követően idegenrendészeti őrizetet vagy menekültügyi őrizetet kell töltenie, a fogva tartó intézet a szabadítás időpontját legkésőbb 3 nappal megelőzően értesíti az illetékes idegenrendészeti vagy a menekültügyi hatóságot. Ha az idegenrendészeti vagy a menekültügyi hatóság az értesítés alapján a szabadítás időpontjában nem veszi át a letartóztatottat, ez a letartóztatott szabadítását nem akadályozhatja meg.

6.4. Speciális letartóztatási esetek

A nemzetközi bűnügyi együttműködéssel összefüggésben kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy fogva tartását a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben kell végrehajtani. Az országos parancsnok erre a célra – kivételesen – más bv. intézetet is kijelölhet. A bv. intézet az ideiglenes kiadatási, illetve kiadatási letartóztatásban lévő személyt az igazságügyért felelős miniszter vagy a bíróság döntése alapján, az ideiglenes átadási vagy átadási letartóztatásban vagy ideiglenes végrehajtási letartóztatásban lévő, illetve ideiglenesen átszállított személyt a bíróság döntése alapján helyezi szabadlábra. A letartóztatott személyt – más állam részére történő átadásakor – az illetékes rendőri szerv megbízottja az intézetben veszi át. A rendőrség megbízottja részére az intézet elismervény ellenében átadja a személy letéti tárgyait és a nyilvántartási okmányok másolatát is.

7. Női fogvatartottakkal kapcsolatos speciális reintegrációs tiszti feladatok

Jogszábhályhely

8/2015. (I. 20.) OP-szakutásítás 1–48.

Jelen tankönyv terjedelmi korlátjai nem teszik lehetővé, hogy részletesen bemutassuk a női fogvatartottakra vonatkozó speciális szabályokat, ezért csak a velük foglalkozó reintegrációs tisztek – általánostól eltérő – speciális feladatait rendszereztük. Ezeken a speciális feladatokon kívül a női fogvatartottak részlegén vagy intézetében szolgálatot teljesítő reintegrációs tisztek az I. fejezetben tárgyalt feladatköröket természetesen és értelemszerűen teljesítik.

A reintegrációs tiszt a női fogvatartottak intézetében⁹⁰ (is) figyelemmel kíséri és

- *havi jelleggel* szűrőpróbaszerűen ellenőrzi a reintegrációs részlegén tartózkodó fogvatartottak
 - bolti vásárlását, csomagfogadását, az elhelyezési zárkák rendjét és tisztaságát, tűzbiztonsági berendezéseinek, valamint berendezési tárgyainak állapotát, meglétét;
 - anyagi ellátását (egyéni zárkatisztasági szerek, ruházat, ágynemű);
 - vonatkozásában a technikai eszközöket;
 - valamint a fogvatartotti hirdetőtáblán és faliújságon lévő anyagok aktualitását, a kötelező elemek meglétét, pontosságát;
 - étkezését;
 - munkahelyi magatartását, munkavégzését;
- *heti jelleggel* szűrőpróbaszerűen ellenőrzi
 - a bűntársi kapcsolatokat a FANY adatai alapján;
 - a végrehajtási fokozat szerinti elhelyezést;

⁹⁰ A női fogvatartottak részére elsődlegesen kijelölt Kalocsai Fegyház és Börtön (munkaköri és házirendbeli) reintegrációs tisztekre vonatkozó belső szabályozását vettük alapul.

- a dohányzási szokások szerinti elhelyezést;
- az ágy szerinti elhelyezést, különös tekintettel az idős és egészségügyi engedéllyel rendelkezőkre;
- a gyógyszerosztást;
- az emeletes ágyakon lévő ágylétra és a gurulásgátló meglétét, annak használhatóságát;
- az irányítása alá tartozó szakkör(ök), öntevékeny szervezet(ek) működését, annak rendjét és az azokkal kapcsolatos dokumentálások folytonosságát;
- a magánelzárást, biztonsági vagy fegyelmi elkülönítést töltő fogvatartottakat;
- a fogvatartottak körleten belüli magatartását.

A bv. osztályvezető által meghatározott időpontig, de legkésőbb december 15-éig írásos éves összefoglaló jelentést készít reintegrációs részlege helyzetéről és saját tevékenységéről az alábbiak szerint:

- számot ad a csoport létszámáról, az év során a csoportba került és onnan távozott személyek létszámáról;
- a jellemző szociális és kapcsolattartási körülményekről;
- a csoport intézeti rendbe való beilleszkedésének helyzetéről, a csoportfoglalkozások számáról, témáiról, azok eredményeiről;
- az önállóan szervezett és vezetett kulturális és sportprogramok számáról, az azokon szerzett tapasztalatokról;
- az oktatásban és szakképzésben való bekapcsolódást célzó módszereiről, azok eredményeiről;
- a dolgozó fogvatartottak munkafegyelméről, a munkáltatókkal való együttműködés módszereiről, kapcsolatuk értékeléséről;
- a csoport fegyelmi helyzetéről, a fegyelmi vétséget elkövetőkkel való egyéni foglalkozás módszereiről, az elért eredményekről;
- az egyéni foglalkozások általánosítható tapasztalatairól;
- a karitatív és egyéb szervezetekkel való együttműködésről, az esetleges problémákról;
- a szabadulás előkészítésére tett intézkedéseiről, az esetleges családterápiáról;
- a büntetés-félbeszakítások, rövid tartamú eltávozások számáról, az esetleges negatív jelenségekről;
- a fogvatartottak hangulatáról, az azt befolyásoló pozitív és negatív jelenségekről.

A hónap utolsó munkanapjáig⁹¹ jelentést ír a bv. osztályvezető felé a zárkamegbízottak névsoráról, a reintegrációs csoportokat érintően a televízióval való ellátottságról (intézeti, illetve magántulajdon esetében is), a következő havi szakköri névsorról, az adott hónap egyéni és csoportos foglalkozásainak adatairól, a gurulásgátlók és ágylétrák ellenőrzéséről, a fogvatartotti bolti vásárlások és a szűrőpróbaszerű fogyasztás ellenőrzéséről, valamint az ezekkel kapcsolatos esetleges intézkedésekről.

⁹¹ A vezető reintegrációs tisztnek írásbeli beszámolót készít a fogvatartotti csoportlétszám alakulásáról, a szakköri tevékenységről, a fegyelmi és jutalmazási helyzetről, a kulturális és sportprogramokról, az esetleges ágyipoloska-fertőzőségben érintett zárkákról, az általános fogvatartotti hangulat értékeléséről, valamint a fogvatartotti csoportot érintő egyéb problémákról.

Mindezek mellett egyéni foglalkozás keretében értékeli a fogvatartott által vállalt feladat végrehajtását. Az intézet a lehetőségek szerint támogatja a fogvatartottak oktatását, szakképzését, önképzését. Az erre irányuló igényt a reintegrációs tisztnél kell bejelenteni. Ugyanez az eljárás, ha a fogvatartott szakkörben szeretne részt venni, illetve ha könyvtárból szeretne könyvet kölcsönözni. A fogvatartott a meghirdetett sportprogramokra szintén a reintegrációs tisztnél jelentkezhet. A karitatív és missziós tevékenységet végzők az intézet lelkészével előzetesen egyeztetett időpontban tartják meg rendezvényeiket, ezekről a fogvatartott a lelkésztől, a hirdetőtáblákról, a reintegrációs tiszttől értesülhet.

Naponta reintegrációs tiszti szemlét tart, annak tényét és tapasztalatait dokumentálja, illetve heti rendszerességgel tisztasági szemlét tart a zárkákban. A tisztasági szemle kiterjed

- a zárkák berendezéseire, a berendezési tárgyak meglétére, állapotára;
- a zárkák rendjére, tisztaságára;
- a zárkaszekrények rendjére, tisztaságára;
- a zárka ágyainak elhelyezésére, annak ellenőrzőnyílásból való beláthatóságára;
- arra, hogy minden fogvatartott a számára kijelölt helyen aludjon, a számára kijelölt szekrényt használja;
- a közízlésnek megfelelő zárkadekorációra;
- a fogvatartottak egyéni ápoltságára, öltözetére;
- az ablakok, ablakpárkányok, falak, mennyezet tisztaságára;
- külön figyelemmel arra, hogy a fogvatartottak semmit nem tárolnak az ablakban;
- hőség esetén a járványügyi előírások érvényesülésére (például élelmiszerek eltarthatóságára);
- az esetleges poloskafertőzöttség jeleire (véres nyom a falon, elnyomott élőködő, ürüléknyom stb.).

Az észlelt hiányosságok visszaellenőrzéséről határidő kiszabásával a reintegrációs tisztek gondoskodnak, az intézkedésre okot adó körülményeket előljárójuknak jelentik.

8. Az anya-gyermek részlegben elhelyezett fogvatartottakkal kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 128–128/B §

8/2014. (XII. 12.) IM-rendelet 17. § (5), 20–24. §

8/2015. (I. 20.) OP-szakutastás 1–48.

Különleges gondozási és kezelési mód igényeltetik a büntetés-végrehajtási rendszeren belüli anya-gyermek részlegben elhelyezett női fogvatartottak esetében is. Azért speciális az e részlegben dolgozó reintegrációs tiszt feladatköre, mert nemcsak a fogvatartott nők a célcsoport, hanem kiemelt figyelmet kell szentelnie az ott elhelyezett gyermekek érdekei védelmének. Az anya-gyermek részlegben szolgálatot teljesítők köre szintén speciális a büntetés-végrehajtás viszonylatában, hiszen itt a körletfelügyelőn és a reintegrációs tiszten kívül a fogvatartott

anyák és gyermekeik megsegítésére védőnő (hivatalos megnevezése: főápoló) és csecsemő-gondozók is szolgáltatást teljesítenek.

A jogszabály értelmében, amennyiben a szülésre a szabadságvesztés végrehajtása alatt kerül sor, és az együttes elhelyezést kizáró ok⁹² nem áll fenn, a gyermeket egyéves koráig az anyjával együtt kell elhelyezni. Együttes elhelyezés esetén a bv. intézet a gyermek részére teljes körű ellátást biztosít.⁹³

Az anya és a gyermek együttes elhelyezését a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet erre a célra kijelölt részlegén (a továbbiakban: anya-gyermek részleg) kell biztosítani. Anya és gyermeke csak célszállítással szállítható. A bv. intézet az anya-gyermek részlegre helyezésről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot.

Ha a szülő fiatakorú, akkor törvényes képviselőjét, valamint gyermeke törvényes képviselőjét is értesíteni kell. Ha a fiatakorú szülő és törvényes képviselője, illetve gyermeke törvényes képviselője között vita merül fel az elhelyezéssel kapcsolatban, a gyámhatóság döntését kell kérni.

Letartóztatott anya esetében az anya-gyermek részlegre történő áthelyezéshez a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyét előzetesen be kell szerezni. Ha a rendelkezési jogkör gyakorlója nem járul hozzá az áthelyezéshez, a Bv. Központi Kórház főigazgató főorvosa kezdeményezi az anya lakóhelye szerint illetékes gyámhatóságnál a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését.⁹⁴

8.1. A reintegrációs tiszt feladatai

Az anya-gyermek körlet reintegrációs tisztje mindazon általános és speciális feladatok teljesítésére kötelezett, amelyeket az első fejezetben tárgyaltunk. Vannak azonban további különleges feladatkörök is, amelyeket csak taxatíván sorolunk fel, az egyes munkakörök bővebb kifejtését az anya-gyermek körlet életrendjének bemutatása során részletezzük. Hatáskörét tekintve a részleg reintegrációs tisztje a körleten szolgáltatást teljesítő körletfelügyelők szolgálati eljáráója, a csecsemőgondozók számára pedig utasítási joga van a fogvatartottak vonatkozásában. Továbbá:

- a fogva tartott anyák és gyermekeik elhelyezésénél, annak megváltoztatásánál egyeztet a védőnővel, távolléte esetén a csecsemőgondozóval;

⁹² Az anya és a gyermek együttesen nem helyezhető el, ha az anya a gyermek gondozását nem vállalja, a bíróság a szülői felügyeletet az anya valamennyi gyermekével kapcsolatosan megszüntette, ha az anya ellen a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt eljárás indult, vagy az anya – egészségi állapota miatt – a gyermek gondozását, nevelését nem tudja ellátni. Ez utóbbi esetben, ha az anya a gyermekét szoptatja, a gyermek a bv. intézet anya-gyermek részlegén elhelyezhető.

⁹³ Az anya és gyermeke együttes elhelyezése esetében a gyermek elhelyezése iránt indított eljárás elbírálására a bv. intézet székhelye szerint illetékes bíróság jogosult. Ha a női elítélt egy évnél fiatalabb gyermekét gondozza, és a szabadságvesztés elhalasztását vagy félbeszakítását nem engedélyezték, vagy azt az elítélt nem kérte, továbbá az együttes elhelyezést kizáró ok nem áll fenn – az elítélt kérelmére –, a gyermeknek egyéves koráig az anyjával való együttes elhelyezéséről a BVOP elhelyezésért felelős szakterületének vezetője a kérelem beérkezésétől számított 15 napon belül határozattal dönt.

⁹⁴ A gyermek családi jogállására a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. rendelkezései az irányadók, amelyről a területileg illetékes gyámhivatal nyilatkoztatja az anyát.

- a körleten a biztonsági feladatok végrehajtásában elfoglaltsága függvényében részt vesz;
- a fogvatartottak számára érkezett csomagokat (általános, gyermekek számára érkezett) a biztonsági főfelügyelővel és a csecsemőgondozóval közösen vizsgálja át és osztja ki;
- jutalomként a fogva tartott anyák gyermekükkel kimaradáson vehetnek részt. A jutalmazás e formájára a reintegrációs tiszt tesz javaslatot. A kimaradás megszervezésénél figyelemmel kell lenni a jogszabályi előírásokon felül a gyermek korára, egészségi állapotára, anyával való viszonyára. Csoportos kimaradás esetén maximum 3 fő távozhat el, amelyen jelen kell lennie a reintegrációs tisztnak, a védőnőnek, és lehetőség szerint férfi felügyeletet is biztosítani kell;
- amennyiben valamely fogvatartott anyára az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazandók, vagy átmeneti részlegre sorolt, úgy a reintegrációs tiszt javaslatot készít arra vonatkozóan, hogy a gyermek az anyával együtt minél gyakrabban tartózkodhasson otthoni környezetben. A gyermek csak rendezett családi és lakáskörülmények esetén vihető haza abban az esetben, ha:
- az apa vagy más törvényes képviselő vállalja, hogy a gyermeket az anyával együtt visszakíséri az intézetbe;
- a gyermek átadását, átvételét igazoló nyomtatványt aláírta.

8.2. Befogadás, elhelyezés és kapcsolattartás az anya-gyermek részlegen

A Bv. Központi Kórházból célszállítással érkező fogva tartott anyát és gyermekét a részlegen kell elhelyezni. A befogadási eljárás is itt történik, ez alatt a nyilvántartó csoport munkatársa és a kijelölt egészségügyi szakápoló is jelen van.

A szabadságvesztés letöltésére gyermekével együtt önként jelentkező elítélt befogadása szintén a részlegen történik. Az önként jelentkezőről a biztonság-főfelügyelő értesíti a reintegrációs tiszttel, valamint a bünygyi nyilvántartót. A fogva tartott anya gyermekét az intézettel szerződésben álló gyermekorvos a védőnő jelenlétében az anya befogadásának napján vagy a következő napon megvizsgálja, a gyermek korához, állapotához illeszkedően előírja a táplálási és szükség szerint a kezelési, ellátási rendet. Az elhelyezésre szolgáló lakóhelyiséget a védőnővel történt egyeztetést követően a reintegrációs tiszt jelöli ki. A Fogvatartotti Alapnyilvántartásban a reintegrációs tiszttel jegyzi elő az adott lakózárkába a fogvatartottat.

A befogadási eljárás során az anyának tájékoztatást kell adni az együttes elhelyezésre vonatkozó szabályokról. Az anya és gyermeke befogadásáról a védőnő, távollétében a reintegrációs tiszt haladéktalanul értesíti a gyermekorvost, illetve a Kecskeméti Járási Gyámhivalt.

A reintegrációs tiszttel a lakóhely szerint illetékes gyámhivaltal tájékoztatja a közös elhelyezésről, valamint a Magyar Államkincstárnál igényli a gyermek után járó ellátások folyósítását. A fogvatartott anya gyermeke után járó egyszeri anyasági támogatás folyósítása iránti kérelmét (a fogvatartott személyi és bv. adatainak feltüntetésével) a részleg reintegrációs tiszttel soron kívül megküldi a Magyar Államkincstár Bács-Kiskun Megyei Igazgatóságának. Ennek dokumentációját a gyermek anyagában kell elhelyezni. Ha az anya, illetve a gyermek nem rendelkezik az igényléshez szükséges okmányokkal, azokat be kell

szerezni. Az iratok beszerzése a reintegrációs tiszttal feladata a pártfogó felügyelő értesítése mellett. A bv. intézet az anya-gyermek részlegben elhelyezett gyermekekre tekintettel járó családi pótlék felhasználható részét a gyermek teljes körű ellátására vagy teljes körű ellátásának kiegészítésére fordíthatja, így különösen tápszerrel, ruházattal, gyógyszerrel, pelenkával, játékokhoz szükséges eszközökkel való ellátására, valamint a gyermek fejlesztésére fordítja. A családi pótlék igénylése a „Kérelem családtámogatás megállapításra intézményi elhelyezés esetén” nyomtatványon történik. A családi pótlék igénylése a reintegrációs tiszttal feladata a nyomtatvány átirattal történő megküldésével a Magyar Államkincstár helyi irodájának. A családi pótlékot az intézet javadalmi számlájára kell igényelni, az intézet annak teljes összegét a gyermek tartására fordítja.

A fogva tartás idejét megelőzően született gyermekkel történő együttes elhelyezés esetén az egyszeri támogatás igénylésében – ha az még nem történt meg – a védőnő, a reintegrációs tiszttal, a pártfogó felügyelő az anyának segítséget nyújt, azonban az igazolás beszerzése a fogvatartott anya feladata.

Az anya-gyermek részlegben 1 év időtartamra, egy lakóhelyiségben egy anya és gyermeke helyezhető el. Amennyiben a gyermek a lakóhelyiségben tartózkodik, az ajtót minden napszakban nyitva kell tartani. A részleg, valamint a lakóhelyiség felszerelését ki kell egészíteni a gyermek elhelyezéséhez és gondozásához szükséges, a közegészségügyi követelményeknek megfelelő berendezési, felszerelési tárgyakkal, és gondoskodni kell a folyamatos egészségügyi felügyeletről.

Az anya-gyermek részlegben az anyákon kívül más fogvatartott nem helyezhető el. Biztosítani kell a bv. intézet más fogvatartott által nem használt részén az anyák és gyermekek szabad levegőn tartózkodására részben fedett, az időjárás viszonyaitól is védett, alkalmas területet. A fogvatartott és a gyermek szabad levegőn tartózkodását naponta legalább két alkalommal lehetővé kell tenni. Az időjárás függvényében törekedni kell arra, hogy az időtartam összességében meghaladja az egy órát. Az anya-gyermek részlegben biztosítani kell a befogadóképességnek megfelelő gyermekmegőrző helyet az anya távollétének idejére. Ilyenkor a gyermek felügyeletét, gondozását csak a csecsemőgondozó láthatja el.

Az anya-gyermek részlegben biztosítani kell az időszakos felügyeletet; a folyamatos csecsemőgondozói szolgálatot; a rendszeres gyermekorvosi és védőnői ellátást; valamint pszichológus közreműködését. Az anya-gyermek részlegben a lakóhelyiségek berendezését, felszerelését a gyermek elhelyezését szolgáló tárgyakkal kell kiegészíteni, de a bv. intézet parancsnoka elrendelheti a kötelező berendezési, felszerelési tárgyakon túl további gyermekápolási kellékek beszerzését, amennyiben azt szükségesnek tartja.

A fogvatartottak elhelyezése, ellátása során az alábbi eltéréseket kell alkalmazni:

- az elsősegélynyújtó helyet a csecsemők ellátásához szükséges felszerelésekkel kell kiegészíteni;
- a gyermekek fürdetésére közös, gyermekkádval és pelenkázóval ellátott helyiséget kell kialakítani;
- a gyermekek szoptatást kiegészítő vagy helyettesítő ételmezését a gyermekorvos és a védőnő utasításainak megfelelően kell összeállítani;
- a gyermekek tápszerreinek, ételeinek, italainak elkészítésére, tárolására, melegítésére külön konyhát kell kialakítani;
- az ételmezések szétosztását a higiénés szabályok fokozott betartásával a csecsemőgondozó, illetve a felügyelet végzi;

- a gyermek etetése a bv. intézet által biztosított élelmiszerekkel az anya feladata;
- az etetések gyakoriságát és módját a csecsemőgondozó felügyeli;
- evőeszközöket és poharat a fogvatartottnak személyre szólóan kell kiadni, tisztán tartásukról az anya gondoskodik, ezt rendszeresen ellenőrizni kell;
- a gyermekek számára megfelelő ruházatot kell biztosítani;
- a lakóhelyiségben folyamatosan biztosítani kell egy váltás csecsemőruházatot, valamint a fürdetéshez, pelenkázáshoz, etetéshez szükséges anyagokat, ápolási szereket;
- az anya-gyermek részlegen belül a csecsemőruhák mosását, szárítását a fogvatartottak végzik;
- a gyermek pelenkázására egyszer használatos pelenkát kell biztosítani a szükséges mennyiségben;
- a használt pelenkát lakóhelyiségen kívül, kijelölt helyen, zárt hulladékgyűjtő-edényben kell tárolni az elszállításig;
- a bv. intézet által kiadott ruházatot, törülközőt, ágyneműt szükség szerinti gyakorisággal kell cserélni;
- a lakóhelyiség tisztán tartását az ott elhelyezett fogvatartottak végzik, ezt folyamatosan ellenőrizni kell;
- a lakóhelyiségben folyamatosan kell meleg vizet biztosítani;
- a fogvatartottak számára legalább napi gyakorisággal, gyermekeknek naponta szükség szerint kell lehetővé tenni a fürdést, illetve fürdétést;
- az anya-gyermek részleg helyiségeiben az előírt hőmérsékletet biztosítani kell;
- dohányozni és tv-t nézni csak a bv. intézet házirendjében meghatározottak szerint lehet;
- a csecsemőről az anya kérésére fénykép, digitális fénykép készítését havi rendszerességgel biztosítani kell a családi kötődés erősítése érdekében. A fénykép elkészítésének költségét az anya viseli, de a bv. intézet átvállalhatja. A fénykép készítését az anyának kérelmi lapon kell kérnie a reintegrációs tisztától, aki azt a FANY-rendszerben rögzíti, majd továbbküldi engedélyezésre a szolgálati út betartásával. A fényképfelvételt minden esetben a reintegrációs tiszt vagy állományi tag készíti el a biztonsági és adatvédelmi szabályok figyelembevételével. A fényképfelvétel készülhet a hozzátartozók által behozott fényképezőgéppel, ebben az esetben az előhívás költsége az övék, de készülhet az intézeti fényképezőgéppel is. Ebben az esetben a fotók megrendelése előtt a reintegrációs tiszt ellenőrzi, hogy a fogvatartottnak van-e elegendő letéti pénze az előhíváshoz. Az előhívás külső fotólaborban történik, arról számlát állítanak ki, ez alapján történik az elszámolás. A külső fotólaborban a fotók megrendelése, azok átvétele, az intézet pénztárában történő elszámolás a reintegrációs tiszt feladata.

Ha az anya kilép a lakóhelyiségből, és a gyermek bent marad, a lakóhelyiség ajtaját kitarva kell tartani. A fogvatartottal szemben kényszerítő eszköz csak kivételesen alkalmazható, olyan módon, hogy az a gyermeket semmilyen körülmények között ne veszélyeztesse.

A látogatás a bv. intézet parancsnokának engedélyével történik. Az első látogatás során a hozzátartozót tájékoztatni kell arról, hogy az általános szabályoktól eltérően rendszeres látogatás engedélyezését kérheti. A látogatási engedélyt többszöri látogatásra, az anya

és gyermeke bv. intézeti tartózkodásának idejére előzetesen kell kiadni, amely visszavonásig érvényes. A látogatásokat a kérelemnek megfelelően, de hetente legalább egy alkalommal engedélyezni kell. A látogatóhelyiség kijelölése a vonatkozó előírások betartása mellett történhet. Lehetővé kell tenni, hogy a látogató és a gyermek között a megfelelő fizikai és érzelmi kontaktus létrejöhessen. A látogatóhelyiségben olyan eszközöket, játékokat kell biztosítani, amelyek a gyermek-látogató kapcsolat során az érzelmi kötődés kialakítását segítik.⁹⁵ A fogvatartott az engedélyezett kapcsolattartóit bv. fokozatának és rezsimkategóriájának megfelelő időtartamban fogadhatja. Férfi látogató esetén férfi felügyelet jelenlétét kell biztosítani. Amennyiben a gyermek apja büntetés-végrehajtási intézetben van elhelyezve, abban az esetben az intézeti megkeresést követően a fogvatartott körszállítással kerül átszállításra a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet I. számú egységbe. A biztonsági osztály az adott héten a fogvatartottat a részleg reintegrációs tisztjével egyeztetett időpontban kiszállítja a gyermek-láthatásra. A gyermekláthatás szabályairól az anyát a befogadás során a reintegrációs tiszt tájékoztatja. A fogva tartott anya kérelmi lapon az intézet parancsnokától kérheti a részlegben tartózkodás időtartamára szóló látogatási engedélyt. Ha a kapcsolattartást az anya részére a rendelkezési jogkör gyakorlója nem engedélyezte, a látogatáson az anya nem lehet jelen. A gyermeket a közeli hozzátartozók a reintegrációs tiszttel történt előzetes egyeztetés után hetente legalább egy alkalommal 1 óra időtartamban látogathatják. A látogatás hivatali munkaidőben történik.

A részlegben elhelyezett gyermek számára csomag küldhető, havi darabszáma nem korlátozott, súlyhatára maximum 5 kg, mérete és vásárlási feltételei pedig az általános szabályok szerint alakulhatnak. A csomagban a gyermek számára beküldhető tárgyak: tisztálkodási szerek, papsitörő, külön védőnői engedéllyel gyermekágyra szerelhető zenélő forgó, egyéb használati eszközök (cumisüveg, etetőedény, játék), babaruházat. A babacsomagban nem küldhető a gyermek számára: élelmiszer, gyógyszer, tápszer, vitaminkészítmény.

A fogvatartottak számára olyan foglalkoztatási programokat, szakköröket, képzéseket kell szervezni, amelyek elősegítik a szabadulás utáni családi életben való szerepvállalásukat. Az anyáknak és gyermekeiknek közös, a hospitalizációt csökkentő programokat, csecsemőmozgást kell szervezni. Törekedni kell az anyák és gyermekek számára együttműködő partnerek segítségével megvalósuló programok biztosítására. Az anya-gyermek körletre történő befogadás után a börtönlelkész lehetőséget biztosít az anyának, hogy gyermeke vallásos neveltetéséről nyilatkozhasson. Amennyiben az anya által megjelölt vallási közösségéhez tartozáshoz eljárás szükséges, beszerzi a gyermek életében jelentős eseményekkel kapcsolatban döntési lehetőséggel rendelkezők hozzájárulását, és a döntési lehetőséggel rendelkezők egyetértése esetén megszervezi a vallási közösséghez tartozáshoz szükséges

⁹⁵ A látogatás időpontja minden hónap második szombatja 08.00–16.00 óra között és egy, a reintegrációs tiszt által biztosított hétköznapi, amely családi beszélő. Gyermekláthatást a hozzátartozók előzetes telefonos egyeztetés alapján kérhetnek, amelynek időpontja munkanapokon 09.00–14.00 óra, időtartama egy óra. Gyermekláthatásra jogosultak köre: az apa, a nagyszülő, a testvér, továbbá – ha a szülő és a nagyszülő nem él, illetőleg a kapcsolattartásban tartósan akadályozott, vagy kapcsolattartási jogát önhibájából nem gyakorolja – a gyermek szülőjének testvére, valamint szülőjének házastársa is jogosult, illetve akinek a gyermeket a közös elhelyezés megszüntét követően ki szeretné adni (leendő gyám). A látogatás az e célra berendezett helyiségben, felügyelet mellett zajlik, a beszélgetéseket ellenőrzik. *(A Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet anyagyermek részlegének házirendje.)*

eljárás lebonyolítását. A döntési lehetőséggel rendelkezők véleménykülönbsége esetén az anya lakóhelye szerint illetékes gyámhatóság döntését kell kérni.

Együttes elhelyezés esetén az anya a gyermek felett a gondozás és a nevelés jogát gyakorolja. A gyermek felett szülői felügyeletet gyakorló vagy a gyermekkel kapcsolattartásra jogosult másik szülő, a testvér és a gyermekkel kapcsolattartásra jogosult nagyszülő, valamint a gyám részére heti egy alkalommal a kapcsolattartást és a gyermek fejlődéséről a megfelelő tájékoztatást biztosítani kell.

Ha az elítélt vele együtt elhelyezett gyermekét elhanyagolja, bántalmazza vagy fejlődését egyéb módon veszélyezteti, a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt anya és gyermeke együttes elhelyezésének megszüntetéséről, és erről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot. Ilyen esetben a bv. intézet intézkedik a gyermek anyától való elkülönítéséről, és a gyámhatóság intézkedéséig biztosítja a gyermek teljes körű ellátását az anya-gyermek részlegen, az úgynevezett „gyermekmegőrzőben”. Ilyenkor is biztosítható, hogy az anya felügyelet mellett szoptathassa gyermekét.

Amennyiben az anya a gyermekét annak egyéves kora előtt haza kívánja adni, azt az intézetparancsnokhoz címzett kérelmi lapon kell kezdeményeznie. A reintegrációs tiszt és a védőnő a kérelem engedélyezését követően megkezdi a gyermek családba helyezését. Az eljárás keretében felveszik a kapcsolatot az anya lakóhelye szerint illetékes gyámhivattal a gyámkirendelési eljárás lefolytatása végett. A gyermek a gyámkirendelő határozatban megjelölt személy számára előzetes egyeztetés után adható ki.

Ha az együttes elhelyezés megszűnése esedékes, az anya és gyermeke elválásának előkészítésére különös gondot kell fordítani. A várható szabadulásról a gyámhatóságot a szabadulás előtt 60 nappal vagy soron kívül értesíteni kell. Ha ez nem lehetséges, haladéktalanul értesíteni kell a Bács-Kiskun Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat nevelőszülői hálózatát. Törekedni kell arra, hogy a gyermek családban kerüljön elhelyezésre. A közös elhelyezés megszüntetéséről tájékoztatni kell a Magyar Államkincstárt, a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kecskemét Járási Hivatal Járási Gyámhivatalát, illetve a lakóhely szerint illetékes gyámhatóságot, amely jelenleg szintén a reintegrációs tiszt feladata. Ha a törvényes képviselő vagy a kirendelt gyám a gyermek átadását az anyával együttes elhelyezés időtartamának letelte előtt kéri, a gyámhatóságot soron kívül értesíteni kell.

A gyermek lakóhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a szabadulás előkészítésekor a befogadó környezet felkészítésében, valamint a családi kapcsolatok erősítésében segítséget nyújt. Amennyiben a gyermek lakhatása a szabadulás után nem biztosított, a bv. pártfogó nyújt segítséget annak feltételeinek megteremtésében, hogy a befogadó körülmény alkalmas legyen a gyermek fogadására.

8.3. Egészségügyi aspektusok és iratkezelés a reintegrációs tiszt feladatai között

A részlegen heti egy alkalommal biztosítani kell a gyermekorvosi rendelőt. Sürgős esetben a gyermekorvost értesíteni kell soron kívüli vizsgálat szükségességéről. Ha a gyermeknél a csecsemőgondozó betegség tünetét észleli, szükség szerinti ellátásáról intézkedik. Sürgős szükség esetén vizsgálatra – csecsemőgondozói kísérettel – az intézet saját járművével vagy a mentőszolgálat igénybevételével a gyermekorvosi ügyeletre, illetve a Megyei Kórház Gyermekosztályára kell szállítani a gyermeket. Gyermek egészségügyi intézménybe szál-

lítását ügyintézői engedéllyel rendelkező állományi tag végzi az intézet személygépkocsijával. Gyermeket intézeti gépjárműben csak gyermekülésben lehet szállítani. Mentőszolgálat igénybevétele esetén a biztonsági főfelügyelő jelenti az eseményt a biztonsági tisztnak, és biztosítja a mentő érkezését, távozását. Amennyiben a csecsemőgondozó a gyermek kiszállítása miatt a részleget elhagyja, a gyermekeket a lakózárkában (lehetőleg a gyermekágyban) kell elhelyezni a csecsemőgondozó visszaérkezéséig vagy másik csecsemőgondozó megérkezéséig. A gyermek kiszállításáról a védőnőt minden esetben tájékoztatni kell. Amennyiben a gyermek 5 napot meghaladóan kórházban van, a reintegrációs tiszttel gondoskodik arról, hogy legalább hetente egy alkalommal a fogva tartott anya meglátogathassa. A látogatás engedélyezése csak kivételesen tagadható meg, például ha a gyermek kórházi kezelésének szükségességét az anya veszélyeztető magatartása, továbbá fertőző megbetegedés okozta, illetve azt biztonsági szempontok indokolják. A kórházi kezelés idején – a gyermekorvos véleménye alapján, szükség szerint – gondoskodni kell arról, hogy a gyermek anyatejet kapjon.⁹⁶

A gyermeket az anyával együtt kell a gyermekorvosi vizsgálatára és a kötelező védőoltásokra kísérni.

A részlegben elhelyezett fogva tartott anya egészségügyi ellátására a fogvatartottak egészségügyi ellátására vonatkozó hatályos jogszabályok, BVOP-szakutasítások és intézetparancsnoki intézkedések az irányadók. Az anya külkórházi kezelése esetén a kórházi kezelést követő 3. napon a kijelölt gyámnak át kell adni. A gyermekét ellátni nem tudó részlegre helyezett anya gyermekének ellátását a csecsemőgondozó és a védőnő végzi. Az anya külkórházi kihelyezése és a gyermek kiadása közötti időszakban, valamint a részlegre helyezett gyermekét ellátni nem tudó szoptatós anya gyermekének ellátását a csecsemőgondozó végzi.

A gyermekekkel kapcsolatos iratokat a fogvatartott anyák büntetés-végrehajtási (bűnügyi nyilvántartási, reintegrációs stb.) anyagaitól elkülönítve kell kezelni és tárolni. A gyermekekről vezetett ambuláns napló, egészségügyi kiskönyv, védőoltási kimutatás vezetése, kizárólag a gyermekorvos és a védőnő kompetenciája, a felsorolt iratokba való betekintési jogok vonatkozásában is. A belső használatra szerkesztett ápolási lapot és táplálkozási füzetet a csecsemőgondozók vezetik. A gyermek végleges kiadása esetén egészségügyi kiskönyvét, születési anyakönyvi kivonatát, lakcímgazoló kártyáját, taj- és adókártyáját, zárójelentéseit, leleteit át kell adni az anyának, illetve – más családtag, nevelőszülőnél történő elhelyezés esetén – a kirendelt gyámnak. A kihelyezéssel kapcsolatos gyámhivatali levelezés során keletkezett dokumentumokat (környezettanulmány, gyámkirendelő határozat stb.) – mivel a gyermek adatait is tartalmazza – szintén az anya bv. anyagaitól elkülönítve, a gyermek irataival együtt kell kezelni. Az együttes elhelyezés egyéves kor előtti, kérelemre történő megszüntetésére vonatkozó vélemény a FANY-ban kerül rögzítésre, amely csak az anya adatait tartalmazza, kinyomtatott és aláírt példányát azonban a gyermek iratanyagában is el kell helyezni. A gyermekek bv. intézetben tartózkodása alatt a fent leírt módon keletkező iratok a távozási sorrend számával ellátott külön dossziében, zárt szekrényben tárolandók. Ezek a dokumentumok nem selejtezhettek, 30 év után irattárba helyezendők. A nyilvántartó csoport a fogva tartott anyák iratanyagát kiemelt figyelemmel kezeli, a velük együttesen elhelyezett gyermekek személyes adatait tartalmazó irat azokba nem kerülhet.

⁹⁶ A fogvatartott, illetve az anya-gyermek részlegben elhelyezett gyermek részére csak Magyarországon érvényes forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező gyógyszer, tápszer vagy gyógyhatású készítmény rendelhető. Gyermekeknek gyógyszerrel kizárólag orvosi rendelkezés alapján a csecsemőgondozó adhat be.

9. A tanúvédelemmel kapcsolatos speciális feladatok (a tanúvédelmi összekötő feladatai)

Jogszábhályhely

1/2017. (I. 12.) OP-szakutásítás

Előfordulhat, hogy valamely fogvatartott a büntetés-végrehajtási intézetben a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők védelmi programjáról szóló 2001. évi LXXXV. törvény szerinti védelmi programba kerül behelyezésre. Öt nevezzük védett fogvatartottnak.

A védett fogvatartott a büntetés-végrehajtási szervezet határozattal elrendelt védelmi intézkedése hatálya alá kerül. Intézeti szinten a tanúvédelmi tevékenységet ellátó bv. intézet vezetője által kijelölt személy, az úgynevezett tanúvédelmi összekötő az, aki koordinálja a helyi tanúvédelmi feladatokat. Az összekötő mellett működik a tanúvédelmi munkacsoport,⁹⁷ amely a tanúvédelmi tevékenységet ellátó bv. intézet vezetője által kijelölt csoport, és amelynek tagjai kizárólagosan jogosultak a védett fogvatartottak zártan kezelt adatainak megismerésére és kezelésére, valamint a tanúvédelemmel kapcsolatos bv. intézeti feladatok végrehajtására.

A bv. intézetnek az országos parancsnok engedélye alapján e célra kialakított tanúvédelmi zárkákból és a hozzájuk tartozó helyiségekből álló elkülönített részleg kialakítására van jogosultsága, ahol a tanúvédelmi program hatálya alatt álló fogvatartottak kerülnek elhelyezésre. Az országos parancsnok a részleget felfüggesztheti vagy megszüntetheti.

A Tanúvédelmi munkacsoportot a tanúvédelmi összekötő vezeti, aki az elvégzett feladatokról rendszeresen beszámol a bv. intézet vezetőjének, szükség esetén jelentést tesz a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságán működő Tanúvédelmi Szolgálatnak és a tanúvédelmi vezetőnek. A tanúvédelmi vezető elsődlegesen elektronikus úton tart kapcsolatot a tanúvédelmi összekötővel.

A tanúvédelmi összekötő a jogszabályban rögzített általános reintegrációs feladatokon túl a védett fogvatartott személyi adatait, a védelem végrehajtása során keletkezett és nyilvántartott elektronikus adatokat és iratokat zártan kezeli, ennek érdekében biztosítja, hogy:

- a védett fogvatartott valamennyi adata az elektronikus nyilvántartási rendszerek elkülönített adatbázisaiban legyen nyilvántartva;
- a védett fogvatartottat kizárólag nyilvántartási szám szerint lehet a forgalmi naplóban, a határidőnaplóban és a bv. intézet által vezetett mutatókártonon nyilvántartani, személyi adatait és a védelem végrehajtásával kapcsolatos iratokat kizárólag a tanúvédelmi munkacsoport tagjai kezelhetik;
- a védett fogvatartott védetti státuszának megszűnésével a hatályát veszített tanúvédelmi programmal kapcsolatos iratokat a tanúvédelmi vezetőnek kell megküldeni.

⁹⁷ A tanúvédelmi munkacsoport összeállítására különös figyelmet kell fordítani, és arra a büntetés-végrehajtási, biztonsági, egészségügyi, nyilvántartási szakterületek mellett a szükséges támogató (például gazdasági, informatikai, pszichológusi, bv. pártfogó) feladatok végrehajtására jogosult, lehetőség szerint minél kisebb számú személyt kell kijelölni.

10. A közösségi jóvátétellel kapcsolatos reintegrációs tiszti feladatok

Jogszabályhely

48/2017. (V. 16.) OP-szakutasítás

A hazai büntetés-végrehajtás nagy figyelmet fordít a resztoratív jellegű jóvátételi programok megvalósítására. A szervezet elképzelései szerint a jóvátétel célja a jogerős szabadságvesztésre vagy elzárásra ítélték egyéni önértékelésének fejlesztése, belső motivációs bázisának megteremtése, az elkövetett bűncselekmény kompenzálásának elősegítése, ezáltal a büntetés-végrehajtás társadalmi megítélésének javítása. Ennek értelmében a büntetés-végrehajtásban alkalmazott közösségi jóvátétel olyan tevékenységi forma, amely az okozott sérelem vagy kár szimbolikus helyreállítására irányul, ezáltal alkalmas a szűkebb és tágabb értelemben vett közösség kiengesztelésére, befogadó attitűdjének erősítésére. Programja olyan reintegrációs program, amelynek célja a fogvatartott szembesítése az általa elkövetett bűncselekménnyel, tudatosságának növelése, felelősségvállalásának elősegítése, valamint a szimbolikus módon a helyi közösség számára nyújtott jóvátétel során a megjelenő közösségi értékekhez és érdekhez való elköteleződés erősítése, ezáltal a létrejövő bűnmegelőzési hatás elősegítése. További célja a helyi közösség érzékenyítése, a bv. intézetekben folyó reintegrációs tevékenységek megismertetése, amelyek összességében hozzájárulnak a szabadult fogvatartottakkal szembeni előítéletek enyhítéséhez.

A hazai bv. intézetek gyakran kötnek együttműködési vagy eseti megállapodást a közösségi jóvátételi program megvalósításában együttműködő, elsősorban állami, önkormányzati, egyházi fenntartású intézmény vagy közhasznú jogállású civil szervezetekkel.⁹⁸

A közösségi jóvátételi program megvalósításában részt vevő személyi állományi tagok részére – annak végrehajtását megelőzően – speciális eligazítást kell tartani, amelyen a konkrét biztonsági rendelkezések meghatározásán túlmenően ismertetni kell a jóvátétel célját és a közösségi jóvátételi program elemeit, célcsoportját.

A megállapodások alanyai azok a közösségi jóvátételi programba bevonható fogvatartottak, akiket jogerős szabadságvesztésre vagy elzárásra ítélték, és a jóvátételi programba önként jelentkeznek.⁹⁹ Továbbá fontos tényező, hogy a jóvátételi tevékenység jellegéhez igazodó egészségi alkalmassági követelménynek megfeleljenek, egyéni kockázatértékelésük és rezsimkategóriába sorolásuk alapján azon részt vehessenek, valamint hogy tudomásul vegyék, a jóvátételi programban történő részvételért külön díjazásban nem részesülhetnek.

A jóvátétel jellegétől függő bv. intézeten kívüli helyszín esetében, amennyiben az konkrétan meghatározható – a megállapodás megkötése előtt – előzetes helyszíni szemlét kell tartani. A szemlét a bv. intézet vezetője által kijelölt személyi állományi kör végzi. A reintegrációs tisztt a bevonható fogvatartottak számára elérhető módon hirdeti meg a jóvátételi programot az annak jellege szerint megjelölt tevékenység ismertetésével. A tájékoztatásban feltüntetett határidőig, önkéntesen jelentkezhetnek a fogvatartottak a bv. intézet vezetője által meghatározott módon, a Fogvatartotti Alapnyilvántartásban rögzített kérelem útján.

⁹⁸ A bv. intézetek alapfeladatak maradéktalan ellátása mellett saját megyéjük vonatkozásában bonyolíthatnak le közösségi jóvátételi programot.

⁹⁹ A jóvátételi programban történő részvételre irányuló nyilatkozatot kitöltik és aláírják.

Az önkéntesen jelentkező fogvatartottak közül az vehet részt a közösségi jóvátételben, aki-
nek a bv. intézet vezetője jóváhagyta azt. A javaslat és az engedélyezés során mérlegelni kell
a bevonható létszámot, a jelentkező fogvatartottak rezsimekategorióba, biztonsági kockázati
csoportba való besorolását és egyéni kockázati értékelését.

A közösségi jóvátétel a progresszív végrehajtás reintegrációs programeleme, ezért
a részvétel egyik előfeltétele, hogy a külső helyszínen végzett jóvátételi tevékenység első-
sorban az egyes végrehajtási fokozatokon belüli általános vagy enyhébb rezsimű, valamint
közepes vagy alacsony biztonsági kockázati csoportú fogvatartottak számára engedélyez-
hető. Indokolt esetben, megfelelő biztonsági intézkedések mellett, szigorúbb rezsimbe sorolt
fogvatartott is részt vehet jóvátételi programban. A bv. intézet területén végezhető közösségi
jóvátételi tevékenység esetén a bv. intézet vezetője a bv. intézet sajátosságait figyelembe
véve határozza meg a bevonható fogvatartottak körét.

A közösségi jóvátételi tevékenység megkezdése előtt a reintegrációs tiszt a bevont fog-
vatartottak részére csoportos foglalkozást tart. Ismerteti a jóvátétel célját, tartalmi elemeit
a motiváció megerősítése érdekében. A foglalkozás végrehajtását és lényegi elemeit a FANY
megfelelő menüjében rögzíti. A közösségi jóvátételi programra történő önkéntes jelentke-
zést, az azon való részvételt és annak értékelését a véleményekben, az egyéniesített fogva-
tartási programtervben, valamint annak időszakos értékelésében fel kell tüntetni, továbbá
a fogvatartott rezsimbe és biztonsági kockázati csoportba sorolásakor figyelembe kell venni.

11. Reintegrációs tiszti feladatok az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz (kártalanítás) vonatkozásában

Jogszabályhelyek

2013. évi CCXL. törvény 10/A–B §, 70/A–B §, 144/B §

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet 10/A–C §

60/2017. (IX. 20.) OP-szakutasítás 4–26.

Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogva tartottnak a fogva tartása so-
rán a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó
más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési
körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének hiánya, a nem megfelelő szellőztetés,
világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési
körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető
jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár.¹⁰⁰ A kártalanítás meg-
fizetésére az állam köteles.

A kártalanítás iránti igény az attól a naptól számított 6 hónapon belül érvényesíthe-
tő, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő

¹⁰⁰ Az itt meghatározott jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs, de az elítélt vagy az egyéb
jogcímen fogva tartott jogosult az ezt meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni. A kártalanítás
egy napra eső összege legalább ezerkettőszáz, de legfeljebb ezerhatszáz forint.

elmulasztása jogvesztő. Azonban nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb 30 napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt életér biztosítva volt.

A kártalanítás iránti igény benyújtására az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott és védője, illetve ha az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott szabadult, jogi képviselője is jogosult. A kártalanítás iránti igényt írásban, a kérelem benyújtására rendszerezített nyomtatványon,¹⁰¹ a fogva tartás helye szerinti bv. intézetnél, ha pedig az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott már szabadult, annál a bv. intézetnél kell benyújtani, ahonnan a szabadítás történt.

A kártalanítás iránti igény benyújtásának alapfeltétele az is, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt *panaszt* terjesszen elő a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Ez a feltétel akkor alkalmazandó, ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött napok száma a 30-at meghaladja. Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell. Nem róható az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott terhére, ha rajta kívül álló okból nem tudta panasz-jogát érvényesíteni.

A megítélt kártalanítás kifizetése iránt az igazságügyért felelős miniszter intézkedik. A kifizetés történhet az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott által megjelölt számlaszámra utalással, illetve a polgári jogi igény vagy a bűncselekmény miatt megállapított kártérítés vagy sérelemdíj jogosultjának rendelkezése szerint az általuk megjelölt számlaszámra utalással vagy készpénzben. Ha az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott még fogva van, kérheti a kártalanítás összegének letéti számlájára való átutalását.

A bv. intézet köteles a fogvatartottakat a szükséges mértékben tájékoztatni, különös tekintettel¹⁰²

- a) az Emberi Jogok Európai Bírósága által felfüggesztett ügyekben lefolytatandó eljárásról;
- b) az alapvető jogokat sértő elhelyezés miatti panaszjárásról;
- c) az alapvető jogokat sértő elhelyezés miatti kártalanításról;
- d) a kártalanításként megítélt összegből történő levonások és letiltások lehetőségéről.

11.1. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz

Az elítélt és a védője az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt – írásban – közvetlenül panasszal élhet a bv. intézet parancsnokánál. A panaszt a benyújtástól számított 15 napon belül kell elbírálni. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt benyújtott panasz alapján a bv. intézet parancsnoka 5 napon belül megvizsgálja, van-e helye intézkedésnek a körülmények javítása vagy a sérelem ellensúlyozása érdekében, és ha

¹⁰¹ A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott javára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) kártérítésre kötelezte-e az államot, illetve a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, melyik bíróság, milyen ügyszámon.

¹⁰² 61/2017. OP-szakutasítás 25.

igen, azt haladéktalanul megteszi. A bv. intézet parancsnoka az intézkedésről fő szabály szerint határozattal dönt.¹⁰³ Akkor nincs határozathozatali kötelezettsége, ha a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiányából eredő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszüntetése az adott bv. intézeten belül nem oldható meg. Ilyen esetben a bv. intézet parancsnoka soron kívül megkeresi a BVOP elhelyezésért felelős szakterületét, és kezdeményezi az elítéltnak a jogszabályban előírt élettér biztosítására alkalmas más bv. intézetbe való átszállítását. A bv. intézet parancsnoka a BVOP elhelyezésért felelős szakterületének vezetőjéhez intézett megkereséséhez csatolja a panaszt és az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott kapcsolattartására vonatkozó adatokat.

A panaszt abban az esetben is a kivizsgáló bv. intézet parancsnokának döntése alapján kell lezárni, amennyiben a BVOP a fogva tartás végrehajtási helyéül más bv. intézetet jelölt ki. Ha a panaszos a döntés meghozatalát megelőzően szabadult, úgy a határozat egy példányát dokumentáltan meg kell küldeni állandó lakóhelyére vagy tartózkodási helyére.

A BVOP elhelyezésért felelős szakterületének vezetője a megkeresésről 8 napon belül, indokolt határozattal dönt. Ha a jogszabályban előírt élettér más bv. intézetben biztosítható, a BVOP elhelyezésért felelős szakterületének vezetője határozatában a szabadságvesztés végrehajtására más bv. intézetet jelöl ki, ellenkező esetben a határozathozatalt mellőzi, és erről értesíti a bv. intézet parancsnokát. Az átszállításáról való döntés során figyelemmel kell lenni az elítélt kapcsolattartási jogára¹⁰⁴ és foglalkoztatási lehetőségeire. Ha a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiányából eredő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszüntetése sem az adott bv. intézeten belül, sem más bv. intézetbe való átszállítással nem oldható meg, a bv. intézet parancsnoka a sérelem ellensúlyozása érdekében, ha azt még nem tette meg – és ha az a feladatellátást nem akadályozza, valamint annak feltételei egyébként biztosítottak –, intézkedik. A megtett intézkedés vagy annak elmulasztása miatt, továbbá ha az átszállítás az elítélt kapcsolattartási jogát sérti, az elítélt és a védője a büntetés-végrehajtási bíróhoz felülvizsgálati kérelmet nyújthat be. A felülvizsgálati kérelemnek az átszállításra halasztó hatálya van. Az átszállításról szóló határozat egy példányát a bv. intézetbe érkezéstől számított 3 napon belül kézbesíteni kell az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott részére.

Ha az elítélt 3 hónapon belül ismételt panasszal fordul a bv. intézet parancsnokához az elhelyezési körülményekkel kapcsolatosan, annak kivizsgálásától csak akkor lehet eltekinteni, ha az előző panasz óta végleg történő átszállítására, illetve a bv. intézeten belüli elhelyezésnek 30 napot meghaladó tartamú megváltoztatására nem került sor.

Ha a letartóztatott vagy a védő az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt panasszal élt, a bv. intézet parancsnoka a rendelkezési jogkör gyakorlójának a letartóztatott más bv. intézetbe történő átszállításához való hozzájáruló nyilatkozatát is mellékeli a meg-

¹⁰³ Ha a panasz alapján megállapítható, hogy a jogszabályban előírt élettér az adott bv. intézetben nem biztosítható, a bv. intézet parancsnoka, a Befogadási és Fogvatartási Bizottság javaslata alapján határozattal dönt a sérelem ellensúlyozása érdekében hozott intézkedésről.

¹⁰⁴ Ha a jogszabályban előírt élettér csak olyan bv. intézetben biztosítható, amely az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott lakóhelyétől vagy tartózkodási helyétől a jelenlegi elhelyezést biztosító bv. intézethez képest nagyobb távolságra helyezkedik el, és az átszállítás a kapcsolattartáshoz való jog sérelmét eredményezhetné, a BVOP elhelyezésért felelős szakterületének vezetője a döntés meghozatala előtt bekérheti – a fogva tartó bv. intézet útján – az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott írásos beleegyező nyilatkozatát, és fel kell hívni az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott figyelmét a bírói felülvizsgálati kérelem lehetőségére.

kereséshez. Ez esetben a panasz elbírálására és a határozat meghozatalára a panasz benyújtásától számított 30 nap áll rendelkezésre.

11.2. A bv. bírói eljárás (Kártalanítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt)

Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott személy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás iránti igényét szabadon vagy formanyomtatványon is benyújthatja. A kártalanítási igény beérkezését követően a bv. intézet ellenőrzi a jogszabályban meghatározott feltételek fennállását. Ha a fogvatartott nyilatkozata hiányzik,¹⁰⁵ a bv. intézet a kérelmezőt 15 napos határidő megadásával hiánypótlásra szólítja fel. A határidő elteltével – kivéve, ha az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott annak meghosszabbítását kéri – a bv. intézet a kérelmet a bv. intézet véleményével 15, ha a kérelem több bv. intézetet érint, 30 napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz azzal, hogy ha az elítélt az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmény miatt panaszt nyújtott be, a vélemény felterjesztésére csak a panasz elbírálását követően – ideértve az átszállításról szóló határozattal szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmet is – kerülhet sor. A véleményhez csatolni kell a fogvatartotti nyilvántartásnak az elítélt által kifogásolt időszak elhelyezési körülményeire vonatkozó adatait tartalmazó kivonatát.

A kártalanítási eljárás során a bv. intézeti véleménynek minden esetben a kérelemben megjelölt teljes fogva tartási időszakra kell vonatkoznia. Ha ez alapján több bv. intézet érintett, akkor a fogva tartó, illetve az utolsó szabadítást végző bv. intézet gyűjti össze és terjeszti elő a szükséges adatokat a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

A bv. intézet a kártalanítási igénnyel kapcsolatos véleményét szabadult elítélt vagy egyéb jogcímen fogva tartott esetében iratok alapján készíti el, és azt a fogvatartotti nyilvántartásnak az elítélt elhelyezési körülményeire vonatkozó adatait tartalmazó kivonattal továbbítja a büntetés-végrehajtási bírónak. A véleményhez csatolni kell a kártalanítási igénnyel érintett, a fogva tartás alapjául szolgáló büntetőügyben hozott jogerős határozatok másolatát.

A büntetés-végrehajtási bíró az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek miatt az elítélt kártalanításáról az elítélt vagy a védő kérelmére dönt. A büntetés-végrehajtási bíró iratok alapján is meghozhatja a döntést, továbbá az ügyész véleményének beszerzését mellőzheti. A büntetés-végrehajtási bíró hivatalból vizsgálja, hogy az elítélt javára az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte-e, illetve hogy a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, a büntetés-végrehajtási bíró a döntés előtt beszerzi a vonatkozó határozatokat. A büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli, és az okozott sérelem mértékének megfelelően határozza meg a kártalanítás napi tételének összegét, majd ezt követően állapítja meg a kártalanítás összegét a kártalanítás napi tételének és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között fogva tartásban töltött idő szorzataként. A büntetés-végrehajtási bíró a határozatban a kártalanítás meg-

¹⁰⁵ A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB kártérítésre kötelezte-e az államot, illetve hogy a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, melyik bíróság, milyen ügyszámon.

fizetésére az államot kötelezi, és a kifizetésre a határozat kézbesítésétől számított 60 napos határidő kitűzésével hívja fel. Amennyiben a fogvatartott a kártalanítás összegét a bv. intézet kezelésében lévő letéti számlájára kérte átutalni, úgy az összeg beérkezését és jóváírását követően a reintegrációs tiszt tájékoztatja ennek tényéről. Ha a fogvatartott a kártalanítási eljárást követően olyan nyilatkozatot tesz, miszerint a megítélt összegben felül hazai vagy nemzetközi bírósághoz kíván további kártérítésért folyamodni, úgy ezt számára lehetővé kell tenni, az ilyen tárgyban kiadott levelét soron kívül kell továbbítani.

A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján elutasítja, ha:

- a kérelem elkésett;
- a kérelem nem az arra jogosulttól származik;
- az elítélt a jogszabályban meghatározott panaszt¹⁰⁶ nem terjesztette elő;
- a kérelemben megjelölt időszakra vonatkozóan az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte, illetve a polgári bíróság kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Sorolja fel a listán szereplő fogvatartottakkal kapcsolatos figyelemmel kísérési szempontokat, illetve a reintegrációs tiszt feladatait a zárkaellenőrzésekkel kapcsolatban!
2. Mutassa be a katonai fogdán elhelyezett elítéltek lényeges végrehajtási sajátosságait és a reintegrációs tiszt speciális feladatait!
3. Sorolja fel a reintegrációs tiszt ellenőrzési feladatait a női fogvatartottakkal szemben heti és havi bontásban is!
4. Mutassa be az anya-gyermek részleg reintegrációs tisztjének feladatait és a fogvatartottak elhelyezésével kapcsolatos sajátosságokat!

¹⁰⁶ Az elítélt és védője az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt – írásban – panasszal élhet közvetlenül a bv. intézet parancsnokánál (Bv. kódex 144/B §).

Vákát oldal

VI. fejezet

A reintegrációs munka biztonsági szabályozása

Jogszabályhelyek

16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § 4 pont; 47. §
Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2006) 2. számú ajánlása (a továbbiakban: Európai Börtönszabályok) 49. cikk, 51. 2.
A bv. országos parancsnokának 26/2015. (III. 31.) OP-szakutasításával kiadott Biztonsági Szabályzat (a továbbiakban: Biztonsági Szabályzat) 2–4 pontja

Az emberekben mindig megvolt a biztonságra való igény, már az ősközösségi társadalomban is alapvető érdek volt, hogy megvédjék a saját és a közösségükhöz tartozó személyek életét, testi épségét, valamint a megszerzett anyagi javakat és az általuk uralt területeket. Természetesen ez az igény jelenleg is megvan minden emberben, és minden általuk létrehozott és működtetett rendszerrel kapcsolatban is alapvető elvárás, hogy az biztonságosan működjön.

A Magyar Értelmező Kéziszótár meghatározása szerint: „*a biztonság veszélyektől vagy bántódástól mentes (zavartalan) állapot*”. A biztonság pontos definícióját nem lehet megadni, de szükségessége egyértelmű, teljes mértékben áthatja az emberek minden pillanatát, nélküle nincs semmilyen tevékenység.

A biztonság alapvetően két területre bontható: személy- és vagyonbiztonságra. A *személybiztonságba* tartozik az emberi élet, a testi épség, az egészség és a személyi szabadság. Az *emberi élet* érték, annak tisztelete, védelme alapvető, és mindent felülíró igénye minden embernek, társadalomnak meg kell, hogy legyen. Különösen igaz ez ott, ahol az ember kiszolgáltatottabbá, jogaiban korlátozottabbá válik. Annak, aki ezt a helyzetet teremti – még akkor is, ha az jogszerű – mindent meg kell tennie, hogy ezen alapérték, minden egyéb jogok forrása, biztonságban legyen. Az élet védelme tehát alapvető kötelezettsége a büntetés-végrehajtás szervezetének is, amit számos nemzetközi egyezményből, illetve belső normából le lehet vezetni. Magától értetődőnek kell továbbá tekinteni azt is, hogy ez a követelmény magában foglalja a *testi épség* és az *egészség* megóvását is. A büntetés-végrehajtási biztonság egyik, mindent átható princípiuma az olyan állapot mindenkorai megteremtése és folyamatos fenntartása, amelyben a törvényben meghatározott feladatok teljes mértékben történő megvalósulása mellett az emberi élet a lehető legnagyobb biztonságban van.

A *vagyon* egy jogalanyt megillető jogok és kötelezettségek összessége. A vagyonba tartozik a büntetés-végrehajtás tulajdonát képező minden dolog, de ezenkívül más dologi jogok is. A vagyontárgyak bizonyos mértékű jelenléte nélkülözhetetlen a büntetés-végrehajtási tevékenységben. Azzal együtt, hogy a tevékenység alapvetően emberi, mégis számos olyan eleme, területe van, amely a különböző tárgyak, eszközök nélkül nem látható el, illetve azok jelentősen megkönnyítik, hatékonyabbá teszik azt. Annyit mindenképpen meg kell

itt jegyezni, hogy különösen nagy hangsúlyt kell fektetni a tárgyi feltételek biztonságára. Ezért például új intézet létesítésénél az épületek és az azokban elhelyezett vagyontárgyak biztonságával kapcsolatosan már a tervezéskor figyelembe kell venni minden körülményt, majd a működtetés során is fokozott figyelmet kell fordítani a vagyonbiztonságra.

Összességében elmondható, hogy a büntetés-végrehajtásnak egy olyan állapotot kell kialakítania, majd folyamatosan fenntartania, amely szavatolja a szükséges szintű személyi és vagyonbiztonságot. Ugyanakkor ez még egyáltalán nem elégséges, mivel hiányzik a szakmai követelménynek való megfelelés, ami a fogva tartás biztosítása.

1. A fogva tartás biztonsága

A bv. szervezet számára jogszabály írja elő a rend betartásának kötelezettségét.¹⁰⁷ Ez egy teljesen jogos elvárása a jogalkotónak, de a társadalomnak is. Ugyanakkor a rendet nem akárhogyan, hanem a vonatkozó nemzetközi és belső normák keretei között kell kialakítani és fenntartani. A büntetés-végrehajtási intézetben a helyes rendet egyrészt a biztonsági, a biztonságossági és fegyelmi követelmények figyelembevételével kell megtartani, a fogvatartottak számára olyan életfeltételeket biztosítva, amelyek tiszteletben tartják az emberi méltóságot, és teljes tevékenységi programot biztosítanak számukra. Ez a kötelezettség a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 10. cikkéből eredő azon kötelezettség, amely szerint minden szabadságától megfosztott személyt emberséggel és az ember veleszületett méltóságának tiszteletben tartásával kell kezelni.

A Rendelet az alábbiakban határozza meg a fogva tartás biztonságát: olyan állapot fenntartását jelenti, amelynél a bv. intézetben, illetve a büntetés-végrehajtási feladat teljesítése miatt a bv. intézet területén kívül tartózkodó személyek élete, testi épsége, szabadsága, a büntetés-végrehajtás anyagi javainak sértetlensége, valamint a büntetés-végrehajtási feladatok zavartalan ellátása a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően biztosított.

A jogalkotó a biztonságos állapot követelményét nemcsak a bv. intézet területére terjeszti ki, hanem minden büntetés-végrehajtási feladat ellátásának helyszínére, legyen az az intézet területén belül vagy kívül. Ezt követően tartalmazza a fogalom azokat az értékeket, amelyeket a fogva tartás biztonságának szavatolnia kell – élet, testi épség, személyi szabadság, továbbá a vagyoni javak. Végül a fent említett értékek mellett megköveteli a büntetés-végrehajtási feladatok zavartalan végrehajtásának biztosítását.

Összességében tehát a fogva tartás biztonsága egy olyan folyamatos állapotot jelent, amelyben semmi sem sérti, veszélyezteti

- a bv. intézetben tartózkodó valamennyi személy – személyi állomány tagja, fogvatartott, más személy – életét, testi épségét, személyi szabadságát;
- a bv. teljes anyagi javait;
- a bv. szervezet számára a törvényben meghatározott feladatok végrehajtását.

¹⁰⁷ A bv. intézetben a fogva tartás törvényes végrehajtásához szükséges rendet kell fenntartani. A rend kialakítása és fenntartása a bv. szervezet feladata [47. § (1)].

2. A fogva tartás biztonságának megteremtése

Annak érdekében, hogy a fogva tartás biztonsága megvalósuljon, a büntetés-végrehajtás minden egyes szervének biztonsági rendszert kell kialakítania és működtetnie. A büntetés-végrehajtási szerv biztonsági rendszere azon szabályok, valamint tárgyi, személyi és szervezeti elemek összessége, amelyek biztosítják a bv. szervezet jogszabályokban meghatározott feladatainak biztonságos körülmények közötti ellátását.

A bv. intézeteknek/intézményeknek olyan biztonsági rendszert kell kialakítaniuk, amely folyamatosan biztosítja:

- a) a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését;
- b) a bv. szerv őrzését, védelmét;
- c) a személyi állomány tagjainak és a bv. szerv területén tartózkodók testi épségének megóvását;
- d) a jogszabályban meghatározott feladatok biztonságos körülmények közötti ellátását.

Ahhoz, hogy a rendszer e követelményeknek megfeleljen, négy alapvető elemre van szüksége. Ezek az alábbiak:

- a) a bv. szervezet tevékenységére vonatkozó jogszabályok és alacsonyabb szintű rendelkezések;
- b) a szervezeti egységek;
- c) a rendelkezésre álló személyi állomány;
- d) a biztonsági létesítmények, biztonsági berendezések, technikai és kényszerítő eszközök, okmányok.

A biztonsági rendszer – és ebből következően a biztonsági tevékenység is – egy komplex cselekvési rendszer, amely túlnyomórészt megelőző jellegű. Totális biztonsági rendszer nem létezik, preventív jellegéből adódóan a döntéshozatal valószínűségeken, rizikóértékeléseken, mérlegeléseken alapul. A különböző veszélyforrásokat fel kell kutatni, azokat értékelni kell, majd a megelőzésükre, illetve felszámolásukra fel kell készülni. A biztonsági tevékenység és a biztonsági rendszer közötti szoros kapcsolat nyilvánvaló, így az megállapítható, hogy a biztonsági tevékenység ellátásával működtetjük a biztonsági rendszert.

3. A reintegrációs tisztek helye és szerepe a biztonsági rendszer működtetésében

Jogszabályhelyek

Európai Börtönszabályok 51. 2. cikk

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről (a továbbiakban: Sztv.) 10. § (1)–(4)

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról (a továbbiakban: Hszt.) 13. § (1)

Biztonsági Szabályzat 5., 10. pontja

Rendelet 49. § (1)–(2) bek.

3.1. A statikus és a dinamikus biztonság

A *statikus biztonság* azon eszközök, eljárások és tevékenységek összessége, amelyek a fogvatartottak (és más személyek) biztonságra veszélyes cselekményeinek fizikai megakadályozására és megszüntetésére vonatkoznak. Idetartozik a személyi állomány ilyen irányú tevékenysége – például őrhelyeken történő szolgálatellátás – is. E terület egyik legfontosabb jellemzője, hogy az idetartozó elemekben igen ritkán történik változás.

A statikus biztonság eszközei:

- a személyzet statikus biztonságra vonatkozó szaktudása, készség szintje;
- a biztonsági tevékenységet szabályozó rendelkezések;
- hír- és biztonságtechnikai berendezések;
- kényszerítő és mozgáskorlátozó eszközök;
- tűz- és munkavédelmi eszközök, védőfelszerelések;
- biztonsági létesítmények (bástyafal, őrtornyok stb.);
- építészeti megoldások.

A *dinamikus biztonság* alapvetően a fogvatartottakkal való kommunikáción, bánásmódon alapul. A fizikai korlátok és egyéb technikai eszközök segítségével fenntartott biztonságot a rájuk bízott fogvatartottakat jól ismerő, készenlében álló személyzet által nyújtott dinamikus biztonsággal kell kiegészíteni. Ez a rendszer magában foglalja a fogvatartottak személyiségének, viselkedésének, társas viszonyainak megismerését, megértését és befolyásolását. A rendszernek két alapvető pillére van: a személyi állomány állandó jelenléte a fogvatartottak között, valamint a megfelelő szintű kommunikációs készségek. A rendszert alapvetően azok a személyek működtetik, akik folyamatosan a fogvatartottakkal foglalkoznak, például a körletfelügyelők, a reintegrációs tisztek, a pszichológusok stb. Természetesen önállóan egyik sem létezik, ugyanis mindkettőt folyamatosan és a szükséges differenciálás szerint alkalmazni kell.

A dinamikus biztonság eszközei:

- megfigyelés, értékelés, célorientált információs rendszer;
- tájékoztatás;
- a napi élet racionális szervezése (házi- és napirend);
- törvényes és szakszerű bánásmód;
- konfliktusok kezelése;
- átlátható és következetes, valamint progresszív fegyelmezési és jutalmazási gyakorlat;
- reagálókészség, a gyors és hatékony beavatkozás lehetősége;
- életminőség-átalakítás;
- elhelyezés, ellátás, rezsimaktivitás.

3.2. A reintegrációs tisztek szerepe az alapvető biztonsági feladatok végrehajtásában

A biztonsági rendszert folyamatosan kell működtetni, ami azt jelenti, hogy a személyi állománynak folyamatosan biztonsági tevékenységet kell ellátnia. *Biztonsági tevékenységnek* minősül a bv. szerv biztonsági rendszerének működtetéséhez szükséges biztonsági feladatok végrehajtása, így különösen:

- a fogvatartott őrzése, felügyelete vagy ellenőrzése;
- a bv. szerv, valamint a bv. intézet mellett működő gazdasági társaság, továbbá a fogvatartottak bv. szervén kívüli foglalkoztatására szolgáló terület őrzése, ellenőrzése;
- a fogvatartottak előállítás, szállítása és egyéb célból történő kísérése;
- a bv. szerv házirendjében, azon belül a napirendben meghatározott feladatok szervezése, végrehajtása;
- a fogvatartottaktól a rájuk vonatkozó szabályok betartásának megkövetelése, ellenőrzés esetén a szabálykövető magatartás kikényszerítése;
- a rendkívüli események megelőzése, megszakítása, a következmények felszámolása és a megfelelő működést biztosító állapot visszaállítása;
- a bv. szerv zavartalan működéséhez szükséges belső rend biztosítása.

E hét feladat a legfontosabb biztonsági feladatokat határozza meg. Így kimondhatjuk, hogy a biztonsági tevékenység egy összegző fogalom, lényegében a biztonsági feladatok bármelyikét jelentheti. A fenti feladatrendszer annyira komplex és szerteágazó, hogy nincs olyan tagja a személyi állománynak, aki valamilyen módon ne kapcsolódna e feladatok végrehajtásához. Az alábbiakban a reintegrációs tisztek szerepét vesszük sorra e feladatok vonatkozásában.

A biztonsági rendszer legfontosabb eleme a megfelelő szinten kiképzett és a szükséges létszámban rendelkezésre álló *személyi állomány*. Ebbe a körbe tartoznak mindazon személyek, akik biztonsági tevékenységet látnak el, így a reintegrációs tisztek is. Ugyanis nincs olyan tagja a személyi állománynak, akinek ne lenne valamilyen biztonsági vonatkozású feladata. Ahhoz, hogy valaki biztonsági tevékenységet láthasson el, először jogviszonyt kell létesítenie a bv. szervvel. Az Sztv. meghatározza azokat a jogviszonyokat, amelyek létrejöhetnek egy természetes személy és a bv. szervezet között.

A bv. szervezet személyi állománya hivatásos büntetés-végrehajtási szolgálati jogviszonyban, továbbá külön jogszabályban meghatározott munkakörök esetén rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban és munkaviszonyban álló személyekből állhat.

A gazdasági társaságoknál és a fogvatartottak foglalkoztatására létrehozott költségvetési szerveknél alkalmazottak hivatásos szolgálati jogviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban vagy munkaviszonyban állhatnak.

A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrseknél alkalmazottak a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony mellett munkaviszonyban is állhatnak.

A rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló, illetve munkaviszonyban álló személy csak olyan munkakört láthat el, amelyhez a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének sajátos feltételei nem szükségesek.

A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrsg a következő tevékenység ellátásában működhet közre:

- a) a bv. szervek területére történő be- és kiléptetés végrehajtása;
- b) objektumvédelmi tevékenység;
- c) járőrözési tevékenység;
- d) területőrzés a bv. szervek határán kívül elhelyezkedő területen a bv. szervek anyagi javainak vagy az ott tartózkodó fogvatartottak őrzése érdekében;
- e) fogvatartotti foglalkoztatás biztosítása a bv. szervek területén belül vagy kívül.

A bv. szervezet állománya olyan személyekből áll, akik rendelkeznek a munkakör betöltéséhez szükséges – más jogszabályokban meghatározott – személyi, egészségi, fizikai feltételekkel, megfelelő iskolai végzettséggel (szakképzettséggel) és azokkal a pszichikai adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy feladatukat a fogvatartott emberek között emberséges módon lássák el.

Tehát összességében négyfajta jogviszonnyal találkozhatunk a büntetés-végrehajtás szervezetén belül, amelyek a következők:

- hivatásos szolgálati jogviszony;
- rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony;
- közalkalmazotti jogviszony;
- munkaviszony.

A felsorolt jogviszonyokkal kapcsolatos rendelkezéseket külön jogszabályok határozzák meg. A biztonsági tevékenység ellátása szempontjából a legjellemzőbb a *hivatásos szolgálati jogviszony*, amelynek szabályait a Hszt. tartalmazza. E törvény alapvetően meghatározza a szolgálati jogviszony jellegét és azokat a feltételeket, amelyeknek meg kell felelnie a természetes személynek ahhoz, hogy a jogviszony létrejöhessen. Mivel a reintegrációs tisztek is csak hivatásos szolgálati jogviszonyban állhatnak, ezért rájuk is a Hszt. rendelkezései az irányadók. A szolgálati viszony az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közsolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályban és más jogszabályban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.

A hivatásos szolgálati jogviszony létesítése még nem elegendő ahhoz, hogy a reintegrációs tisztt biztonsági feladatot lásson el. Ehhez még meg kell, hogy feleljen a Biztonsági Szabályzat további feltételeinek, miszerint biztonsági feladatot a bv. szervezet állományának azon tagja láthat el, aki:

- kiképzett;
- ismeri az adott feladat végrehajtására vonatkozó szabályokat, valamint a feladata ellátásához szükséges mértékben a kényszerítő eszközök, fegyverzeti és egyéb szakanyagok, a biztonsági berendezések, technikai eszközök alkalmazásának és kezelésének szabályait;
- a napi szolgálatteljesítésre egészségügyi szempontból alkalmas.

A *kiképzettség* a biztonsági tevékenység ellátásának egyik legalapvetőbb feltétele. A biztonsági feladatok számos olyan képességet kívánnak meg, amelyet csak speciális kiképzés során sajátíthat el a személyi állomány tagja. Itt kell megemlíteni az *intézkedési képességet*,

amely a biztonsági feladatok ellátásának egyik legfontosabb eleme. Ahhoz, hogy a személyi állomány tagja jogszerűen és szakszerűen tudjon intézkedni, bizonyos tevékenységeket készség szinten¹⁰⁸ kell elsajátítani. A *feladat ismeret* szintén alapvető követelmény a napi szolgálatellátáshoz, amely biztosítására az eligazítás hivatott, vagyis minden biztonsági feladat megkezdése előtt el kell igazítani a személyi állomány tagját. Az eligazítás mellett szükséges a különböző eszközök alkalmazásának, használatának ismerete is, amelyet szintén elméleti és gyakorlati oktatás keretében kell elsajátítani az állománynak.

Az *egészségügyi alkalmasság* ugyancsak szükséges ahhoz, hogy a személyi állomány tagja napi szolgálatot láthasson el. Ebben az esetben nem a jogviszony létrejöttéhez szükséges egészségügyi alkalmasságról van szó, hanem arról, hogy a szolgálatba lépés pillanatában ne rendelkezzen olyan betegséggel, amely akadályozza a munkavégzésben. A betegség mellett itt kell még megemlíteni az alkoholos és más bódítószeres befolyásoltságot is. Természetesen, aki ilyen szerek hatása alatt van, az szolgálatba nem állítható, ezért az ilyen körülményeket nagyon precízen ki kell szűrni. Amennyiben felmerül annak gyanúja, hogy az állomány tagja alkoholos befolyásoltság alatt áll, a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálatképes állapota megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából elvégezhető vizsgálatok köréről és a vizsgálat végrehajtásának szabályairól szóló 22/2015. (VI. 15.) BM-rendelet alapján kell eljárni.

3.2.1. A fogvatartottak őrzése, felügyelete, ellenőrzése

A biztonsági tevékenység ellátása során az alapvető feladat a biztonságos fogva tartás biztosítása, amelyet differenciáltan kell végrehajtani. A differenciálás alapvetően három szinten valósul meg, amely alapján beszélhetünk őrzésről, felügyeletről, valamint ellenőrzésről. A biztonsági tevékenység legszigorúbb formája az őrzés. Az *őrzés* az elítélt meghatározott helyen való tartására, életének és testi épségének megóvására, a bv. szerv és az ahhoz tartozó létesítmények, illetve területek védelmére irányuló tevékenység, amelyet jogszabály alapján rendszeresített lőfegyverrel, technikai eszközzel vagy szolgálati kutyával látnak el. A *felügyelet* az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének folyamatos – közvetlen vagy közvetett – irányítása. Az *ellenőrzés* az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének időszakos figyelemmel kísérése. A reintegrációs tisztek mindhárom tevékenységet elláthatják.

A jogalkotó a legszigorúbb feltételeket az őrzés ellátásához köti. Őrzési tevékenységet csak hivatásos jogviszonyban álló személy láthat el, ugyanis az őrzést ellátó személyt el kell látni kényszerítőeszközzel, amelynek alkalmazását a törvény a hivatásos szolgálati jogviszonyhoz köti. Mivel a reintegrációs tisztek hivatásos jogviszonyban állnak, elláthat-

¹⁰⁸ Vannak bizonyos képességeink, amelyek lényegében velünk születnek, de bizonyos képességeket készség szintre lehet – és kell is – fejleszteni annak érdekében, hogy mindennapi életünket minél hatékonyabban tudjuk bonyolítani. A készség szintű tudás azt jelenti, hogy bizonyos folyamatokat annyira begyakorlunk, hogy a tudatosság kikapcsolásával, automatikusan, bármikor véghez tudjuk azokat vinni, így például az írás, olvasás, úszás, biciklizés ilyen tevékenység. Ez a készség szintű tudás a biztonsági tevékenység során is számos esetben szükséges, különösen a kényszerítőeszközök, a motozás vagy a mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása kapcsán.

nak és el is látnak őrzést. Természetesen a tevékenység kapcsolódik ahhoz a területhez, ahol a reintegrációs tisztek dolgoznak, így a fogvatartottak elhelyezési részlegén látják el az őrzési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenységet.

4. A reintegrációs tisztek intézkedési joga és kötelezettsége

Jogszabályhelyek

Szvt. 11. §, 15–20. §

Biztonsági Szabályzat 236–249.

4.1. Az intézkedési jog és kötelezettség közös szabályai

A személyi állomány tagja a bv. szervezet feladatkörében, szolgálati beosztásának (munkakörének) jogszerű ellátása során a jogszabályokban meghatározott intézkedések megtételére jogosult és köteles. Biztonsági szempontból a két legfontosabb intézkedési terület a kényszerítő eszközök alkalmazása, valamint a biztonsági intézkedések foganatosítása. A reintegrációs tisztek egyfelől a jogviszonyukból, másfelől a fogvatartottakkal való közvetlen foglalkozásból adódóan mindkét területtel szoros kapcsolatban állnak. Ezért szakmai szempontból mindenképpen indokoltnak tartjuk, hogy e két területtel tisztában legyenek.

Az alábbiakban felsorolt kvázi alapelvek áthatják a személyállomány tagját megillető összes intézkedés végrehajtásának rendjét, azaz nemcsak a kényszerítőeszközök alkalmazására vonatkoznak, hanem a biztonsági intézkedésekre is.

4.1.1. Az arányosság

Az intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban annak törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas intézkedés közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett a lehető legkisebb személyi korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az egyik legfontosabb elv, amelynek át kell hatnia minden intézkedést, így különösen a kényszerítőeszközök alkalmazását, az az, hogy soha ne alkalmazzunk a szükségesnél súlyosabb hátrányt okozó intézkedést. Amennyiben túllépjük a szükségesség határát, a jogszerűen megkezdett intézkedés a jogtalanság területére kerül, és komoly, alapvetően büntetőjogi felelősségre vonást eredményezhet.

4.1.2. A kínzás tilalma

Az intézkedő nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. E magatartásokat számos nemzetközi egyezmény tiltja. A kínzás olyan mentális vagy fizikai fájdalom, illetőleg szenvedés

szándékos okozása, amelyet vagy állami szervek, vagy egy harmadik fél követ el az állami szervek határozott szándékával vagy beleegyezésével. Célja lehet az áldozat személyiségének megtörése, továbbá gyakran használják büntetésre, információszerezésre vagy vallomás kikényszerítésére, bosszúból vagy egy közösség megfélemlítésére. A kínzás a szenvedés magas intenzitása miatt különbözik más embertelen bánásmódoktól. A fizikai kínzás leggyakoribb módjai közé tartozik a verés, az elektromos sokkolás, a nyújtás, a „submarino” (vízbe fojtás imitálása), a légutak elzárása, az égetés és a szexuális erőszak.¹⁰⁹ A *kényszer-vallatás* elkövetési magatartása általában erőszak, fenyegetés vagy más hasonló módszerek alkalmazása. Az erőszak személy ellen irányuló fizikai kényszer, amely rendszerint fizikai bántalmazásban nyilvánul meg.

Az embertelen vagy megalázó bánásmód nagyon bő tartalommal rendelkező fogalom. A fogvatartottakkal való bánásmód akkor tekinthető törvényesnek, ha megfelel mind a hatályos jogszabályoknak, mind a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott elvárásoknak. A személyi szabadságában korlátozott fogvatartott számára biztosítani kell az állami védelmet az esetleges hatalommal való visszaéléssel, az emberi jogok súlyos megsértésével szemben.

4.1.3. Az élet és a testi épség védelme

Az intézkedés során kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés során megsérült személynek – amint az lehetséges – segítséget kell nyújtani, gondoskodni kell az orvosi ellátásról, kórházi elhelyezés esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy értesítéséről.

Az intézkedések során, így különösen a kényszerítőeszközök alkalmazásakor, valamilyen fizikai kontaktus mindig keletkezik, ezért igen nagy annak valószínűsége, hogy az érintettnél vagy az intézkedőnél is testi sérülés következhet be. Természetesen meg kell tenni mindent annak érdekében, hogy ne, vagy a lehető legkisebb sérülést okozzuk az intézkedés során (arányosság elve). A feladatellátásból egyértelműen következik a büntetés-végrehajtás azon kötelezettsége, hogy amennyiben sérülés történik, a sérültnek haladéktalanul segítséget kell nyújtani, gondoskodni kell orvosi ellátásról, és ha szükséges, kórházba kell szállítani.

4.1.4. Az intézkedésre jogosultság igazolása

A személyi állomány egyenruha viselésére kötelezett tagját intézkedése során egyenruhája és azonosítószáma, egyenruha viselésére nem kötelezett tagját szolgálati igazolványa igazolja. Ebből az alapelvből következik, hogy a szolgálatban lévő személyi állomány köteles szabályosan viselni az egyenruháját, és azon mindig fel kell tüntetni az azonosítószámát, aki pedig nincs egyenruhában, köteles magánál tartani a szolgálati igazolványát, és azt felmutatni az intézkedés megkezdése előtt vagy – ha arra nincs idő – az intézkedés befejezését követően.

¹⁰⁹ Forrás: www.cordelia.hu/index.php/hu/kinzasrol (A letöltés ideje: 2015. 02. 12.)

4.1.5. A tájékoztatási kötelezettség

A fogvatartottakat tájékoztatni kell a törvényben meghatározott kényszerítőeszközök használatának jogáról és kötelezettségéről. Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon kell a tájékoztatást megadni a kényszerítőeszközökről, a biztonsági intézkedésekről, különösen az elektronikus megfigyelési rendszer alkalmazására vonatkozó szabályokról.

Az elítéltet, közvetlenül bv. intézetbe való befogadása után, írásban tájékoztatni kell a törvényben meghatározott jogokról, szabályokról. Tájékoztatni kell továbbá arról, hogy a büntetés-végrehajtás törvényes rendjének megsértése esetén, illetve annak fenntartása érdekében a személyi állomány tagjai több intézkedés megtételére jogosultak, illetve kötelezettek, így kényszerítőeszközöket is alkalmazhatnak. A befogadás után át kell adni egy tájékoztató formanyomtatványt, egyúttal szóban is fel kell hívni a fogvatartott figyelmét a kényszerítőeszközök alkalmazásának lehetőségére. Nem magyar állampolgárságú fogvatartottat anyanyelvén vagy az általa érthető más nyelven kell tájékoztatni. A tájékoztatás megtörténtét, a tájékoztatónyomtatvány átvételét a fogvatartott aláírásával az elismervényen igazolja. Az elismervényt a fogvatartott bv. irataival együtt kell tárolni. Az elkészült írásbeli tájékoztatót a bv. intézet parancsnoka által meghatározott szakterület adja át az elítéltnak. Az átadásról szóló okmányt a bv. iratok között kell elhelyezni.

Ha az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott írni, olvasni nem tud, vagy a tájékoztatás időpontjában az írásbeli tájékoztató az általa értett nyelven nem áll rendelkezésre, a tájékoztatást szóban – két tanú jelenlétében – kell elvégezni, és annak megtörténtét írásban kell rögzíteni. Ha ezt követően az írásbeli tájékoztató az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott által értett nyelven elkészül, azt részére haladéktalanul át kell adni. Ezt a tájékoztatást a befogadás során a reintegrációs tisztnek kell elvégeznie.

4.2. A reintegrációs tisztek kényszerítőeszköz-alkalmazásának általános szabályai

A kényszerítőeszköz fogalmát mindezek alapján rendészeti szempontból megközelítve úgy célszerű meghatározni, hogy az a közrend, közbiztonság fenntartása érdekében eljáró szervek által jogszabályban meghatározott módon alkalmazható olyan hatósági aktus, amely szükségszerűen, az intézkedés törvényes céljának megvalósulása érdekében az alapvető emberi jogok (így különösen az emberi méltóság, a személyes szabadság, a testi épség, végső esetben az élethez fűződő jogok) korlátozásával, illetve sérelmével jár.¹¹⁰

A büntetés-végrehajtási szervezetnél rendszeresített kényszerítőeszközök az alábbiak:

- testi kényszer;
- bilincs;
- könnygáz, elektromos sokkolóeszköz, gumibot;
- traumatikus és irritáló lőszer;

¹¹⁰ HAUTZINGER Zoltán: A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei. Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. Pécs, 2002. 06. 20. 69–76.

- szolgálati kutya;
- lőfegyver.

A kényszerítőeszköz Sztv. szerinti meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, a kényszerítőeszközök közül azt kell választani, amelyik az eredményesség biztosítása mellett a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A bv. szervezet hivatásos szolgálati jogviszonyban álló tagja feladata jogszerű teljesítése során – amennyiben más intézkedés nem vezet eredményre – az Sztv.-ben meghatározott kényszerítőeszközök alkalmazására jogosult és köteles.

A *hivatásos szolgálati jogviszony* alapvető követelmény, kényszerítőeszközt alkalmazni csak a büntetés-végrehajtás személyi állományának e jogviszonyban álló tagja jogosult és köteles. Más jogviszonyban lévő személy nem látható el ezekkel az eszközökkel.

Kényszerítőeszközt alkalmazni *csak a jogszerű feladatellátás során lehet*, azaz olyan feladatról van szó, amelyet jogszabály vagy más alacsonyabb szintű rendelkezés kötelezettségként vagy jogosultságként meghatároz. A jogszerűség, illetve a vele szemben álló jogszerűtlenség objektív kategóriák. Annyit jelentenek, hogy az adott cselekmény megtételét megengedi vagy tiltja-e a törvény.

A *más – enyhébb – intézkedés megtétele nem vezet eredményre* megfogalmazás azt jelenti, hogy mindent meg kell próbálni annak érdekében, hogy a helyzet kényszerítőeszköz alkalmazása nélkül kerüljön megoldásra – például kommunikáció, feltéve, hogy erre lehetőségünk van.

A negyedik feltétel, hogy csak az *Sztv.-ben meghatározott eszközök* alkalmazhatók, kivéve a helyettesítés esetét.

Az ötödik feltétel, hogy kényszerítőeszközzel ellátni csak azt a személyt lehet, *akit annak alkalmazására kiképeztek*.

Kényszerítőeszköz a bv. szervezetet irányító miniszter által az Sztv. 3. § (2) bekezdés j) pontja alapján rendszeresített eszköz, amelyeknek típusát és készletnormáit az országos parancsnok az Sztv. 4. § h) pontja alapján határozza meg.

Az arányosság és szükségesség a kényszerítőeszközök alkalmazása esetén is kiemelten fontos, így a törvényben meghatározott kényszerítőeszközök közül csak azok, addig és olyan mértékben alkalmazhatók, amelyek az intézkedés eredményességéhez szükségesek. Ha a rendszeresített kényszerítőeszköz nem áll rendelkezésre, vagy használatára nincs lehetőség, más eszköz is igénybe vehető, amennyiben a helyettesített eszköz alkalmazásának feltételei fennállnak, és ezen eszköz alkalmas az intézkedéssel elérni kívánt cél megvalósítására.

4.2.1. A kényszerítőeszköz alkalmazását megelőző intézkedések

A kényszerítőeszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell. A figyelmeztetésnek, valamint a kényszerítőeszköz készenlétbe helyezésének csak akkor van helye, ha az e törvényben meghatározott alkalmazási feltételek fennállnak.

A figyelmeztetéssel kapcsolatos követelmények:

- jól hallható, közérthető és határozott legyen;

- a figyelmeztetés „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával történjen, valamint tartalmazza azt, hogy kényszerítőeszköz alkalmazása fog következni.

A leggyakrabban előforduló hibák és hiányosságok a következők:

- egyáltalán *nem hangzik el* figyelmeztetés, holott a rendelkezésre álló idő arra lehetőséget adna;
- elmarad „a törvény nevében” szavak használata;
- nem hangzik el a „kényszerítőeszköz” kifejezés, hanem más, pontatlan megfogalmazást használnak, így például „intézkedést fogok alkalmazni”, vagy egy-egy alkalmazási elem kerül kiemelésre, például „be fogom vezetni a zárkába”.

A jogalkotó figyelembe vette annak lehetőségét, amikor az eset körülményei nem teszik lehetővé a figyelmeztetést. Ilyen helyzet kialakulhat akkor, ha a rendszeresített eszköz meghibásodott, így alkalmatlan a cél elérésére, vagy az idő hiánya miatt, amikor az intézkedő vagy más személy életét, testi épségét veszélyeztetné a késedelmes intézkedés. Ilyenkor a figyelmeztetés részben vagy egészben mellőzhető. De a fő szabály az, hogy amennyiben a szükséges idő az intézkedő rendelkezésére áll, a figyelmeztetésnek meg kell történnie.

A jogalkotó további feltétele, hogy a kényszerítőeszközöket is csak abban az esetben lehet készenléti állapotba helyezni, ha fennállnak a törvényben meghatározott alkalmazási feltételek.

4.2.2. A kényszerítőeszköz alkalmazását tiltó, valamint korlátozó rendelkezések

Vannak olyan helyzetek, körülmények, amelyek fennállása esetén tilos kényszerítőeszközt alkalmazni. Ezen belül beszélhetünk *teljes* és *részleges tiltásról*. A teljes tiltás azt jelenti, hogy semmilyen kényszerítőeszközt nem lehet alkalmazni, a részleges esetén pedig csak az enyhébb eszközök alkalmazhatók.

- *Tilos kényszerítőeszközt alkalmazni magatehetetlen személlyel szemben.*

Magatehetetlennek kell tekinteni minden olyan személyt, aki kényszerítőeszköz alkalmazását megalapozó, aktív (fizikai) támadásra testi állapotánál fogva nem képes.

- *Tilos kényszerítőeszközt alkalmazni – a testi kényszer és a bilincs kivételével – terhes nővel és gyermekkorú személlyel szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők.*

Csak korlátozza (részleges tiltás) a kényszerítőeszköz alkalmazásának lehetőségét a törvény a *terhes nő* és a *gyermekkorú* személy esetében. Velük szemben csak testi kényszert és bilincset lehet alkalmazni, viszont ez a korlátozás csak akkor lép életbe, ha az intézkedőnek ezen körülményekről tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők.

Gyermekkorú az a személy, aki 14. életévét még nem töltötte be. A 14. életév betöltése a születésnapot követő nappal veszi kezdetét. A 14. életévét be nem töltött személy általában fizikai, testi jellemzőiről, megjelenéséről ismerhető fel. Természetesen, ha a személy fizikailag, testileg jóval fejlettebb az átlagosnál, de az intézkedőnek tudomása van arról, hogy még nem töltötte be 14. életévét, a korlátozó intézkedéseket alkalmazni kell. A speciális

eligazításnak az ilyen körülményekre mindenképpen ki kell terjednie akkor, ha a feladat végrehajtása során – például előállítás – a fenti helyzet előfordulhat.

- *Csak korlátozott testi kényszer (megfogás, lefogás) alkalmazható a kényszergyógykezeléssel, az előzetes kényszergyógykezeléssel és a kóros elmeállapotúvá vált fogvatartottal¹¹¹ szemben.*

A Bv. tv. tovább szűkíti az alkalmazás lehetőségét:

A beteggel szemben az egészségügyi jogszabályokban meghatározott okok miatt és az ott meghatározott módokon van helye korlátozó intézkedések alkalmazásának. A beteggel szemben a szabadságvesztés végrehajtása során alkalmazható kényszerítőeszközök közül kizárólag korlátozott testi kényszer alkalmazható, és csak abban az esetben, ha az IMEI-ből vagy a felügyelet mellett az intézetben kívüli tartózkodása színhelyéről az engedély nélküli távozását másként nem lehet megakadályozni. Korlátozott testi kényszernek minősül a megfogás és a lefogás. Ezek a fogvatartottak (betegek) elmeműködésük kóros állapota okán állandó egészségügyi felügyeletre szorulnak, ezért az IMEI-ben, kórházi körülmények között kell őket elhelyezni.

- *Nincs helye kényszerítőeszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, vagy az intézkedés eredményessége nélkül is biztosítható.*

A törvény e rendelkezése megegyezik az arányosság elvével, miszerint csak addig alkalmazható kényszerítőeszköz, amíg az szükséges ahhoz, hogy az intézkedést eredményesen végrehajtsuk, illetve a veszélyt elhárítsuk. A törvényben meghatározott kényszerítőeszközök közül csak azok – addig és olyan mértékben – alkalmazhatók, amelyek az intézkedés eredményességéhez szükségesek.

- *Az intézkedésnek passzívan ellenszegülő személlyel szemben csak testi kényszer alkalmazható.*

A passzívan ellenszegülő személy magatartására az jellemző, hogy nem fejt ki fizikai ellenállást, kötelezettségének nem teljesítését szóban fejezi ki. Ilyen esetben nem indokolt a testi kényszernél súlyosabb intézkedés.

¹¹¹ 110. § (1) Ha az elítélt kóros elmeállapotúvá válik, a szabadságvesztést a bv. intézetben nem lehet végrehajtani, az elítéltet a büntetés-végrehajtási bíró döntése alapján az IMEI-ben kell elhelyezni. Az itt eltöltött idő a szabadságvesztés tartamába beszámít.

(2) Ha a bv. intézet a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt kóros elmeállapotára utaló tüneteket észlel, intézkedik az elítélt IMEI-ben történő pszichiáter szakorvos általi kivizsgálásáról.

(3) Ha az IMEI pszichiáter szakorvosa az elítélt kóros elmeállapotára utaló tüneteket állapított meg, és az elítélt pszichiátriai kezelése meghaladja a két hónapot, az IMEI főigazgató főorvosa előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónak a szabadságvesztés végrehajtási helyének megváltoztatására.

(4) Az elítélt elmeállapotában bekövetkezett kedvező változásra tekintettel az IMEI főigazgató főorvosa soron kívül tehet javaslatot az elítélt bv. intézetbe történő visszaszállítására a büntetés-végrehajtási bírónak.

(5) Ha az elítélt szabadításakor gyógykezelésének szükségessége továbbra is fennáll, az IMEI főigazgató főorvosa az elbocsátás esedékességének napjával történő elhelyezés érdekében az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint kellő időben kezdeményezi a bíróságnál a kötelező gyógykezelés elrendelése iránti eljárást.

(6) Ha a bíróság elrendeli a beteg kötelező gyógykezelését, az IMEI főigazgató főorvosa – az Országos Mentőszolgálat útján – intézkedik az elítélt átszállításáról a kijelölt, az egészségügyről szóló törvény szerinti gyógykezelést végző pszichiátriai intézetbe.

4.2.3. A kényszerítőeszköz alkalmazását követő jelentési kötelezettség

A kényszerítőeszköz alkalmazását a szolgálati előjárónak szóban haladéktalanul, a szolgálat befejezése után két órán belül írásban is jelenteni kell. A biztonsági felügyelő esetében a közvetlen szolgálati előjáró általában a szolgálatban lévő biztonsági tiszt, a körletfelügyelő esetében pedig a körlet-főfelügyelő.

Az intézkedő által készített jelentés tartalma:

- hol, mikor, kivel szemben milyen kényszerítőeszközt használt, és ennek mi volt az indoka;
- az intézkedő eleget tett-e figyelmeztetési és felszólítási kötelezettségének, ha nem, annak mi volt az oka;
- keletkezett-e sérülés, ha igen, milyen fokú, illetve keletkezett-e dologban anyagi kár;
- mi történt a sérülttel;
- ha támadás miatt történt a kényszerítőeszköz alkalmazása, mi volt a támadásra használt eszköz;
- a tanúk adatai;
- az alkalmazást lehetővé tevő törvényhelyre való hivatkozás,
- az intézkedő neve és aláírása.

Az írásos jelentést három példányban kell elkészíteni, egy-egy példányt az irattárban, a biztonsági osztályvezetőnél és a fogvatartott bv. iratai között kell elhelyezni.

Kényszerítőeszköz alkalmazása után az intézkedés alá vont személyt haladéktalanul orvosi vizsgálatnak kell alávetni, és intézkedni kell látélet felvételéről.

4.2.4. A kényszerítőeszköz alkalmazásának jogszerűségi vizsgálata

A kényszerítőeszköz alkalmazásának jogszerűségét a bv. szerv parancsnoka köteles megvizsgálni, majd álláspontjáról a kényszerítőeszköz alkalmazásától számított nyolc napon belül értesíti azt, akivel szemben a kényszerítőeszközt alkalmazták.

Ha a kényszerítőeszközt a bv. szerv parancsnoka alkalmazta, vagy azt az utasítására alkalmazták, annak jogszerűségéről az országos parancsnok foglal állást.

A jogszerűtlennek minősített kényszerítőeszköz használatáról az ügyészt nyolc napon belül, ha pedig a kényszerítőeszköz használata testi sérülést vagy halált okozott, haladéktalanul értesíteni kell.

A jogszerűtlennek minősített alkalmazásról minden esetben értesíteni kell a bv. ügyészt függetlenül attól, hogy az okozott-e testi sérülést, vagy sem. A jogszabály nem mérlegel testi sérülés és testi sérülés között, azaz a legenyhébb sebesülést is jelenteni kell az ügyésznek. A haladéktalan jelentési kötelezettség azt jelenti, hogy az elsődleges intézkedések (orvosi ellátás, helyszínbiztosítás stb.) megtétele után azonnal.

Ha az ügyész a fogvatartottal szemben a fogva tartás során alkalmazott löfegyverhasználatról értesül – amit minden esetben haladéktalanul jelenteni kell –, ellenőrzi, hogy megtörtént-e a kényszerítőeszköz-használat jogszerűségének vizsgálata. A löfegyverhasználat jogszerűségének vizsgálatáról készült jelentést, valamint az annak alapján hozott határo-

zatot az ügyész értékelni köteles. Amennyiben bűncselekmény alapos gyanúja merül fel, meg kell tennie a szükséges intézkedést.

A jogalkotó kiterjeszti az értesítési kötelezettséget a törvényes képviselőre és minden esetben az ügyészre is, ha kényszergyógykezelttel vagy előzetes kényszergyógykezelttel szemben alkalmazták a kényszerítőeszközt. Ha a kényszerítőeszközt kényszergyógykezelttel vagy előzetes kényszergyógykezelttel szemben alkalmazták, a kialakított állásfoglalásról az érintett személyen kívül értesíteni kell a betegjogi képviselőt,¹¹² a beteg törvényes vagy meghatalmazott képviselőjét és a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészt is. A kényszergyógykezelt személy érdekeinek védelme azt kívánja, hogy a kényszerítőeszköz alkalmazásának jogosságáról készült jelentést a jelenlegi személyi körön kívül a betegjogi képviselő, illetve a meghatalmazott képviselő is megkapja.

Az intézkedést elszenvedett személynek – függetlenül a parancsnok állásfoglalásától – joga van az intézkedéssel kapcsolatban feljelentést, keresetet, bejelentést vagy panaszt tenni az illetékes hatóságnál.

4.2.5. A kényszerítőeszköz alkalmazásának általános feltételei

A törvény általános értelemben megfogalmazza és felsorolja azt, milyen feltételek fennállása esetén lehet kényszerítőeszközt alkalmazni fogvatartottal és/vagy más személlyel szemben.

Fogvatartottal szemben kényszerítőeszköz alkalmazható, ha:

- *a bv. szerv rendjét, biztonságát sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsít;*

A bv. szerv rendje azon állapot, amelyben a törvény által meghatározott feladatok végrehajtása zavartalanul megvalósulhat. Lényegében megegyezik a fogva tartás rendjével, amit a Rendelet a következőképpen határoz meg: a büntetések és a kényszerintézkedések végrehajtására vonatkozó jogszabályok, valamint az azok alapján megállapított más rendelkezések érvényesülésének összessége, amely biztosítja a büntetés-végrehajtási feladatok zavartalan ellátását, valamint az elítéltek és az egyéb jogcímen fogva tartottak jogainak érvényesülését és kötelezettségeinek teljesítését. Minden olyan magatartás esetében, amely ezt az állapotot sérti vagy veszélyezteti, kényszerítőeszközt lehet alkalmazni.

Sértő magatartás esetében olyan cselekményről van szó, amikor az eredmény valamilyen konkrét sérelem – például testi sérülés, halál vagy kár stb. –, ilyenkor a jog által védett tárgy (jogi tárgy) konkrét sérelme mutatható ki.

A *veszélyeztető magatartást* több szempontból meg lehet fogalmazni. Egyfelől vannak olyan bűncselekmények, amelyeknél a tényállás megvalósulásához elég, ha a jogi tárgy veszélyeztetése történik meg, azaz nem szükséges a sérelem. Ezt konkrétan kifejezi a törvényi tényállás – ilyen bűncselekmény például a közúti veszélyeztetés. Másfelől veszélyeztetésről beszélünk akkor is, ha a sérelem bekövetkezésének lehetőségét már megteremtette az elkövető, azaz a sérelem még nem következett be, de a lehetősége fennáll. A veszélyeztetésnek van olyan stádiuma, amikor a veszély olyan közeli, hogy az elhárítására tett intézkedések megtétele az idővesztés miatt kétségesse teszi az elhárítást. Más oldalról megközelítve azt

¹¹² A betegjogi képviselő ellátja a betegek Eü. törvényben meghatározott jogainak védelmét, és segíti őket a jogaik megismerésében és érvényesítésében.

mondhatjuk, hogy a közvetlen veszélyeztetés esetében az elkövető a maga részéről mindent megtett annak érdekében, hogy a sértés mint eredmény bekövetkezzon.

- *bármely személy életét, testi épségét, személyes szabadságát sérti vagy veszélyezteti;*
- *bűncselekmény megakadályozása érdekében szükséges.*

Kényszerítőeszköz alkalmazható azzal a személlyel szemben, aki:

- *a bv. szerv által fogva tartott személy életét, testi épségét, személyes szabadságát vagy a fogva tartás biztonságát sérti, illetve veszélyezteti;*
- *a bv. szerv területén annak rendjét, biztonságát sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsít;*
- *a bv. szerv, illetve a személyi állomány tagja ellen támad, a személyi állomány tagját feladata ellátásában akadályozza vagy intézkedésre kényszeríti;*
- *a bv. szerv vagyonát rongálja, és azt felhívásra sem hagyja abba.*

A fenti rendelkezésekben a jogalkotó azon személyekkel szembeni kényszerítőeszköz alkalmazását szabályozza, akik nem fogvatartottak. Az első eset első fordulatában a fogvatartott életét, testi épségét és személyes szabadságát sértő, illetve veszélyeztető magatartás tanúsítójával szemben ad lehetőséget kényszerítőeszköz alkalmazására, valamint azokkal a személyekkel szemben, akik magatartása a fogva tartás biztonságát sérti, illetve veszélyezteti.

A második esetben területi szempontból szabályozza a jogalkotó a kényszerítőeszköz alkalmazásának lehetőségét, azaz a bv. szerv területén bárkivel szemben, aki a bv. rendjét sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsít.

A harmadik esetben a bv. szerv, illetve a személyi állomány tagja elleni konkrét támadás esetében történő kényszerítőeszköz alkalmazását szabályozza a jogalkotó. Személy elleni támadás az a jogellenes és aktív emberi magatartás, amely az emberi életet, testi épséget vagy személyes szabadságot sérti vagy veszélyezteti.

A feladatellátásban való akadályozás igen sokféle módon elképzelhető, leginkább az intézetén kívüli biztonsági feladat ellátása, előállítás, szállítás, kísérés alkalmával valósulhat meg, de előfordulhat az intézetben belül is.

Az utolsó pontban a törvény a bv. szerv vagyonát rongáló személlyel szemben teszi lehetővé a kényszerítőeszköz alkalmazását, de azzal a feltétellel, hogy előtte utasítani kell a rongálót tevékenysége abbahagyására. Ezt természetesen minden esetben meg kell tenni, de itt a jogalkotó külön kiemeli a fontosságát, ennek indoka az, hogy a rongálás ritkábban járhat olyan közvetlen veszéllyel, hogy az idővesztés miatt a felszólítást részben vagy egészben el kellene hagynia az intézkedőnek.

A kényszerítőeszközök alkalmazása szempontjából a bv. szerv elleni támadásnak vagy rongálásnak minősül az olyan magatartás, amely a területén lévő vagy az üzemeltetését (működését) biztosító létesítmények, tárgyak, berendezések, járművek, egyéb eszközök megszerzésére, használhatatlanná tételére, megrongálására vagy megsemmisítésére irányul.

A *rongálás* idegen dolog – vagyontárgy – megsemmisítésével vagy megrongálásával (működésképtelenné tétel) okozott kár. Saját tulajdon megrongálása nem minősül rongálásnak.

4.3. Az egyes kényszerítőeszközök alkalmazásának speciális szabályai

Az Sztv. a kényszerítőeszközök alkalmazására vonatkozó általános szabályok meghatározása után az egyes eszközök alkalmazásának speciális szabályait is meghatározza. A reintegrációs tisztek esetében leginkább a testi kényszer, a bilincs, a könnygáz és a gumibot alkalmazása jöhet szóba, ezért az alábbiakban csak az ezekre vonatkozó speciális szabályokat ismertetjük.

4.3.1. A testi kényszer

Az intézkedésnek ellenszegülő személlyel szemben az ellenszegülés megtörésére testi kényszer (megfogás, lefogás, ellökés, elvezetés, önvédelmi fogás) alkalmazható.

A testi kényszer alkalmazása aktív, fizikai erő alkalmazását jelenti különböző technikai elemek felhasználásával. Ilyen technikai elem a megfogás, a lefogás, az ellökés és az elvezetés, valamint különböző önvédelmi fogások alkalmazása. A jogszabály a testi kényszer alkalmazását az ellenszegülés mindkét megnyilvánulási formája esetében lehetővé teszi. Így egyaránt alkalmazható passzív és aktív ellenszegülés megtörésére is. Az első négy elem alkalmazása nem szorul különösebb magyarázatra, azokat szó szerint kell érteni, viszont az önvédelmi fogások alkalmazása igen. Jogszabály nem magyarázza azt, mit kell érteni önvédelmi fogások alkalmazásán, így azt a legtágabb módon kell értelmezni.

Önvédelmi fogás során az intézkedő az intézkedés alá vont végtagján, testfelületén, ruházatán olyan rendvédelmi közelharctechnikát, illetve harcművészeti rendszer-elemet alkalmaz, amely arányban áll az ellenálló személy tevékenységével, és alkalmas az intézkedés eredményes befejezésére.

Passzív ellenszegülésnek minősül, amennyiben az ellenszegülő a jogszabályban, a bv. szerv házirendjében meghatározott kötelezettséget vagy az arra jogosult utasításának végrehajtását nem tevéssel tagadja meg.

Aktív ellenszegülésnek minősül, amennyiben az ellenszegülő a jogszabályban, a bv. szerv házirendjében meghatározott kötelezettséget vagy az arra jogosult utasításának végrehajtását tevőleges magatartás tanúsításával tagadja meg. Mindegyik kényszerítőeszköz alkalmazása esetén ügyelni kell arra, hogy az alkalmazott eszköz alkalmas legyen a kívánt cél elérésére, így a testi kényszernél is, továbbá ne eredményezzen dulakodást, verekedést, és ne sértse a személyi állomány tagja és a bv. szervezet tekintélyét.

4.3.2. A bilincs

Bilincs alkalmazható a fogvatartott támadásának, szökésének, engedély nélküli eltávozásának és önkárosításának megakadályozására, továbbá bármely személy jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülésének megtörésére. A bilincs használatára és a bilincselés módjára az elítélt mozgását korlátozó eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Személy elleni támadás az a jogosulatlan és aktív emberi magatartás, amely az emberi életet, testi épséget vagy a személyes szabadságot sérti vagy veszélyezteti.

Nagyon lényeges az a körülmény is, hogy a támadás közvetlennek vagy távolabbinak minősíthető. Közvetlen a támadás, amennyiben a támadó és a megtámadott közötti térbeli elhelyezkedésre, közelségre, valamint a támadó magatartására tekintettel a sérelem azonnali bekövetkezésével kell számolni. Az esetek többségéről elmondható, hogy a támadás távolabbi, azaz van arra lehetőség (idő), hogy megpróbáljuk meggyőzni a támadót arról, hogy álljon el a magatartásától, illetve arra is, hogy figyelmeztessük a kényszerítőeszköz alkalmazására.

Bilincselést az erre a célra rendszeresített bilincsfajtákkal kell végrehajtani. Ezek hiányában vagy meghibásodásuk, megrongálódásuk esetén az intézkedés céljának megvalósulását szolgáló, jellegénél fogva indokolatlan sérülést nem okozó más eszköz is alkalmazható.

4.3.3. *A könnygáz, az elektromos sokkoló,¹¹³ a gumibot*

A bv. szervezetnél rendszeresített könnygáz, elektromos sokkoló eszköz, illetve gumibot alkalmazható

- a) az életet, a testi épséget, a személyi szabadságot, illetve a vagyonbiztonságot közvetlenül sértő vagy veszélyeztető támadás elhárítására;
- b) az intézkedéssel szembeni aktív ellenszegülés megtörésére.

Mindhárom eszközt ugyanolyan cselekmény, magatartás elhárítására és megtörésére lehet alkalmazni. De azért mégis van különbség a három eszköz alkalmazásában, mégpedig az alkalmazásuk által okozott eredmény tekintetében. A könnygáz szabályszerű alkalmazásával korántsem lehet olyan súlyos sérüléseket okozni, mint a másik két eszközzel.

Amennyiben a könnygázt tömegoszlításra vagy zárt térben kialakult ellenállás megtörésére alkalmazzák, egyidejűleg gondoskodni kell az intézkedők könnygáz hatása elleni védelméről.

A könnygáz lehet:

- palackos kiszerelésű;
- lőfegyverrel célba juttatható, töltényhüvelybe szerelt;
- kézzel célba juttatható, gyújtással indítható könnygázgránát.

A bv. szervezetnél alkalmazott gumibotfajták:

- normál gumibot csuklószíjjal ellátva;
- tonfa;
- kombinált gumibot, amely két kényszerítőeszköz alkalmazását teszi lehetővé, a gumibot markolatában kialakított üregbe könnygázszóró palackot lehet elhelyezni, amit a markolat külső felületén kialakított működtetőszerkezettel lehet alkalmazni, akár együttesen is;
- teleszkópos gumibot, amelyből kétfajtát rendszeresítettek: az egyik nagykeménységű műanyag és fém ötvözet – nagyon komoly sérülések okozására alkalmas, valamint egy gumiból készített teleszkópos eszköz, amely hatását tekintve jóval enyhébb, mint az előző;

¹¹³ Az elektromos sokkoló jelenleg nincs rendszerbe állítva, ugyanakkor az Sztv. tartalmazza.

- hosszított (rendvédelmi) gumibot, alkalmazására rendszerint a kötelékben való fellépés során, tömegoszlatás céljából kerülhet sor, továbbá alkalmas csoportos, tömeges cselekmények, ellenszegülések felszámolására, megtörésére.

Mint minden kényszerítőeszköz alkalmazása során, a gumibot esetén is lehetőleg kerülni kell a súlyos sérülés okozását, továbbá azt, hogy az ütés (ütések) olyan testrészre, testfelületre irányuljon (irányuljanak), ahol létfontosságú szervek találhatók (fej, derék, gyomor stb.).

5. A reintegrációs tisztek szerepe a biztonsági intézkedések alkalmazásában

Jogszabályhelyek

Bv. tv. 145–153. §

Rendelet 51–62. §

Biztonsági Szabályzat 117–119.; 151.; 188–198. pont

A biztonsági intézkedések az egyik leghatékonyabb intézményrendszer a fogva tartás biztonságának kialakításában és fenntartásában. Vannak olyan biztonsági intézkedések, amelyek tisztán preventív jellegűek, és vannak olyanok, amelyek mind a megelőzésben, mind a megszakításban hatékonyak. Fontos kitétel, hogy ezen intézkedéseket csak az elítéltekkel, valamint egyéb jogcímen fogva tartottakkal szemben lehet alkalmazni, így a fogvatartotti részlegeken dolgozóknak – különösen a reintegrációs tiszteknek és a körletfelügyelőknek – a legapróbb részletekig ismerniük kell az alkalmazási szabályokat.

Az elítélttel szemben alkalmazható biztonsági intézkedések az alábbiak:

- a) biztonsági elkülönítés;
- b) biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés;
- c) mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása;
- d) elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazása;
- e) elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazása;
- f) motozás;
- g) biztonsági ellenőrzés, biztonsági vizsgálat és biztonsági szemle;
- h) az ajtók zárva tartásának elrendelése;
- i) egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése.

5.1. A biztonsági elkülönítés

Az elítélt biztonsági elkülönítésére az alábbi esetekben kerülhet sor: ha

- a) a bv. intézet rendjét, biztonságát súlyosan sérti vagy veszélyeztet;
- b) csoportos ellenszegülésben vesz részt;
- c) az utasítás végrehajtását, a munkavégzést megtagadja;
- d) ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsít.

A biztonsági elkülönítés elrendelésére és megszüntetésére a bv. intézet parancsnoka vagy a személyi állomány általa megbízott tagja jogosult. A biztonsági elkülönítés csak az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig tarthat, ezt egy alkalommal legfeljebb tíz nappal a bv. intézet parancsnoka meghosszabbíthatja. Az elkülönítés tartamába minden megkezdett nap beszámít.

A biztonsági elkülönítés elrendelésére, időtartamának meghosszabbítására, valamint szükségességének felülvizsgálatára a bv. intézet parancsnoka vagy az általa kijelölt személy jogosult. A biztonsági elkülönítés az elítélt külön e célra szolgáló helyiségben történő elhelyezése. Ugyanakkor nem kell az elhelyezést megváltoztatni, ha az elítélt egyszemélyes zárában van, és ez a biztonsági elkülönítés célját nem veszélyezteti. Az elkülönítésre magánelzárás végrehajtására kialakított zárka is igénybe vehető, de ebben az esetben az elítélt részére a Rendelet 4. mellékletében meghatározott felszerelési tárgyakat biztosítani kell.

A biztonsági elkülönítés indokoltságát – az ön- vagy közveszélyes fogvatartott kivételével – a bv. intézet parancsnoka vagy az annak jogkörében eljáró személy szükség szerint, de legalább háromnaponta köteles felülvizsgálni. Az elítéltet az elrendelő köteles írásban tájékoztatni a biztonsági elkülönítés tartama alatti korlátozó intézkedések bevezetéséről, jogairól és kötelezettségeiről. A tájékoztatást a biztonsági elkülönítés elrendelését követően haladéktalanul meg kell tenni, a tájékoztatás tudomásulvételét az elítélt aláírásával igazolja. Ha az elítélt az aláírást megtagadja, a tájékoztatás megtörténtét két tanú aláírásával kell igazolni. Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítélt tájékoztatását szóban, a személyi állomány két tagja jelenlétében kell végrehajtani. Büntetőeljárás alatt álló elítélt az ahhoz kapcsolódó jogainak gyakorlásában a biztonsági elkülönítés alatt sem korlátozható. A biztonsági elkülönítésre okot adó körülmény megszűnésével a biztonsági intézkedést haladéktalanul meg kell szüntetni.

A biztonsági elkülönítés elrendeléséről hivatali munkaidőben – a bv. szerv vezetője által írásban meghatározott, több szakemberből (például pszichológus, az érintett fogvatartott reintegrációs tisztje, a büntetés-végrehajtási és a biztonsági osztályvezető, az orvos/ápoló) álló bizottság vagy annak tagja javaslatára – a bv. szerv vezetője dönt. Hivatali munkaidőn kívül az elrendelés a bv. szerv vezetője vagy az általa kijelölt személy jogköre.

Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartott elhelyezésének fenntartására munkaidőben a bv. szerv vezetője által írásban meghatározott bizottság, hivatali munkaidőn kívül a szolgálatban lévő biztonsági tiszt tesz javaslatot, és a bv. szerv vezetője dönt.

Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartott elkülönítésére szolgáló helyiséget olyan nagyságúra kell kialakítani, amely nem teszi lehetővé a kitámasztással történő mászást, továbbá burkolata (oldalfal, padozat) legyen képes megakadályozni a dühöngő személy önkárosító sérülését. A helyiség rendelkezzen előtérrel, kamerával, valamint füstérzékelővel. A helyiségben berendezési és felszerelési tárgy nem lehet. A helyiséget a használatbavételkor folyamatosan meg kell világítani. A fogvatartottat olyan ruházatban kell behelyezni, amely kizárja az élet kioltásának önfojtással való lehetőségét.

5.2. A biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés

Biztonsági zárkába vagy részlegre helyezhető az elítélt, akinek különösen előélete, bűncselekménye, büntetési ideje, magatartása, informális kapcsolati rendszere, az intézet rendjéhez és biztonságához való viszonya, valamint személyi körülményei alapján alapos okkal arra lehet következtetni, hogy

- a) a bv. intézet rendjét és biztonságát súlyosan sértő cselekményt vagy bűncselekményt készíthet elő, illetve ilyen cselekményt már megkísérelt vagy elkövetett;
- b) saját vagy mások életét, testi épségét, illetve vagyontárgyakat sértő vagy veszélyeztető magatartást fog tanúsítani, vagy ilyen cselekményt már elkövetett, nyíltan vagy rejtetten agresszív viselkedésű.

Az elítélt biztonsági zárkába vagy részlegre helyezését a bv. intézet parancsnoka indokolt határozattal legfeljebb három hónapra rendelheti el, amelyet alkalmanként három hónappal, legfeljebb azonban egy év időtartamig meghosszabbíthat. Ezt az időtartamot meghaladóan a biztonsági zárkába helyezés – alkalmanként – legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról, valamint az elítéltnak legfeljebb hat hónapra biztonsági részlegre helyezéséről vagy annak – alkalmanként – legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról az országos parancsnok indokolt határozattal dönt.

A biztonsági zárkába vagy részlegre helyezésről való döntés, valamint annak felülvizsgálata során az elítéltet meg kell hallgatni. Az alkalmazásáról való döntés során a meghallgatás a bv. intézet biztonsága, illetve bűncselekmény megelőzése érdekében mellőzhető. A bv. intézet parancsnoka és az országos parancsnok határozata ellen az elítélt bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatára vonatkozó általános szabályok a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés esetén annak végrehajtási rendjéhez igazodnak.

Az elítélt – kérelmére vagy hivatalból – biztonsági zárkába vagy részlegre helyezhető, ha személyes védelme érdekében más elítéltektől való elkülönítése szükséges, és más módszer nem vezet eredményre.

5.3. A mozgáskorlátozás

Ha a bilincs kényszerítőeszközként való alkalmazásának törvényben meghatározott feltételei nem állnak fenn, az elítélt mozgásának korlátozása azonban a fogva tartás biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmény megelőzése érdekében szükséges, mozgáskorlátozó eszközként bilincs vagy a végtagra helyezett, testi sérülést nem okozó más eszköz alkalmazható. A mozgáskorlátozó eszköz alkalmazásáról szóló döntést az érintett elítéltre vonatkozó adatok és információk alapján kell meghozni, amelynek során figyelembe kell venni az elítélt biztonsági kockázati besorolását, valamint a kockázatelemző és -értékelő összefoglaló jelentés tartalmát is. A mozgáskorlátozó eszköz alkalmazása során különös tekintettel kell lenni a törvényes bánásmód és az emberi méltóság tiszteletben tartására.

A mozgáskorlátozó eszközt utasításra vagy saját elhatározásból lehet alkalmazni, amit minden esetben írásban kell rögzíteni. Ha a személyi állomány tagja saját elhatározásából

alkalmaz mozgáskorlátozó eszközt, annak indokoltságát a bv. intézet parancsnoka nyolc napon belül köteles kivizsgálni. Mozgáskorlátozó eszköz alkalmazásának, előállítás esetén pedig a vezetőbilincs és a lábbilincs elrendelésére és megszüntetésére a bv. intézet parancsnoka vagy az általa kijelölt személy jogosult. Büntetőügyben történő előállításkor az eljáró ügyész vagy a bíróság elrendelheti az alkalmazott mozgáskorlátozó eszköz eltávolítását. Az előállító biztonsági felügyelő az erre vonatkozó rendelkezést köteles végrehajtani. Az intézkedés nem vonatkozhat a vezető- és a lábbilincs eltávolítására. A mozgás korlátozása történhet a kezek előre vagy hátra bilincselésével, két vagy több személy egymáshoz rögzítésével, bilincs és bilincsrögzítő öv együttes alkalmazásával, vezetőszárral ellátott bilincstag (a továbbiakban: vezetőbilincs), valamint egyéb, a végtag rögzítésére alkalmas eszköz használatával is.

Ha az elítélt meghatározott helyen tartása másként nem biztosítható – a járművön való szállítást kivéve –, átmeneti intézkedésként végtagja tárgyhoz is rögzíthető. Szállításkor az elítéltet tilos tárgyhoz rögzíteni, valamint kezét hátra bilincselni. Ez alól kivételt képez, ha a jármű valamilyen ok miatt hosszabb időre várakozásra kényszerül, és a biztonságos őrzés más módon nem biztosítható. Az elítélt foglalkoztatása során nem lehet mozgáskorlátozó eszközt alkalmazni. Nem minősül folyamatos alkalmazásnak, ha a mozgáskorlátozó eszköz levétele és újabb alkalmazása között két óra eltelt.

5.4. A motozás

A motozás az elítélt testének és ruházatának, valamint a nála lévő személyes tárgyak átvizsgálása. A motozás célja a fogva tartás rendjét vagy biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzése vagy megakadályozása, rendkívüli esemény elkövetésére alkalmas tárgyak előtalálása, tiltott tárgyak felkutatása, büntetőeljárással vagy fegyelmi eljárással összefüggő tárgyi bizonyítási eszközök megszerzése.

Az elítélt motozását – ide nem értve a motozásnál közreműködő orvost és egészségügyi szakszemélyzetet, valamint a technikai eszközzel történő ruházatátvizsgálást végző személyt – az elítélttel azonos nemű személy végezheti. A motozás nem történhet megalázó, szemérem sértő módon.

A test üregeinek átvizsgálását csak orvos végezheti, kivéve a szájüreg szemrevételezéssel történő ellenőrzését a bv. intézet állományának az elítélttől eltérő nemű tagja is végrehajthatja. Az elítélt személyes tárgyainak átvizsgálása során az elítéltnél nem tartható tárgyak elvételéről, illetve megsemmisítéséről jegyzőkönyvet kell felvenni. A motozásnál technikai eszköz és szolgálati kutya is igénybe vehető.

5.4.1. A gyakorlati végrehajtás elvei

- A motozás végrehajtása során fokozott figyelmet kell fordítani a helyszín és a módszer megválasztására.
- Célszerű kihasználni a váratlanság lélektani hatását, ugyanakkor fel kell készülni az intézkedés alá vont személy esetleges támadására vagy ösztönszerű viselkedésére.

- A végrehajtás során a fogvatartott személyiségi – különösen a szeméremhez, intimitáshoz kapcsolódó – jogait csak indokolt esetben és kizárólag az intézkedés jogszerű céljának eléréséhez szükséges mértékben lehet korlátozni.
- A motozás során kerülni kell az indokolatlan károkozást.
- A szívritmus-szabályozóval élő fogvatartott technikai eszközzel nem ellenőrizhető.
- A motozás végrehajtásának megkezdése előtt – amennyiben arra lehetőség van – az érintettet a végrehajtás alatti együttműködő magatartásra figyelmeztetni kell.
- A motozás során oktatási céllal a talált tiltott tárgyakat, a felfedett rejtékhelyeket indokolt fényképpel vagy videófelvétellel dokumentálni.
- Ha a testfelület és a ruházat átvizsgálására – amennyiben a ruházat nem kerül levételre – irányuló motozás kézi fémkereső alkalmazásával történik, a fogvatartottal ellentétes nemű személy csak úgy hajthatja végre a vizsgálatot, hogy a technikai eszköz semmilyen fizikai kontaktusba nem kerülhet a vizsgálat alá vont személy testével, ruházatával.
- A testüreg orvos általi átvizsgálásának biztosítását csak a megmotozottal azonos nemű és az intézkedés biztonságos végrehajtásához szükséges létszámú személyzet végezheti. A vizsgálat során a személyi állomány biztosítási feladatokat végrehajtó tagja(i) a helyiségben csak indokolt esetben lehet(nek) jelen.

A motozás végrehajtható:

- kézzel;
- az e célra rendszeresített technikai eszközökkel;
- speciálisan kiképzett szolgálati kutyával.

A motozás fajtái:

- ruházat átvizsgálása;
- testfelület átvizsgálása;
- testüreg átvizsgálása.

A ruházat átvizsgálása történhet:

- a fogvatartotton lévő ruházat tapintásos módszerrel való végrehajtásával;
- a ruházat levételére irányuló utasítást követően, a levett ruházaton tapintásos módszerrel, technikai eszközzel vagy speciálisan kiképzett szolgálati kutyával való végrehajtásával.

5.5. Az elektronikus távfelügyeleti rendszer alkalmazása

Az elítéltek intézetén kívüli mozgásának nyomon követése érdekében elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazható

- a) az elítéltnak a bv. intézet területén kívül történő foglalkoztatása;
- b) a nem a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézményben (a továbbiakban: egészségügyi intézmény) elhelyezett elítélt őrzése, felügyelete;

- c) a súlyos beteg közeli hozzátartozóját meglátogató elítélt felügyelete;
- d) közeli hozzátartozója temetésén részt vevő elítélt felügyelete;
- e) csoportos kimaradás felügyelete esetén.

Az a) pont szerinti alkalmazásról a BFB, a többi pont szerinti alkalmazásról az intézet-parancsnok dönt a bv. intézet ideiglenes elhagyását engedélyező határozatában. A döntés az egyéni kockázatelemzés alapján kerül meghozatalra.

A határozatban rendelkezni kell az elítélt magatartására, a technikai eszköz ellenőrzésére, karbantartására vonatkozó szabályokról. Biztonsági intézkedésként elrendelt elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazásáról a bv. intézet értesíti az eltávozási úti cél szerint illetékes rendőrkapitányságot.

5.6. Az elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazása

Az elítéltek intézeten belüli mozgásának megfigyelése, valamint a büntetés-végrehajtás rendjének biztosítása céljából a bv. intézetnek elítéltek részére fenntartott, közös használatú helyiségeiben, a bv. intézet udvarán, folyosóin, valamint a bv. intézet területét határoló külső falakon és kapujánál elektronikus megfigyelési eszköz helyezhető el.

A büntetés-végrehajtás rendjének biztosítása, valamint bűncselekmények, szabálysértések és fegyelmi vétségek vagy más jogsértések megelőzése céljából a biztonsági zárkában és részlegen, a biztonsági elkülönítőben, a HSR-en, a fegyelmi elkülönítőben és a magánelzárás-fenyítés végrehajtására kialakított zárkában, valamint az elítéltek szállítására szolgáló járműben is elhelyezhető elektronikus megfigyelési eszköz.

A korábban öngyilkosságot megkísérlő vagy a saját testi épsége elleni önkárosító cselekményt elkövető elítélt zárkájában az elítélt életének, testi épségének megóvása érdekében helyezhető el elektronikus megfigyelési eszköz, ha az elítélt viselkedésének folyamatos nyomon követése szükséges, valamint, ha az elítélt életének és testi épségének megóvása érdekében az egyébként szükséges.

Elektronikus megfigyelési eszköz nem alkalmazható külön légtérű illemhely vagy fürdőhelyiség megfigyelésére.

Az elektronikus megfigyelési eszköz által rögzített felvétel és az abban szereplő személyes adat felhasználható:

- a) az eszköz alkalmazásának helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt indult eljárásban;
- b) az eszköz alkalmazásának helyszínén az elítélt vagy a büntetés-végrehajtási szervezet állományába tartozó személy által elkövetett jogsértés miatt indított fegyelmi eljárásban;
- c) az eszköz alkalmazásának helyszínén a büntetés-végrehajtási szervezet állományába tartozó személy eljárása jogszerűségének megállapítására irányuló eljárásban.

5.7. A biztonsági ellenőrzés, a biztonsági vizsgálat és biztonsági szemle

5.7.1. A biztonsági ellenőrzés

A zárkák, a lakóhelyiségek, a munkaterületek, az egészségügyi helyiségek és az elítéltek tartózkodására szolgáló egyéb helyiségek biztonsági ellenőrzését naponta kell végrehajtani Alapvetően szemrevételezéssel, de a bv. szerv vezetője az intézkedés hatékonyabbá tétele érdekében további módszereket is meghatározhat. A biztonsági ellenőrzés célja a rongálások, valamint a fogolyszökés előkészületének felderítése. Az ellenőrzés kiterjed a nyílászáró szerkezetek, a berendezési és felszerelési tárgyak állapotára, a falak, a mennyezet, a padozat és a rácsok épségére is. Az ellenőrzésnél elítélt nem lehet jelen.

A biztonsági ellenőrzést naponta legalább egyszer végre kell hajtani, a fogvatartottak munkáltatására szolgáló helyiségek vonatkozásában, a munkakezdés előtt és annak befejezése után a bv. szerv vezetőjének rendelkezése szerint kell elvégezni. A biztonsági ellenőrzést a zárkákban és a lakóhelyiségekben a körletfelügyelő, a munkahelyeken a foglalkoztatási biztonsági felelős, más helyiségekben (kórterem, tanterem stb.) a bv. szerv vezetője által meghatározott személyek kötelesek végrehajtani. A biztonsági ellenőrzés végrehajtójának nevét, a végrehajtás idejét és tapasztalatait a bv. szerv vezetője által meghatározott módon dokumentálni kell.

5.7.2. A biztonsági vizsgálat

A bv. intézet biztonságának fenntartása, a rendkívüli események megelőzése, megszakítása, felszámolása érdekében a napi biztonsági ellenőrzésen túl a bv. intézet helyiségei, területei a nap bármely szakaszában átvizsgálhatók. A bv. intézet valamennyi helyiségére és létesítményére kiterjedő biztonsági szemlét jogszabályban meghatározott időközönként kell tartani. A vizsgálatnak ki kell terjednie az elítélt személyes használati tárgyainak, valamint az elítélt által használt helyiségek átvizsgálására. A vizsgálattal egyidejűleg az elítélt mozgását is végre kell hajtani.

A biztonsági vizsgálat a nap bármely szakában végrehajtható, de a jogszabályban meghatározott pihenőidőn belül csak halaszthatatlan esetben végezhető. Ha az elítélt a személyes használati tárgyainak átvizsgálásánál nincs jelen, az intézkedést – jegyzőkönyv felvétele mellett – két tanú jelenlétében kell végrehajtani. A jegyzőkönyv egy példányát az elítéltnak át kell adni. A biztonsági vizsgálattal szemben támasztott alapvető követelmény a rendszeresség, a kiszámíthatatlanság és a hatékonyság.

5.7.3. A biztonsági szemle

A bv. szervnél évente legalább egy alkalommal a biztonsági rendszer valamennyi elemére kiterjedő, átfogó biztonsági vizsgálatot kell tartani. A biztonsági szemle célja a biztonságra veszélyes körülmények felderítése, valamint az elítélt birtokában lévő tárgyak egyidejű és teljes körű ellenőrzése. A bv. szerv valamennyi helyiségére és létesítményére kiterjedő

átfogó biztonsági szemlét szükség szerint, de legalább négyhavonta végre kell hajtani, ennek során el kell végezni az elítélt motozását, ellenőrizni kell a biztonsági berendezési és felszerelési tárgyak meglétét, rendeltetésszerű használatát.

Ha a biztonsági ellenőrzés, biztonsági szemle vagy átfogó biztonsági vizsgálat során az elítélt személyes tárgyai között az elítéltnél nem tartható tárgyat találnak, annak elvételeéről, illetve megsemmisítéséről jegyzőkönyvet kell felvenni.

5.8. Az ajtók zárva tartásának elrendelése

A bv. intézet parancsnoka biztonsági okból, rendkívüli esemény bekövetkezésének megelőzése, megszakítása vagy felszámolása érdekében – a kiváltó ok megszűnéséig, a végrehajtási fokozattól függetlenül – elrendelheti az elítéltek elhelyezési részlegén az ajtók zárva tartását. Ha az intézkedés alkalmazása rendkívüli esemény bekövetkeztének megelőzése, megszakítása vagy felszámolása érdekében történt, az elrendelésről a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészséget haladéktalanul értesíteni kell.

5.9. Az egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése

A bv. intézet rendjét, a fogva tartás biztonságát közvetlenül és súlyosan sértő vagy veszélyeztető események felszámolásának idejére – legfeljebb öt napig – a bv. intézet parancsnoka az elítéltek meghatározott csoportjára nézve elrendelheti az alábbi jogok gyakorlásának teljes vagy részleges felfüggesztését:

- kapcsolattartás;
- szabad levegőn tartózkodás;
- önképzés, sajtótermékek megrendelése, művelődés, sportolás;
- tanulás.

Az országos parancsnok az intézkedés időtartamát további öt nappal meghosszabbíthatja. Az elrendeléséről vagy meghosszabbításáról az ügyészséget haladéktalanul értesíteni kell. Az ügyészség az intézkedés indokoltságát haladéktalanul megvizsgálja, annak tartalmát megváltoztathatja, a jogok gyakorlásának felfüggesztését megszüntetheti.

A terrorfenyegetettség miatt a büntetés-végrehajtási szerveknél elrendelt 1–2-es fokozatok esetén a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka – a terrorfokozat elrendelésének idejére – az elítéltek alábbi jogainak gyakorlását korlátozhatja:

- kapcsolattartás;
- szabad levegőn tartózkodás;
- önképzés, sajtótermékek megrendelése, művelődés, sportolás;
- tanulás;
- oktatási, képzési, valamint reintegrációt elősegítő személyes fejlődését biztosító programokon való részvétel;
- büntetés-végrehajtási szervezeten belüli fogvatartotti fórumon való véleménynyilvánítás;

- bv. intézeten kívüli munkavégzés;
- szakképzésben és továbbképzésben való részvétel;
- a magánál tartható tárgyak köre.

Az elrendelésről az ügyészséget haladéktalanul értesíteni kell.

6. A kockázatelemzés mint a rendkívüli események megelőzésének leghatékonyabb eszköze

Jogszabályhely

Rendelet 29–32. §; 50. §

A bv. szervezet az elítélt visszaesési és fogvatartási kockázatainak felmérésére, annak méréséklése, illetve a sikeres társadalmi reintegráció elősegítése érdekében Kockázatelemzési és Kezelési Rendszert (a továbbiakban: KEK-rendszer) alakít ki és működtet.

A KEK-rendszer elemei:

- a visszaesési és fogvatartási kockázatok mérésére szolgáló prediktív mérőeszközök;
- a szabadságvesztés során alkalmazott progresszív rezsimszabályok;
- a fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló és reintegrációs célú programok.

A kockázatelemzés olyan büntetés-végrehajtási szakmai tevékenység, amelynek során az elítélt vonatkozásában felmérésre és értékelésre kerül az e rendeletben meghatározott kockázatcsoportok kockázati értéke. Az elítélt befogadását követően, de az elhelyezésére kijelölt bv. intézet BFB-ülését megelőzően el kell végezni az alábbi kockázatcsoportok felmérését:

- fogolyszökés és annak kísérlete;
- öngyilkosságra irányuló magatartás;
- önkárosítás;
- bármely személy elleni erőszakos cselekmény vagy annak kísérlete;
- a bűnözői, illetve a fogvatartotti szubkultúrában betöltött vezetői, szervezői, végrehajtói szerep, tevékenység, ha erre vonatkozóan információ áll rendelkezésre;
- pszichoaktív szerrel való visszaélés.

A felmérés során a fentebb meghatározott kockázatcsoportokat külön-külön kell értékelni, amelynek alapján a kockázati érték magas, közepes vagy alacsony lehet. Minden elítélt esetében – a kockázatelemzés és értékelés részeként – el kell végezni a biztonsági kockázati besorolását, amely magas, közepes vagy alacsony szintű lehet. A kockázatelemzés során az elítéltről a fogvatartotti nyilvántartásban szereplő korábbi fogva tartása során megállapított biztonsági csoportba sorolására, az elkövetett fegyelemsértésekre és fenyegetésekre vonatkozó adatok is felhasználhatók.

Magas szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, akinél az elkövetett bűncselekmény jellege, a kiszabott büntetés tartama, bünszervezetben vagy fogvatartotti szubkultúrában betöltött szerepe, a bv. intézet rendjéhez és biztonságához való viszonya, korábbi fogva tartása során tanúsított magatartása vagy más személyi körülménye alapján megalapozottan feltehető, hogy adott helyzetben a bv. intézet rendjét súlyosan sértő cselekményt, szökést, a saját vagy mások életét, testi épségét sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsítana, így biztonságos fogva tartása csak őrzéssel biztosítható.

Közepes szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, akinél megalapozottan feltehető, illetve magatartása alapján megállapítható, hogy a bv. intézet rendjével tudatosan szembehelyezkedik, az azzal kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi, így biztonságos fogva tartása csak felügyelettel vagy őrzéssel biztosítható.

Alacsony szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, aki a bv. intézet rendjét várhatóan betartja, szökésétől vagy más bűncselekmény elkövetésétől nem kell tartani, így biztonságos fogva tartása általában ellenőrzéssel is biztosítható.

Az elítélt biztonsági kockázati besorolását a BFB

- a) az alacsony szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább évente;
- b) a közepes szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább hathavonta;
- c) a magas szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább háromhavonta felülvizsgálja.

A besorolás alapjául szolgáló körülmények változása esetén a BFB – halaszthatatlan esetben a bv. intézet parancsnoka – az elítélt biztonsági kockázati besorolását a fenti határidőktől függetlenül is köteles megváltoztatni.

Ellenőrző kérdések, feladatok

1. Mit értünk a fogva tartás biztonságán?
2. Határozza meg a bv. biztonsági rendszer fogalmát!
3. Mit értünk az őrzés, a felügyelet és az ellenőrzés fogalmán?
4. Melyek a büntetés-végrehajtási szervezetnél rendszeresített kényszerítőeszközök?
5. Milyen esetben lehet helyettesíteni a rendszeresített kényszerítőeszközt?
6. Melyek a kényszerítőeszköz alkalmazását tiltó és korlátozó szabályok?
7. Melyek a kényszerítőeszköz alkalmazását követő jogszerűségi vizsgálat szabályai?
8. Melyek a kényszerítőeszközök alkalmazásának általános feltételei?
9. Mikor alkalmazható testi kényszer?
10. Mikor alkalmazható bilincs?
11. Mikor alkalmazható könnygáz és gumibot?
12. Sorolja fel a biztonsági intézkedéseket!
13. Milyen esetekben kerülhet sor biztonsági elkülönítésre?
14. Milyen esetekben helyezhető biztonsági részlegre vagy zárkába a fogvatartott?
15. Sorolja fel a motozás végrehajtásának gyakorlati elveit!
16. Milyen esetekben alkalmazható az elektronikus távfelügyeleti rendszer?

17. Hol helyezhető el elektronikus megfigyelési rendszer?
18. Milyen esetekben használhatók fel az elektronikus megfigyelési rendszer által rögzített adatok?
19. Milyen feltételek mellett lehet biztonsági ellenőrzést, biztonsági vizsgálatot és biztonsági szemlét végrehajtani?
20. Mikor rendelhető el az ajtók zárva tartása?
21. Mely jog gyakorlására terjedhet ki az egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése?
22. Mely kockázati csoportokat kell felmérni az elítélt BFB elé helyezése előtt?
23. Mikor kell magas, közepes vagy alacsony szintű kockázati besorolásba helyezni az elítéltet?

Vákát oldal

Bibliográfia

- BARBALICS Nikoletta (2015): Fogvatartotti programok a reintegráció jegyében. *Börtönügyi Szemle*, 34. évf. 4. sz.
- BUDAI Gábor (2017): Fogvatartottak képzése és foglalkoztatása a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben. *Börtönügyi Szemle*, 36. évf. 1. sz.
- DREXLER Bernadett – SÁNTA Livia (2016): Fogvatartotti programok értékelése és jóváhagyása az angol büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi Szemle*, 35. évf. 4. sz.
- LEHOCZKI Ágnes (2012): Öngyilkosság és önkárosítás a börtönvilágban. *Börtönügyi Szemle*, 31. évf. 3. sz.
- LEHOCZKI Ágnes (2015): A magyar büntetés-végrehajtásban történt befejezett szuicidiumok elemzése. *Börtönügyi Szemle*, 34. évf. 1. sz.
- PÁZSIT Veronika (2016): Az emberi jogok védelmének garanciális elemei az új büntetés-végrehajtási kódexben. *Börtönügyi Szemle*, 35. évf. 2. sz.
- RUZSONYI Péter (2002): A fiatalok bűnelkövetők zártintézeti kezelésének nemzetközi tendenciái. *Belügyi Szemle*, 50. évf. 2–3. sz.
- RUZSONYI Péter (2008): Kriminálpedagógiai útkeresés a fiatalok fogvatartottak szabadságvesztés büntetésének végrehajtásában. *Börtönügyi Szemle*, 27. évf. 4. sz.
- RUZSONYI Péter (2017): Az együttműködés kutatási programja: a reintegrációs tisztek oktatásának, képzésének fejlesztése az eredményes fogvatartotti reintegráció érdekében. *Börtönügyi Szemle*, 36. évf. 1. sz.
- TÖRŐCSIK Balázs (2016): Az előzetes letartóztatás végrehajtását érintő ügyész rendelkezési jog egyes kérdéseiről különös tekintettel a kapcsolattartást érintő döntésekről. *Börtönügyi Szemle*, 35. évf. 4. sz.
- VÉGH Marianna (2015): A fogvatartottak alkotmányos helyzete az alkotmánybírósági határozatok tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 34. évf. 2. sz.

Vákát oldal

Jegyzékek

Rövidítések jegyzéke

BFB – Befogadási és Fogvatartási Bizottság

Be. tv. – Büntetőeljárás törvény

Bv. – büntetés-végrehajtás

Bv. tv. / Bv. kódex – 2013. évi CCXL. a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

BSZ – Biztonsági Szabályzat

BVOP – Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

EVSZ – enyhébb végrehajtási szabályok

FANY – Fogvatartotti Alapnyilvántartás

Hszt. – a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény

IM-rendelet – igazságügyi miniszteri rendelet

KEK-rendszer – Kockázatelemzési és Kezelési rendszer

KKMI – Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet

KSZNYFO – Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály

MTBT – Magyar Testvéri Börtöntársaság

OP – országos parancsnoki

PME – Prediktív Mérőeszköz

Sztv. – 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

Törvények

2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2006) 2. számú ajánlása – Európai Börtönszabályok

Rendeletek

- 14/2014. (XII. 17.) IM-rendelet a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott elítéltek és egyéb jogcímen fogva tartottak fegyelmi felelősségéről
- 16/2014. (XII. 19.) IM-rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól

OP-szakutasítások

- 1-1/33/2007. (IK. Bv. Mell. 5.) OP-szakutasítás
- 39/2015. (V. 20.) OP-szakutasítás
- 88/2015. (XII. 16.) OP-szakutasítás
- 66/2015. (VIII.18.) OP-szakutasítás
- 27/2017. (II. 15.) OP-szakutasítás
- 35/2017. (III. 9.) OP-szakutasítás
- 24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás
- 13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás
- 15/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás
- 25/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás
- 53/2017. (VII. 10.) OP-szakutasítás
- 12/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás
- 13/2017. (II. 6.) OP-szakutasítás
- 4/2017. (I. 23.) OP-szakutasítás
- 24/2017. (II. 14.) OP-szakutasítás
- 5/2017. (I. 23.) OP-szakutasítás
- 16/2018 OP-szakutasítás
- 26/2015. (III. 31.) OP-szakutasítás

Vákát oldal

Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft.
Székhely: 1089 Budapest, Orczy út 1.
Kapcsolat: info@ludovika.hu

A kiadásért felel: Koltányi Gergely ügyvezető igazgató
Felelős szerkesztő: Pordány Katalin
Olvasószerkesztő: Simann Karola
Korrektor: Mohay Zsuzsanna
Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-036-4 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-037-1 (elektronikus)

E tankönyv szerzői – mind jogi, mind biztonsági szempontból – a lehető legrészletesebben elemzik a büntetés-végrehajtás egyik legfontosabb feladatát, a reintegrációs tevékenységet, a hallgatók és a gyakorlatban tevékenykedő reintegrációs tisztek munkáját egyaránt segítve ezzel.

A jogi megközelítés teljes mértékben átfogja a reintegrációs tevékenységet a fogvatartott befogadásától egészen a szabadításig. Az általános szabályok mellett a szerzők a speciális részlegeken elhelyezett elítéltekre vonatkozó előírásokra is kitérnek.

A biztonsági részben röviden bemutatják a büntetés-végrehajtás biztonsági rendszerét, majd meghatározzák a reintegrációs tisztek helyét és szerepét. Végül a reintegrációs tisztek konkrét biztonsági feladatait ismertetik a kockázatértékelés, a biztonsági intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokon keresztül.

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” című projekt keretében jelent meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE